

NÉPEK MESÉI

A MESEMONDÓ SZIKLA

ÉSZAK-AMERIKAI
INDIÁN
NÉGER
ESZKIMÓ
FEHÉR TELEPES
KANADAI FRANCIA
NÉPMESÉK

VÁLOGATTA, SZERKESZTETTE
DÖMÖTÖR TEKLA

TARTALOM

ÁLLATMESÉK

HOGYAN RÖPÜLT VERSENYT A KOLIBRI ÉS A GÓLYA?
MESÉK A PRÉRIFARKASRÓL
A TEKNŐSBÉKA HARCBA INDUL
KI A LEGERŐSEBB A VILÁGON?
TÖRTÉNETEK A RAVASZ NYULACSKÁRÓL
TÖRTÉNETEK MÁS ÁLLATOKRÓL

TÜNDÉRMESÉK

HARMINCHATSZÍN-RUHÁJÚ
AZ ARANYHAL
A MESTERTOLVAJ
AZ ARANYAT TOJÓ MADÁR
A CSODATEVŐ KÚT
JÁNOSKA MEG AZ ÖRDÖG

HOGYAN KELETKEZETT A VILÁG?

A VILÁG ELRENDEZÉSE
A NAP HÁZASSÁGA
A HOLLÓMONDA
A VIHARMADÁR
A TENGHER KIRÁLYNŐJE
A HOLDBAN LAKÓ NŐVÉREK
A NÖVÉNYEK EREDETE
MIT ESZNEK AZ ÁLLATOK?
AZ ÁLLATOK EREDETE
SZVANIZIT UTAZÁSA
A HALÁLBÓL VISSZAVÁRT LEÁNY
HOGYAN TANULT MEG AZ EMBER ÜNNEPELNI, DALOLNI ÉS TÁNCOLNI?
A MESEMONDÓ SZIKLA

HŐSÖKRŐL, ISTENEKRŐL

VINNEBÉGO ÉS AZ ÁRNYAK VIGVAMJÁBÓL VISSZAHOZOTT LÁNY
A CSILLAGLEÁNY
A VÖRÖS HATTYÚ
A NYÍLVESSZÖBŐL KÉSZÜLT LÁNC
A BÖLÉNYASSZONY
A VIZESKORSÓBAN LAKÓ FIÚ
A HÉT LEGÉNY ÉS A BOKORBAN TALÁLT LEÁNYKA
A CSILLAGFIÚ
MESE AZ ERŐS INDIÁNRÓL, AKI AZ EGET TARTJA
MANABUS TÖRTÉNETEI
A KÉT NAPFIÚ HŐSTETTEI
A GONOSZ TESTVÉR
AZ ELŰZÖTT ASSZONY
AZ ÁRVA KAGZAGZUK

HAZUG MESÉK, ÉRDEKES TÖRTÉNETEK

PAUL BUNYAN, AZ ÓRIÁS FAVÁGÓ

BABA A BÖLCSŐBEN

TÖRTÉNETEK DAVID CROCKETTRÓL

A TEXASI IDŐJÁRÁS

A KINCSET ŐRZŐ CSÖRGŐKÍGYÓ

A KISFIÚ, AKI FÖLÜLT A HOLD SZARVÁRA

MEDVEANYA

A TÚHAL

PÁRVIADAL A JÉGKIRÁLLYAL

A SASFÉRJ MEG A BÁLNAFÉRJ

HOGYAN ÉLNEK AZ ESZKIMÓK?

VANNAK NAGYOBB BOLONDOK IS TILDINÉL

LAPIN BÁTYA ÉS A PULYKA

ÁLLATMESEK

HOGYAN RÖPÜLT VERSENYT A KOLIBRI ÉS A GÓLYA?

A kolibri egészen kicsi madár, alig nagyobb a lepkenél. De a szárnyai nagyon gyorsak. Olyan gyorsan röpül, akár a kilőtt puszkagolyó. Egyszer aztán a fejébe vette, hogy legyőzi a legnagyobb gólyát is, pedig az akár naphosszat a levegőben marad, csakhogy a röpte nagyon lassú és nehézkes.

- Komámuram - szólt a gólyához -, nem repülnénk egyszer versenyt?

- Miért ne? De vajon elég erős vagy hozzá?

- Nagyon erős vagyok! - büszkélkedett a kolibri.

- No, majd meglátjuk. Mikor versenyezzünk?

- Holnap reggel.

- Jó. Holnap reggel várlak.

Másnap reggel a kolibri a gólya elé állt.

- No, komámuram, mi újság? - kérdezte a gólya.

- Nincs semmi különös.

- Akkor hát kezdhetjük a versenyt. Ki repül elsőnek? Kezdd talán te, én meg majd utánad röpülök.

A kolibri fölroppent, s hamarosan eltűnt. Ekkor a gólya is felroppent. De alighogy a folyó fölé ért, a kolibri kifáradt, a vízre hullott, s ott vergődött, csapkodott a szárnyával. Hamarosan odaért a gólya.

- No, komámuram, mi újság? - kérdezte nevetve.

- Nincs semmi különös - válaszolt a kolibri.

- Látod, hogy megjártad? - nevetett a gólya.

- Komámuram, engedd meg, hogy a farktollaidba kapaszkodjam! - kérte alázatosan a kolibri.

- Nem bánom - mondta jólelkűen a gólya, s egyik hosszú lábát, amelyet röptében mindig kinyújt, hogy azzal kormányozza magát, most odatartotta a bajba jutott kolibrinak.

- Ül csak a lábamra!

A csuromvizes kis madár a gólya lábába kapaszkodott, szépen elhelyezkedett rajta, s fölkiáltott:

- Rajta, sógor! Előre!

Így repültek együtt, és estére kelve a folyam túlsó partjára értek. Mondjátok meg, melyikük volt a győztes!

MESÉK A PRÉRIFARKASRÓL

A PRÉRIFARKAS MINDIG UGYANAZ MARAD

Valamikor réges-régen élt egy pulykakakas. Ezt a pulykakakast meglátogatta egyszer komája, a prérifarkas. A vendég kényelmesen letelepedett, nézelődött. A pulykakakas közben behívta a feleségét, leültette, aztán cirógatta, paskolta és kérlelte addig-addig, míg pulykáné szép nagy tojásokat tojt. A pulykakakas ezután fogott egy fazekat, belerakta és megfőzte a tojásokat, s főtt tojással meg tortillával¹ vendégelte meg komáját, a prérifarkast. Az meg jól befalt, fölállt, faképnél hagyta komáját, a pulykakakast, s egy árva szóval sem köszönte meg a vendéglátást.

Kis idővel ezután a pulykakakas ment látogatóba komájához, a prérifarkashoz. A prérifarkas odahívta a feleségét, leültette, cirógatta, paskolta és kérlelte, aztán még verte is, de az csak nem tojt szép nagy tojásokat.

A pulykakakas egy darabig csak nézte őket, aztán rákiabált komájára, a prérifarkasra:

- Ne bántsд a feleségedet! Akármit csinálsz is vele, nem tud az tojást tojni, nem pulykának jött a világra! Te se vagy pulykakakas, ne hidd hát, hogy a feleségedet szép szóval vagy ütleggel megtaníthatod a pulykák tudományára! Neki is, neked is prérifarkas módján kell élni a világban.

Elröstellte magát a prérifarkas, és röstelkedett azért is, mert komáját, a pulykakakast csak üres tortillával tudta megvendéglátást.

A prérifarkas később látogatóba ment komájához, a babhoz. A bab udvariasan leültette vendégét, jómaga meg keresett egy botot, a ház hátsó falához ment, bottal verte az indákat addig-addig, míg sok érett bab hullott a földre. Azt aztán összeszedte, fazékba tette, megfőzte, s főtt babbal meg tortillával vendégelte meg komáját, a prérifarkast.

„Ez aztán pompás - gondolta magában a prérifarkas -, jól megjegyzem magamnak, hogyan kell csinálni!”

Jól befalt, fölállt, faképnél hagyta komáját, a babot, s egy árva szóval sem köszönte meg a vendéglátást.

Kis idővel ezután a bab ment látogatóba komájához, a prérifarkashoz. A prérifarkas udvariasan leültette a vendégét, jómaga meg keresett egy botot, a ház hátsó falához ment, s ütötte-verte, ahogy csak bírta. A fal először kilyukadt, aztán félig bedőlt, de bab természetesen nem hullott róla. A nagy zenebonára kilépett a házból a bab, hogy lássa, mit csinál a komája.

- Komámuram! Miért vered szét a házadat? - kiáltott a prérifarkasra. - A bot nyomán nem hullhat bab, hiszen nálad sohasem nőtt! Az én házam fala egészen más, elvégre én bab vagyok, babnak jöttem a világra! Te meg prérifarkas vagy, s prérifarkas módján kell élned a világban!

Elröstellte magát a prérifarkas, és röstelkedett azért is, mert komáját, a babot csak üres tortillával tudta megvendéglátást.

¹ Tortilla: kukoricából készült lepény

A prérifarkas később látogatóba ment komájához, a méhecskéhez.

- Jó napot, méh koma!

- Jó napot, farkas koma! Kerülj beljebb, telepedj le nálam!

A prérifarkas kényelmesen letelepedett, méh koma meg fogott egy fejszét meg egy tökcsuprot. A fejszével lyukat vágott a saját oldalába, s a lyukon át kicsorgó színmézet fölfogta a tökcsuporba. Mikor a tökcsupor megtelt, a méh szépen beragasztotta a lyukat, amit a saját oldalába vágott, a komáját pedig megvendégelte mézzel és tortillával.

A prérifarkasnak nagyon ízlett a színméz: ilyen csuda jót még sohasem evett. Föl is falt az utolsó csöppig, lenyalta a szája szélét is, aztán fölállt, faképnél hagyta a komáját, a méhet, s egy árva szóval sem köszönte meg a vendéglátást.

Kis idővel ezután a méh ment látogatóba a prérifarkashoz.

- Jó napot, farkas koma!

- Jó napot, méh koma! Kerülj beljebb, telepedj le nálam!

Ahogy a méh beljebb került, a prérifarkas fogott egy fejszét meg egy tökcsuprot. A fejszével lyukat vágott a saját oldalába, de nem méz folyt ám belőle, hanem vér! És olyan sok vér, hogy a prérifarkas egészen elgyöngült, s nagyon-nagyon félt. A méh meg rémülten kiáltozott:

- Mit csináltál, farkas koma, jaj, mit csináltál?! Nem vagy te méh, nem folyathatsz színmézet a tökcsuporba! Prérifarkasnak születél, prérifarkasként kell élned a világban!

Elröstellte magát a prérifarkas, és röstelkedett azért is, mert komáját, a méhet csak üres tortillával tudta megvendégetni.

A méh udvariasságból evett egy csöppnyi tortillát, szépen megköszönte, hazament.

És ezzel vége ennek a régi, nagyon régi történetnek.

A NYULACSKA ÉS A PRÉRIFARKAS

Rég múlt időkben történt, amit most elbeszélék.

Egy kert végében ült egy nyulacska. Arra ment a prérifarkas, és megkérdezte:

- Mit csinálsz, nyulacska?

- Semmit. Csak üldögelek, pihengetek.

- Akkor én most fölfallak téged - mondta a prérifarkas.

- Kérlek, ne falj föl, hiszen sohasem ártottam neked!

- Akkor is fölfallak!

- Hát nem bánom, ha egyszer nem jut okosabb az eszedbe. De nem tartanánk előbb versenyfutást? Tudod, szeretek versenyt futni!

- Jó - mondta a prérifarkas. - Szaladj háromlépésnyit előre, aztán majd utolérlek!

A nyulacska vagy háromlépésnyit előreszaladt, aztán nyomban visszafordult.

- Öregszem - nyögdécselte. - Nem tudok olyan jól futni, mint hajdanán.

Még egyszer próbálkozott, futott egy darabkát, de megint csak visszafordult, sóhajtozott:

- Hiába, nem megy!

Aztán harmadszor is próbálkozott, de ekkor már messzire futott, vissza se jött soha többé, a prérifarkas meg ült a kert végében, ült estig, ült hajnalig, de hiába várta vissza a nyulacskát.

Egyszer aztán, sokkal-sokkal később, a prérifarkas ismét összetalálkozott a nyulacskával. Mikor a nyulacska meglátta a közelgő prérifarkast, megragadott egy ócska fazekat, s ráállította egy köre. Tett a fazékba három követ, aztán fogott néhány darazsat, azokat is a fazékba tette, majd faleveleket szedett, azzal takarta le a fazekat. Mire mindezzel elkészült, a prérifarkas éppen odaért, a nyulacska meg a farkával nagy buzgón legyezett, mintha tüzet szítana a fazék alatt.

A prérifarkas megkérdezte:

- Mit művelsz itt, nyulacska? Tudod-e, hogy ma fölfallak, akármilyen fortélyos légy is?

- Kérlek szépen, ne falj még föl! Lagzira készülök, látod, éppen málét főzök. Hallgasd csak, mindjárt főni kezd! - Azzal a fülét a fazékhoz hajtotta, melyben mérgesen zúgtak a bezárt darazsak. - Segíts nekem - folytatta a nyulacska -, a farkaddal szítsad te is a tüzet, hogy gyorsabban lobogjon, mert látod, az én farkam nagyon kurta! Míg te a tüzet szítod, én elmegyek az emberekhez, kérek tőlük tejet, hogy legyen mit innod a máléhoz, tejjel sokkal jobb ám az íze!

Elment a nyulacska, a farkas meg nagy buzgón legyezett a farkával, szította a tüzet. A nyulacska azonban nem ment messzire, hamarosan vissza is lopózkodott, elbújt az egyik fa mögött, onnan leste a prérifarkast. Az meg legyezett, legyezett szorgalmasan, s közben az utat figyelte, nem jön-e még a nyulacska a tejjel. Végül elunta a legyezést, s így beszélt:

- Ha a nyulacska nem hozza a tejet, hát megeszem a málét tej nélkül! - Azzal az orrával lelökte a fazékról a faleveleket. Több se kellett a bezárt darazsaknak! Kiszabadultak, nekimentek a prérifarkasnak, csípték, ahol érték, az meg kínjában táncot járt. Ezt már nem állhatta nevetés nélkül a nyulacska. Nevetett, nevetett, de nevetetett nyugodtan, a prérifarkas nem hallhatta már, a dühös darazsak hetedhét határba kergették.

A nyulacska, mikor jól kinevette magát, ment tovább a dolgára.

A PRÉRIFARKAS ÉS A FEKETERIGÓK

A feketerigók egyszer nagy táncba kezdtek. Egy dombon sorakoztak föl szép rendben: elől az öregek, mögöttük a fiatalok, aztán nagy csivitelés, füttyszó közepette ugrándoztak le a domb tövébe, s ott így énekeltek:

*Madarak vagyunk, táncolunk,
hegynek föl, völgynek le szálldosunk.
Füttös madarak vagyunk.*

Aztán kiterjesztették szárnyukat, fölroppentek, széles köröket írtak le a domb körül, a domb fölött, villámgyorsan csaptak le a domb tövében csillogó tótükörré, ismét fölroppentek, s kezdték előlről a rigótáncot.

Éppen arra járt a prérifarkas, s meglátta a madarak táncát.

- Ó, de szépen járjátok! Ó, de kedvesek, de szépek vagytok! Ó, ha csak egyszer is veletek szállhatnék!

Jót nevettek a madarak, de a vezérrigó így szólt:

- Miért is ne tarthatnál velünk?

- Lefelé ugrálni a domboldalról meg énekelni már tudok mondta a prérifarkas -, de ha ti közben fölroppentek a levegőbe, én továbbra is itt csücsülhetek a domb tövében, a farkammal csapkodhatom a földet, és legföljebb még egyet énekelhetek, míg ti szárnyaitokkal hasítjátok a levegőt.

- Talán mégis ki tudunk okoskodni valamit, hogy te is velünk szállhass - mondta a vezérrigó.

- Igazán? - rikkantott boldogan a prérifarkas. - Kérlek szépen, kérlek, kedves rigó, intézd úgy, hogy én is veletek szállhassak! Gondold csak meg: a földkereken én lennék a legelső prérifarkas, aki repülni tud!

- Azt hiszem, meg tudjuk szerezni neked ezt az örömet - mondta a vezérrigó. - Ide hallgasd, madarak! Sok tolla van mindannyioknak, több is, mint kellene! Mindegyikőtök adjon egy-egy tollat a farkasnak, hadd tanuljon meg röpdülni!

A rigók nyomban kitéptek egy-egy tollat a szárnyukból, ám véletlenül úgy esett, hogy valamennyi madár a bal szárnyából tépett tollat.

- Nem bánod, ha a bőrödbe tűzködjük a tollakat? - kérdezte a vezérrigó.

- Dehogy bánom, dehogy bánom - mondta a prérifarkas -, tűzködjétek csak!

A madarak körbefogták a prérifarkast, s a bőre alá tűzdelték a tollakat. Kínlódott a prérifarkas kegyetlenül, de meg se nyikkant, tűrte a fájdalmat, s egyre csak az járt a fejében, hogy hamarosan együtt szállhat a madarakkal. Kis idő múlva mégis megkérdezte:

- Készen vagytok már?

- Igen, azt hiszem, elég tollad van már - mondta a vezérrigó. - Tarts hát velünk, próbálj velünk repülni!

A madarak ismét összegyülekeztek a dombtetőn, fősorakoztak, belekezdték a rigónótába, s szökdécseltek le a domboldalon, a domb tövéből meg fölroppentek a levegőbe.

A prérifarkasnak ugyan inába szállt a bátorsága, a taktusból is kiesett, ügyetlen szárnycsapásokkal nagy bátran mégis fölroppent. De mert a rigóktól csupa olyan tollat kapott, amit azok a bal szárnyukból téptek ki, szegény prérifarkas nagyon sután röpdült, s hamarosan a földön találta magát, úgy zuhant le, hogy ijedtében, fájdalmában még a lélegzete is elakadt.

- Álljatok meg! Álljatok meg! Földre estem! - kiáltozott a prérifarkas a madarak után.

A madarak leszálltak, körbefogták a pórul jártat, s így beszéltek:

- Mikor röpködni tanul a rigófióka, éppen olyan ügyetlen, mint te vagy. Mert tudod, a szárny nem minden, a röpködést tanulni kell! Meg alighanem ritka a tollazatod.

- Tűzködjünk még tollakat a bőrébe! - mondta a vezérrigó. - De ügyeljete, hogy most a jobb szárnyatokból adjatok neki! És farktollakra is szüksége van, hogy kormányozni tudja a röptét.

Újabb tollakat szúrtak a prérifarkas bőre alá, az ügyesebb rigók meg a farktollakat szúrták be oda, ahova kellett. A boldogtalan prérifarkas most még keservesebb kínokat állt ki, de most sem panaszkodott, vigaszul ezt mondogatta magának: „Hej, milyen pompás prérifarkas vagyok én! Nem akad párom a földkereken! Ugyan ki hallott már olyan prérifarkasról, aki röpködni tud?”

Ahogy betűzték az utolsó tollat is, a rigók meg a prérifarkas ismét a dombtetőre mentek. Csivitelve szökdécseltek le a domb tövébe, s onnan fölröppentek: középen szállt a prérifarkas. Egyre magasabban köröztek a domb fölött, de a prérifarkasnak már semmi sem volt elég, még magasabbra, egyre magasabbra akart szállni. Az utolsó kör után valamennyien lecsaptak a tő tükrére, aztán a tóparti sziklára telepedtek.

- No látjátok, éppen olyan jól tudok röpködni, mint ti - mondta a prérifarkas, és farktollaival farkas módján csapkodott.

- Valóban, egész jól ment - mondták a rigók. - Nem volna kedved még egyszer fölszállni?

- Ahányszor csak akarjátok! - mondta a prérifarkas. - Örömben eláll a lélegzetem, ha csak rágondolok, hogy szállni tudok! Milyen pompás farkas vagyok én!

A rigók összesúgtak:

- Ez egy kevély bolond! Most majd olyan messzire, olyan magasra röpködjünk, hogy kifulladás, aztán olyasmi esik meg vele, hogy mindörökre megemlegeti!

Ismét elkezdtek a rigótáncot, ezúttal az öntelt farkas vezette a madársereget. Egyre messzebb, egyre magasabban szálltak. A prérifarkas már nem bírta szusszal, elmaradt a rigók mögött, majd hamarosan segítségért kiáltozott.

- Megyünk már! - kiáltották a rigók.

- A tollainál fogva tartsátok fenn! - parancsolta a vezérrigó, a fiatal rigók meg úgy tettek, mintha valóban segíteni akarnának a prérifarkason. De nem segítettek, valahány rigó hozzáért, mind kirántotta egy-egy tollát. A rettegő farkas észre sem vette, hogy egyre fogynak a tollai.

Végül alig-alig maradt néhány szál toll az irhájában, s a prérifarkas zuhant, zuhant, és egyszer csak puff! - elterült a sziklán. Az a néhány szál megmaradt tolla mentette meg attól, hogy ízzéporrá zúzódjék.

Jó ideig eszméletlenül hevert a sziklán. Mikor magához tért, megrázta a fejét, és behúzott farkkal sietett haza. Zuhantában olyan halálfélelmet állt ki, hogy a hátába sorba tűzködött sötét tollacsák, mintha tűz pörkölte volna meg, összepöndörödtek, és valahány prérifarkas a világra jön, mind a hátán viseli az öntelt prérifarkassal esett nagy kaland emlékét: a sötét csíkot.

A TEKNŐSBÉKA VERSENYT FUT A PRÉRIFARKASSAL

A prérifarkas találkozott a teknősbékával. Eldicsekedett gyors lábával, s a teknőst bosszantotta a kérdés. Így szólt:

- Fogadjunk, hogy gyorsabban futok, mint te.

A prérifarkas azt felelte:

- Holnap rendezzünk versenyfutást.

Hazamentek, hogy felkészüljenek a reggeli versenyfutásra. A teknősbéka nem tudott elaludni, úgy aggódott, hiszen tudta, hogy a dicsekvő prérifarkas valóban gyorsabban fut nála. Végül arra a gondolatra jutott, hogy elmegy a többi teknősbékához, és segítségüket kéri.

Felkereste hát a rokonait, megbeszélték, hogy milyen csellel járhatnak túl a prérifarkas eszén. Sok teknősbéka jelentkezett a rokonok közül, mert mind le akarta győzni a prérifarkast.

A teknősök éjjel felsorakoztak a versenypályán. Az egyik teknősbéka egyenesen a célhoz ment, a másik a céltól innen, egy bizonyos távolságra helyezkedett el, a harmadik megint néhány lépéssel errébb és így tovább.

A rajtvonalhoz az a teknősbéka állt, amelyik versenyre hívta a prérifarkast.

Mindegyik teknősbékánál volt egy bot. És mindegyik a földbe rejtőzködött. Másnap reggel a mi teknősünk már várta a prérifarkast.

A prérifarkas ide-oda futkosott örömeiben, mert biztosan hitte, hogy ő lesz a győztes. Megadták a jelt az indulásra. A prérifarkas elszaladt, a teknős meg elbújt egy lyukba. Alig ért egy kis dombhoz a prérifarkas, látta, hogy a teknős már ott van. Futott, futott a prérifarkas, hogy utolérje a teknőst. Akkor a második teknős dobta el a botot, és bújt be a földbe. A prérifarkas futott, futott, megint elért egy dombocskához, és megint ott volt előtte a teknősbéka.

Ezt is utolérte a prérifarkas, és amikor elhagyta, ez a teknős is bebújt a földbe. Szaladt, szaladt a prérifarkas, megint fel a következő dombra, és amint leszaladt, látja, megint ott van előtte a teknős. Amikor elhagyta a prérifarkas, ez a teknős is bebújt a földbe. Végül lihegve a célhoz ért a prérifarkas, de a teknős már ott várta célnál.

Ekkor a prérifarkas odament hozzá, és beismerte:

- Te vagy a nyertes.

A történet tanulsága: többet ésszel, mint erővel.

A TEKNŐSBÉKA HARCBA INDUL

Harcba indult a teknősbéka, s amint ment, mendegélt, találkozott a prérifarkassal. A prérifarkas megkérdezte:

- Hová tartasz, unokám?

A teknős így felelt:

- Harcba indulok.

A prérifarkas tovább érdeklődött:

- Merre mész? Veled tarthatnék?

- Arra megyek, ahol sok ember van - felelte a teknős -, és társakat keresek. Hadd lássam, hogy tudsz futni.

A prérifarkas sebesen nekiiramodott, a teknős azonban azt mondta:

- Nem futsz elég gyorsan. Nincs rád szükségem.

Továbbment a teknősbéka, és találkozott a rókával. Kérdezte a róka, hogy hová tart.

- Harcba indulok - felelte a teknősbéka. - Arra megyek, ahol sok ember van.

- Veled mehetnék? - kérdezte a róka.

A teknős azt mondotta:

- Hadd lássam, milyen gyorsan futsz.

Szaladt a róka, de olyan gyorsan, hogy a teknős egy szempillantás múlva már alig látta, mégis azt mondta:

- Nem futsz elég gyorsan, nincs rád szükségem.

A teknősbéka folytatta útját, és egy sólyom repült felette. A sólyom hallotta, hogy a teknős azt mormolja: „Harcba indulok, társakat keresek.” A sólyom megkérdezte:

- Mit beszélsz magadban, fivérem?

- Harcba indulok - mondta a teknős.

- Veled mehetnék? - kérdezte a sólyom.

- Hadd lássam, milyen gyorsan repülsz - felelte a teknős.

A sólyom olyan gyorsan repült, hogy a teknős nem is tudta szemével követni, mégis, mikor visszajött a sólyom, azt mondta:

- Nem repülsz elég gyorsan, nincs rád szükségem.

Ismét ment, mendegélt a teknősbéka, és mondogatta magában: „Harcba indulok, társakat keresek.” Elébe termett egy nyulacska, és kérdezte:

- Elmehetnék veled?

- Hadd lássam, milyen gyorsan futsz - mondotta a teknősbéka.

Szaladt a nyúl, szaladt, szaladt, de a teknősbéka neki is csak azt mondta:

- Nem futsz elég gyorsan, nincs rád szükségem.

Továbbment a teknős, és egyre azt hajtogatta: „Harcba indulok, társakat keresek.” Hirtelen elébe állt egy kő, és azt mondta:

- Fivérem, akarsz engem magaddal vinni?

- Hadd lássam, tudsz-e gyorsan szaladni - mondta neki a teknősbéka.

A kő szaladni próbált, de nem tudott.

- Jól van - szólt a teknős -, velem jöhetsz.

Folytatták útjukat, de a teknősbéka csak egyre azt mondogatta: „Harcba indulok, társakat keresek.”

Elébe állt egy hajkefe.

- Mit mondtál? - kérdezte a teknőstől.

- Harcba indulok - felelte a teknős.

- Veled jöhetek? - kérdezte a kefe.

A teknős azt felelte:

- Hadd lássam, milyen gyorsan futsz.

A kefe szaladni próbált, de nem tudott. Erre neki is azt mondotta a teknősbéka:

- Jól van, velem jöhetsz.

Továbbmentek, mendegéltek, és a teknős csak mondogatta magában: „Harcba indulok, társakat keresek.”

Arra jött egy ár, az a hegyes szerszám, amelyet cipőkészítéshez használnak, és megkérdezte:

- Elmehtek veled?

A teknősbéka őt is biztatta, hogy fusson. Az ár szaladni akart, de nem tudott.

- Jól van - mondotta a teknős -, te is velünk jöhetsz.

Így mentek, mendegéltek négyen, amíg egy nagy településhez értek. A teknősbéka beküldte a kést a faluba. A kő a földre lapult, egy ember megtalálta, hazavitte, és miközben húst vágott, megvágta az ujját.

Eldobta haragjában a kést, a kő pedig visszament a teknőshöz, és azt mondta:

- Egy ember fölszedett, és amikor húst akart velem vágni, megvágta a kezét, és eldobott, Visszajöttem.

Akkor a teknős így szólt:

- Jól tetted, amit tettél. Nos, kefe fivérem, te is indulj, és lássuk, mire jutsz.

A kefe is bement a faluba. Egy fiatal lány felszedte, szép fekete haját keféltette vele. A kefe rángatta a lányka haját, úgyhogy a lány haragos lett, s kidobta a kefét.

A hajkefe visszament a teknőshöz, és azt mondotta:

- Teknős fivérem, egy fiatal lányt találtam, akinek gyönyörű szép haja volt. Megpróbált velem fésülni, rángattam a haját, és eldobott.

- Jól van - mondotta a teknős -, ár fivérem, most már csak te vagy hátra. Indulj te is harcba, és légy bátor.

Az ár bement a faluba. Egy öregasszony talált rá, megpróbálta a mokasszinját varrni vele, de az ár az ujjába akadt, és megsebezte. Az asszony haragos lett, eldobta az árt, az pedig visszatért, és azt mondotta:

- Teknős fivérem, egy öregasszonynak az egyik ujjába beakadtam, amikor mokasszinját varrta, s fájdalmat okoztam neki, így hát eldobott.

- Jól van, fivéreim, most rajtam a sor - mondotta a teknősbéka.

Azzal ő is bement a faluba, az emberek látták, és kérdezték egymást:

- Mit jelentsen ez? Nézzétek, egy teknősbéka, öljük meg és együk meg.

Foglyul ejtették a teknőst, és azt mondták:

- Jó parázs van, tegyük rá a teknősbékát.

- Jól van - mondotta a teknős -, ez éppen megfelel nekem. De ha a négy lábamat négyfelé meresztem, vigyázzatok, mert megégetlek benneteket.

A teknősnek így sikerült rászedni az embereket, akik egyre azon töprenkedtek, hogyan állhatnának bosszút rajta. Végül azt gondolták ki, hogy egy üstöt tesznek a tűzre, és amikor forr benne a víz, akkor beledobják a teknőst.

Meghallotta ezt a teknős, azt felelte nekik:

- Jól van, ezt már szeretem, csak tegyetek be az üstbe, majd jól leforrázlak benneteket.

Az emberek tanakodtak, azt mondták:

- Akkor hát dobjuk be a folyóba.

A teknősbéka kiabált:

- Nem, ezt ne tegyétek velem, félek, félek!

Az emberek nevettek:

- Nézzétek, hogy fél a víztől a teknősbéka. Dobjuk hát bele!

De a teknős tovább könyörgött:

- Jaj, jaj, úgy félek, ne dobjatok a vízbe.

Az emberek erre bedobták a vízbe, a teknős a víz alá merült, majd a felszínre került, és onnan kiabált:

- Jól becsaptalak benneteket - és a nyelvét is kiöltötte.

Az emberek felszedték a kést, az árt és a kefét, és használták őket. A teknősbéka pedig a vízben maradt, és valahányszor az emberek közel mentek a vízhez, a teknősbéka így csúfolta őket:

- Jól becsaptalak titeket, hiszen a víz az én otthonom.

Az emberek kővel dobálták, de a teknősbéka a víz alá merült, s még most is vígan él a habokban.

KI A LEGERŐSEBB A VILÁGON?

Egy kis vöröshangya kibújt a földből. Tél vége volt, de még hó takarta a földeket, és a hangyának fázott a lába. Azt mondta:

- Hó, te erősebb vagy, mint én. Vajon te vagy a legerősebb a világon?

A hó azt felelte:

- Nem, nem én vagyok a legerősebb, a nap erősebb, mint én, mert mihelyt kisüt, én nyomban elolvadok.

A kis vöröshangya elment a naphoz, és így szólt:

- Nap, te erősebb vagy, mint a hó. Te vagy a legerősebb a világon?

De a nap azt felelte:

- Nem, nem én vagyok a legerősebb, a szél erősebb, mint én, mert amikor én világítok, a szél felhőket hajt az arcom elé, és az eltakarja a fényemet.

A kis vöröshangya akkor elment a szélhez, és így szólt hozzá:

- Szél, te erősebb vagy a napnál. Te vagy a legerősebb a világon?

De a szél azt felelte:

- Ó, nem, a ház erősebb, mint én vagyok. Mert nekiütököm a ház falának, és akkor végem.

A kis vöröshangya elment a házhoz, és megszólította:

- Ház, te erősebb vagy a szélnél. Te vagy a legerősebb a világon?

A ház azt felelte:

- Nem, van nálam erősebb is, az egér erősebb nálam, lyukat rág a falamba, és összedülök.

A kis vöröshangya elment az egérhez, és azt mondta:

- Egér, te erősebb vagy, mint a ház. Te vagy a legerősebb a világon?

Az egér ezt felelte:

- Ó, nem, nem, a macska erősebb, mint én. A macska elfog és felfal.

A kis vöröshangya elment a macskához, és megkérdezte:

- Macska, te erősebb vagy, mint az egér; van nálad erősebb a világon?

- Ó, nem, nem én vagyok a legerősebb, a bot erősebb nálam, ha megütsz a bottal, akkor végem van.

A kis vöröshangya elment a bothoz, és kérdi tőle:

- Bot, te erősebb vagy, mint a macska; van nálad erősebb is a világon?

A bot azt felelte:

- Nem én vagyok a legerősebb, a tűz erősebb nálam. Ha tűzbe dobsz, a tűz elhamvaszt engem.

A kis vöröshangya elment a tűzhöz, és megkérdezte:

- Tűz, te erősebb vagy, mint a bot; van nálad erősebb is a világon?

A tűz azt felelte:

- Nem én vagyok a legerősebb, a víz erősebb nálam; ha vizet öntesz a tűzre, akkor kialszik.

A kis vöröshangya elment a vízhez, és azt kérdezte:

- Víz, te erősebb vagy, mint a tűz; van nálad erősebb is a világon?

Felelte a víz:

- Nem én vagyok a legerősebb a világon, a tehén erősebb nálam. A tehén ugyanis kiissza a vizet.

A kis vöröshangya elment a tehénhez, és azt mondotta:

- Tehén, te erősebb vagy, mint a víz. Van még nálad erősebb is?

A tehén azt felelte:

- Bizony nem én vagyok a legerősebb, a kőkés erősebb nálam. Ha kőkéssel szíven döfnek, akkor elpusztulok.

A kis vöröshangya elment a kőkéshez, és azt mondta:

- Kőkés, te erősebb vagy a tehénnél; van még nálad erősebb is a világon?

A kőkés felelte:

- Nem én vagyok a legerősebb, a Nagy Szikla erősebb nálam, ha hozzávágunk a Nagy Sziklához, akkor végem.

Ez történt réges-régen, és ezért félnek a gyerekek a Nagy Sziklától. Azóta közmondás az indián gyerekek közt: „Félek, hogy úgy járok, mint a kőkés.”

TÖRTÉNETEK A RAVASZ NYULACSKÁRÓL

A RAVASZ NYULACSKA

Volt egyszer egy róka. Volt annak a rókának egy darab földcskéje, kukorica termett rajta. A róka éjjel-nappal őrizte a kukoricáját, s aztán, még mielőtt beérett volna, eladta. Aztán újra meg újra eladta a lábon álló kukoricát, eladta az erdő minden állatának. Mikor végre beérett a kukorica, a róka letördelte, hazavitte, hogy majd a hátsó pitvarban megszárítja. De ekkor már szánta-bánta, hogy a kukoricáját annyiszor eladta, szerette volna megtartani az egészet, csak-hogy nem tudta, mit füllentsen azoknak az állatoknak, akik megvették tőle. Ahogy törte a fejét, arra jött a nyulacska.

- Jó napot, róka! - mondta udvariasan. - Mit csinálsz?

- Nem csinállok én semmit - mondta a róka. - Nem csinállok semmit, csak gondolkozom, mitévő legyek. Mert tudod, eladtam a kukoricámat, de még hányszor eladtam! De ez már régen volt, azóta meggondoltam a dolgot, szeretném magamnak megtartani a kukoricát. De mit csináljak azokkal, akik megvették?

- Ha feleségül veszel engem, megszabadítalak tőlük - mondta a nyulacska.

A róka nyomban feleségül vette a nyulacska. A nyulacska leült a ház elé, a róka meg fölment a padlásra, és elkezdte morzsolni a kukoricát.

Megérkezett a svábbogár.

- Jó napot, nyulacska!

- Jó napot, svábbogár!

- Hol van a róka? - kérdezte a svábbogár.

- Fönt van a padláson, morzsolja a kukoricát, amivel tartozik neked.

- Igazán?

- Addig is kerülj beljebb - mondta a nyulacska.

Alighogy a svábbogár belépett, közeledett a tyúk.

- Jön a tyúk! - mondta a nyulacska. - Nem félsz, hogy megesz téged, ha itt talál?

- Jaj! - rémült meg a svábbogár. - Egész biztos, hogy bekap, ha meglát!

- Bújj hát el! - kiáltott rá a nyulacska. - Bújj el a tehénlepénybe!

A svábbogár megfogadta a nyulacska tanácsát. Alighogy elbújt, belépett a tyúk, és köszönt:

- Jó napot, nyulacska!

- Jó napot! - válaszolt a nyulacska.

- Hol van a róka? - kérdezte a tyúk.

- Fent ül a padláson, és morzsolja a kukoricát, amivel tartozik neked - válaszolt a nyulacska.

- Igazán?

- Kerülj beljebb - mondta a nyulacska. - Nem akarnál közben megenni egy svábbogarat?

- Szívesen - mondta a tyúk. - Hol az a svábbogár?

- A tehénlepény alatt. Keresd csak meg!

A tyúk kereste, meg is találta, be is kapta, le is nyelte a svábbogarat.

- Ízlett? - kérdezte a nyulacska barátságosan.

- Ízlett bizony! Pompás lakoma volt - mondta a tyúk, s leült a nyulacska mellé, hogy megvárja a rókát.

Kis idő múlva megszólalt a nyulacska:

- Nézd csak! Jön a prérifarkas! Nem fal az föl téged, ha itt talál?

- Dehogynem fal föl! - jajgatott a tyúk, s rémülten csapkodott a szárnyaival. - Valahányszor meglát, mindig fölfal!

- Bújj el gyorsan! - kiáltott rá a nyulacska. - Nézd, ott a sarokban jó magas a fű!

Rohant a tyúk, elbújt a magas fűben, s alighogy lekuporodott, belépett a prérifarkas.

- Jó napot!

- Jó napot, prérifarkas! - válaszolta a nyulacska.

- Hol van a róka?

- Fent van a padláson, morzsolja a kukoricát, amivel tartozik neked.

- Vagy úgy! - mondta a prérifarkas, s azzal se szó, se beszéd letelepedett, hogy megvárja a rókát.

- Nem vagy éhes? - kérdezte a nyulacska. - Míg a kukoricára vársz, nem ennél meg egy tyúkot?

- Dehogynem! - lelkesedett a prérifarkas. - Hol az a tyúk?

- Ott kuporog a magas fűben, keresd csak meg!

Fölpattant a prérifarkas, kereste, meg is találta, föl is falta a tyúkot.

- Ízlett? - kérdezte a nyulacska barátságosan.

- De ízlett ám! Pompás lakoma volt! - mondta a prérifarkas, s megnyalta a szája szélét, aztán leült a nyulacska mellé, hogy megvárja a rókát.

Kis idő múlva megszólalt a nyulacska:

- Jön a puma! Nem fal az föl téged, ha itt talál?

- De bizony fölfal! - mondta a prérifarkas, s körülnézett, hol bújhatna el.

- A ház mögött a kertben van egy gödör, oda bújj! - tanácsolta a nyulacska. A prérifarkas egy ugrással a kertben termett, s mire a puma a ház elé ért, ő már a gödörben lapult.

- Jó napot, nyulacska! - mondta a puma. - Hol van a róka?

- Jó napot! - válaszolt a nyulacska kicsit sértődötten, mert a puma hangja meglehetősen barátságatlan volt. - A róka fönt van a padláson, kukoricát morzsol. Hiszen téged illet az egész termés, nem?

- Persze hogy engem illet! - mondta a puma dölyfösen, és se szó, se beszéd, letelepedett, hogy megvárja a rókát. A nyulacska sértődötten, szó nélkül ült mellette. Kis idő múlva udvariasan mégis megkérdezte:

- Reggeliztél már, puma? Nem volna kedved várakozás közben megenni egy prérifarkast?

- Hol az a prérifarkas? - kiáltott föl mohón a puma, s megnyalta a szája szélét.

- A kertben. Betettem a gödörbe, gondoltam, jó lesz majd neked - mondta a nyulacska készségesen. A pumának azonban esze ágában sem volt egy köszönőszót is mondani, fölpattant, a kertben termett, aztán a gödörhöz ugrott, s nyomban fölfalta a prérifarkast.

- Ízlett? - kérdezte a nyulacska udvariasan.

- Pompás lakoma volt - válaszolt a puma, s letelepedett a kunyhó közepén, hogy megvárja a rókát.

Kis idő múlva megszólalt a nyulacska:

- Jön a jaguár! Nem szokott ez téged fölfalni, ha összeakad veled?

- Ha összeakad velem, biztosan fölfal - mondta a puma, s nézte, hogyan menthetné az irháját. A kunyhóból azonban csak az ajtón át menekülhetett volna, az ajtóban meg ott állt már a jaguár.

- Bújj el gyorsan a prémtakaró alá! - buzgólkodott a nyulacska. - Jól lapulj meg alatta, nehogy a jaguár meglásson!

A jaguár már az ajtóban állt s megkérdezte:

- Hol van a róka?

A nyulacska most egy csöppet sem sértődött meg.

- Jó napot, jaguár! - köszönt szép illedelmesen. - A róka a padláson van, morzsolja a kukoricát, amivel adósod.

És még mielőtt a jaguár elhatározta volna magát, hogy leüljön-e, és úgy várja be a rókát, a nyulacska így kedveskedett:

- Nem akarsz reggelizni? Nem volna kedved egy pumát megenni?

- Hol az a puma? Ide vele! - mondta a dölyfös jaguár.

- Ott lapul a prémtakaró alatt - mondta a nyulacska; a jaguár meg ugrott egyet, félrerántotta a prémtakarót, s egykettőre fölfalta a pumát.

- Ízlett? - kérdezte a nyulacska udvariasan.

- Jóllaktam - mondta szárazon a jaguár, s letelepedett a kunyhó közepén, hogy ott várja meg a rókát. Úgy elterpeszkedett, hogy a nyulacskának már nem jutott hely, kiállt hát az ajtó elé.

Kis idő múlva bekiáltott a kunyhóba:

- Vadász tart errefelé! Nem félsz, hogy tiszteletlenül bánik majd veled, jaguár?

- De bizony félek! - mondta haragosan a jaguár. - Ahányszor az útjába akadok, mindig agyonlő!

- Bújj hát el gyorsan a folyóparton, a salátafa ágai között! Ott biztonságban leszel, alhatsz is, fölébresztelek, ha elment a vadász!

A jaguár fölugrott a salátafa lombjai közé, s alighogy kényelmesen elnyújtózott egy erős villás ágon, beköszönt a vadász:

- Jó napot! Hol van a róka?

- Jó napot! - mondta a nyulacska. - A róka fent van a padláson, morzsolja a kukoricát, amivel tartozik neked. Ha meg akarod várni, esetleg vadászhatnál közben! Nem volna kedved jaguárt löni?

- Hol az a jaguár? - kérdezte a vadász, és a puskája után kapott.

- A folyóparton, a salátafa ágai között lapul, az állatok miatta nem mernek vizet inni!

- No, majd én becsültre tanítom! - mondta a vadász, azzal a salátafa alá ugrott, s lelőtte a jaguárt, utána lenyúzta a bőrét, s a nagy igyekezetben ki is ment a fejéből a róka meg a kukorica.

Az erdő állatai között sok szó esett arról, hogy a fortélyos nyulacska hány meg hány társuk vesztét okozta. El is határozták, hogy bosszút állnak: elpusztítják a nyulacskát. Mikor ennek hírét vette a nyulacska, elköltözött a folyó túlsó partjára, ott épített magának házat, de olyat, hogy annak a padlója alá egy nagy gödröt ásott. Ebben a gödörben élt nappaloként, éjszakánként meg előbújt, s a folyóparton játszadozott, ugrándozott a holdfényben.

Akkor az állatok így szóltak a csörgőkígyóhoz:

- Legközelebb, mikor este megint kint játszadozik, ugrándozik a holdfényben, te csússz be a házába, onnan meg a padló alá, a gödörbe, s mikor majd hazamegy, fojtsd meg!

Következő este a csörgőkígyó el is bújt a nyulacska házában. Az meg mikor már eleget játszadozott, ugrándozott, visszament a házához. Nyomban érezte, hogy valami nincs rendjén. Jó hangosan így szólt hát:

- Van valaki a házamban? Lehetséges, hogy valaki van a házamban? Nincs valaki a házamban? Megtudom én mindjárt, hogy van-e valaki a házamban! Mert ha nincs bent senki a házamban, majd válaszol nekem, ha meg van bent valaki, hát néma marad!

A nyulacska az ajtó elé állt és bekiáltott:

- Halló! Van bent valaki?

A csörgőkígyó meg visszakiáltott:

- Halló! Nincs bent senki!

Jót nevetett a nyulacska, s elszaladt, hogy másutt építsen magának házat.

- Így nem boldogulunk ezzel a nagyon ravasz nyulacskával - mondták az állatok. - Akkor kell elfognunk, mikor a folyóra megy vizet inni. Majd az alligátor elfogja!

Az alligátor lefeküdt a folyópart közelében, s este, mikor jött a nyulacska, el is fogta őt, s ráripakodott:

- Most pedig nyomban megeszlek!

- Csak ne olyan hevesen! - mondta nyugodtan a nyulacska.

- Valamennyi állat mondta, hogy faljalak föl! Egy sem fogja pártodat!

- Igen ám, csak hogy nem büntethetsz meg itt, ezen a parton, ahol senkinek sem vétettem! Nagyon igazságtalan lennél, ha itt, ezen a parton kapnál be. Vigyél szépen át a másik partra, ott majd megehetsz!

Az alligátor átvitte a nyulacskát a túlsó partra, s víz alá akart merülni, hogy mihelyt evett, alligátor szokás szerint nyomban ihassék is.

- Csak lassabban, csak lassabban! - mondta ismét a nyulacska. - Engem szárazon szoktak megenni, mert ha nedves az irhám, hát csuda rossz ízű vagyok.

Az alligátor szárazra vitte a nyulacskát. A part azonban nagyon meredek volt, az alligátor szuszogott, szuszogott, már alig jutott lélegzethez, egy pillanatra el is kellett tátania a száját, a nyulacska meg - hopp! megugrott, s úgy elszaladt, hogy a porát se látták.

- Így nem boldogulunk vele - mondták az állatok. - Az alligátor majd megeszi valahogyan, de mi fogjuk körbe, s vigyázzunk, nehogy megint elszökjék a kis ravasz!

Elhatározták, hogy az alligátor halálhírét költik, úgy tesznek, mintha el akarnák temetni, s a temetésre meghívják a nyulacskát is.

Így is tettek.

Az alligátor elnyúlt, mintha elszállt volna belőle az élet, a többi állat meg körülötte állt, egész éjszaka virrasztottak fölötte, és siratóéneket énekeltek. A nyulacska is köztük volt. Amikor már derengett a hajnal, az állatok azt mondták, hogy most már föl kellene emelni és elvinni az alligátort, hogy eltemethessék. Szóltak a nyulacskának, hogy ő is segítsen, álljon az alligátor szájához, s majd mikor kell, a szájánál fogja meg és vigye. A nyulacska azonban kijelentette, hogy nem jár neki ilyen előkelő hely, semmiképpen sem méltó rá, beéri ő azzal is, ha az alligátor farkához állhat. A többi állatok mit tehettek volna mást, belenyugodtak, legyen úgy, ahogy a nyulacska akarja.

A nyulacska meg közben nézte, nézte az alligátor farkát, s fönnhangon morfondírozott:

- Lehet ám, hogy ez az alligátor nem is halt meg! Mert lám csak, milyen szépen tartja a farkát! Mintha csak élne!

Meghallotta az alligátor, hogy mit beszél a nyulacska, sebtiben leeresztette a farkát, mintha nem volna benne semmi élet.

- Hm... - mondta a nyulacska. - Mióta mozgatja a farkát egy döglött alligátor? Ilyen bolondnak már ne tartson engem senki! - azzal gyorsan elszaladt. Azóta se tért vissza.

És ezzel vége a történetnek.

NYÚLFI KÓPÉSÁGAI

Volt egyszer, élt egyszer egy nyúlfi, és talált egy gyönyörű kertet, amely telis-tele volt ízletesebbnél ízletesebb zöldséggel. Odament hát minden reggel, és azt mondta a kertben játszadozó kislánynak:

- Apád azt mondta, engedj be a kertbe, tizenkettőkor pedig engedj ki.

Minden reggel odament, a kislány minden reggel beengedte, tizenkettőkor pedig kiengedte.

Fogyott, fogyott, egyre fogyott a zöldség a kertből.

A kislány apja így szólt:

- Valaki, úgy látszik, rákapott a zöldségemre.

Megkérdezte a kislányt, nem tudja-e, hová lett a sok ízletesebbnél ízletesebb zöldség.

- Apa - felelte a kislány -, a nyúlfi jön ide minden reggel, azt mondja, te akarsz, hogy beengedjem a kertbe, tizenkettőkor pedig engedj ki.

- No - mondta a kislány apja -, hát ha ma is jönne, engedd csak be, de tizenkettőkor ki ne engedd, hadd maradjon csak itt, amíg haza nem jövök.

Úgy is lett.

Tizenkettőkor megszólalt a jóllakott nyúlfi:

- Kislány, kislány, tizenkettő van már. Tizenkettő van, engedj ki, kérlek.

A kislány azonban nem engedte ki nyúlfit a kertből. Aztán hazajött a kislány apja.

- Mit csinálsz itt, nyúlfi? - kérdezte mérgesen. - No, majd ellátom a bajodat, de előbb idehívom a rókat meg a medvét.

Mikor a róka meg a medve megérkezett, így szólt a kislány apja:

- Róka koma, mondd csak: ki ette meg a zöldségemet?

- Én biztosan nem - felelte a róka -, nem kedvelem az efféle ételt.

Medveapó azt felelte:

- Hogyan ehettem volna meg én? Hiszen tudod, hogy fönt jártam északon!

- No, akkor csak nyúlfi lehetett - mondta a kislány apja.

Nyúlfi csak kuksolt némán, azt leste, hogyan, merre menekülhetne. De a kislány apja nyakon csípte, s már vitte is. Fölmászott vele egy hatalmas öreg fára, annak a fő ágára kötötte föl nyúlfit, hogy megbüntesse a lopásért. Mikor a kislány apja lemászott a fáról, nyúlfi ott maradt himbálózva az ágon.

*Mennybe szállok, úgy hintázok, úgy hintázok,
mennybe, mennybe, mennybe szállok.*

Róka koma és medveapó hallottak énekét. Róka koma így szólt medveapóhoz:

- Menjünk oda hozzá, nézzük meg, mi van vele.

Mikor odaérték, így szólt a nyúlfi:

- Medveapó, kérlek, úgy megszomjaztam, mióta itt hintázok a fán, nem tennéd-e meg, hogy fölmászol, és idekötöd magad, amíg én iszom egyet? Azonnal visszajövök.

Medveapó fölmászott, odakötötte magát az ághoz, nyúlfi pedig elszaladt inni, de csak nem érkezett vissza. Telt-múlt az idő, de nem jött, úgyhogy medveapó énekelni kezdett unalmában:

*Mennybe szállok, hinta-hinta-palintázok,
mennybe, mennybe, mennybe szállok.*

A kislány apja meghallotta medveapó énekét, észrevette, hogy ez már nem nyúlfi hangja. Odament, hogy megnézzze, mi történt. Mikor odaér, látja ám, hogy medveapó hintázik a fán.

- Mit csinálsz odafönt, medveapó? - kérdi.

- Nyúlfi megkért, hogy helyettesítsem, amíg vissza nem tér.

- No, majd én jól ellátom a bajodat, amiért elfoglaltad nyúlfi helyét!

Ezzel leszedte medveapót a fáról, és alaposan eldöngette.

Nyúlfi közben hazaért.

Medveapó jajgatva nyúlfi háza felé vette útját. Nyúlfi ott ült a verandán, keresztbe tett lábakkal szivarozott.

Medveapó rávetette magát, de nyúlfi fürgébb volt, ügyesen félreugrott, nemhiába nagy sportember hírében állott.

Ekkor nyúlfi, hogy megvigasztalja medveapót, így szólt:

- Tudod mit? Inkább mutatok neked egy remek helyet, ahol jóllakhatsz hússal.

Elindultak hát együtt arrafelé.

- Nézd csak - szólt nyúlfi -, ott hever egy döglött őszvér. A te farkad hosszabb és erősebb, hozzákötöm a farkadat az őszvér farkához.

Úgy is tett.

Ekkor nyúlfi lehajolt, fölvelt egy hegyes karót, nagyot bökött vele az őszvér oldalába. Az alvó őszvér üvöltve riadt fel, talpra ugrott, és eszeveszett vágta kezdett.

Nyúlfi biztatta:

- Tartsd csak, tartsd csak, medveapó!

- Hogy az ördögbe tudnám tartani - kiáltotta medveapó -, hiszen a lábam se éri a földet!

Nyúlfi pedig úgy kacagott, hahotázott, hogy nevéttében megfulladt.

A KÁTRÁNYEMBER

Hol volt, hol nem volt, egyszer nagy szárazság köszöntött a világra, az erek kiszáradtak, a patakok kiszáradtak, a folyók kiszáradtak, nem volt sehol semmi víz, összegyűltek hát az erdei vadak, hogy meghányják-vessék, mi a teendő. Ott volt az oroszlán, a medve, a farkas, a róka, a zsiráf, a majom, az elefánt, sőt még a nyúl is ott volt, egyszóval minden erdőlakó. Azon fáradoztak, törték, törték a fejüket, hogyan juthatnának vízhez.

Végül is úgy határoztak, hogy ásnak egy kutat, mindenki megígérte, hogy segíteni fog, mindenki, kivéve a nyulat, mert a nyúl mindig rettenetesen lusta, ingyenélő volt. A nyúl azt mondta, ő bizony nem fog ásni.

Így szóltak erre az állatok:

- Rendben van, ha nem segítesz ásni, nem kapsz egy csepp vizet sem.

A nyúl azonban csak nevetett, és szemtelenül így felelt:

- Nem baj, ássátok csak meg a kutat, szerzek én majd vizet magamnak, attól ne féljete!

Keményen dolgoztak a vadak mind, mind - a nyulat kivéve. Mikor a kút már elég mély volt, megtelt vízzel, és mindannyian szomjukat oltották, aztán hazamentek.

Másnap reggel azonban mit látnak, ha nem a nyúl lábnyomát a kút körüli sárban, így tudták meg, hogy a nyúl ott járt éjnek idején, és meglopta a vizüket.

Elkezdtek hát gondolkozni, törték, törték a fejüket, hogyan tudnák megakadályozni, hogy a lusta nyúl szomját olthassa az ő vizükből, beszéltek és beszéltek és beszéltek, és végül elhatározták, hogy valakinek őriznie kell a kutat, de senki sem akart vállalkozni a dologra. Végül aztán megszólalt a medve:

- Majd én őrzöm a kutat első este. Feküdjete csak le nyugodtan, majd megmutatom én ennek a lusta nyúlnak, hogy a mi vizünkéből nem iszik!

A vadak nyugovóra tértek, a medve pedig leült a kút mellé.

Telt-múlt az idő, a nyúl egyszerre csak kióvakodott a hegyoldalon a bozótból, és észrevette, hogy a vén medve őrzí a kutat. Először nem is tudta, mi most a teendő, aztán gondolt egyet, leült, és énekelni kezdett:

*Hoppszasza, csak rajta,
most jobbra, most balra,
csak rajta, csak rajta,
hoppszasza, hoppszasza.*

A vén medve fölfigyelt, fölemelte a fejét, és körülnézett:

- Honnan jön vajon ez a gyönyörű zene? - szólt.

A nyúl csak énekelt tovább:

*Hoppszasza, csak rajta,
most jobbra, most balra,
csak rajta, csak rajta,
hoppszasza, hoppszasza.*

A medve fölállt a hátsó lábára. A nyúl tovább énekelt. A medve táncolni kezdett, és lassan-lassan egyre messzebbre táncolt a kúttól, úgyhogy a nyúl bátran megközelíthette a kutat. Jót húzott a vízből, aztán ismét eltűnt a bozótban.

Másnap reggel a vadak újra csak nyúl nyomokat találtak a sárban. Kigúnyolták a morgós vén medvét. Azt mondták:

- Te aztán igazán megbízható őr vagy! Még a nyúl is túljár az eszeden!

A medve azonban így válaszolt:

- A nyúlnak nincs ehhez semmi köze. Itt ültem, éberen figyeltem-füleltem minden neszre, s akkor egyszerre a leggyönyörűbb zene ereszkedett alá az égből. Nem jöhetett máshonnan, csak az égből, mert amikor bebarangoltam a környéket, hogy megtudjam, honnan származik, semmit és senkit sem találtam. Ezalatt járhatott itt a nyúl, ekkor lophatta meg a vizünket.

- Akárhogy volt is - felelték a vadak -, nem bízhatjuk rád többé az örökösödést. Legjobb lesz, ha ma éjszakára a majmot bízuk meg. De aztán nagyon vigyázz ám, majom barátunk, nehogy a nyúl rászedjen!

- Azt szeretném csak látni! - hencegett a majom.

A vadak nyugovóra tértek, a majom pedig leült a kút mellé.

Alighogy besötétedett, és kigyúltak az égen a csillagok, a nyúl elősettenkedett a bozótból, és a kút felé kémlelt. Meglátta a majmot.

Leült hát a hegyoldalban, és énekelni kezdett:

*Hoppszasza, csak rajta,
most jobbra, most balra,
csak rajta, csak rajta,
hoppszasza, hoppszasza.*

A majom belepislogott a kútba:

- Nem a kútból jön - állapította meg.

A nyúl csak énekelt tovább:

*Hoppszasza, csak rajta,
most jobbra, most balra,
csak rajta, csak rajta,
hoppszasza, hoppszasza.*

A majom most az égre emelte szemét.

- Nem a csillagok énekelnek - mondta.

A nyúl csak énekelt tovább.

A majom az erdő felé pillantott.

- Talán a levelek - szólt. - Akárhonnan jön is, gyönyörű zene, kár volna érte, ha nem használnám ki - s ezzel táncolni kezdett.

Lassan-lassan jó messze elbokázott a kúttól, úgyhogy a nyúl bátran odalopakodott a vízhez. Meg is tette. Jót húzott belőle, aztán szaladni kezdett, és elnyelte a bozót.

No, másnap reggel, mikor a vadak újra a kúthoz jöttek, ismét megtalálták a nyúl éjszakai nyomait. Csak hallottátok volna, hogy gúnyolták a majmot.

- Te sem vagy különb a medvénél. Nem ér a ti öröködésnek egy fabatkát sem! Mindkettőtöket alaposan rászédett a nyúl.

- Nem úgy van az! - felelte a majom. - A nyúlnak nincsen része ebben a dologban. Egyszerre gyönyörű zene szólalt meg az erdőben, s én odamentem, hogy megnézzem, ki muzsikál.

A vadak csak nevték.

Most azonban újabb örre lett volna szükségük, de senki sem akart vállalkozni. Sokat gondolkoztak a dolgon, törték, törték, törték a fejüket, mit is tegyenek. Végül a róka így szólt:

- Megmondom, mi a teendő. Csináljunk kátrányembert, és ültessük ide, hogy vigyázzon a vizünkre.

- Helyes, helyes! - egyeztek bele a vadak egyhangúlag.

Egész nap dolgoztak, serénykedtek, míg végre elkészült a kátrányember, és odaültették a kúthoz.

Este, mikor a nyúl kióvakodott a bozótból, észrevette a kátrányembert. Leült hát a domboldalon, és énekelni kezdett:

*Hoppszasza, csak rajta,
most jobbra, most balra,
csak rajta, csak rajta,
hoppszasza, hoppszasza.*

A kátrányember nem hallott. A nyúl tovább énekelt:

*Hoppszasza, csak rajta,
most jobbra, most balra,
csak rajta, csak rajta,
hoppszasza, hoppszasza.*

De a kátrányember egy hangot se hallott. A nyúl közelebb jött, és tovább énekelt. A kátrányember nem hallott, nem beszélt. A nyúl még közelebb jött. A kátrányember néma maradt.

A nyúl odaért a kátrányemberhez, és így szólt:

- Ide figyelj! Eredj az utamból, hadd menjek a kúthoz, szomjas vagyok!

A kátrányember nem mozdult.

- Ha nem engedsz, megütlek a mellső lábammal - mondta a nyúl.

A kátrányember az ujját sem mozdította.

A nyúl ütésre lendítette a mellső lábát, és akkorát csapott a kátrányemberre, amekkorát csak tudott. De a jobb mellső lába úgy beleragadt a kátrányember testébe, hogy többé nem tudta kihúzni.

- Engedd el a mellső lábamat, mert úgy megcsaplak a másikkal, hogy még! - kiáltotta a nyúl.

A kátrányember meg se moccan.

Erre a nyúl megütötte a bal mellső lábával, de ez is beleragadt a kátrányember testébe.

- Most aztán elég! - kiáltotta dühösen a nyúl. - Ha nem engeded el a lábamat, úgy megváglak, hogy még!

A kátrányember meg se rezzent.

Erre a nyúl belerúgott, amekkorát csak tudott a jobb hátsó lábával, de ez is beleragadt.

- Engedd el, engedd el! - üvöltötte a nyúl most már kétségbeesve. - Úgy beléd rúgok a másik lábammal, hogy még!

A kátrányember szoborként állt ott.

A nyúl belerúgott a bal lábával, ez is mélyen benne maradt a kátrányember testében.

- Ha el nem engedsz - sipította eszeveszetten a nyúl -, nyomban felöklellek a fejemmel. - Ezzel belevágta a fejét, és most már végképp foglyul ejtette őt a mozdulatlan kátrányember.

Félájultan találtak rá másnap reggel a vadak.

Hallottátok volna, hogy kinevették!

- Hahaha! Kedves nyúl uram! Most aztán igazán kíváncsiak vagyunk, lopkodod-e még a vizünket! Ráfektetünk egy fatörzsre, és levágjuk a fejedet.

- Ó, ennek igazán örülök - raveszkodott a nyúl. - Mindig arra vágytam, hogy levágják a fejemmet. Így szívesebben halok meg, mint bármi más módon.

- No, akkor nem vágjuk le a fejedet - mondták a vadak. - Nem ölünk meg úgy, ahogy szeretnéd. Inkább lelövünk.

- Az még jobb - válaszolta a nyúl -, éppen kérni akartalak erre benneteket. Kérlek, löjetelek le!

- Nem, nem lövünk le mégsem - mondták a vadak. Gondolkoztak, törték, törték, törték a fejüket, hogyan is végezzenek vele.

- Majd én megmondom, mit tegyünk vele - mondta végül a medve. - Zárjuk ketrecbe, és etessük, etessük, etessük, ameddig el nem zsírosodik, és olyan kövér nem lesz, mint egy labda, akkor aztán fogjuk meg, dobjuk föl jó magasra, hogy lezuhanjon és szétrepedjen.

- Ó, nagyon kérlek, ne! - jajdult föl a nyúl. - Csak ezt ne tegyétek velem! Mindig attól féltem, hogy így fogok meghalni. Ó, kérlek, találjatok ki bármit, csak ezt ne!

- No, akkor pedig éppen ez lesz a legjobb! - kiáltottak a vadak egyhangúlag.

Bezárták hát a nyulat egy ketrecbe, hordani kezdték neki a jobbnál jobb falatokat: süteményt, lepényeket, cukorkát, mindenféle ízletes edelt. Lassan-lassan a nyúl kerekre hízott, mint egy labda. Ekkor aztán felvitték a nyulat a hegyoldalhoz, megragadta az oroslán, megragadta a róka, megragadta a medve, megragadta a majom, aztán lendíteni kezdték előre-hátra, s közben így énekeltek:

*Először jó pénzért,
másodszor a vízért,
harmadszor, hogy felkészülj,
negyedszer, hogy most... repülj!*

Azzal aztán hórúkk! - fölörpítették a magasba. A nyúl azonban talpra esett, jót nevetett, és így felelt nekik:

*Hopp! A nevem Molly. Hopp!
Megkaptok ha megfogtok.
Élni, futni csuda jó,
ki lesz a fogó?*

És már futott is nagy vidáman, és eltűnt a bozótban.

NYÚL KOMA

Nyúl koma nem szeretett halászni, de a halat annál jobban szerette. Egy nyári reggel a háza előtt ült, amikor arra ment a medve.

- Gyere, nyúl koma, hozd a horgászbobotod, menjünk halászni! - mondotta.

Azt feleli erre a nyúl:

- Nagyon melegem van, nem szeretek halászni.

Így hát a medve egyedül ment a tóhoz, és halászott. A nyúl titokban követte, lefeküdt a domboldalon az árnyékba, s ott figyelte, hogy fáradozik a medve a tóparton.

Mikor eljött az ebéidő, medve koma úgy látta, hogy elég halat fogott, s elhatározta, hogy hazamegy. Zsinegre fűzte a halakat, és elindult.

Nyúl koma a dombról figyelte medve komát. „De szép halak - gondolta -, szívesen megenném őket.”

Azzal fogta magát, lefeküdt az út közepére, mintha döglött volna. Arra cammogott medve koma, és azt mondotta:

- Ni csak, úgy látszik, felfordult a nyúl.

Lehajolt és megtapogatta. Aztán gondolt egyet:

„Nekem ugyan nem kell most a nyúl, elég halam van. Itt hagyom az úton, majd később visszajövök érte.”

Ment a medve, mendegélt hazafelé. Alighogy letért az útról, fölugrott a nyúl, a bokrok közt előrefutott, és a medvét megelőzve ismét lefeküdt az útra, s halottnak tette magát. A medve meglátta a nyulat, és lehajolt hozzá.

- Jaj de jó kövér nyúl, s éppen úgy fekszik itt az úton, mint az előző! Csak maradjon szépen itt, majd később visszajövök érte.

Ment, mendegélt a medve a halakkal, a nyúl megint felugrott, a bokrok közt előreszaladt, s ismét lefeküdt az útra. Jön a medve, és csodálkozva mondja:

- No lám csak, még egy nyúl fekszik itt az úton, ez már összesen három nyúl. Leteszem akkor a halat - morfondírozott magában -, s visszamegyek a másik kettőért is, három kövér nyúl mégis többet ér, mint ez a néhány sovány halacska.

Azzal lerakta a halakat, és indult visszafelé. Azon a helyen, ahol az imént a második nyulat látta: semmi! Visszamegy oda, ahol az első nyúl hevert az úton: semmi! Nem értette a dolgot, megfordult, s vissza az úton oda, ahol a harmadik nyúl feküdt. Hát se nyúl, se hal!

Megharagudott a medve, hogy a nyúl így túljárt az eszén, összehívta társait: farkas komát, párduc komát, róka komát, őz komát, mert a nyúlfi ezeket is többször jól megréfélt. Elhatározták, hogy ezúttal ők járnak túl az eszén. Közben nyúl koma megfőzte a halakat, és éppen leült vacsorázni. Kinéz a házából, látja, hogy közelednek az állatok.

Kiugrik az ablakon, s uzsgyi, amerre a szeme lát! Azt mondja a medve:

- Ni csak, ott fut nyúl koma - azzal mind utána eredtek.

Róka koma, őz koma gyorsabban futottak, már-már elfogták, de a nyúl hirtelen eltűnt egy lyukban.

Amint biztonságban érezte magát, azon kezdte törni a fejét, hogyan tréfálja meg az állatokat. Felnézett a lyukból, és egy nagy ciprusfát látott. Szeles idő volt éppen, a felhők vonultak az égen, a fa ágai meg a levelei mozogtak. Nagyot kiáltott a nyúl, akkorát, hogy mind odafutottak köré az állatok.

- Vigyázzatok - kiáltotta a nyúl -, ránk szakad az ég!

S valóban a lombok között úgy tűnt, mintha az ég maga is mozgott, remegett volna.

- Rajta - mondta a nyúl koma -, támasszátok most jól meg ezt a fát, a fa pedig fenntartja az eget, úgy talán nem fognak ránk szakadni. Szaladok, hozok egy póznát, hogy a fa biztosabban álljon.

A párduc, a farkas, a róka, a medve, az őz mind fogták, fogták erősen a fát, hogy ne szakadjon rájuk az ég.

Nyúl koma pedig elszaladt, s nagyot nevetett rajtuk. A többi állat talán ma is támasztja a fát, hacsak azóta el nem unták.

VERSENYFUTÁS AZ ÜREGINYÚLLAL

Valamikor réges-régen az a hír járta, hogy a *kiákiméi* versenyfutóknak nem akad párja az egész Sivina völgyben. Messze földön, a Sivina völgyén túl is tudta mindenki, hogy ők a legkitartóbb, a leggyorsabb futók. Mikor a *tikvát* maguk elé tették, tudta mindenki, hogy a célba előbb érnek be, mint akár a Szelek Falvának, akár a Só Városának legjobb versenyzői. A kiákiméi futók versenyzés közben sohasem veszítették el a tikvát, vagyis azt a botot, amit a versenyző ifjak közben maguk előtt rugdosnak.

A Sivina völgyének többi futói azonban mégsem adták föl a reményt, egyre abban bizakodtak, hogy egyszer majd csak legyőzik a kiákiméi futókat. Csakhogy drága multság volt ez a bizakodás! Minden verseny fogadással járt, és a Szelek Falvának meg a Só Városának lakói már mindenüket elvesztették, annyiszor fogadtak a győzelemre, s annyiszor veszítették el a fogadást. Nem is hívhatták ki újabb versenyre a kiákiméi ifjakat, hiszen nem volt már semmijük, amit versenydíjként följánlhattak volna.

A két falu öregei ekkor nagy tanácskozássra gyűltek össze, s elhatározták, hogy megkérnek minden okos embert, minden eszes állatot, adjon tanácsot, hogyan lehetne legyőzni a kiákiméi versenyfutókat. Először az üreginyulat kérdezik meg, ő a legfortélyosabb, legfürgébb teremtmény az egész világon.

Az egyik ifjút nyomban el is küldték az üreginyúlhoz a domboldalra, mert ott lakott. Az ifjak mindig ennek a dombnak a tövében futottak versenyt.

Mikor az öregek küldöttje odaért, az üreginyúl éppen barlangot ásott magának.

- Hé, öcsém, ne zavarj most engem! - kiáltott rá az üreginyúl. - Nem látod, hogy nagy munkában vagyok?

De amint megtudta, miről van szó, nyomban abbahagyta az ásást, hosszan gondolkozott, majd így szólt:

- Most, öcsém, menj szépen haza, s mondd meg a népednek, mától számított negyedik napra hívják ki versenyfutásra Kiákimé ifjait. Azt is mondd meg a népednek, hogy helyettetek én futok, de nem a földön, hanem a saját utamat követve, a föld alatt.

Az ifjú már sietett volna haza a jó hírrel, ám az üreginyúl visszahívta, s így beszélt hozzá:

- El ne felejtsd megmondani a népednek, hogy bármiben fogadjanak is a győzelemre, két dolgot magamnak követelek, e két dolog közül pedig az első a piros szín, a második a szent virágpor.

Az ifjú hazament, s elmondotta az üreginyúl üzenetét. A Szelek Falvának és a Só Falujának lakói ekkor követet küldtek Kiákiméba, megüzenték, hogy helyettük az üreginyúl fog futni, s ők ennek a győzelmére fogadnak mindenükben, amijük még van, de ha Kiákimé futói veszítenek, vissza kell adniuk mindent, amit eddig elnyertek a Sivina völgyben lakó más nemzetiségektől.

Kiákimé népe boldog volt, hogy ismét lesz versenyfutás, ismét bebizonyíthatják, hogy a Sivina völgyében nincs párja a kiákiméi versenyfutóknak. Elfogadtak minden föltételt, belementek a fogadásba is, csak azt kérték, hogy a föld alatt futó üreginyúl időnként dugja ki a fejét a föld alól, hadd lássák Kiákimé futói, hol tart a versenytársuk.

A követ ezután elment az üreginyúlhoz, hogy tudassa vele: Kiákimé futói készen állnak a versenyre.

Az üreginyúl még azon az éjszakán elment az öccséhez, az pontosan olyan volt, mint ő: szürkésbarna az irhája s csupa por, mert az öcs is éppen pincét ásott.

- Kedves öcsém - mondta az öregebbik üreginyúl -, négy nap múlva versenyt kell futnom. Ezért két lyukat árok, egyet a domb tövében, ahonnan a versenyzők indulnak, egyet meg kicsit odébb. Arra kérlek, áss te is két lyukat: egyet itt a házadnál, egyet meg kicsit odébb. Mint versenyző, piros tollat viselek majd a fejemem. Kérlek, te is köss a fejedre egy piros tollat. Mikor a versenyzők futásának a dobogását hallod, kérlek, dugd ki a fejedet az első lyukon, aztán amilyen gyorsan csak tudsz, fuss a második lyukhoz.

- Megértettem, s minden úgy lesz, ahogy akarod. Szívesen segítek neked abban, hogy becsaphasd ezeket az öntelt kiákiméi futókat! - mondta az üreginyúl öccse.

Az üreginyúl ezután elment a második, a harmadik, a negyedik meg az ötödik öccséhez, nekik is elmondta azt, amit a legidősebb öccsének elmondott, s azok ugyanúgy válaszoltak, mint amaz.

Az üreginyúl, mint aki dolgát jól végezte, hazament, s kényelmesen letelepedett a vackán.

Megvirradt a negyedik nap reggele. Kiákimé futói egy teljes napon át böjtöltek a szent házban, s most derekukon a futók vörös övével, kezükben a futók botjával megjelentek a starthelyen. Odagyülekezett már Sivina völgyének apraja-nagyja. Utolsónak az üreginyúl jelent meg; vörös toll virított a föld alól kibukkanó fején, a botot meg maga elé tette, hogy amikor kell, a foga közé kaphassa.

- Elnézést kérek - mondta -, hogy a botot futás közben nem rugdosom magam előtt, de hiszen értitek: ehhez túl kurták a lábaim. A botot majd a számban viszem, a lábaimmal meg ásom magamnak a föld alatti versenypályát. Rendben van így?

Kiákimé futói jóízűt nevettek, s azt mondták, hogy nincs semmi kifogásuk a furcsa versenyszabály ellen, sőt, ha az üreginyúl akarja, szívesen adnak neki még előnyt is; de az megrázta vörös tollas fejét, s kijelentette, hogy köszöni, erre nincs szüksége.

Elhangzott az indítójel. Kiákimé futói vidám rikkantással rúgták előre a futóbotot, az üreginyúl meg a foga közé vette a magáét, s eltűnt a föld alatt. Sivina völgyének lakói lélekszakadva vágattak a legközelebbi dombhoz, s ott várták izgatottan, mikor bukkan föl az üreginyúl vörös tollas feje a föld alól. A kiákiméi futók kavargó porfelhőben éppen most vágattak el a kis domb mellett.

A kíváncsiak meg vártak, vártak, ám egyszerre csak azt látták, hogy a versenypálya közepén, egy távolabbi halomnál bukkan ki a föld alól az üreginyúl vörös tollas feje. A kiákiméi futók kicsit később vágattak el a halom mellett, s ugyancsak csodálkoztak, hogy az üreginyúl előttük jár. Még gyorsabb futásba kezdtek, a nemzetségük meg hangos kiáltásokkal biztatta őket. Döngött a föld a futók lába alatt, perdült-sodródott előttük a bot, ám a futók egyszerre csak azt látták, hogy a pályán jóval előttük a föld alól ismét fölbukkan az üreginyúl feje. Így volt ez, valahányszor egy-egy halomhoz értek. A futók előtt mindig fölbukkant a vörös tollas fej, s ők természetesen azt hitték, hogy mindig ugyanazt az üreginyulat látják.

A kiindulási pontjuktól, vagyis a céltól, ahova vissza kellett érkezniük, még ugyancsak messze voltak a futók, mikor a föld alól előbukkant a legidősebb üreginyúl, és mint aki szörnyen fáradt, a célponthoz kúszott. Izzadság és por borította, mintha valóban futott volna, pedig az egész verseny alatt szundikált, csak most, a vége felé ébredt fel, megmártózott vízben, meghempergett porban, s a szemét félig lehunyta, mint aki alig lát a kimerültségtől.

A nézők serege hangosan kiáltozva ünnepelte a győztest meg azt, hogy egyszer végre vereséget szenvedtek a kiákiméi öntelt futók.

A Sivina völgyének versenyfutói azóta is hálásan emlegetik az üreginyulat, s ha versenyt futnak, manapság is vörös tollat tűznek a homlokszalagjukba, szent virágport tesznek az övükbe, s indulás előtt fennhangon így szólnak:

- Versenyre kelünk, ó, üreginyúl! Segítsd futásunkat! Tedd, hogy ellenfelünk futóbotja barlangodba hulljon: tedd, hogy ellenfelünknek botját kelljen keresgélni, míg mi továbbszáguldunk, s győztesen célba érünk!

Vége a történetnek.

A FÜRJ MEG A NYÚL

A fürj és a nyúl élelmet keresett.

A nyúl csak szaladgált ide-oda, a fürj azonban röpült.

Így aztán érthető, hogy a fürj hamarabb talált egy területet, melyen sok érett barack, tök, dinnye, szilva és egy egész borsóföld volt.

Mindez igazán a fürjnek való eledel volt, különösen a borsó, éppen ezért nem akarta, hogy a nyúl is részesüljön a csemegéből.

Szárnyra kapott hát ismét, odaröppent a nyúl közelébe, ott lecsapódott a földre, körbe-körbe szaladgált, csapkodott a szárnyával, fetrengett a földön.

- Mi baj, fürj uram? - kérdezte a nyúl.

- Ó, nyúl úr, jobb lesz, ha azonnal kotródunk innen! - felelte a fürj fetrengve. - Arra lefelé jártam, és találkoztam egy óriás emberrel. Félholtra vert. Nem is menekülhettem volna, ha repülni nem tudok.

Ezzel aztán sietni kezdett, majd föl is röppent egy kicsit. A nyúl követte. Így aztán elvezette a nyulat messzire, az ellenkező irányba.

Miután a fürj megszabadult a nyúltól, összeszedte fürjrokonait és barátait, és visszarepültek a gyümölcsöskertek és a borsóföld felé, és pompás lakomát csaptak.

Így járt túl a fürj a nyúl eszén.

TÖRTÉNETEK MÁS ÁLLATOKRÓL

A KOPASZ NYAKÚ ÖLYV KALANDJAI

Hol volt, hol nem, a régi időkben egyszer az ölyv és a varjú együtt indultak útnak, találkoztak a rókával, az is csatlakozott hozzájuk.

Mentek, mentek, még mindig csak mentek, addig-addig, hogy nagyon megéheztek. Éppen egy kiszáradt fához értek.

- Róka koma - szólt az ölyv -, azt hiszem, te elő tudnál teremteni valami ehetőt ebből a kiszáradt fából.

A róka fölmászott, s már el is tűnt a fa odvában.

Ekkor az ölyv kezdte törmelékkel betömni az odú nyílását.

- Ölyv testvér - kiáltotta a róka -, mit csinálsz? Kezd nagyon sötét lenni idebent.

- Ó, csak lépcsőt csinálok neked - felelte az ölyv.

De odabent egyre sötétebb lett, a róka már semmit sem látott, jött hát lefelé a lyukhoz. Az ölyv elröppent.

Másnap aztán visszajött.

*Kedd, szerda, csütörtök,
három napja csak repülök*

- énekelte a betömött odúnál.

*Kedd, szerda, csütörtök,
három napja éhen döglök*

- felelt vissza a róka az odúból.

Erre az ölyv így szólt magában:

- Még nem jött el az ideje - s azzal ismét elröppent. Három napig távol volt, aztán visszatért.

*Péntek, szombat, vasárnap,
itt az ölyv is leszállhat*

- kántálta a kiszáradt fánál.

A róka most már alig hallhatóan válaszolt:

*Péntek, szombat, vasárnap,
szabadíts ki, nem látlak*

- Ó, most már hamarosan vége - mondta az ölyv magában -, ha legközelebb visszajövök, belevájhatom a karmaimat.

Így hát három napra ismét elröppent, s mikor legközelebb visszatért, így szólt:

*Hétfő, kedd, szerda,
róka, felelj, felelj, na!*

A róka azonban már nem felelt.

- Ó, most már megvan! Már nem is felel, most már megvan! - mondta magában az ölyv, s azzal eltávolította a törmeléket a nyílásból, és bedugta a fejét. A róka csak erre várt, megragadta a nyakát, és húzni kezdte vadul befelé, annyira, hogy mind lekopasztotta róla a tollat. Azóta kopasz az ölyv nyaka mind a mai napig.

Az ölyv meglátogatta barátját, a sirályt. A sirály megmutogatta neki a környéket, az ölyv szerette volna látni, hogy él a sirály.

- Tudod - mondta a sirály -, mi itt, mint afféle rakoncátlan kölykök, folyton csak sürgünk-forgunk, rohangálunk.

Persze a sirály valóban sokat buzgólkodik, hogy életét fenntartsa, az ölyv meg csak várja, hogy valaki meghaljon.

- Mi várjuk a megszabadulást! - mondta az ölyv, azt akarta mondani, hogy a halált.

A legelső kedvező esemény az volt, hogy megdöglött egy tehen.

- Ez remek eledel - mondta az ölyv, és azonnal odarepült, de mivel az eset nemrég történt, a tehen szagát még nem találta megfelelőnek. Elment hát, és várt, de mikor visszatért, látta, hogy az emberek eltemették a tehenet.

- Lemegyek a napsütéses délre - mondta erre az ölyv -, ahol nem temetik el a holtakat.

Ezért ment hát az ölyv délre, ott szeret élni, ahol lustálkodhat. Nem szereti a munkát. Hasonlít azokra az emberekre, akik nem sürögnek-forognak, buzgólkodnak, hanem félnek a munkától, és ott szeretnek élni, ahol lustálkodva is eltengethetik az életüket.

- Miért nem építész házat? - szólt az ölyvhöz a daru.

- Mire jó az? - kérdezte az ölyv. - Nem érzed, milyen kellemes ez a hűvös szél?

Az ölyv az árnyékban ült, széttárta a szárnyait, hogy átjárhassa a levegő. Így lustálkodott egész nap.

Másnap kora reggel vihar kerekedett. Dörgött és villámlott. Megnyíltak az ég csatornái.

Az ölyv átnedvesedett.

- A legközelebbi derült napon házat építek magamnak - bizonygatta.

Másnap ragyogó napsütésre ébredt. Kellemes, hűvös szél fújdogált.

- Ugyan, mire jó az a ház? - kérdezte, és lustálkodott tovább gondtalanul.

Az ölyv eleséget keresett, de nem talált semmit. Végre megpillantott egy nyulat, amely a tűző déli napon valami hűvös hely után nézett éppen. Az ölyv azonnal leereszkedett mellé.

- Hogy vagy? - kérdezte a nyulat.

- Köszönöm, nagyon melegem van - felelte a nyúl.

- Odafönn hűvösebb van - folytatta az a beszélgetést -, nem volna kedved repülni velem egyet?

- De hiszen odafent közelebb lennénk a naphoz, ott bizonyára még melegebb van - kételkedett a nyúl.

Az ölyv azonban pihentnek és frissnek látszott, úgyhogy a nyúl végül ráállt a dologra. Fölmászott az ölyv hátára, és már emelkedtek is, föl-föl a magasba.

Mikor az ölyv úgy gondolta, hogy a nyúl már eleget hűsölt, ereszkedni kezdett lefelé. Merész ívben bukott alá a magasból, a végén pedig ismét fölkanyarodott, úgyhogy a nyúl lehuppant a hátáról.

Lecsapott rá és megette.

Másnap egy mókust látott, leereszkedett mellé, megkérdezte, hogy érzi magát; mire a mókus azt felelte, hogy nagyon melege van.

- Odafönn hűvösebb van - mondta az ölyv -, nem volna kedved repülni velem egyet?

A mókus tudta, hogy a magas fák ágain fönt hűvösebb a levegő, így hát könnyen ráállt a dologra.

Mikor az ölyv úgy gondolta, eleget hűsölt már a mókus, merész ívben alázuhan a magasból, a végén pedig ismét fölfelé kanyarodott. A mókus a földre huppant, az ölyv lecsapott rá és megette.

Egy kis majom, mindezt látva, másnap, mikor az ölyv ismét körözni kezdett a vidék fölött, előbújt a lombok közül. Az ölyv leszállt mellé, és így szólt hozzá:

- Jó napot, hogy vagy?

- Majd megégek a tűző napon - felelte a majom. - Bár tudnám, hol hűsölhetnék egy kicsit!

- Odafönn kellemesebb az idő - mondta az ölyv -, nem volna kedved repülni velem egyet?

A majom rááll a dologra azonnal, s már emelkednek is, föl-föl a magasba.

Mikor az ölyv úgy gondolta, eleget hűsölt már a majom a hátán, merész ívben bukni kezdett lefelé. A majom azonban rácsavarta a farkát az ölyv nyakára, és jó szorosan meghúzta.

- Megfojtasz! - kiáltott az ölyv.

- Akkor repülj csak egyenesen - felelte a majom -, ma nem eszel majomhúst ebédre!

*Majom repül az ölyv hátán,
a magas ég kék határán.
Az ölyv bukna, földre dobná,
de a majom így szól hozzá,
míg farkával a nyakát
szorosan hurkolja át:
- Ide hallgass, ölyv, velem
repülj csak egyenesen!
Fogadom, a gégedre,
nem eszel meg ebédre!*

VADLUDAK ÉNEKE

Egy ember fogta egy szép napon a puskáját, és elment, hogy lőjön valamit ebédre. Amint megy, mendegél, egyszerre különös hangot hall föltről. Fölnéz, hát egy nagy csapat vadlúd húz odafönt énekelve:

*Le-li-la, le-li-la,
jöjj tolla, szállj tolla,
le-li-la, le-li-la,
jaj, jaj, jaj, szép tolla!*

Fölemelte a puskáját, és lelőtt egyet közülük. A madár énekelve bukott alá:

*Le-li-la, le-li-la,
jöjj tolla, szállj tolla,
le-li-la, le-li-la,
jaj, jaj, jaj, szép tolla!*

Hazavitte a ludat, a felesége megsütötte ebédre. Amikor azonban éppen kopasztotta, gyönyörű szárnytollai egyenként kiröppentek az ablakon. Mikor a tűzhelyre rakta a ludat, sülés közben fojtott hangon egyfolytában ezt lehetett hallani:

*Le-li-la, le-li-la,
jöjj tolla, szállj tolla,
le-li-la, le-li-la,
jaj, jaj, jaj, szép tolla!*

Mikor megsült, az asszony föltálalta az ételt, a férje fogta a kést meg a villát, hogy felszelje, ismét felhangzott az ének:

*Le-li-la, le-li-la,
jöjj tolla, szállj tolla,
le-li-la, le-li-la,
jaj, jaj, jaj, szép tolla!*

Éppen bele akarta szúrni a villát a pecsenyébe, szárnyzuhogás, szárnycsattogás hallatszott, és az egész vadlúdcsapat már repült is be az ablakon énekelve:

*Le-li-la, le-li-la,
jöjj tolla, szállj tolla,
le-li-la, le-li-la,
jaj, jaj, jaj, szép tolla!*

Mindegyik egy-egy szárnytollat hozott a csőrében, és belesúrta a tollat az asztalra tett lúd-pecsenyébe, aztán kiemelték a tálból, és kiszálltak vele az ablakon át. Énekük meg sokáig visszacsengett a megdőbbent ember és asszony fülében:

*Le-li-la, le-li-la,
jöjj tolla, szállj tolla,
le-li-la, le-li-la,
jaj, jaj, jaj, szép tolla!*

A DENEVÉRRÉ VÁLTOZOTT PATKÁNY

Volt egyszer egy öreg, nagyon öreg patkány. Olyan öreg volt már, hogy dolgozni sem tudott. Törte is a fejét, hogy s mint segíthetne a sorsán. „Hogy dolgozzam a mindennapiért, ahhoz már túl öreg vagyok - gondolta. - Az volna a legokosabb, ha átválnék valamivé. Ha mondjuk, sötétben is látnék, de engem nem látna senki, akkor még egy ideig kihúzhatnám. Csak-hogy mivé változzam? Legyek svábbogár? Hát bizony nem szívesen lennék. A svábbogár belopakodik másnak az éléskamrájába, ott jól teleeszi magát; viszont pusztítja is, aki csak éri! Változzam kígyóvá? A kígyó ravasz is meg erős is, csak-hogy sötétben nem lát, nincs kedvem ahhoz, hogy kígyóvá legyek. Hát akkor mi legyen belőlem? Denevér! Pompás ötlet! A denevér érett banánt eszik! A denevér édes papayát eszik! A denevérnek jó dolga van! Denevér leszek!”

A patkány, miután döntött, nekifogott, hogy denevérré változzék. Először is fölfüggeszkedett egy ágra, a fejével lefelé, ahogy a denevérek csinálják, ha aludni mennek. Csak-hogy ettől nyomban csuklani kezdett.

Egy igazi denevér meghallotta a patkány csuklását, kíváncsi lett, s közelebb lopózkodott hozzá. Amint meglátta a fejjel lefelé csüngő patkányt, mérgesen megkérdezte:

- Hát te mit művelsz? Miért lógsz fejjel lefelé? Talán bizony minket majmolsz? Csúfot üzöl belőlünk?

- Nem majmolok én senkit! Nem üzök csúfot senkiből! - mondta a rémült patkány. - Csak éppen szeretnék denevérré változni!

Ahogy ezt kimondta, nyomban elvesztette a farkát, a bőre meg jobbról is, balról is kinyúlt: két szárny lett belőle.

Az igazi denevér elszállt, hogy elmesélje a többi denevérnek, mit látott.

- Láttam egy patkányt, az ágon lógott, és éppen azon igyekezett, hogy denevérré változzék. A saját szememmel láttam! De hagyjátok békén, ne zavarjátok, hadd változzék át nyugodtan!

Akkor aztán kiáltozni kezdtek a denevérek:

- Gyerünk, nézzük meg, hogyan lesz a patkányból denevér!

Valamennyien a patkány köré sereglettek, hogy lássák az átváltozást. A patkány most is fejjel lefelé lógott az ágról, a denevérek köribe függeszkedtek s figyelték.

Kis idő múlva az egyik denevér megkérdezte:

- Átváltoztál már, patkány?

- Átváltozni már átváltoztam - felelt a patkány. - Most már röpködni is szeretnék, csak hát félek.

- Ne félj! - biztatták a denevérek. - Röpködj csak! Majd meglátod, milyen szép dolog röpködni!

A patkány szerette volna megpróbálni, de nem mert elszállni, csak reszketett, egyvégtében reszketett, és lógott fejjel lefelé.

Akkor az egyik denevér így biztatta:

- Ne félj, patkány, majd én megtanítalak! Verdess csak a szárnyaiddal, verdess erősen, s nyomban röpködni fogsz!

A patkány megfogadta a tanácsot. Verdesett, csapkodott a szárnyaival, s egyszer csak elröppent az ágról. Röpkött a denevérré változott patkány, röpkött, mintha egész életében a repülést gyakorolta volna.

Sötét éjszakákon röpkött, érett banánt evett, édes papayát evett, belekóstolt az erdő minden érett gyümölcsébe, akárcsak az igazi denevérek.

Így esett, hogy denevér lett a patkányból, s azóta is jól megy a sora.

AZ ELEFÁNT ÉS A SAKÁL

A sakál és az elefánt jó barátok voltak. Egy nagy folyó partján éltek, s ették, eszegették kedvenc ételüket, a cukornádat, amíg lassan elfogyott. Akkor új eleség után kellett nézni, ezért át akartak jutni a folyó túlsó partjára, de a sakál nem tudott úszni.

Megkérte hát az elefántot, hogy vigye át a folyó túlsó partjára. Az elefánt azt mondta:

- Átviszlek, de ígérd meg, hogy csendben maradsz, mert nagy baj lenne, ha az emberek meghallanák a hangunkat.

A sakál mindent megígért, az elefánt letérdelt, s megengedte, hogy a sakál felugorjon a hátára, és átúszott vele a túlsó partra.

Amikor átértek, ismét kezdték enni, eszegetni a jó cukornádat. A sakál előbb jóllakott, az elefánt pedig még mindig evett. A jóllakott sakál örömeiben üvölni kezdett, és gyorsan elszaladt.

Jöttek az emberek, megtalálták az elefántot, és alaposan eltángálták. Az elefánt átkozta a sakált.

- No hiszen, te szépen megígérted, hogy nem fogsz kiabálni!

A sakál nagy hangon válaszolt:

- Amikor jóllaktam, hát kiabálnom kellett jókedvemben!

Többször megesett ugyanez. A sakál, mihelyt jóllakott, üvölni kezdett, és minthogy ő kicsi volt, és könnyen elbújt, az elefántot verték el.

Egy alkalommal, amikor visszafelé úsztak már a folyóban, az elefánt megkereste a legmélyebb pontot, s elkezdett forogni, forgolódni, úgyhogy a sakál beleesett a vízbe.

- Ej, te gonosz elefánt - kiabált a sakál kétségbeesve -, miért teszed ezt velem, hiszen nem tudok úszni?!

- Ha jóllaktam, akkor úgy érzem, hogy fürödnöm kell - felelte nevetve az elefánt.

Így állt bosszút a sakálon.

BONKI ÉS A MAJMOK

Bonki tüzet gyújtott az üst alá, és mikor a víz fölforrt, ütni kezdte a dobot, és énekelt:

*Mindenki, mindenki
ihatja, eheti!
Tam-taram!
Ihatja, eheti
mindenki, mindenki!
Tam-param!*

Meghallották ezt a majmok, és így szóltak:

- Mi ez? Úgy látszik, Bonki remek lakomát készít. Menjünk!

Odaszaladtak Bonkihoz, és így énekeltek:

*Molézi, sergini purván!
Molézi, molézi,
ségijé purván!*

Bonki ekkor így szólt a majmokhoz:

- Beugrom az üstbe, mikor kiszólok, hogy megföttem, vegyetek ki és egyetek meg.

Be is ugrott, és a majmok azonnal ki is húzták, mikor így szólt:

- Megföttem!

Most aztán a majmokon volt a sor. Be is ugráltak az üstbe, de a vizet már túl forrónak találták, és azonnal kiabálni kezdtek:

- Megföttünk! Megföttünk!

Bonki azonban fogott egy jókora takarót, betakarta vele az üstöt, és így szólt:

- Ha megföttetek volna, nem tudnátok így kiabálni.

Csak egyetlen kismajomnak sikerült megmenekülnie, a többit Bonki mind megette.

Néhány nap múlva Bonki ismét megéhezett, így hívogatta hát a majmokat:

*Mindenki, mindenki
ihatja, eheti!
Tam-taram!
Ihatja, eheti
mindenki, mindenki!
Tam-param!*

Mikor a majmok odagyültek, beleugrott az üstbe, és már kiabálta is:

- Megföttem! Megföttem!

A majmok azonban már ismerték a cselét, a kismajom mindent elmondott nekik, nem húzták hát ki Bonkit, hanem így szóltak:

- Ha megfőttél volna, nem tudnál így kiabálni!

A NEVETŐ FARKASOK ÉS A DÁMVADAK TÖRTÉNETE

Ünnepséget rendeztek a farkasok a nagy folyam torkolatánál. Az ünnepségre meghívták a dámvadak törzsfőnökeit, s azok el is mentek a nagy folyam torkolatához.

Amikor odaértek, letelepedtek a réten, szemben a farkasokkal. A farkasok ekkor így beszéltek:

- Hé ti dámvadak, itt velünk szemben, kezdjete el nevetni!

De a dámvadak ezt mondták:

- Először ti nevessetek!

- Jó, akkor mi nevetünk először - mondták a farkasok, és rá is kezdtek: - Hahahaha... hihihih... És most rajta, nevessetek ti, dámvadak, itt velünk szemben!

És akkor a dámvadak kedvetlenül nevettek, így:

- Mmm... Mmm...Mmm...

És ismét a farkasok nevettek:

- Hahaha... hihih...

És a dámvadak megrettentek, mikor meglátták a hahotázó farkasok nagy, éles fogait.

A farkasok ekkor azt mondták:

- Most megint rajtatok a sor, nevessetek! De ne csukott szájjal! Elvégre senki sem nevet csukott szájjal. Nyissátok ki jó nagyra a szátokat, rajta! Nevessetek!

És a dámvadak rákezdték:

- Hahaha... hihih... - nevettek, és nagyra nyitották a fogatlan szájukat.

Mikor a farkasok látták, hogy a dámvadaknak nincs foguk, rájuk vetették magukat, széttépték, fölfalták a dámvadak törzsfőnökeit. Csak egy menekült meg, ő vitte hírül társainak, hogy mit tettek a farkasok.

A dámvadak azóta is rettegnek a farkasoktól.

A KISEGÉR NAGY UTAZÁSA

Élt egyszer egy egérnagyanyó és a pöttömnyi kisunokája. A kiséger egy szép napon felkerekedett, hogy nyakába veszi a világot. Az öreganyja pogácsát, szárított medvehúst készített neki, és elkísérte az egérlyuk széléig.

Elindult a kiséger, ment, vándorolt, ki tudja, meddig, igen nagyon sokáig, reggeltől egészen estelig. Akkor tért haza a nagy útról.

- Hej, öreganyám! - kiáltotta már a küszöbön. - Megtudtam, hogy én vagyok a legerősebb, legügyesebb, legvitézebb az egész vidéken. Nem is tudtam eddig.

- Aztán hogyan tudtad meg? - kérdezte az egérőreganyó.

- Hát az úgy volt - kezdte a kiséger -, hogy kibújtam a lyukból, és mentem, mentem, egészen a tengerig. Se széle, se hossza annak a tengernek, iszonyatos volt, s csak úgy csapkodtak a hullámok. De én nem ijedtem ám meg tőle! Belevetettem magam és átúsztam. Csodálkoztam is, milyen jól úszom.

- Hol van az a tenger? - kérdezte az öreganyja.

- A lyukunktól napkelet felé.

- Ismerem azt a tengert. Rénszarvas szaladt erre a múltkor, annak a patája nyomában gyűlt meg a víz.

- Hallgasd csak tovább! - folytatta a kiséger. - Megszáritkoztam a napon, és továbbmentem. Hát egy roppant hegy tövébe értem, de olyan magas volt az a hegy, hogy a csúcsán megakadtak a felhők. Rengeteg erdő a tetején. Már csak nem kerülöm meg - gondoltam. Nekifutottam és átugrottam! Magam is csodálkoztam, mekkorát tudok ugrani.

- Azt a hegyet is ismerem - bólintott az öreganyó. - Vakondtúrás van a szarvasnyom-tengeren túl, egy bokor zöld fű nő a tetején:

Sóhajtott az unokája, de csak mondta tovább:

- Megyek tovább, mit látok? Két hatalmas medve viaskodik egymással. Egy fehér meg egy fekete. Bőgnek, üvöltenek, egymás csontjait tördelik. Csakhogy én nem féltém tőlük! Közéjük rontottam, és az egyiket jobbra röpítettem, a másikat balra! Magam is csodálkoztam, hogy puszta kézzel elbánok két medvével.

- Ismerem azokat a medvéket is - felelte rá az egérőreganyó az egyik a fehér pille, a másik a légy.

Erre már sírva fakadt a kiséger.

- Hát akkor se erős nem vagyok, se ügyes, se vitéz? Szarvasnyomot úsztam át, vakondtúráson ugrottam keresztül, pillét meg legyet gyűrtem le?

Azt mondta erre bölcsen az öreganyó:

- Egy ilyen pöttömnyi kiségernek, mint te vagy, a szarvasnyom: végtelen tenger, a vakondtúrás: égig érő hegy, a pille meg a légy: medvék. Ha nem ijedtél meg egyiktől sem, akkor csakugyan te vagy a legerősebb, legügyesebb és a legvitézebb kiséger az egész vidéken.

TÜNDÉRMESEK

HARMINCHATSZÍN-RUHÁJÚ

Figyeljete jó! Ha jól figyeltek, mondok egy mesét a királyról meg a királynéről és egyetlen fiukról, Harminchatszín-Ruhájúró.

A királyi pár annyira féltette ezt az egyetlen gyereket, hogy az egy lépést sem tehetett egyedül. Pedig nagyon szeretett volna játszani más gyerekekkel. Egyszer ki is szökött a palotából, és jól eljátszott a városi játszótéren. A király meg a királyné annyira megrémült, hogy magas kőkerítéssel vétették körül a palotát; féltek, hogy a királyfinak valami baja esik a játszótéren. Jobb, ha ki se megy.

Szegény királyfi! Egész nap ténfergett-lődörgött az udvaron meg a kertben, de nem volt kivel játszania. Nagyon-nagyon unatkozott. Ezért elhatározta, hogy valamiképpen kiszökik a palotából.

Nagy titokban ő maga varrt magának egy ruhát, harminchat különféle szövetből. Egészen jól sikerült ez a harminchat színű ruha. Aztán bolondos satyakot is varrt magának. Szépen felöltözött a harminchat színű ruhájába, fejébe nyomta a bolondos satyakot, és indult kifelé a palotából. Igen ám, de az őrség útját állta.

- Engedjete ki! - kiáltott az örökre. - Nem látjátok, ki vagyok?

- De bizony látjuk - nevettek az örök. - Bolond vagy!

- Persze hogy bolond vagyok. Én vagyok a város bolondja - mondta a királyfi, és még kecskebukát is vetett, hogy még bolondabbnak higgyék.

- Aztán hogyan kerültél a palotába, mi? - kérdezte az egyik ör.

- Te hoztál be a zsebedben, te mamlasz - kacagott a királyfi.

Ez nem volt igaz, ezt ti is tudjátok. De azért mondta, hogy még bolondabbnak higgyék.

- Na, elég volt a hülyéskedésből, öcskös! Hordd el magad! - mérgelődött meg a másik ör, és dühösen kilódította a királyfit az utcára.

Na, végre kinn volt! Erre várt már régóta.

A király meg a királyné hiába várta ebédre a királyfit. Már elhűlt az étel, de csak nem jelentkezett. Keresték mindenfelé, megkérdezték az öröket is.

- Nem láttátok a királyfit? - kérdezte a király az öröktől.

- Nem láttuk, felséges uram - válaszolták egyszerre az örök.

- Senki se ment ki reggel óta a kapun? - faggatta őket tovább a király.

- Csak egy bolond fickó - felelte az egyik ör.

- Harminchat színű ruhája volt - tette hozzá a másik.

- Hű, a mindenit! Az csak a királyfi lehetett! - kiáltott föl a király. - Biztos álruhát öltött, hogy kiszökhessen.

Tüstént lovasokat futtatott szerte a városból kivezető utakra, de sehol sem bukkantak a királyfi nyomára. Túl volt az már ungon-berken, meg aztán ösvényeken járt, nem országúton.

Búsult nagyon a király, a királyné meg majdnem meghalt bánatában. De nem volt mit tenni.

A királyfi meg ment, mendegélt, hegyen-völgyön által, egyszer csak ott találta magát a másik király városában. Nem teketóriázott sokat: elszegődött a királyhoz tehénpásztornak.

Mindennap kihajtotta a teheneket a legelőre. Egyik reggel nagyon szép legelőt fedezett fel az erdő mögött. Oda terelte az állatokat. Alig fogtak azonban hozzá a tehenek a legeléshez, megjelent egy óriás, és ráfordult a királyfira:

- Mit keresel te itt?! Ki engedte meg, hogy itt legeltesd a teheneidet?

- Ne haragudj, kedves óriás - szólt udvariasan a tehénpásztor-királyfi -, nem tudtam, hogy ez a te legelőd. Mindjárt arrébb hajtom az állatokat.

Az óriás megenyhült az udvarias beszédre.

- Na, jól van. Nem bánom, legeltesd csak itt a teheneidet - szólt, és még meg is hívta magához a tehénpásztort vacsorára. A tehénpásztor azonban elhárította a meghívást:

- Köszönöm az ajánlatodat, kedves óriás, de este sohasem érek rá. Majd egyszer, valamelyik szabadnapomon meglátogatlak.

A tehénpásztor másnap megint fölfedezett egy szép legelőt a domb mögött. Odahajtotta az állatait, de alig kezdtek legelni a tehenek, megjelent egy másik óriás, és ráfordult a tehénpásztorra:

- Te Harminchatszín-Ruhájú! Hogyan merted ide terelni a teheneidet?

- Ne haragudj, kedves óriás. Nem tudtam, hogy ez a szép rét a tied. Mindjárt továbbterelem a teheneket - mondta udvariasan a Harminchatszín-Ruhájú.

- Na, nem bánom. Csak legeltesd tovább - enyhült meg az óriás az udvarias hangra. - Aztán nem volna kedved hozzám költözni? Kényelmesen ellakhatnál nálam.

- Köszönöm az ajánlatot, kedves óriás, de szerződésemmel a királyi palotához köt. A palota istállójába kell visszahajtanom minden este a teheneket, és ott kell vigyáznom rájuk éjszaka is - hárította el Harminchatszín-Ruhájú az ajánlatot. - De azért ha lesz szabadnapom, meglátogatlak.

Harmadnap is kihajtotta a teheneket; most a folyón túlra egy szép rétre. Alig kezdték a tehenek a dús fűvet harapdálni, megjelent egy harmadik óriás, és rádörrent a tehénpásztorra:

- Hé! Ki engedte meg, hogy az én legelőmre tereld az állatokat?

- Ne haragudj, kedves óriás, de nem tudtam, hogy ez a te legelőd. Ha tudtam volna, nem hajtottam volna ide az állatokat - mentegetőzött a fiú udvariasan.

- Na, nem bánom - enyhült meg az óriás az udvarias hangra -, csak legeltesd nyugodtan tovább. Aztán mondd: nem volna kedved hozzám szegődni pásztornak? Jó dolgod lenne.

- Köszönöm ajánlatodat, kedves óriás, de nem tehetem. Egy évre a királyhoz köt a szerződésemmel. Utána esetleg lehet szó a dologról. De addig is meglátogatlak majd, ha lesz egy kis szabad időm - mondta a fiú.

Harminchatszín-Ruhájú este hazahajtotta az állatokat az istállóba. Utána megvacsorázott, és sétálgatott egy kicsit az udvaron. Sétálgatás közben hallotta, hogy másnap gyűrűdobó verseny lesz a király udvarában. Arról volt szó, hogy a földobott gyűrűt egy pálcára kell estében föl-

fűzni. Azé a lovagé lesz a királylány, aki a gyűrűt el tudja kapni. Harminchatszín-Ruhájú erre bekopogtatott a királyhoz, és engedélyt kért tőle, hogy három napra elmehessen. Magával viszi az állatokat is, mert itt nincs kire hagyni őket. Azt mondta, hogy a barátait akarja meglátogatni. A király beleegyezett, mert kedvelte a tehénpásztort; jól végezte munkáját, egyetlen tehén sem vészett el, és az állatok nagyon szépen kigömbölyödtek a keze alatt.

Másnap hajnalban maga előtt terelgetve állatait, elment az első óriáshoz. A teheneket beterelték az óriás istállójába, ők ketten pedig beültek a szobába, és barátságosan beszélgettek. Jól meg is reggeliztek.

- Tudod, kedves óriás, hogy ma délután gyűrűdobás lesz a király udvarában? - kérdezte Harminchatszín-Ruhájú az óriást.

- Tudom. Te is elindulsz a versenyen?

- Hogyan indulhatnék? Hiszen nincsen lovam.

- Sose búsulj, kedves pajtás - vigasztalta az óriás. - Majd én ellátlak mindennel, ami kell.

Azzal felöltöztette tiszta fekete lovagi ruhába, adott neki egy fekete pálcát, az istállójából pedig kivezetett egy szép fekete lovat.

Harminchatszín-Ruhájú lóra pattant, elvágatott a királyi udvarba. Részt vett a versenyen, és ő kapta el a gyűrűt. De utána rögtön kivágatott az udvarból. Sírt a királykisasszony, hogy a szép lovag így otthagya. De hát mit lehetett tenni?

Harminchatszín-Ruhájú visszavágatott az óriáshoz, átöltözött, és mindent köszönve elindult tehenestül a másik óriáshoz. Az is szívesen fogadta. A teheneket beterelték az istállóba, aztán vacsorához ültek.

- Tudod-e, kedves óriás, hogy holnap is lesz gyűrűdobó verseny a királyi udvarban? - kezdte Harminchatszín-Ruhájú a beszélgetést.

- Hallottam róla. És te indulsz-e a versenyen?

- Nem indulhatok, mert nincs megfelelő felszerelésem.

- Ne búsulj, majd reggel felszerellek én, ahogyan kell - vigasztalta az óriás, azzal lefeküdtek, mert már későre járt az idő.

Másnap valóban megkapta az óriástól a felszerelést: egy piros lovagi öltözetet, egy piros pálcát és egy gyönyörű pej paripát.

Harminchatszín-Ruhájú délután lóra pattant, és elvágatott a királyi udvarba. Ő volt a legszebb a lovagok között. A királykisasszony nem győzte bámulni. Harminchatszín-Ruhájú ismét megnyerte a versenyt, de mihelyt elkapta a gyűrűt, már ki is vágatott az udvarból. A nézők föl sem ocsúdtak meglepetésükből, már túl volt árkon-bokron. Egyenesen a második óriáshoz vágatott, átöltözött, majd maga előtt hajtva teheneit, elindult a harmadik óriáshoz.

Az is szívesen fogadta.

Beterelték az állatokat az istállóba, ők meg vacsorához ültek. Vacsora közben Harminchatszín-Ruhájú így kezdte a beszélgetést:

- Tudod, kedves óriás, hogy holnap is gyűrűdobó verseny lesz a királyi udvarban?

- Hallottam róla. És te indulsz-e a versenyen? - kérdezte az óriás.

- Nem indulhatok, mert nincs megfelelő felszerelésem.
- Azon ne búsulj - vigasztalta az óriás. - Majd én felszerellek.

Harminchatszín-Ruhájú megköszönte szépen, és azzal lefeküdtek, mert már későre járt az idő.

Másnap reggel Harminchatszín-Ruhájú fehér lovagi öltözetet, fehér pálcát és egy szép fehér kancát kapott az óriástól. Ebéd után lóra pattant, és elvágtatott a királyi udvarba, ahol éppen kezdődött a verseny. Harminchatszín-Ruhájú ezt is megnyerte, és éppúgy elvágtatott, mint amikor feketében meg pirosban vett részt a versenyen. De a király most megmérgeződött, és utána hajította a dárdáját. Eltalálta a combját, a hegye bele is tört, de azért sikerült Harminchatszín-Ruhájúnak elvágtatnia. A harmadik óriásnál átöltözött, megköszönt szépen mindent, és hazahajította a teheneket.

Igen ám, de másnap reggelre a combja úgy megdagadt, hogy nem tudott lábra állni. Üzente a királynak, hogy fáj a lába, nem tud kimenni a legelőre.

A király sajnálta nagyon a tehénpásztort, mert megszerette. Lement hozzá az istállóba, és vitt magával egy orvost is. Az orvos nézegeti, tapogatja a combját, aztán meglátja, hogy lándzsa-hegy áll ki belőle. Kihúzta a combjából, a király pedig fölismerte, hogy az ő dárdájának a hegye.

- Hát te voltál a fehér ruhás lovas? - kérdezte csodálkozva a király.

- Sőt a fekete meg a piros ruhás lovas is. Íme, mind a három gyűrű - és Harminchatszín-Ruhájú fölmutatta mind a három gyűrűt. - Azt is elárulhatom felségednek, hogy királyfi vagyok, nyugodtan hozzám adhatja a lányát - tette hozzá.

Örült nagyon a királykisasszony, hogy nem maradt pártában. Tetszett is neki Harminchatszín-Ruhájú.

A hét országra szóló lakodalomra hivatalos volt mind a három óriás. Természetesen meghívták Harminchatszín-Ruhájú szüleit is. Az öreg királyné sírt örömeiben, de az öreg király is alig tudta elfojtani könnyeit.

Azóta is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

AZ ARANYHAL

Volt egyszer egy öreg halász. Annak volt egy felesége meg egy kislánya, akivel az isten öregségére megajándékozta.

Egy napon az öregember súlyos betegségbe esett. Elhívták hozzá az orvost, de már nem volt segítség. Pár nap múlva meg is halt az öreg halász; kevéske pénzükből szegényesen eltemették. Az asszony magára maradt kicsiny fiával. A nehéz munkát nem bírta a szegény asszony, és nem volt, aki kenyeret keressen.

Alig telt el két hét, hogy az ember meghalt, de már semmi ennivaló nem volt a háznál. Petit-Jean² - mert így hívták a fiút - látta, hogy édesanyja restell a szomszédoktól kérni, és egy nap ezzel állt eléje:

- Édesanyám! Ha segítené nekem a bárkát a vízre eresztetni, elmennék én halászni.
- Fiatal vagy te még ahhoz, édes fiam - felelte az anyja. - Meg aztán elkaphat a déli szél, gyenge karoddal hogyan is bírál akkor a partra evezni?
- Ne féltsen engem, édesanyám! Nem megyek messzire, és nagyon fogok vigyázni - ígérte a fiú.

Az anyja nem akarta kedvét szegni, segített hát levinni a csónakot.

Petit-Jean meg elindult a tengerre. A parttól nem messzire lehorgonyzott, és nekifogott horgászni. Alighogy a horgot bedobta a vízbe, már akadt is rá egy hal. Mikor kivette, a halacska megszólalt:

- Eressz engem vissza a vízbe!
- Tudod jól, hogy nem tehetem, hisz anyám meg én már három napja nem ettünk.
- Ha nem dobsz vissza, legalább vigyázz, hogy élve jussak ki a partra - kérte a hal.

Petit-Jean erre levetette a mellényét, és - gondolta, ezzel segít rajta - jól bebugyolálta a halacskaát. Gyürkőzött az evezővel, hogy mielőbb kiérjen. De ahogy kibontotta a mellényt, látta, hogy a hal bizony elpusztult. Keserves sírásra fakadt Petit-Jean.

Csak ült nagy zokogva a parton, mikor édesanyja rátalált. Kérde tőle, mi bántja. A fiú elmesélte, mekkora baj érte. Szegény anyja vigasztalta, ahogy csak tudta.

Petit-Jeannak később az is eszébe ötlött: hátha a királyé volt a hal, és akkor börtönbe is vethetik. Tán még halállal is lakol, hogy nem hozta ki élve a partra.

Az öregasszony gondolt egyet, fogta a halat, megmosta, szépen becsomagolta, és elindult vele a palotába. Mikor odaért, a király így köszöntötte:

- Kedves öreganyám! De régen nem láttalak mifelénk! Mondd csak bátran, mi járatban vagy!
- Felsőleges királyom, a fiam halászni volt, és ezt a halat fogta. Elhoztam: gondoltam, talán megvenné felséged.

² Olvasd: Pti-Zsan

Azzal kinyitja a csomagot, és mutatja a királynak. Az csak nézi, nézi, aztán megkérdi az öregasszonyt, mennyit kér a halért.

- Uram királyom, adj érte, amennyit jónak látsz.

- Kedves néném! Ha annyit adnék érte, amennyit gondolok, sose tudnám kifizetni ezt a halat. Tudod, mennyit ér ez? Százszor többet, mint a koronám meg az egész birodalmam.

Elcsodálkozott a szegény asszony, de a király így folytatta:

- Nem akármilyen hal ez: színaranyból van! Ha itt hagyod, nem jársz rosszul. Küldetek azonnal élelmet meg mindent, ami kell. A többit majd elrendezzük a fiúval. Mondd meg neki, hogy jöjjön tüstént a palotába.

Hazamegy az öregasszony, mondja a fiának, mit üzent a király.

- Megmondtam én, édesanyám, hogy a király megbüntet majd. Mi egyébért hívatna a palotába? - kesergett Petit-Jean.

- Ne hidd, fiam - mondta az anyja -, meglátod, semmi bántódásod nem lesz. A király gazdagon akar megfizetni a halért.

„Lesz, ahogy lesz” - gondolta Petit-Jean, és elindult a palotába.

A király örömmel fogadta.

- Szép halat fogtál, te Petit-Jean! - mondja neki. - Tudod-e, mennyit ér? Hétszer annyit, mint a koronám meg az egész királyságom. Olyan jutalmat adok érte, hogy nem lesz okod panaszra. Ha te is úgy akarsz, itt maradhatsz a palotában, fiamnak fogadlak, kitaníttatlak, és igazi herceget faragok belőled. Anyád is itt élhet veled; szolgálók lennének minden kívánságát. De ha inkább otthon maradna, palotát emeltetek a viskója helyébe. Küldök mellé szolgálókat, nem lesz hiánya semmiben.

Petit-Jean boldogan elfogadta a király ajánlatát; sietett haza, és elmesélte az anyjának, milyen szerencséivel járt.

- Adjunk hálát, fiam, a szerencsének, hogy ilyen jóra fordult a sorsod. A királynak pedig köszönd meg még egyszer a jóságát. Ami engem illet, én már csak jobban szeretnék itt maradni ebben az öreg házban, nyugodtabban leszek én itt magamban, mint a palotában. Meg aztán a fényes urak társasága sem való nekem.

Petit-Jean így hát egyedül tért vissza anyja válaszával a király udvarába. A király pedig, ahogy ígérte, elküldte a szolgálókat az öregasszony házába.

Petit-Jean ott maradt a palotában. Szép ruhákba öltöztették, kiszolgálták, mint egy igazi herceget. Aztán messzi iskolába küldték, hogy elkezdje a tanulást; a király a legjobb tudósokat tette meg Petit-Jean tanítóinak. De mint tudjuk, a mesében az idő gyorsan halad, s Petit-Jean betöltötte huszadik évét, mire befejezte az iskoláit. Akkor aztán visszatért a palotába, hogy kipihenje magát.

Volt a királynak egy szépséges szép leánya, nem élt nála soha szebb a nap alatt. Hét lakat alatt őrizték a toronyszobában, nehogy valaki megszöktesse. Ha reggelenként sétálni ment, két komorna kísérte; ilyenkor az arcát mindig sűrű fátyol borította, hogy senki se láthassa szépségét.

Történt egy reggelen, hogy Petit-Jean jókor felkelt, és kiült a kertbe. Éppen a történelemtanárát lapozgatta, amikor a szépséges királylány elsétált előtte. A királykisasszony picit föllibbentette a fátylát, úgy nézte a legényt. Az ámult-bámult a lány szépségén, de senkinek se szólt róla, csak megemelte sapkáját a szép lány előtt.

Másnap reggel ugyanúgy történt minden. A szépséges királylány most már a feje búbjáig emelte fel a fátylát, és még jobban megnézte Petit-Jeant. Neki is nagyon megtetszett a fiú. Mikor aztán felment a szobájába, úgy jajgatott és zokogott fájdalmában, hogy senki sem tudta megvigasztalni.

Szaladtak a szolgák, s jelentették a királynak, hogy mi történt a szépséges királykisasszonnyal. Ment a király fölfelé a toronyszobába, ahogy csak a lába bírta. Kérde a lányát, mi bántja a szívét.

- Ó, én királyi édesapám - felelte a szépséges királykisasszony -, még kérde, mi bajom, mikor itt vagyok bezárva, és senki emberfiát nem láthatok? Megtudtam, hogy van egy bátyám, és annyi örömöm sem lehet, hogy láthatnám.

- Hagyd el, lányom - felelte a király -, ez a fiú nem a bátyád, ez csak Petit-Jean, egy nyomorult halászfő, akiből én csináltam embert.

- Ha ez így igaz, apám, és Petit-Jean nem a testvérem, ne legyen többé királylány, ha nem az ő felesége leszek.

Petit-Jean kicsi gyerek kora óta soha le nem vette fejéről a halászsapkát.

Ezt még öreg édesapja tanácsolta neki, nehogy az embereket megigézzék gyönyörű szép hajával. És lám: igaz lett, mert a szépséges királykisasszony mindjárt belészeretett, ahogy sapkát emelt előtte.

A király igencsak megijedt a lánya beszédétől. Féltette azt a kedvére való királyfit, akit már régen kiszemelt a lányának. Mivelhogy maga nem tudott semmi okosat kieszelni, összehívatta a tanácsosait. Ott volt Petit-Jean meg a királykisasszony is. A tanácsosok hajnalig vitatkoztak, végül úgy határoztak, hogy Petit-Jean nem veheti el a királylányt, mert nem folyik benne királyi vér.

Mikor a szépséges leány meghallotta, hogy el akarják tőle tiltani a kedvesét, apja lába elé vetette magát, és kegyelemért könyörgött.

- Édes lányom - szólt a király -, tiéd lehet még a fiú, ha bizonyosságát adja, hogy arra érdemes.

- Én kigondoltam már a próbát is, apám. Ha felséged beleegyezne, a te választott királyfid és Petit-Jean együtt indulhatnának szerencsét próbálni. Egy esztendő és egy nap elmúltával azé leszek, aki addig több kincset gyűjt össze.

- Jól van, lányom - felelte a király. - Elfogadom az ajánlatodat. - Magában pedig örvendezett, mert azt hitte, hogy a királykisasszony kezét csakis a gazdag királyfi nyerheti el. Petit-Jean üres zsebbel indul, hogyan is tudna kincsre szert tenni?

Az udvari tanács a vita után szétszéledt, a szépséges királylány meg futott Petit-Jeanhoz, hogy búcsút vegyen tőle. Adott neki egy zsebkendőt, amelyikre rá volt festve az apja, az anyja és a maga képmása. Még ötszáz ezüstöt is csúsztatott a fiú zsebébe.

- Szépséges szerelmem, köszönöm a nagy jószágodat, és nem tagadom, hogy nehéz szívvel indulok útnak. Mit kezdjek ezzel az ötszáz ezüstrrel, mikor még hajóm sincsen, a királyfi pedig gazdagon megrakta az övéit. Egy év múlva még több kincssel jön vissza érted, és elvesz tőlem.

- Ne búsulj, Petit-Jean - vigasztalta a királykisasszony. - Meglásd, jóra fordul minden, csak bízzál! Én minden pillanatban gondolok rád.

Petit-Jean megölelte a kedvesét, és elindult szerencsét próbálni. Mehetett vagy három óra hosszat, amikor egy elhagyott házhoz ért. Bement, és már indult volna kifelé, hanem ekkor hirtelen egy szellem jelent meg előtte. Közelebb lépett Petit-Jean, hogy jobban lássa. Még a fátylát is fölemelte. Alig akart hinni a szemének: az édesanyja állt előtte. Petit-Jean nagyot kiáltott a csodálkozástól örömeiben:

- Édesanyám! Hát maga hogyan kerül ide?

- Látod, fiam, meghaltam a fájdalomtól, amikor hírért vettem, hogy messzi földre indultál, s tán sose látlak többé. De most eljöttem hozzád, és nagy az én boldogságom. Segíteni akarok neked, hogy sikerrel járj utadon. Megérdemled, mert jó szándék vezérel. Fogadd el ezt a pálcát, édes fiam, hasznodra lehet, de igaz hitedre esküdj, hogy becsülettel használod.

Ezeket mondta az édesanyja, és átadta Petit-Jeannak a csodatévő pálcát.

A fiú így felelt:

- Megfogadom, édesanyám, s meglátja: nem fog bennem csalódni. Ezt a pálcát csak akkor használom, ha jól tehetek vele.

Amint ezt kimondta, az anyja eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Búsult is, igen búsult Petit-Jean, de erőt vett magán, és indult tovább.

Már régóta vándorolt, amikor egy nagy városhoz érkezett. Messziről látta a szép tengeri kikötőt, igyekezett hát arrafelé. Elsőnek egy jókora hajót pillantott meg a távolban: éppen a kikötőbe tartott. De amint a hajó közelebb ért, Petit-Jean nagy kiáltozást, jajveszékelést hallott a fedélzetről. „Nagy bajuk eshetett” - gondolta magában, és szeretne volna megtudni az okát. Mikor a hajó elérte a sziklás partot, egy ember ugrott ki belőle, és úgy futott a kikötő felé, mint akit kergetnek. Elébe siet Petit-Jean, hátha ez tudja, mi baj érte a nagy hajót. De az ember csak annyit mondott:

- Enyém az a hajó, uram, de sose lássam többet. Kevés pénzért is eladnám, csak lenne, aki megvenné.

- Én szívesen odaadnám érte az összes vagyonomat, de nem több az ötszáz ezüstről. Még megsértem vele, ha följajánlom.

De az ember nyomban ráállt. S hamar megkötötték a vásárt. Petit-Jean aztán nagy ügyel-bajjal eljutott a hajójáig. Rögtön látta, mi oka volt a nagy kiáltozásnak: az éles sziklák olyan léket vágtak a hajón, mint egy jókora hordó. Nem sok híja volt már, hogy elsüllyedjen. De akkor Petit-Jean elővette a csodapálcáját. Megérintette vele az egyik sziklát, és azt kívánta, hogy a kőből egy hordó ízes bor fakadjon. Abban a szempillantásban ott volt előtte a teli hordó. Petit-Jean elkezdte görgetni a hajó felé, hogy betömje vele a léket.

Mikor odaért, egy hatalmas termetű ember szállt ki éppen a hajóból, s kérde tőle, mit akar azzal a hordóval.

- A hajóhoz igyekszem. Épp az imént vettem meg - felelte neki Petit-Jean. - A hordóban meg bor van, de olyan ízes, amilyent ember még sose ivott. Gondoltam, jó lesz a legényeimnek. Ez majd megmelegíti őket, ha a csípős hideg szélben dolgoznak a hajón. Olyan ital ez, amitől erős lesz a gyenge, és fürge, aki fáradt, de még a beteget is meggyógyítja.

- No, ha így van, örülnek majd a legények - szólt az erős ember -, jó gazdánk leszél, azt hiszem. Nem olyan, mint az a gazfickó, aki az előbb megfutott. Szerencséje, hogy elinalt, különben a tengerbe dobtam volna.

A természetes embert Erős Péternek hívták, ő volt a hajó másodkapitánya. Könnyedén vállára kapta a teli hordót, s Petit-Jeannel együtt fölmentek a fedélzetre. A hordót mindjárt csapra verték. Mindenki jót ivott a finom borból, aztán szorgosan nekiláttak, hogy a hajót rendbe tegyék az útra.

Erős Pétert tette meg Petit-Jean kapitánynak, és azt mondta neki:

- Amit te csinálsz, az úgy lesz jó. Ha látod, hogy itt az ideje, kiadod a parancsot az indulásra. Nem vesztegelhetünk itt sokáig, mert nagy út áll még előttünk.

A nagy hajó hamarosan kifutott a tengerre.

Már harmadik hónapja hányódtak a vízen, mikor egy nap Erős Péter így szólt a gazdájához:

- Idáig csak elértünk volna, jó gazdám, de mi lesz ezután? Nem mutatja a térkép a helyet, ahol járunk.

- Azért meg nem állhatunk - felelte Petit-Jean. - Menjünk csak egyenesen, aztán ha valami veszélyt észlelünk, majd fordítunk a kormányon.

Egyik este, amikor a hold olyan szép fényesen sütött, mint a nap, éppen Erős Péter állt a kormánynál, és figyelte a széles tengert. Hirtelen a távolban hatalmas tüzet pillantott meg. Életében se látott ekkora lángokat. Szaladt Petit-Jeanért.

- Azt mondom én, gazdám, ha a pokol a földön van, hát éppen arra tartunk. Akkora tüzet látok, hogy tán vége sincs. És ahogy közelítjük, nőttön-nő. Hajónkat meg egy tengeráram úgy röpíti, hogy egykettőre odaérünk.

Fut a hajóhídra Petit-Jean, és látja a tüzet. De csak azt mondja Péternek:

- Nem kerüljük meg, amíg a meleg nem süti a bőrünket.

Két óra se telt el, amikor nagy ámulatukra azt látják, hogy amit ők rettentő tűznek gondoltak, város az, nem más. De színaranyból, s az tündökölt úgy a holdfényben, mint a tűz.

Betértek a kikötőbe, ahol minden csupa arany volt. Másnap kora hajnalban két ember jött feléjük a parton. Szolgálok voltak a király palotájából.

Erős Péter megszólította őket:

- Hé, emberek! Ki az ura ennek a temérdek kincsnek? - kérdezte tőlük.

- A felséges királyé mindez a sok gazdagság - felelték a szolgák. - De nincsen annak egy csepp öröme se benne. Harmincéves se volt, amikor elvesztette a szeme világát.

- No, akkor épp jó helyre vetődtünk - mondta Péter. - Mondjátok meg a királynak, hogy az én gazdám szent ember. Csodát is tud tenni. Ha maga elé hívhatja, nem bánja meg.

Nosza, futottak is a szolgák a hírrel a királyhoz! Az meg mindjárt megparancsolta, hogy fogassanak be a legjobb hintóba, és hozzák elébe azt a kapitányt. A hintóval aztán visszamentek a szolgák Petit-Jeanért.

- Azt üzeni a felséges király - mondták a szolgák -, hogy udvarába várja a kapitányt, és gazdagon megjutalmazza, ha megszabadítja vakságától.

Erős Péter azonban féltette a gazdáját, és azt mondta neki:

- Ne menjen oda egyedül, jó gazdám. Idegen földön sose tudja az ember, mi érheti. Hadd menjek magával én is a palotába! - kérte Erős Péter.

Petit-Jean beleegyezett, és elindultak a királyhoz. A király elmesélte Petit-Jeannak a szomorú sorsát, és rimánkodott neki, segítsen rajta. Kiküldött mindenkit a szobából, Petit-Jean meg elővette a varázspálcáját, és megérintette a király bal szemét. Az egyszeriben olyan tisztán látott vele, hogy gyerekkorában se jobban. Kiáltott is akkorát nagy örömeiben, hogy Erős Péter, aki az ajtó előtt örködött - azt gondolta, ölik a gazdáját. Erre - mint a megdühödött oroszlán - fölugrott, áttörte a falat, és berontott a szobába. Petit-Jean alig tudta lecsitítani a hűsleges szolgát, hogy semmi baja sincs, csak a király rikoltott az örömtől. Mikor Erős Péter megint magukra hagyta őket, Petit-Jean a király másik szemét is ugyanúgy meggyógyította. A király majd esztét veszítette a boldogságtól. Elhívta Petit-Jeant és Erős Pétert a palota legjobb termébe, és ünnepélyesen így szólt hozzájuk:

- Nagy jót tettél velem, derék Petit-Jean. Harmincéves vakság után úgy látok a két szememmel, mint fiatal koromban. Most rajtad a sor, hogy megmondjad, mennyi fizetséget kérsz a szolgálatodért!

De mielőtt még Petit-Jean szólhatott volna, mondja neki Erős Péter:

- Már megbocsásson, kis gazdám, de fiatal maga még ahhoz, hogy tudja, mi jár ezért. Bízva csak rám, majd én elintézem a királlyal.

- Felséges királyom! A legdrágább kincsét adta vissza az én gazdám: a szeme világát. Nem nagy árat kérek ezért a gazdám nevében: csináltasson minékünk egy hétmérföldes hadihajót szíнарanyból. Kristály legyen az árboca, selyem a vitorlája. A parancsnoki hidat hét sor ágyú övezze.

A király sokallotta ezt az árat, de Erős Péter felelt neki:

- Boldog volt-e felséged, mikor újra meglátta a napot? Bizony mondom, ha nem fizet tisztességgel, nem lesz benne sokáig öröme.

Megijedt erre a király, és tüstént elfogadott minden feltételt. A munkásoknak pedig megparancsolta, hogy azonnal lássanak hozzá a hajó építéséhez. Mire a kiszabott három hónap eltelt, a gyönyörű hajó indulásra készen állt. Éppen csak a nehezék hiányzott róla. Erős Péter a királyhoz ment, hogy azt is elkérje tőle.

- Aztán mivel akarják megrakni? - kérdezte a király.

- Hát arannyal, felség - felelte Péter.

A király - mit tehetett mást - megparancsolta a szolgálóinak, hogy rakják meg a hajót arannyal. Egy hónapig hordták a sok aranykincset, míg az teljesen meg nem telt.

Indulás előtt Petit-Jean kitűzte az árbocra azt a zsebkendőt, amit a királykisasszonytól kapott a három képmással.

Petit-Jean még egyszer körüljárta a vitorlást, hogy minden rendben van-e. Aranyból és ezüsből volt azon minden: az edények, a tányérok és még a kések is. Az árbocok és a kötelek csak úgy csillogtak-ragyogtak a szép napsütésben. Gyönyörűség volt ránézni arra a csodahajóra.

Végre felvonták a vitorlákat, és elindultak Petit-Jean hazája felé. Haladtak is szépen: megtettek vagy száz kilométert óránként, de jó szélben még kétszázat is.

De hagyjuk is el őket, míg hazaérnek, és lássuk, mi lett a herceggel, akit az öreg király a lányának szánt. Tudjuk, hogy a herceg is hajóra szállt ugyanaznap, mikor a szegény Petit-Jean, a halászlegény gyalogszerrel nekiindult a világnak.

A herceg hajója már jó messze volt a parttól, mikor rettentő nagy viharba keveredtek. De az a vihar olyan félelmetes volt, hogy a kapitány - sokat próbált öreg tengeri medve volt pedig - életében nem látott hozzá hasonlatosat.

„No, ha ez így megy tovább, meg nem menekülünk” - mormogta magában, s alighogy ezt gondolta, egy óriási hullám elkapta a főárbocot. A kapitány ekkor utoljára összehívatta a legényeit, és azt mondta nekik, hogy készüljenek el a halálra: nincs remény a menekülésre. A következő percben a hajó hatalmasat rázkódott, és nagy robajjal darabokra tört. Mindenki ott pusztult a tengerben. Egyedül a hercegnek sikerült megkapaszkodnia egy deszkában. Három éjjel és három nap dobálták a hullámok, ő meg csak szorította görcsösen a fadarabot. A negyedik nap végére kivetődött a partra. Majd meghalt az éhségtől és a fáradtságtól, s maradék erejével elindult, hogy segítség után nézzon. Pár nap múlva összeszedte magát annyira, hogy visszaindulhatott a palotába.

De tudjátok, a mesében gyorsabban repül az idő, mint a sas.

Már nem sok volt hátra az egy év és egy napból, amit a szépséges királykisasszony kijelölt. A palotában készülődtek a lakodalomra. Hiába járt pórul a herceg az úton, mégis ő ért vissza hamarabb - gondolták -, meg kincse is maradt elég, hogy ő nyerje el a királykisasszony kezét. Pedig a királykisasszony még mindig Petit-Jeanért imádkozott szüntelen. Szegény, mikor látta, hogy már csak két nap van hátra, és a fiú még mindig nem jött meg - nem maradt reménye, hogy viszontláthatja valaha a kedvesét.

Épp egy nappal a határidő letelte előtt különös vitorlás horgonyzott le a király kikötőjében. Meglátták a király szolgái, és azt hitték, tűz ütött ki a kikötőben. Csak amikor közelebb értek, vették észre, hogy a hajótól volt az a nagy fényesség. Vitték a hírt azonnal a királynak. A király megüzente a hajósoknak, hogy tüstént hagyják el a várost, különben rájuk lövet, és ott helyben süllyednek el.

Még jókor reggel megérkeztek a szolgák a király parancsával. Felmentek a fedélzetre, és elsőnek egy matrózzal találkoztak. Pompás ruhája után őt gondolták a gazdának, és megszólították:

- Hé, gazda! A király azt parancsolta...

- Nem én vagyok a gazda - felelte a matróz -, őt még hátrább találják.

Mentek a szolgák még vagy két mérföldet, mikor egy emberre akadtak, aki az előbbinél is drágább ruhát viselt. „No - gondolták -, ez már bizonyosan a hajó gazdája.”

- Gazda! A felséges király...

- Jó emberek - mondta a másik matróz -, a gazda még messzebb van, a hajó végénél.

Odaérnek a szolgák, de csak Erős Péterre találhatnak.

- Jó napot, uram! Maga ennek a hajónak a gazdája? - kérdezték tőle most már óvatosan.

- Nem én! - felelte Erős Péter. - A gazdám még a szobájában pihen. Ne zavarják a nyugalma, nekem is megmondhatják, ha valami dolguk van vele.

- Azt üzeni urunk, a király - jelentették a küldöncök -, hogy hagyják el tüstént a kikötőt, különben bajba kerülnek: ágyúival szétlövöti a hajót, és itt süllyednek el!

- Ejha! De harcias egy uratok van! Mondjátok meg neki: jó lesz, ha kétszer is meggondolja, amit mond, mert megeshet, hogy a palotája tornyai földön hálnak az éjszaka. Hét sor ágyunk van tüzre töltve, s ha nem fogadja illendően a vendégeket, porrá lőjük a várost. Jobban tenné a király, ha inkább megtisztelné hajónkat a királynéval, a lányával és a herceggel együtt.

Visszatérvén a palotába, mondják a szolgák a királynak, mit üzentek a hajóról.

A király nem mert többé huzakodni, befogatott a hintójába, és mentek valamennyien a hajóhoz.

Mikor messziről meglátta, hogy jönnek, Petit-Jean megparancsolta az embereinek, hogy ezüstlétrát eresszenek le a királynak, a királynénak és a hercegnek, de aranylétrát a szépséges királykisasszonynak. Az ebédnél szintűgy: ezüsttel terítsenek hármuknak, a királykisasszony és ő maga aranytányérból esznek majd.

A király csónakja ezalatt elérte a hajót, s látják ám, amint engedik le nekik a gyönyörű ezüstlétrát. A királynak dagadt a melle a büszkeségtől, hogy őt így megtisztelik. Hanem amikor a király, a királyné meg a herceg fölértek, a matrózok bevonták a létrát. A király mondja nekik, hogy a lánya még hátravan.

- Sose aggódjék miatta, felség - felelték a matrózok, és már eresztették is le az aranylétrát a királykisasszonynak.

Petit-Jean a hajókorlátnál várta kedvesét, és nyújtotta a kezét, hogy fölsegítse. Egyedül a szépséges leány ismerte fel Petit-Jeant, láttára öröm gyúlt a szemében, de nem szólt róla senkinek. Később Petit-Jean félrevonta a királykisasszonyt, és átadta a gyönyörűsége menyasszonyi ruhát, amit mátkájának hozott a lakodalomra. Aztán így szólt halkán kedveséhez:

- Holnap hajnalban, pontban négy órakor ott leszek az ablakod alatt, és egy hintóban várok rád. Borítsd be arcodat sűrű fátyollal, hogy senki fel ne ismerjen.

Azzal Petit-Jean visszament a vendégekért, és bekísérte őket az ebédlőterembe.

Itt is úgy történt minden, ahogy Petit-Jean előre eltervelte: a királynak, a királynénak meg a hercegnek ezüsttányérokban szolgálták fel az ebédet. Petit-Jean és a királykisasszony aranytányérból ettek, aranykanállal.

Az ebéd végén a király már nem bírta szó nélkül:

- Kapitány uram, ha meg nem sértelek a kérdéssel: mivégre tiszteled meg jobban a lányomat, mint engem, a királynét vagy a herceget? Így tettél velünk a hajóra jövet is: minékünk csak ezüstlétrát eresztettél, a lányom meg aranylétrán jöhetett.

- Felséges királyom - felelte Petit-Jean -, kár volna ilyenre szót is vesztegetni. Lám, jómagam észre se vettem, hisz van itt annyi arany meg ezüst, hogy az ember nem tudja számon tartani, kinek mi jut. Hanem azt tudja-e felséged, miért hívtam ide a hajóra? Ennek egy oka van: holnap házasodom, és felségedet akarnám szép mátkám násznagyának, a herceget meg vőfélyemnek gondoltam.

- Kapitány uram! Megtenném neked ezt a szívességet, de igen rosszkor kéred. Éppen holnap adom lányomat a herceghez.

- Felség - szólt Petit-Jean -, az én esküvőm reggel öt órakor lesz. Ilyen korai időben még bizonyára ráérnek mindketten.

Erre már nem tudtak mit szólni, és megegyeztek Petit-Jeannel, hogy másnap reggel ott lesznek a templomban.

Miután a vendégek elmentek, a hajón nagy sürgés-forgás kezdődött, hogy a lakodalomra minden készen álljon.

Másnap reggel pontban négy órakor Petit-Jean hintója ott állt a királykisasszony ablaka alatt. Az már felöltözve várta kedvesét, és mindketten sietve beszálltak a kocsiba. Megkerülték a palotát, és behajtottak az udvarba. Ott felvették még a királyt meg a herceget, és indultak a templomba.

Az úton mondja Petit-Jean a királykisasszonynak, hogy emelje fel a fátylát. Kérdi akkor a királyt, hogy nem lát-e hasonlatosságot a királykisasszony és az ő mátkája között.

- Ha ikertestvérek lennének, se hasonlíthatnának jobban - mondta a király is, a herceg is. És nyugtalanul bámulták tovább a szépséges leányt.

Petit-Jean egyszerre csak hátrafordult, és rájuk szögezte a puskáját. A herceg ettől úgy megrémült, hogy nyomban kiugrott a kocsiból, és elfutott. Szökött volna a király is, de Petit-Jean nem engedte.

- Maga velünk jön a templomba, és tanúja lesz a lánya esküvésének - mondta Petit-Jean, azzal lerántotta a fejéről a parókát, megmutatván a királynak igazi szép haját.

- Király uram, én nem feledtem, hogy te engem el akartál tiltani a hercegisasszonytól. Most a sok kincssel visszajöttem érte, néked meg soha meg nem bocsátok - mondta Petit-Jean.

A templomban Petit-Jean és a szépséges királykisasszony örök hűséget fogadtak egymásnak. Mikor véget ért a ceremónia, a királyt visszavitték a palotába, de ők maguk egy percre se maradtak.

Petit-Jean és szép felesége egyenest a hajóhoz mentek. Felvonták a vitorlákat, és távoli országba indultak.

Senki se tudja, hol kötöttek ki, mert a vitorlás soha többé nem tért vissza onnan.

A MESTERTOLVAJ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy öregember meg egy öregasszony, nekik meg volt egy fiuk. Élt abban a faluban egy gazdag ember is, de olyan gazdag, hogy gazdagabb nála csak a király volt. Ennek a gazdag embernek volt egy lánya.

A fiú meg a lány osztálytársak voltak, mindennap együtt mentek az iskolába. A gazdag ember nem örült ennek. Azt szerette volna, ha a lánya nem ilyen szegény ember fiával barátkozik.

Telt-múlt az idő. A fiúból deli legény lett, a lányból gyönyörű hajadon. Barátságuk még akkor is tartott, és egy szép napon elhatározták, hogy összeházasodnak. A legény elment a gazdag emberhez, és így szólt hozzá:

- Kedves bátyámuram, szeretem a lányát, adja hozzám feleségül!
- Nem addig a, te éhenkórász! Már hogy adnám olyan legényhez az én szépséges és gazdag lányomat, akinek még mestersége sincs, nemhogy vagyona. Tanulj előbb valami mesterséget. Aztán majd meglátjuk.

A legény már másnap hajnalban elindult, hogy mesterséget tanuljon. Alkonyatkor három emberrel találkozott az úton, és beszédbe elegyedett velük.

- Messze-e, te legény? - kérdezte az egyik ember.
- Messze, mert mesterséget akarok tanulni - így a legény.
- Akkor nem kell messze menned. Tarts velünk, tőlünk megtanulhatod a tolvajszakmát.
- Egyik szakma olyan, mint a másik. Megtanulhatom ezt is - egyezett bele a legény.

A három tolvaj meg is tanította a legényt a tolvajszakma minden csínjára-bínjára, és nem sok idő múlva ügyesebb lett tanítómestereinél is. Igazi mestertolvaj lett belőle. A három öreg tolvajnak kezdett már terhére lenni a fiatal mestertolvaj. Attól féltek, még őket is meglopja. Ezért egy szép napon azt mondja az egyik öreg tolvaj:

- Meg kéne már szabadulni ettől a legénytől, mert még a szemünket is kilopja.
- Meg bizony. Nem lesz nyugtunk tőle - helyeselt a másik.
- Küldjük el a királyhoz, hogy lopja el az aranypapucsát - javasolta a harmadik.

Úgy is lett. Azt hitték ugyanis, hogy a legény nem tudja ellopni a király aranypapucsát, rajta-vest majd, és a király börtönbe záratja. Így aztán megszabadulhatnak tőle.

A legény elindult a királyhoz, mert a három öreg tolvaj így akarta. Jelentkezett a királyi udvarba, és szolgálatot vállalt. Egy-két nap elegendő volt neki ahhoz, hogy a király bizalmába férkőzzék. A király annyira megbízott benne, hogy néhány nap múlva legfelsőbb szolgálatra osztotta be: a legény vitte be a felséges úrhoz minden reggel a napi postát. Azon a reggelen is így történt.

- Van itt egy levél, felséges uram, nagyon szép kézírással írták a címzést. Ezt bontom föl először, biztosan jó hírt hoz - szólt a királyhoz.
- Bontsd azt - hagyta rá a király.

A legény fölbontotta, és átnyújtotta a királynak. A felséges úr elmerülten olvasta. A legény csak erre várt; hirtelen lehajolt, és belső zsebébe dugta a pár aranypapucsot. A király nem vette észre, annyira lekötötte a figyelmét az érdekes levél. A legény meg kiment a király szobájából, kisietett a palotából, és igyekezett vissza a tolvajok tanyájára. Nem találta otthon a tolvajokat, nyilván éppen munkálkodtak valahol. Merthogy este volt, késő este, amikor odaérkezett. Bement a konyhába, evett valamit, aztán beült a szobába, és várta a tolvajokat haza.

Meg is érkeztek éjfél után. Meghökkenetek, amikor meglátták a szépen csillogó aranypapucsot. Alig akartak hinni a szemüknek. Bizonyosak voltak ugyanis abban, hogy a legény nem tudja ellopni az aranypapucsot, rajtaveszt a vállalkozáson, és a király börtönbe zárátja.

- Hát ezzel letetted a mestervizsgát - mondta végre a legöregebb tolvaj kelletlenül. - Most már megélsz a magad lábán is, menj utadra.

Megrakták minden zsebét arannyal-ezüsttel, és útjára bocsátották. Mikor az ajtó becsukódott mögötte, megkönnyebbülten sóhajtottak föl mind a hárman. Megszabadultak a veszedelmes versenytársától.

A legény egyenesen szülőfalujába sietett, ott először a gazdag emberhez, hogy ismét előálljon a kéréssel: adja hozzá feleségül a lányát.

- Aztán milyen mesterséget tanultál, te legény? - kérdezte a gazdag ember.

- A tolvajságot - válaszolta a legény szemrebbenés nélkül.

- Az áldóját! Nem rossz mesterség, de azért kár volt olyan messzire menned. Azt itthon is ki-tanulhattad volna. Van a mi falunkban is egy tucatra való belőlük - vélekedett a gazdag ember.

- De én elértem ott a távolban a mesterfokozatot, gazduram. Itt a faluban sohasem lehettem volna mesterfokozatú tolvaj.

- Ez igaz. De nem tudom, nem hazudsz-e. Meg kell győződnöm róla, hogy igazat beszélsz-e - gyanakodott a gazdag ember.

- Tegyen próbát, bátyámuram - készségeskedett a legény.

- Hát jó. Van a faluban egy gazdag paraszt, annak két szép ökre. Ha azokat ellopod nekem, akkor elhiszem, hogy mestertolvaj vagy.

- Meglesz, bátyámuram - fogadkozott a legény.

Másnap hajnalban elindult a legény az országúton a város felé. Még az este megtudta ugyanis, hogy a gazdag paraszt hajnalban a vásárra hajtja két szép ökrét. Megfelelő helyen elrejtőzött az út mellett, de előbb kitette az egyik aranypapucsot az út közepére. Valóban meg is jelent a paraszt nemsokára az út kanyarulatában, de csak az egyik ökröt hajtotta. Odaért a papucshoz, meglátta, és gyönyörködve forgatta a kezében, közben pedig így morfondírozott: „Örül majd a feleségem neki. Csak az a baj, hogy fél pár. De nem baj, veszek az ökrök árán egy hozzá való fél párat, vagyis a bal lábast, mert ez csak a jobb lábas.”

Ezzel a talált fél pár papucsot elrejtette az út menti bokrok közé, és megindult az ökrrel a város felé.

A legény csak erre várt. Láttá, hogy a gazdag paraszt hova rejtette a fél pár papucsot, elő-kereste onnan, és kerülőúton elébe szaladt az ökrös gazdának. Ott aztán, hogy az ökrös ember nem láthatta, letette az út közepére a bal lábas papucsot. Az ember nemsokára odaért, meglátta

a papucsot. Nézi, forgatja, látja, hogy bal lábas, tehát éppen a már megtalált és eldugott jobb lábas párja. Aztán gyorsan egy út menti fához köti az ökröt, és szalad vissza arra a helyre, ahova a jobb lábas papucsot dugta. De nem volt ott. Bosszankodott, hogy ennyi időt elvesztesztetett, meg hogy a jobb lábas papucsnak nyoma veszett. Visszament hát arra a helyre, ahol az ökrét a fához kötötte. De nem találta. Szörén-szálán eltűnt. Dühösen hazafelé indult, és közben azt gondolta, hogy elviszi a vásárra az otthon maradt ökröt. Azt adja el, és a feleségének azt hazudja, hogy mind a két ökröt eladta, annak az árán vette meg a hiányzó fél pár papucsot. Persze csak gondolta, mert nem egészen így történt a dolog.

A második ökörral elért arra a helyre, ahol az első ökre eltűnt. Hallja ám, hogy az útszéli bokrok közül bög az ökör:

- Múú! Múú!

Csak hogy nem az elveszett ökör volt ám, hanem a legény utánozta az ökörböggést. De hát az ökrös ember ezt nem tudhatta. Gyorsan egy fához kötötte a második ökrét, hogy utána mehessen az elsőnek. Míg az elsőt kereste, a legény gyorsan előbújt rejtékhelyéről, elkötötte az ökröt, és elvezette oda, ahol az első ökör rejtőzött. Aztán mind a két ökröt elhajtotta a gazdag ember udvarába.

- Itt van a két ökör, bátyámuram - mondta. - Most már nekem adhatja a lányát.

- Nem addig a! Előbb teszünk még egy próbát - mérgelődött a gazdag ember, amiért nem tudta kijátszani a legényt.

- Milyen próbáról volna szó, bátyámuram? - kérdezte a mestertolvaj.

- Lopd el az istállómból a pej lovamat! - adta ki a feladatot a gazdag ember, mert biztos volt benne, hogy azt ugyan nem tudja ellopni a legény.

De ellopta. Mégpedig így: leszállt az este, hűvös volt, az eső is szemerkélt. A legény ezt nem bánta, inkább örült neki. Ősz öregembernek öltözött, fehér szakállt, bajuszt ragasztott magának, meg mindenféleképpen kimaskarázta magát, hogy minél szánalmasabb vénembernek lássék. Sikertült neki. Elment az istálló közelébe, azaz hogy inkább csak vánszorgott, mert a nagy öregségtől menni is alig tudott. Vagyis ügyesen megjátszotta magát. Az istálló előtt a két ör tüzet rakott, hogy meg ne fázzanak. Mert a gazdag ember két ört állított az istálló elé, hogy a legény el ne lophassa a pej lovat.

- Hát maga, apó, mit keres errefelé? - kérdezte az egyik ör, amikor meglátta a reszkető öregembert.

- Kedves fiam, engedd meg, hogy megmelegedjem egy kissé a tűznél, mert majd megvesz az isten hidege - motyogta fázósan, reszketősen az öreg, azaz hogy a legény.

- Hát jöjjön közelebb a tűzhöz, aztán melegedjék egy kicsit - mondta neki a másik ör.

Leült ő is a tűzhöz. Meg is melegedett szépen. Aztán elővett a zsebéből egy lapos üveget, és jóízűt kortyintott belőle.

- Ejha! - szólalt meg az egyik ör. - Minket nem kínálna meg abból a micsodából?

- Az ám! Egy kis fizetség nem ártana a melegedésért - vélte a másik ör.

- Igyátok, fiaim. Nem micsoda ez, hanem jóféle pálinka. Igyátok - kínálta szívélyesen az öreg, azaz hogy a legény.

Pillanatok alatt kiitták. Az egyik őr még csettintett is, olyan jólesett neki.

- Másik üveg nem volna? - kérdezte a másik őr.

- De van. Igyátok, ha jólesik - kínálta meg őket egy másik üveggel is.

De abban a másik üvegben altató is volt, és a két őr egy szempillantás alatt mély álomba merült. A legény meg bement az istállóba, elkötötte a pej lovat, és ellovagolt.

Másnap ebéd tájban a legény belovagolt a gazdag ember udvarára, és így szólt:

- Itt a pej lova, bátyámuram. Elloptam, ahogyan kívánta. Most már nekem adhatja a lányát.

- Törjön ki a nyavalya, te országos huncut! - szólt rá mérgesen a gazdag ember. - Úgy illenék, hogy harmadik próbát is kiállj. De már csak az marad, hogy engem magamat lopj el. Azt meg nem akarom. Mert ahogyan ismerlek, azt is megtennéd. Vidd hát a lányomat, és élj boldogul vele.

Meg is tartották az esküvőt. A legény pedig - most már ifjú férj - megfogadta, hogy többé senki holmijához nem nyúl, hanem tisztességes munkával keresi meg kenyerét. A mestertolvaj meg is tartotta fogadalmát, és valóban becsületes emberként élt, míg meg nem halt.

AZ ARANYAT TOJÓ MADÁR

Volt egyszer egy szegény asztalos. Keservesen éldögélt feleségével és egyetlen leányával, aki igen-igen csúnya volt. Az ember munkába menet mindennap egy erdőn vágott keresztül.

Történt egyszer, jókor reggel, hogy amint a szegény asztalos baktatott az erdei úton, egyszer csak különös madarat pillantott meg. Sose látott-hallott még ilyen szépet: szivárvány volt annak a tolla, ezernyi csengettyű a hangja. Az asztalos nem nyugodott, addig-addig hajkurászta, míg meg nem fogta a madarat. Hazavitte, csinált neki egy kalitkát, és napestig gyönyörködött benne. Másnap reggel látott ám csak nagy csudát: a madár alatt aranyos színű tojást talált!

Aztán így ment ez nap mint nap: reggelre mindig ott volt az aranytojás.

Egy napon egy ékszeráros haladt el a szegény asztalos ablaka alatt. Benézett, és észrevette a madarat. Annyira megtetszett neki, hogy bekéredzkedett a házba, hogy közelebből megnézhesse. Amikor az aranytojást is meglátta, majd mebolondult érte, és mondta a gazdának, hogy bármi áron megvenné, mert jól tudta, micsoda nagy értékű madár az! Hanem az asztalos semmi kincsért nem akart megválni kedves madarától. Fölajánlotta az ékszerárosnak, hogy a tojásokat megveheti, ha akarja: ötszáz dollár darabja. Az tüstént beleegyezett, és elment a tojásért mindennap.

A csodamadárnak gyorsan híre ment az egész birodalomban.

Megtudta a király fia is, aki tanulta a madarak nyelvét, és elhatározta, hogy mindenáron beszél az asztalos madarával. Egy napon ezzel állt az apja elé:

- Édesapám! Engedjen el engem az asztalos házába! Én megérteném a madár titkát, s úgyse lelném a helyemet, amíg nem beszélek vele.

De a király nem nézte jó szemmel a nyugtalan fiú tervét. Félt, hogy még bajba keveredik miatta. A kalandvágó ifjú herceget azonban semmi sem tudta visszatartani. Hiába tiltotta meg apja, mégis elment a szegény ember házába. A madár elénekelte neki a titkát, a herceg jól megértette minden szavát: „Ki fejem, szívem megeszi - mondta a madár -, világát vígan élheti.”

Kínálta is a herceg minden vagyonát a madárért, de az asztalos meg a felesége neki sem adták oda. Törte a fejét sokáig a királyfi, milyen furfanggal juthatna mégis a madárhoz, míg végre kitalálta, hogy elveszi feleségül az asztalos csúf lányát. Készülődtek is nyomban a lakodalomra. Hívták a jegyzőt, és másnapra kitűzték az esküvőt. A herceg meghagyta az asztalos feleségének, hogy a lakodalmi ebédre süsse meg neki a madár fejét meg a szívét.

Másnap reggel az asztalosné levágta a madarat, a fejét meg a szívét nyársra tűzte, és a tűz fölé akasztotta, hogy megsüljön, mire a templomból visszaérnek. Aztán mindnyájan elmentek az esküvőre.

Amíg ők a templomban voltak, két árva gyerek kódorgott a ház körül. Éhesek voltak az árvák, és a sült hús finom szaga becsalta őket a házba. A tűz fölött meglátták a két darabka húst, mindjárt megosztottak rajta, és megették.

Mikor a násznép hazaért a templomból, a herceg szólt az asszonynak, hogy el ne feledje felszolgálni neki a madár fejét meg a szívét. Szalad az asszony a tűzhöz, de bizony a húsnak csak hűlt helyét találta.

Elkeseredett erre a királyfi, de már nem tudott mit tenni. Az esküvő megvolt, s neki - ahogy megegyeztek - vinnie kellett csúf asszonyát meg annak a szüleit királyapja palotájába.

A király rettenetes dühbe gurult, mikor látta, hogy milyen balgaságot csinált a fia, és elkergette a palotából. Fájt pedig a szíve nagyon az öreg királynak, hiszen egyetlen gyermeke volt, és most örökös nélkül maradt a birodalom.

Ezalatt az árvák a madárhússal a hasukban a nagy erdőben barangoltak. Mire rájuk esteledett, igen elfáradtak. Bekopogtak egy házikóba, hogy kapnának szállást éjszakára.

Három lányka lakott a házban, három testvér. Jó szívvel fogadták az árvákat, lefektették őket, és mondták nekik, hogy eljöhetnek akár minden este, úgy bánnak majd velük, mint édestestvéreikkel.

Másnap reggel, amint a legkisebb lány az ágyukat rendezgette, ötszáz dollárt talált a párnájuk alatt.

Így ment ez ezután is: minden reggel ott volt az ötszáz dollár a párna alatt, de megkérdezni nem merték az árváktól a titkot. Így éltek együtt öten, míg az árvák felnövekedtek, és túljutottak a húszéves koron.

Egy nap meghalt az öreg király. Mivel örökös nem maradt utána, úgy határoztak, hogy a koronáját felfüggesztik a palota kapujára, s az lesz a király, akinek a fejére esik a korona. Sorakoztak is a népek három nap, három éjjel a kapu íve alatt, de bizony a korona meg se mozdult. Volt köztük mindenféle szerzet: herceg, generális, de még suszterinas is; de egyiknek se pottyant fejére a szerencse.

Mikor másodszor is kihirdették, hogy lehet a királyságért próbálkozni, Jack és John³ - így hívták a két árvát - egyet gondolt, kapták magukat, s elmentek szerencsét próbálni. A legidősebb lány ellátta őket mindennel az útra, lovakat is adott alájuk, és a két árva elindult a palotába. John ment elsőnek a korona alá, de nem járt szerencsével. Hanem amikor Jack odaért, a korona leoldódott az ívről, és úgy ráállt a fejére, mintha mindig azon lett volna. Nosza, mindjárt körülfogták és éljenezték a népek az új királyt.

Mikor a koronázási ünnepnek vége volt, Jack, a király azt mondta testvérbátyjának, hogy jöjjön ő is a palotába, ellehet ott vele holtáig boldogan. De John így felelt:

- Édes öcsém, te megtaláltad immár a szerencsédet. Most rajtam a sor, hogy én is megkeressem a magamét.

Azzal elbúcsúztak egymástól.

John még visszatért nevelőtestvéreihez, és elmesélte, milyen szerencsével járt Jack. A jóságos lányok, mikor megtudták, hogy John is útnak indul, megtöltötték a tarisznyáját ennivalóval, és búcsút vettek a fiútól.

John nekivágott a nagy erdőnek. Amint mendegélt az erdei ösvényen, egyszer csak bűvös-bájos gyönyörű lány került eléje. John maga is jóképű legény volt, és a tündéri hölgy nagy igyekezettel próbálta elbűvölni a fiút. Cirógatta, s mondott neki annyi kedveset, szépet, hogy John szinte észre se vette, amikor megígérte, hogy elveszi feleségül a tündért, és gyönyörű palotát építtet, ahol lakni fognak.

³ Olvasd: Dzsek és Dzson

John azt hitte, ezzel már meg is találta a szerencsáját, visszaindult hát a házba, és elmondta a lányoknak, hogy házasodni készül. Hanem azok nagyon óvták a fiút a meggondolatlan lépéstől.

- Ráérsz még a házasságra - mondták neki. - Szép legény vagy, fiatal és gazdag, mindennap növekszik a kincsed ötszáz dollárral. Minek vennéd el az első asszonyt, aki utadba került?

De Johnt annyira elbódította a szerelem, hogy nem hallgatott az okos, féltő szóra.

A negyedik napra el is készült a palota. John szépen beköltözött a tündérrel.

Egy ideig békésen éltek, ám egy napon a tündér úgy gondolta: most már eljött az ő ideje.

Mert a szépséges gonosz tündér nem szerelemből édesgette magához a fiút, hanem mert meg akarta szerezni tőle a madár kincset adó szívét, amit az még gyerekkorában megevett. Mézes, csalóka beszédekkel elhitette Johnnal, hogy beteg a gyomra, és megitatott vele valami italt, amitől majd meggyógyul. Hanem attól a bájitaltól addig öklendezett a fiú, míg kihányta a madár csodaszívét egészen. A tündér fölkapta a bársonyos szívecskét, jól megmosta, és azonnal le is nyelte. Mikor ilyenformán elérte gonosz célját - hisz ezután már az ő feje alatt lesz mindennap az ötszáz dollár! -, elkergette Johnt a palotából.

Pórus járta hát a hiszékeny fiú, és szomorúan hazaballagott. A jólelkű lányok nem rótták meg, amiért nem hallgatott a szavukra, hanem megint telirakták ennivalóval a tarisnyáját, hadd menjen, ha már eltökélte, hogy tovább keresi a szerencsáját.

John ismét a sűrű erdő felé vette útját. Alig pár órát gyalogolt, mikor egy tisztáson két embert pillantott meg, akik meztelen karddal életre-halálra küzdöttek egymással. Kérde tőlük a fiú, mi az a nagy tét, amiért így egymásnak estek. Azok nem is szóltak vissza, csak rámutattak egy kicsiny abroszra, amelyik ott hevert mellettük a földön.

- Ezért a kis abroszért verekednek ilyen ádázul? Bizony mondom, maguk meghibbantak! Veszek én maguknak ennél különbet a boltban!

- Ilyen abrosz nincs még egy a földön - kiáltották neki, - mert ez csodaabrosz: ha kiterítik, megtelik mindenféle finom étellel-itallal. Fejedelmi módon élhet belőle holtáig, aki a birtokába jut.

John hitte is, nem is az emberek beszédjét. Bizonyosságul kiterítették neki az abroszt: hát, uramfia, tele lett az annyi minden jóval, hogy a fiú alig bírta mind megenni. A sok jó ételtől úgy megerősödött, hogy - gondolta - a győztes most már ő is meg tudna vívni az abroszért. S csakugyan hamarosan véget ért a küzdelem - az erősebb megölte a gyengébbet. John akkor így szólt az emberhez:

- Ehhez az abroszhoz nekem is jogom van. Döntse el a fegyver, melyikünké lesz.

John és az előbbi győztes párbajozni kezdtek. Ezúttal John bizonyult erősebbnek, és ő vitte el az abroszt.

Kincsével aztán hazaindult. Otthon mindjárt ki is próbálta. A három lány ámulatára azonnal megterült a legfinomabb ételekkel és italokkal. Mikor mindnyájan jóllaktak belőle, a legöregebb lány így óvta megint a fiút:

- Megtaláltad immár a szerencsédet, ezzel a kincsel holtodig gazdagon élhetsz. Vigyázz nagyon, nehogy a csalárd tündér hatalmába kerülj megint. Fogadd meg, hogy feléje se mész többé.

John jól emlékezett még, miként csalta meg őt az álnok asszony, megnyugtatta hát a lányokat, hogy többé feléje se néz a kastélynak.

Vacsora után John kiment a ház elé egy kicsit sétálni. Már indult volna vissza, amikor hirtelen elébe toppant a felesége. Aztán mintha semmi se történt volna köztük, a tündér karon fogta Johnt, simogatta, kedveskedett neki, s olyan hízelgően ölelgette, hogy a fiú elfelejtett minden rosszat, és bementek együtt a palotába. Szegény fiú megint úgy belehabarodott a tündérszép asszonyba, hogy még az abroszt is nekiadta ajándékba.

De a békeesség ezúttal se tartott soká köztük. Most, hogy a terítő az övé volt, az asszony mindenfélét kitalált, hogy megszabaduljon a fiútól. Össze is vesztekes csúnyán, és a tündér elkergette Johnt a palotából.

Szánalmas látvány volt, amikor megjelent a jóságos három lány házában. De azok most sem vetették a szemére ostobaságát, csak készítették serényen a tarisznyát. Másnap reggel John ismét útnak indult. Nagy meglepetésére - ugyanazon a tisztáson, ahol legutóbb az abroszért dülakodtak - most is látott két embert, akik véresre verték egymást.

Kérde tőlük, min kaptak össze, de azok nem is szóltak vissza, csak mutattak a földre. De John nem látott ott mást, mint egy közönséges derékszíjat.

- Ezért ölik egymást ilyen hévvel? - kérde tőlük. - Veszek én maguknak különbet ennél akár-melyik boltosnál!

- Dehogyan kapnál még egy ilyen! - mondták neki a verekedők. - Tudd meg, hogy ez csodaövet: öv: aki derekára köti, láthatatlanná lesz, és csak gondol egyet, máris ott van, ahol akar.

John mondja nekik, hogy egy szavukat se hiszi, míg ki nem próbálhatja a csodaövet. A két ember sokáig latolgatta, hogy megengedjék-e neki a próbát: hátha vissza se jön vele többet. De John megesküdt, hogy nem megy tovább egy mérföldnél, s visszajön vele tüstént.

Úgy is lett. Felkötötte az övet a derekára, láthatatlanná lett, elment vele egy mérföldre, s egy perc se telt bele, máris visszaért a tisztásra.

A két ember folytatta tovább a párbajt, míg végül egyikük elesett. John akkor így szólt a győzteshez:

- Az öv éppúgy illet engem, mint téged. Küzdjünk meg érte. Az vigye el, aki erősebb.

Másodszor is elkezdtek a kemény párbajt, és John került ki győztesen.

Örült a fiú a szerencsének, és hazament a csodaövvvel. Otthon úgy fogadták, ahogy eddig, és nem győztek a lelkére beszélni, hogy most már csakugyan kerülje messzire a gonosz tündért, nehogy harmadszor is pórul járjon vele.

Hiába bizonygatta a fiú, hogy látni se bírná többé a tündért, mikor a kastély előtt sétálva megint rátalált a tündérre. Olyan szép volt akkor este, hogy a fiú szólni se tudott a gyönyörűségtől, csak a karjaiba kapta, és vitte be a palotába. Két napig úgy éltek megint, mint a galambok. John harmadszor is olyan bolondul beleszeretett az asszonyba, hogy egyszer - mikor kedvébe akart járni - felkötötte a csodaövet, és a nagy égen át elröpültek együtt a Csillagok Szigetére. Égi boldogságban töltötték el az éjszakát, de másnap reggel, míg a fiú aludt, a tündér lekapcsolta róla az övet, visszament vele a kastélyba, az urát meg otthagyta egyedül a szigeten. Mikor John felébredt, mindjárt tudta, hogy a gonosz asszony megint rászedte, de már

késő volt. Még nagyobb volt a keserősége, mikor körüljárta a szigetet, s nem látott mást, csak a végtelen tengert körös-körül. El nem tudta gondolni, hogy fog ő innen hazajutni.

Nemsokára igen megéhezett, és elindult a szigeten, hogy ennivaló után nézzen. Egyszer csak egy almafára bukkant, amely roskadásig tele volt zöld és piros almákkal. Leszakított egy zöld almát, beleharapott, és abban a szempillantásban lóvá változott. Akkor egy pirosat szakított le, azt is megette, és újra ember lett. Megörült a fiú a csodának, gondolta, jó hasznát veszi majd: ha megjön a hideg idő, vagy ha nagyobb utat akar tenni a szigeten, lóvá változtatja magát.

Hét évig éldegélt így magában a szigeten. Ha unatkozott, kosarakat font, és teleszedte almával.

Egy nap, amint így dolgozgatott, hirtelen egy hajót pillantott meg a tengeren. Addig integetett, míg végre a kapitány észrevette a jelzéseket, és egy csónakot küldött érte. John sírt örömében, hogy ennyi idő után megszabadult a szigetről. Aztán fogta a kosarait a zöld és piros almákkal, azt is betette a csónakba. A hajón megkérte a kapitányt, hogy vigye őt vissza a hazájába.

Mikor földet értek, első útja a tündér palotájába vezetett, és szállást kért éjszakára. Az asszony nem ismerte meg John-t, mert a hosszú idő alatt igen megnőtt a szakálla, ruhái ronggyá szakadtak rajta. Hanem másnap, mikor szépen megborotválkozott, és új ruhát öltött, azonnal ráismert. Ahogy szokta, most is addig ölelgette, míg a fiú - látszólag - megbocsátott neki.

De ezúttal John nem hagyta magát rászedni, és eltervelte, hogy alaposan megbünteti az asszonyt a sok gonoszságáért. Mégis úgy tett, mintha semmit nem forgatna a fejében. Egy nap azt mondja az asszonynak:

- Eleget civódtunk már idáig. Ideje lenne végre fényes lakomát tartani. Meghívhatnád az ünnepre az egész rokonságodat.

Örült az asszony, hogy John így megbékélt, és sietve összehívta minden rokonát a fényes ünnepségre. Voltak tán ötvenen is a vendégségben.

A csodaabroszon terítettek: volt azon enni-innivaló bőven mindenkinek.

Az ebéd végén a házigazda megkínálta vendégeit azzal az almával, amit a szigetről hozott.

- Ilyen finom almát még ember sose evett életében. De van egy titka: mikor én megadom a jelet, mindenkinek egyszerre kell beleharapnia. - Jól vigyázott John, nehogy elvétsse a játékot!

Mikor mindegyik vendégnek kezében volt a gyümölcs, John tapsolt egyet, és mind egyszerre beleharapott a zöld almába. Egyszeriben lovakká változtak. Kancák lettek az asszonyok, csődörök a férfiak, a gyerekek meg kiscsikók. Nyerítettek és horkantottak, mint az igazi lovak. John felesége is kanca lett, csak éppen hófehér, nem szürke meg barna, mint a többi.

John akkor istállóba zárta mindet, és kihirdette a faluban: szebbnél szebb lovai és csikói vannak eladók.

Jöttek is a kupecsek számosan. A fehér kancát is megvette egyikük, de annak meghagyta John, hogy futtassa meg a mezőn, ameddig csak bírja, aztán hozza vissza neki. Úgy is lett. Mire visszajött, habzott a szája a fehér kancának, de annyira, hogy kiköpte a madár szívét.

John rögtön megmosta a szívet, megette újra. A lovat visszaadta a gazdájának. Ő maga meg hazament a házba, ahová a jó lányok valamikor befogadták. A legfiatalabbat elvette feleségül, és boldogabban élt vele holtáig a királynál is.

A CSODATEVŐ KÚT

Volt egyszer, hol nem volt, volt egyszer egy öreg király meg egy öreg királyné. És volt nekik három fiuk. Boldogan éltek, semmire nem volt gondjuk. Azazhoggy egy gondjuk mégis volt: az öreg király látása annyira megromlott, hogy a feleségét is, a fiait is csak hangjukról ismerte föl. Hogy a miniszterekről meg más idegenekről ne is beszéljünk.

Egy szép napon azután az öreg király olyasmit hallott egy idegen ország nagykövetétől, ami reménykedéssel töltötte el. Azt remélte ugyanis, hogy visszanyeri ifjúkori éles látását. Behívta hát a fiait, és így szólt hozzájuk:

- A nagykövet úrtól azt hallottam, hogy a szomszéd országban van egy csodatevő kút; aki megmossa vizében a szemét, az úgy fog látni, mint tizenöt esztendőskorában. Azt a kutat Aranyhajú őrzi, a szépséges hercegnő. Amelyikőtök hoz nekem abból a csodás vízből, az lesz az utódom a trónon.

A legidősebb fiú vállalkozott elsőnek, hogy elmegy azért a csodatevő vízért. Az öreg király építtetett neki egy gyors járatú hajót - mert abba az országba tengeren lehetett a legkényelmesebben és leggyorsabban eljutni. A legidősebb fiú útnak is indult jókor hajnalban. Alkonyatkor kikötött egy szigeten, partra szállt, és bement a kikötő közelében levő vendégfogadóba. Vacsorát rendelt, hozzá egy üveg bort is. Jól érezte magát, és úgy határozott, hogy csak reggel megy vissza a hajóra, az éjszakát a fogadóban tölti. Szobát rendelt hát a fogadóban, és éppen indult a szobájába, amikor a fogadóné odalépett hozzá.

- Nincs kedve kártyázni, hercegem? - kérdezte a természetes asszonyság.

- Nem bánom, kártyázzunk - állt rá a herceg.

Kártyáztak is majdnem hajnalig, annyira belemelegedtek. A legidősebb fiú elvesztette minden pénzét, aztán a hajóját is. A fogadóné végül elnyerte tőle még a ruháját is. A hercegnek szégyenszemre meztelenül kellett szobájában rostokolnia. Ki sem mozdulhatott.

Hét nap telt el a legidősebb fiú elindulása óta. Az öreg király már nyugtalankodott; attól tartott, hogy valami baj érte a fiát. A hetedik nap estéjén hívatta két otthon maradt fiát, és megkérdezte tőlük, hogy melyikük vállalkozna az útra. A középső fiú vállalkozott. Az is kapott egy gyors járatú hajót, el is indult kora hajnalban. Alkonyatkor ő is odaért a szigethez; látja, hogy a bátyja hajója ott horgonyoz a kikötőben. Ő is horgonyt vetett. Partra szállt, bement a fogadóba, ahol pontosan ugyanazt csinálta, amit a bátyja, vagyis evett-ivott, azután szobát nyitattott. És pontosan úgy járt, mint a bátyja: a fogadóné tőle is elnyert mindent, pénzt, hajót, ruhát. Most már a középső fiú is rostokolhatott a szobában. Meztelenül nem mehetett sehova.

Eltelt két hét, és akkor az öreg király látta, hogy a középső fiú sem jutott el oda, ahova kellett volna. Hívatta a legkisebb fiút. Az öreg királyné féltette a legkisebbik fiát, nem akarta engedni, de az öreg király erősködött, hogy mehet nyugodtan, nem kisgyerek már. Meg aztán a fiúnak is mehetnékje volt. Ő is kapott hát egy gyors járatú hajót, és ő is elérkezett alkonyatkor a szigethez. Látja, hogy mindkét bátyjának a hajója ott horgonyoz a kikötőben egymás mellett. Ő is horgonyt vetett. Bement a vendégfogadóba, és vacsorát rendelt, később szobát is.

- Nincs kedve kártyázni, kis hercegem? - kérdezte tőle a fogadóné, amikor éppen indult a szobájába, hogy lefeküdjön.

- Nem bánom, játszhatunk egy-két játszmat - egyezett bele a legkisebb fiú.

Hajnalgig verték a lapot, annyira belemelegedtek. De most megfordult a szerencse: a fogadósne mindenét elvesztette, még a fogadóját is. A legkisebb fiú meg ráadásul visszanyerte a két hajót is, sőt - utolsó tétként - két bátyját is ruhástul.

Már fölkelte a nap, amikor fölment a két bátyjához. Ott ücsörögtek meztelenül a szobában. Megörültek nagyon az öccsüknek, mert úgy gondolták, elérkezett szabadulásuk órája.

- Látom, jó egészségben vagytok. Hát csak ücsörögjeteek még itt egy darabig. Most elmegyek a csodatevő vízért. Visszafelé majd fölveszletek benneteket, és együtt megyünk haza. Addig persze a ruhátokat sem kapjátok vissza. Na, jó egészséget!

Azzal elment. A két idősebb fiú meg mérgeződött, mert nagyon unatkoztak. Sehoval nem mehettek, csak az ablakon bámultak ki. Ez volt az egyetlen szórakozásuk, ez pedig nem sok.

A legfiatalabb fiú ismét hajóra szállt, és hét nap múlva kikötött nem messze az Aranyhajú székvárosától. Azazhogy csak látszatra nem volt messze, mert az irdatlan hegy túlsó oldalára kellett mennie. Vásárolt a kikötőben egy lovat, és hétnapi lovaglás, kapaszkodás után meg is érkezett az Aranyhajú székvárosába. Éppen délután érkeztek a toronyórák, amikor odaért. Csodálkozva látta, hogy a városban mindenki alszik, még az állatok is. Igaz, hogy rekkenő hőség volt, és olyankor ember-állat szívesen szundikál a hűvösön.

A legkisebb fiú, mikor kicsodálkozta magát, egyenesen az Aranyhajú palotája felé vette az útját. Baj nélkül bejutott, és Aranyhajút meg is találta a hálószobájában. Édesdeden aludt. Nem ébredt föl az ajtónyitásra. A legkisebb fiú odalépett az ágyához, megsimogatta a hercegnő szép aranyhaját, meg is csókolgatta. Azután körülnézett a szobában. Az asztalon látott egy ropogósra sült cipót. És mert éhes volt, szelt belőle. Meg is ette jóízűen. Akkor vette csak észre, hogy a cipó sértetlen volt: mintha nem is szelt volna belőle. Erre vágott még egy karéj kenyeret, de a cipó éppolyan egész volt, mint annak előtte. Akkor jót húzott az asztalon levő üvegből. Finom bor volt benne. Azt hitte, hogy legalább a felét kiitta. Mégis, mikor visszatette az asztalra, akkor látta, hogy az üveg tele van. Egy ujjnyi sem hiányzott belőle.

„Hát jó. Ez nagyon jó. Úgyis eleget mászkálok erre-arra, nem árt, ha van ilyen elfogyhatatlan cipóm meg ilyen kifogyhatatlan borosüvegem” - gondolta magában, és berakta a tarisznyájába a cipót is, a borosüveget is. Még egyszer megcsókolgatta az alvó Aranyhajút, és kiment a szobából. Lement a palota kertjébe, a kert közepében is a csodatevő kúthoz. Ott telemerítette kulacsát a csodatevő vízzel, a kút kávján szundikáló kőszáli sasnak pedig kihúzta egy szárnytollát. Gondolta, jó lesz valamire.

Azzal fölült a lovára, és kocogott vissza a magas hegyen át a kikötőbe. Ismét hét napig tartott az út. Most jó szolgálatot tett neki az elfogyhatatlan cipó meg a kifogyhatatlan borosüveg. A kikötőben hajóra szállt, és hét nap múlva megérkezett a fogadóba, ahol két bátyja rostokolt meztelenül.

- Itt a ruhátok, indulhatunk - szólt hozzájuk.

- Aztán sikerült-e az utad? - kérdezte a legidősebb fiú a legkisebbtől.

- Sikerrel jártam - válaszolta a legkisebb.

- Vagyis megszerezted a csodatevő vizet? - faggatta a középső is.

- Meg - volt a szófukar válasz.

- Nem vagy valami beszédes, hallod-e! - mérgelődött meg a legidősebb.

Elég az hozzá, addig faggatták-nyaggatták, hogy a legfiatalabb fiú mindent elmondott nekik apróra; azt is, hogyan aludt Aranyhajú, hogyan merítette tele a kulacsát. Csak azt nem mondta, hogy meg is csókolgatta Aranyhajút.

A legkisebb fiú hajójára szálltak mind a hárman, a másik két hajót pedig egy-egy tisztjükre bízta.

A legidősebb fiú - egy óvatlan pillanatban - a legkisebb fiú kulacsából átöntötte a csodatevő vizet a magáéba, amazt pedig tengervízzel töltötte tele.

- Na, melyikőtök hozta meg a csodatevő vizet? - kérdezte tőlük az öreg király, amikor beléptek a trónterembe.

- Én - válaszolt a kérdésre a legkisebb.

- Akkor mindjárt ki is próbáljuk - örült meg a király.

A szolgák kis aranytálat tettek az öreg király elé, a legkisebb fiú pedig beleöntötte a tábla kulacsának tartalmát. Azt hitte persze, hogy a csodatevő víz van a kulacsában.

Az öreg király megmosta a vízben a szemét, azaz csak mosta volna, mert alig ért hozzá az első csöpp tengervíz, fölűvöltött fájdalomában. A tengervíz - biztosan tudjátok - annyira sós, hogy majdnem kicsípte a szemét. Megmérgeződött nagyon az öreg király. Megparancsolta a szolgáknak, hogy kötözzék meg a haszontalant. Az erdészének pedig azt parancsolta, hogy vigye ki a fiút az erdőbe, és pusztítsa el. A szívét pedig mutassa meg neki, az öreg királynak. Így bűnhődjék az, aki hálátlanul az apja szeme világát veszélyeztette.

Akkor előállt a legöregebb fiú, és elővette a maga kulacsát. Tudjátok, hogy abban volt az igazi csodatevő víz. Az öreg király megmosta benne a szemét, és valóban újra tisztán látott. Olyan élesen, mint tizenöt esztendőskorában.

A legkisebb fiú pedig elindult az erdő felé, mögötte a puskás erdész.

Az erdész azonban sajnálta a fiút, nem akarta lelőni. Pedig a fiú maga is biztatta. Annyira el volt keseredve, hogy nem bánta volna a halált sem. De az erdész inkább lőtt egy nyulat, annak vette ki a szívét, s azt mutatta meg az öreg királynak.

A legkisebb fiú nekivágott az erdőnek. Estére ki is ért belőle, és az erdő széléről látta, hogy nem messzire egy város van. Begyalogolt a városba, és betért egy vendéglőbe, ahol jól bevacsorázott. Vacsora után bort kért, de a vendéglős azt mondta, hogy évek óta nem tudnak borhoz jutni, sajnos, nem tud adni. Akkor a fiú elővette tarisznyáját, elővette a kifogyhatatlan borosüveget, és töltött a poharába. A vendéglősnek nagyon megtetszett a furcsa borosüveg, és mindenképpen meg akarta vásárolni tőle. De hát nem volt eladó.

Hajnaltól megint továbbindult. Estére kelve egy másik nagy városba ért. Ott is bement egy vendéglőbe. Vacsorát kért, de kenyeret nem kapott az ennivalóhoz.

- Hogyhogy? Nincs kenyere, vendéglős úr? - kérdezte a fiú.

- Sajnos, uram, nincs. Évek óta nincs kenyerünk - válaszolt a vendéglős.

Akkor a fiú elővette az elfogyhatatlan cipót, szelt belőle egy karéjt, és jóízűen bevacsorázott. A vendéglősnek nagyon megtetszett a csodálatos cipó, és mindenáron meg akarta venni a fiútól. De hát nem volt eladó.

Hajnalban továbbindult, és estére érkezett egy másik király országába, pontosabban a király székhelyére. Szolgálatra jelentkezett a királynál. El is szegődtek. Mindenki szerette, mert szerény volt, és szorgalmasan dolgozott.

Egy szép napon Aranyhajú valamiképpen rájött arra, hogy valaki egy kulacsnyi vizet mert ki a csodatevő kútjából. Úgy látta, hogy kevesebb víz van benne, mint szokott. Jó szeme lehetett. Bosszankodott, hogy így meglopták. Üzent hát az öreg királynak, hogy küldje el hozzá azt, aki vitt a csodatevő vízből. Mert sejtette, hogy csak az öreg király embere lehetett. Hallotta ugyanis, hogy az öreg király látása megjavult. Az üzenetben az is benne volt, ha az öreg király nem küldené a vízlopót hozzá, akkor háborút indít ellene.

Az öreg király nem akart háborút, ezért elküldte Aranyhajúhoz a legidősebb fiát. Az el is hajózott addig a kikötőig, onnan pedig gyalog mászott át a nagy hegyen. Hét hétig tartott az útja, közben majd éhen veszett, majd szomjan halt. De végre megérkezett.

- Te vittél a kutamból vizet? - kérdezte bosszúsan Aranyhajú.

- Én - válaszolta a legöregebb fiú.

- Hát akkor mondd el, hogyan volt, mint volt, mit láttál, amikor itt jártál - biztatta Aranyhajú.

- Te aludtál, az asztalon meg volt egy cipó meg egy üveg bor - kezdte a fiú.

- Elvitted a cipót meg az üveget? Megcsókoltál, amikor aludtam? - kérdezte Aranyhajú.

- Nem vittem el sem a cipót, sem az üveget. Téged sem csókoltalak meg - mondta a fiú szemrebbenés nélkül.

- Hát akkor hazudsz. Nem te jártál itt. Mondd meg apádnak, hogy földülöm az országát, ha nem küldi ide azt, aki elvitte a vizet.

A legöregebb fiú kínos-keservesen hazaért. Sokáig tartott az útja. Otthon is hímezett-hámozott; sehogyan sem akaródzott neki megmondani az igazat.

Akkor a középső fiú bevallotta az öreg királynak, hogy milyen álnok módon jártak el legkisebb öccsükkel szemben. Megszomorodott nagyon az öreg király, hogy ártatlanul megölette a legkisebb fiát, és rettegve várta Aranyhajú hadseregének támadását.

Az erdész, akinek meg kellett volna ölnie a legkisebb fiút, akkor előállt, hogy ő bizony életben hagyta.

A legkisebb fiúnak a fülébe jutott, mi történt odahaza, és milyen veszedelem fenyegeti apja országát. Kapta magát, és elment Aranyhajúhoz. Abból az országból hamarabb és könnyebben oda lehetett jutni. Hajnalban indult, estére már ott is volt.

- Én loptam el a csodatevő kútból a kulacsnyi vizet - mondta a legkisebb fiú, miután illendően köszöntötte Aranyhajút.

- Hát akkor mondd el, hogyan történt, miket láttál - biztatta Aranyhajú.

A fiú apróra elmondott mindent. Azt is, hogy magával vitte a cipót meg a borosüveget, azt is, hogy megcsókolgatta az alvó Aranyhajút, azt is, hogy egy tollat kitépett a szundikáló kőszálsas szárnyából. Meg is mutatta Aranyhajúnak a cipót is, a borosüveget is, a szárnytollat is.

- Te voltál. Bebizonyítottad. Nos, ha akkor meg mertél csókolni, most sem kell félned. Csókolj meg - biztatta mosolyogva Aranyhajú.

Összeölelkeztek, összecsókolóztak, és elhatározták, hogy összeházasodnak. Gyorsan el is küldték a meghívókat az öreg királynak meg az öreg királynénak. Más országok uralkodóinak, főembereinek is küldtek meghívót. Csak a két bátynak nem küldtek, mert azokat Aranyhajú látni sem akarta. A legkisebb fiú nem is nagyon bánta.

Hét országra szóló lakodalmat ültek. Vigadoztak, örvendeztek, és ma is élnek, ha meg nem haltak.

JÁNOSKA MEG AZ ÖRDÖG

Volt egyszer, hol nem volt, volt egyszer egy öregember meg egy öregasszony. Nagyon szegények és öregek voltak; éppen csak tengették az életüket. Szerencsére volt egy kisfiuk, aki segített nekik a munkában. Nagyon szorgalmas, ügyes gyerek volt. Jánoskának hívták.

Jánoska is felnőtt, szép deli legény lett belőle. Ő tartotta el öreg szüleit. Olyan ügyesen dolgozott, hogy a faluban lakó ördög szolgálatába akarta fogadni. Ez az ördög ravasz, csúf teremtmény volt. Volt neki mindene, földje, lova, ökre, sok-sok baromfija. De ezt mind furfanggal szerezte, nem munkával. Kapzsi volt ez az ördög, még többet akart. Ezért kereste föl Jánoskát, aki a falu másik végében lakott.

- Azt gondoltam, segíthetnél elvetni a búzámat - ajánlotta neki az ördög.

- Segítek, de mi lesz a fizetség? - így Jánoska.

- Majd megegyezünk aratáskor - mondta az ördög.

Ősszel elvetették a búzát, nyáron meg learatták. De aratás előtt megegyeztek abban, hogyan osztják el a termést. Az ördög ezt ajánlotta:

- Te kapod a kalászáat, én meg a tövét. Így igazságos - mondta az ördög, mert bizony semmit sem értett a mezőgazdasághoz.

- Jól van - egyezett bele Jánoska.

Így hát Jánoskáé lett az egész termés; az ördög hoppon maradt.

- Megloptál, gazember! - mérgelődött az ördög. - Még megfizetsz te ezért!

Tavasszal megint elment az ördög Jánoskához.

- Vessünk répát - állt elő az ördög az ajánlattal.

- Vessünk - egyezett bele Jánoska. - De hogyan osztozunk meg?

- Majd répaszedés előtt megegyezünk. Most nem csapsz be, az biztos!

Elvetették a répát. Pontosabban szólva: Jánoska vetette el, mert az ördög csak nézte.

Eljött az ősz. És akkor az ördög ismét megjelent Jánoskánál.

- Mikor szedjük a répát? - kérdezte az ördög.

- Holnap, ha akarod - mondta Jánoska.

- Akkor osztozzunk meg. De hogy rosszul ne járjak, most te kapod a gyökerét, én a felső részét a répának - ajánlotta az ördög.

- Rendben van - mosolygott Jánoska. Volt is min mosolyognia, hiszen látni való volt, hogy az ördög megint rosszul fog járni. De hát így jár az, aki nem dolgozik, és semmihez sem ért.

Másnap valóban fölszedték a répát. Azazhogy Jánoska szedte föl, mert az ördög csak nézte. És megosztottak az előző napi megállapodás szerint.

Néhány nap múlva megjelent az ördög Jánoskánál, és dühösen nekitámadt:

- Megint rászedtél, te átkozott!

- Te akartad, hogy így osztozzunk.

- Tolvaj gazember! - kiabált az ördög. - De máskor nem szedsz rá. Jól vigyázz, mert agyoncsaplak, mint egy legyet!

Telt-múlt az idő. Jánoska szülei meghaltak. Jánoska magára maradt. Unatkozott a faluban, mert nem voltak hozzá illő társai. Kapta magát, bement a városba, és elszegődött a királyhoz. A király hamar megszerette az ügyes legényt, és maga mellé fogadta belső szolgálatra. Jánoskának az volt a feladata, hogy beszélgessen a királlyal. Mert a király üres óráiban nagyon unatkozott. Egy szép napon így szól a király Jánoskához:

- Miért vagy olyan szomorú? Valami bánt? Mi nem tetszik?

- Kellene egy hegedű, hogy olykor-olykor muzsikálhassunk is. Unalmas mindig csak beszélgetni - válaszolta János.

- Hát vásárolj a boltban egy hegedűt - ajánlotta a király.

- Á! Ott nem lehet jó hegedűt kapni. De tudok egyet, az jó. Az ördögnek van hegedűje. Az szépen szól. Sokszor hallottam esténként a falunkban. Elmegyek, és megszerzem tőle.

Jánoska ezzel fogta magát, és elindult a faluba. A király szomorúan csóválta a fejét. Féltette Jánoskát az ördögtől.

Alkonyatkor érkezett a faluba. A kertek alatt lopakodott az ördög háza mögé. Az ördög kinn ült a nagy eperfa alatt, és hegedült. Aztán hirtelen vége szakadt a hegedűszónak: az ördög elaludt, a hegedűje meg lecsúszott melléje a fűre. Jánoska odalopózott, fölkapta a hegedűt meg a vonót, és kisurrant a faluból. Az ördög csak akkor vette észre, hogy meglopták, amikor Jánoska már árkon-bokron túl volt.

Jánoska egész éjjel muzsikált a királynak. Nagyon jól szórakoztak. Néhány nap múlva Jánoska megint nyugtalankodni kezdett, és egy este így szólt a királyhoz:

- Unom már ezt a bűdös petróleumlámpát. Az ördögnek van egy napja, azzal világít éjszaka. Szép fénye van, és nem bűdös. Az kellene nekünk is.

- Minek az? A jövő héten úgyis bevezetik a palotámba a villanyt. Annak is szép erős fénye van, és nem bűdös - ellenkezett a király, mert szerette volna Jánoskát visszatartani az újabb kalandtól. Féltette Jánoskát; tudta, hogy az ördög akár meg is ölheti a barátját.

Jánoska mégis elindult. Késő délután ért az ördög háza mögé, megint csak a kertek alatt. Az ördög kinn üldögélt az eperfa alatt, a felesége meg ruhát teregetett az udvaron. Lassan egészen besötétedett. Az ördögasszony már nem látott jól, és odaszólt a férjének, az ördögnek:

- Kihozhatnád a napot, mert nem látok már.

Az ördög bement a házba, és nemsokára kilépett. A napot meg fölakasztotta az eresz alá. Szépen bevilágította az egész udvart.

Az ördög egy darabig még ténfergett az udvaron, majd egy nagyot ásított.

- Na, én lefekszem. Ha végeztél, vidd be a napot a konyhába - szólt oda a feleségének.

Ezzel bement a szobába, és lefeküdt. Az asszony még egy darabig mászkált az udvaron, aztán bement a konyhába valamiért. Jánoska egy szempillantás alatt az eresz alatt termett, leakasztotta a napot, és elfutott vele. Mire az asszony észbe kapott, és mire fölverte a férjét, Jánoska már árkon-bokron túl volt.

Jánoska a királyi palotában a legnagyobb teremben akasztotta föl a napot. Olyan gyönyörűségeen ragyogott, hogy a király nem tudott betelni vele.

- Ez bizony szépen világít. Szebben, mint a petróleumlámpa. Szebben a villanynál is - mondta a király.

Jánoska egy ideig megint jól érezte magát. Néhány hónap múlva azonban ismét elszomrodott, nem találta a helyét.

- Mi bajod van, Jánoska? - kérdezte a király.

- Unatkozom. El kellene hoznom az ördög aranyszarvú ökröcskéjét, hogy ne unatkozzam - válaszolta Jánoska.

A király óvta az újabb kalandtól; attól félt, hogy Jánoska rajtaveszt. De hát nem tudta visszatartani.

Jánoska elindult, és alkonyatkor érkezett az ördög háza mögé, a kertek alatt. Az aranyszarvú ökröcske ott legelészett a szérűskert mellett. Az ördög most is az eperfa alatt üldögélt. Mikor egészen besötétedett, az ördög fölállt, és bement a házba. Lefeküdt. Jánoska csak erre várt. Odalopózott az ökröcske mellé, megragadta a szarvát, és kezdte kifelé húzni a kertből. Az ökröcske azonban vonakodott.

- Múú! - bögte el magát riadtan, mert nem tudta, mit akar vele ez a legény. Attól félt, még rosszabb gazdája lesz, mint az ördög.

Jánoska mérgesen rácsapott egy vesszővel, az ökröcske erre fölcapta a farkát, és vágatott ki a faluból. Jánoska meg utána. Igen ám, de a bögésre fölébredt az ördög, és utánuk eredt. De már nem érhetette utol őket. A királyi palota kapuja éppen az orra előtt csapódott be.

Volt nagy vigalom a palotában. A király is csak ámult-bámult, milyen gyönyörű állat ez az aranyszarvú ökröcske. Elővették a hegedűt, kiakasztották a napot a nagy teraszra, és egész éjjel mulatoztak, folyt a dínomdánom.

Jánoska azonban néhány hónap múlva megint búnak eresztette a fejét. Nem találta sehol sem a helyét.

- Mi bajod van, Jánoska? - kérdezte aggódva a király.

- Unatkozom.

- Menj le a kovácműhelybe, akkor majd nem unatkozol. A kovácsok munkája nagyon érdekes - ajánlotta a király.

Jánoska meg is fogadta a tanácsot. Lement a kovácműhelybe, nézelődött egy darabig, azután megkérdezte a kovácmestert, hogy tudna-e vasból kocsit csinálni.

- Már hogyan tudnék - húzta ki magát a kovácmester. - Olyat csinálok, amilyet akarsz.

- Nekem olyan vaskocsi kellene, melyet csak nyolc ló tud elhúzni, és amelynek födele is van, nemcsak oldala. A födele is vasból legyen.

- Meglesz, Jánoska, meglesz - mondta a kovácsmester, és menten hozzáfogott a munkához.

El is készült a kocsi hamarosan. Éppen olyan volt, amelyet Jánoska kívánt.

- Felséges uram, add kölcsön a legerősebb nyolc lovadat. Szükségem van rájuk - állt a király elé Jánoska.

- Mit akarsz velük? - kérdezte gyanakodva a király.

- Azt nem mondhatom meg.

- Attól félek, vesztedbe rohansz - aggodalmaskodott a király.

- Dehogyan rohanok. Van nekem sütnivalóm - hetvenkedett Jánoska.

A király végül beleegyezett. Kölcsönadta a nyolc legerősebb lovát, Jánoska pedig elindult a faluba. A kocsival egyenesen odaállt az ördög háza elé. De azt majdnem elfelejtettem mondani, hogy Jánoska ősz öregembernek öltözött, szakállt ragasztott, és ócska kucsmát nyomott a fejébe. Így nem fogja megismerni az ördög.

Az ördög éppen az ablakban könyökölt. Bámult ki az utcára. Persze hogy meglátta a fura alkotmányt, a vaskocsit, hiszen éppen az ablaka előtt állt meg.

- Hé, bácsi! Nem adná el azt a kocsit? - kérdezte az ördög az öregembertől, azazhogy Jánuskától.

- Minek az neked, öcsém? - kérdezte Jánoska öreges, reszkető hangon.

- Meg akarom fogni valahol Jánuskát, és ebbe a vaskocsiba zárnám. A lovak közé csapnék, azok meg elvinnék a pokol kilencedik bugyrába.

- Aztán miért haragszol olyan nagyon arra a Jánuskára? - faggatta az álruhás Jánoska az ördögöt.

- Mert mindenemet ellopta. A végén még engem magamat is ellop a gazember - mérgelődött az ördög. - Na, adja vagy nem adja?

- Adom, öcsém, hogyan adnám, ha jól megfizeted. Sőt el is viszlek Jánuskához. Tudom, hol van - mondta az álruhás Jánoska. - Odaviszlek, megfogod, aztán azt csinálsz vele, amit akarsz.

Megegyeztek. Az ördög egy zsák aranyat dobott föl a bakra, ő maga pedig urasan hátraült az ülésre. Jánoska csak erre várt. Megnyomott egy gombot, és a vastető hirtelen becsukódott az ördög fölött. Fogoly volt a gézengúz.

Jánoska ekkor levette álszakállát, ledobta ócska kucsmáját. Az ördög rémülten ismerte föl a kocsisban Jánuskát.

- Eressz ki, Jánoska! Neked adom minden vagyonom, csak eressz el! - könyörgött az ördög.

- Nem eresztelek, biz én! Tolvajnak neveztél, megrágalmaztál, most megkapod a fizetséged! - mondta Jánoska.

- Eressz el! Visszaszívom, ha akarod: nem vagy tolvaj - siránkozott az ördög.

- Megmutatlak a királynak, aztán közéjük csapok a lovaknak, és mehatsz a pokol kilencedik bugyrába. Onnan, tudom, nem kerülsz többé emberek közé, te pokolfajzat - mondta Jánoska, és azzal megindult a király városa felé.

A király jót nevetett Jánoska újabb kalandján. Körbecsodálta az ördögöt, mert még soha életében nem látott efféle eleven pokolfajzatot.

Jól kimulatták magukat. Nevettek az ördög siránkozásán. Aztán ezt is megunták. Akkor Jánoska a lovak közé csapott, azok meg vágtatva rohantak az ördöggel a pokol felé. Azóta már oda is értek, az ördögöt meg kocsistul befordították a pokol kilencedik bugyrába. Azóta is ott van, és azóta sem került többé az emberek szeme elé.

Jánoska pedig boldogan élt. Meg is házasodott, és szép gyermekei születtek. Csakhogy már a gyermekei is nagyapák lettek azóta, úgy eljárt az idő.

HOGYAN KELETKEZETT A VILÁG?

A VILÁG ELRENDEZÉSE

A NAP, A HOLD ÉS A NAPTÁR TÖRTÉNETE

Nagyon régen történt mindaz, amiről most majd szó esik, olyan régen, hogy akkor még egyetlen élőlény sem lakta a földet. De az égbolton már akkor is élt és uralkodott a Nagy Törzsfőnök. Ám az eget akkor még nem világította meg semmi, bús sötétség uralkodott mindenütt.

A Nagy Főnöknek volt két fia meg egy lánya, nemzetséginek meg se szeri, se száma, ennek az égi nemzetségnek volt ő a törzsfőnöke. Az első fiának Korán Járó, a másodiknak Égboltot Járó volt a neve, a lányát pedig a Nap Támaszának nevezték. Mindhárman erősek voltak és okosak, de a kisebbik fiú mégsem volt olyan eszes, mint a bátyja. Ez a kisebbik egyszer búslakodva töprengett, de csak úgy magában: „Vajon miért sötét mindig az égbolt? És miért kellene mindörökké sötétnek maradnia?” Aztán fölállt, s így szólt a testvérbátyjához meg a húgához:

- Menjünk, gyűjtsünk fenyőtobozt!

El is mentek mind a hárman. Nagy halom fenyőtobozt szedtek. A kisebbik fiú aztán hajlós cédruságot tört, akkorát, hogy mint kerettel, körül tudta vele fogni az arcát. Erre a cédruskarikára fenyőtobozokat illesztettek körös-körül. A fivérek eztán meghagyták a nővérüknek, hogy soha senkinek ne beszéljen a fenyőtobozokkal körberakott cédrusgallyról, amit fivére az arcára illesztett. Ezután Égboltot Járó odasietett, ahol fölkel a Nap, s mire odaért, fényes lánggal világoltak az arcát körülfogó fenyőtobozok.

Az égbolton lakó nemzetség nyomban meglátta a kelet felől áradó szép fényt, s mindenki örvendezett. Az Égboltot Járó befutotta az eget. Sietnie kellett, hogy az egész eget befuthassa, még mielőtt elhamvadvánának a fenyőtobozok.

A Nagy Főnök nemzetsége tanácskozásra ült össze.

- Örülünk - mondták -, örülünk, hogy fiad megvilágítja az égboltot, de miért siet olyan nagyon? Azt szeretnénk, ha hosszabb időn át örvendezhetnénk fényes világának.

A Nagy Főnök elmondotta fiának, mit beszélt a népe. Az Égboltot Járó meg elgondolkozott, mitévő legyen; de hiába gondolkozott, nem tudott semmit kitalálni, hiszen a fenyőtobozok tüze gyorsan hamvad. Így hát a következő napokon is nagy sietve járta be az eget.

A nemzetség ismét tanácskozott, kérve a Nagy Főnököt, parancsoljon rá fiára, hogy lassabban járja be égi útját, fényes világának hadd örülhessenek hosszabban.

Nap Támasza, a Nagy Főnök leánya megígérte az égi nemzetségnek, valami módon szerét ejti, hogy kívánságuk teljesüljön.

Másnap, mikor az Égboltot Járó ismét elindult mindennapos útjára, Nap Támasza is útra kelt. Délnek tartott. Amikor bátyja fölkel keleten, ő délről elébe sietett, hogy találkozzék vele. Éppen a delelőponton, az égbolt zenitjén találkozott össze fivér a nővérrel.

A Nagy Főnök népe látta, hogy a Nap néhány szempillantásnyi időre megállt a delelőn, s az egész nemzetség boldogan így kiáltozott:

- Nap Támasza megállította a fénylő napot!

A Nagy Főnök ekkor szemére vetette az idősebbik fiának, hogy az öccse okosabb, eszesebb nála, pedig ő az öregebbik, ő volt eddig az okosabbik is. A fiú elszomorodott, arcát tenyerébe hajtotta, úgy sírt sokáig.

Amikor a Nap fáradtan megtért útjáról, nyomban elaludt. Ismét sötétségbe borult minden, elaludt a Nagy Főnök egész háza népe. Korán Járó ekkor fölkel, fél arcát bekente csillogó ásványporral, aztán magához szólította ifjú rabszolgáját, s így szólt hozzá:

- Amikor meglátsz engem a keleti égbolton, pattanj föl, s nagy fennszóval kiáltsd: „Fölkelt! Lám, fölkel a mi örömünkre!”

Ezzel távozott.

Égboltot Járó mélyen aludt, szép arca most is sugárzott.

Korán Járó most megjelent a keleti égbolton. A rabszolga fölpattant, s ahogy gazdája meghagyta, ujjongani kezdett nagy főnhangon:

- Fölkelt! Lám, fölkel a mi örömünkre!

A Nagy Főnök háza népe haragosan rászólt, hogy maradjon csendben, de a rabszolga tovább kiáltozott:

- Fölkelt a Hold!

És ekkor a Nagy Főnök nemzetsége keletre nézett, s valamennyien kiáltozni kezdtek:

- Fölkelt a Hold! Fölkelt a Hold!

A nagy kiáltozásra összegyülekezett minden lelkes állat, ámulva nézték a keleti eget, s a Nagy Főnök nemzetségével együtt tanácskozást tartottak. Elhatározták, hogy ezentúl minden reggel fölkel a fénylő Nap, sugarainak fényében növekszenek, gyarapszanak a fák, a füvek és a lelkes állatok, esténként pedig fölkel az ezüstös fényű Hold.

Az állatok tanácsában ott voltak a kutyák is, s mert minden állatnál bölcsőbbek voltak, a tanácsban ők beszéltek elsőként. A bölcs kutyák így szólottak:

- Negyven napon át minden este fölkel majd a Hold!

Aztán félrehúzódtak a bölcs kutyák, maguk között titokban is tanácskoztak, a lábujjaikat számlálták, s aztán az állatok tanácsa elé álltak, s azt mondták:

- Negyven lábujjunk van, negyven nap lesz tehát minden hónapban!

A sündisznó tüskés farkával ekkor rácsapott a bölcs kutyák főnökének a hüvelykujjára, és beszélni kezdett így:

- Ugyan ki tudná elviselni a hosszú hónapok fáradalmait? Mert nagyon hosszú lenne az a hónap, ami negyven napot számlál! A hónapok harmincnaposak lesznek!

Örült ennek a beszédnek valamennyi állat, s így szóltak:

- A sündisznónak adunk igazat!

És így is történt. Azóta harminc nap van egy hónapban, s tizenkét hónapból áll minden év.

Az állatok tanácsa ezután elhatározta, hogy elűzik maguk közül a kutyákat. A kutyák azóta gyűlölik a sündisznót meg az erdők valamennyi állatát. A legjobban mégis a sündisznót gyűlölik, a sündisznó tüskés farka ütötte meg olyan keményen a kutya nagylába-ujját, hogy azóta

is gacsosan áll. A kutyának hat ujja van egy lábán, kétszer hat az tizenkettő - tizenkét hónap van egy évben.

És ezután valamennyi lelkes állat örvendezett a fényes Napnak, a világosságnak. Örvendeztek, hogy a sötétség után fényesség virradt égre és földre.

Az állatok tanácsa ezután elnevezte a hónapokat, így október közepétől november közepéig tart a *Hulló Levelek Hava*, november közepétől december közepéig a *Tilalom Hava*, december közepétől január közepéig az *Átmenet Hava*, január közepétől február közepéig az *Ugrándo-zó Lazacok Hava*, február közepétől március közepéig az *Olahen-evés Hava*, március közepétől április közepéig az *Érett Olahen Hava*, április közepétől május közepéig az *Áradó Vizek Hava*, május közepétől június közepéig a *Tojás Hava*, június közepétől július közepéig a *Lazac Hava*, július közepétől augusztus közepéig a *Halászat Hava*, augusztus közepétől szeptember közepéig a *Gyűjtés Hava*, szeptember közepétől október közepéig a *Tengeri Csillag Hava*.

Az évet pedig nemcsak tizenkét hónapra, hanem négy évszakra is osztották.

Égboltot Járó mélyen aludt, míg az állatok tanácsa tartott. Álmában szikrák pattantak ki a szájából, e szikrákból lettek a csillagok, fénylő arcának sugarai pedig visszfényként ragyogtak a Hold ábrázatán.

Amikor a Nap jókedvében van, önmagát ékesíti: vörös-sárga festéket kér a testvérhúgától, azzal keni be fényes orcáját. A Nap színéről mindig előre tudhatjuk, milyen időt várhatunk másnapra: amikor az ég alja vörös, másnap szép idő lesz, de ha reggel vörösén kel föl a Nap, reggeltől estig viharos időre számíthatunk. Legalábbis így mondják az öregek.

Az égbolti nemzetség Nagy Főnökének a lánya egy napon elindult nyugat felé. Levetette ruháit, összesodorta őket, s mint korbáccsal, verte velük a nyugati nagy vizeket. Nedves ruháit aztán ismét magára öltötte s hazament. Az édesapja megkérdezte:

- Merre jártál, édes lányom?

- Nyugaton voltam, megnéztem a nyugati nagy vizeket - mondta a lány. Aztán a tűzhez állt nedves ruháiban melegedni. Ruháiból vízcsöppek hullottak a tűzre. Az egyik vízcsöppből béka lett, kiugrott a Nagy Főnök háza elibe, s a Nagy Főnök nemzetsége ujjongva köszöntötte az első békát.

Amikor a béka megjelent, az emberek fölfrissültek. Azt mondták, hogy a Nagy Főnök lányának nedves ruhái árasztják a kellemes hűvösséget. Igen, még ma is nyugat felől várjuk a hűvösen permetező ködöt.

És a Nagy Főnök a három égi gyermek atyja örvendezett, hogy ilyen okos a két fia és a leánya. A nagyobbik fiának, a Korán Járó Holdnak meghagyta, ügyeljen arra, hogy minden korok emberei tudják, hány naptól áll egy hónap, hány hónapból az év; Égboltot Járónak pedig megparancsolta, azon legyen, hogy a földön bőségesen teremjen gyümölcs meg virág, minden, ami szép és jó, a legkisebb gyermekét, a leányát pedig megáldotta, s meghagyta neki, gondja legyen arra, hogy ezután is friss permet üdítse föl azokat, akik megfáradtak, s frissülésre vágnak.

Ez a vége a történetnek, mely a Napról, a Holdról, égi és földi titkokról meg a kalendáriumról szól.

AZ ÉGBŐL JÖTT LÁNY

Amikor a világ még fiatal volt, akkoriban az emberek fenn éltek az égből. Volt ott egy híres-nevezetes törzsfőnök. Egyszer ennek a törzsfőnöknek a lánya megbetegedett. Az emberek nagyon aggódtak érte. Mindenféle orvosságot megpróbáltak, de egyiknek sem volt hatalma meggyógyítani a titokzatos betegséget.

A törzsfőnök kunyhója mellett nagy fa állott, ezen a fán kukorica nőtt, és ezt ették az égből lakó emberek. Egyszer a törzs öreg bölcse azt álmodta, hogy a leány csak akkor gyógyul meg, ha a kukoricát termő fa alá fektetik, és kivágják a fát.

Bánkodott ezen a törzsfőnök eléggé, de mert jobban szerette a leányát mindenkinél, hallgatott az álombeli parancsra, és kivágatta a fát.

Ott aludt hát a leány a földön, ahol az álombeli parancs meghagyta. Arra jött egy ifjú ember, és haragosan mondta:

- Lehet, hogy a leányod meggyógyul, törzsfőnök, lehet, hogy nem, de az biztos, hogy az égieknek nem lesz mit enni, hiszen e fa gyümölcse táplált minket mostanáig.

Mérgében arrább taszította a leányt, aki megcsúszott a fűvön, és beleesett a kivágott fa helyén keletkezett lyukba. Ez a lyuk a földre vezetett: de akkor a föld helyén még nem volt más, csak víz.

A vízben mindenféle víziszárnyas úszkált. Így történt, hogy egy vadkacsa meglátta, amikor a leány lefelé zuhant, és odakiáltott a többieknek:

- Gyertek, segítsetek, nehogy vízbe fulladjon az a leány.

Erre a víziszárnyasok egymás mellé úsztak, és a leány a vízimadár-koszorúra esett. A madarak egy ideig a hátukon vitték magukkal, azután megkérdezték:

- Hát most mi történjék veled?

Végül is a nagy teknősbéka vette a hátára, és hordozta-hurcolta a vízen, amerre járt. De azután ő is elfáradt, és kérte, venné át valaki a helyét. Egyik víziállat a másik után hordozta a leányt, végül úgy határoztak, hogy állandó lakhelyet készítenek neki, ahol a jövőben élhet. Ehhez azonban a tenger mélyéről földet kellett felhozni.

Szó szót követett, végül a teknősbéka leszállt a tenger mélyére földet keresni. Amikor először nekirugaszkodott, nem talált földet. Amikor másodszor is lebukott a tengerbe, egy maroknyi földet hozott fel a tenger mélyéből. Ezt a hátára tették, és a föld egyszerre nőni, növekedni kezdett.

Ezen a szárazföldön lakott ezentúl az égből jött leány. Mikor meggyógyult, épített magának egy kunyhócskát, ahol elégedetten éledegelt. Egy idő után két kisfiút sodortak oda a tenger hullámai. Megörült a leány a gyermekeknek, és elhatározta, felneveli őket. Az egyik arca a fénytől lángolt, és Tűznek hívták, a másik sápadt arcú volt, Rügyecske. Az égből jött lány jobban kedvelte Rügyecskét, mert kedves, engedelmes volt, Tűz pedig rakoncátlan és erőszakos.

A fiúk minden reggel elindultak vadászni, s minden este hazatértek nevelőanyjukhoz. Így telt-múlt az idő. Amikor megnőttek, és férfivá értek, elhatározták, hogy útnak indulnak, és benépe-

sítik a földet. Tűz nyugatnak ment, Rügycske keletnek. Abban azonban megállapodtak, hogy hosszú útjukról visszatérve nevelőanyjuknál találkoznak, és mindegyik megnézi, mit teremtett közben a másik.

Hogy újból találkoztak, nyugatra indultak megnézni, mit csinált Tűz. Az ő vidéke tele volt irdatlan sziklával, félelmetes szakadékokkal és hatalmas szúnyogokkal. Rügycske kíváncsi volt, mit csinálnak ezek a hatalmas szúnyogok. Az egyik éppen agyonszúrt egy frissen zöldellő falevelet.

Azt mondta erre Rügycske:

- Nem lesz az jó, ha ekkora a vérengző szúnyog, mert megöli az embereket, akiket majd teremtünk.

Megfogta hát a szúnyogot, s addig dörzsölte az ujjával, míg egészen kicsi lett. Akkor ráfűjt, és a szúnyog elrepült.

Rügycske más állatokat is megváltoztatott, azokat, amelyek az emberek ellenségei voltak.

Másnap nekivágtak az útnak kelet felé, hogy megnézzék, mit teremtett Rügycske. Ahogy mentek, mendégéltek keletnek, Tűz egyre inkább úgy találta, hogy Rügycske igen sok ehető húsú állatot teremtett; olyan kövérek voltak, hogy alig bírtak mozogni. A juharfát pedig úgy alkotta meg Rügycske, hogy abból naphosszat édes lé csöpögött. A platánfáról finom gyümölcs lógott, a folyókban a víz egyik része fölfelé, a másik része pedig lefelé folyt, hogy az emberek könnyen hajózzanak rajta.

Ez meg a lángoló arcú fivérnek nem tetszett. Úgy gondolta, hogy az emberek, akik majd megjelennek a földön, túl könnyen és túl boldogan fognak élni, és nem ismerik meg a küzdelmet. Megrázta hát az ehető húsú állatokat - a medvéket, szarvasokat, pulykákat -, s a nagy, kövér állatokból kis, sovány állatok lettek, utódaik pedig ilyenek is maradtak.

Megváltoztatta a juharfát is, amelyből édes szirup helyett csak édeskés lé folyt ezentúl. A platán gyümölcse kicsi lett és ehetetlen. Végül úgy alakította a folyókat, hogy csak egy irányba folyjanak, mert Rügycske terve szerint túl könnyű lett volna a folyamon hajózni. A két fivér így vizsgálgatta, bírálgatta egymás alkotását, s mind a ketten addig változtattak, csiszoltak rajta, amíg a világ olyan nem lett, mint amilyen ma: se túl rossz, se túl jó.

HOGYAN KELETKEZTEK AZ ÉVSZAKOK?

Egyszer régen a sündisznó és a hód azon vitatkoztak, hogy meddig tartsanak az évszakok. A sündisznó szerette volna, ha a tél öt hónapig tart. Ezért felemelte egyik mellső lábát, és megmutatta öt ujját.

- Annyi legyen a téli hónapok száma, ahány ujj van a lábamon - mondta.

A hód erre azt felelte:

- Én mást mondanék. Nézd csak meg a farkacskámat, milyen sok pikkely van rajta. Annyi legyen a téli hónapok száma, ahány pikkely van a farkamon.

Veszekedtek, vitatkoztak, végül a sündisznó annyira megharagudott, hogy leharapta egyik lábujját, és amikor újból felemelte a lábát, már csak négy ujj volt rajta.

- Lám, csak négy ujjam van, most már azt mondom, hogy négy hónapig tartson a tél.

A hód megijedt, hogy a sün tovább is kárt tesz magában, és ezért engedett. Azóta a sündisznónak minden lábán négy ujja van.

Amióta a sündisznó győzött a vitában, azóta négy hónapig tart a tél. Később azonban a holló változtatott ezen egy kicsit. Elgondolkozott azon, amit a sündisznó és a hód a télről beszélt, végül így szólt:

- Ha a tél túl hosszú lenne, az emberek nem maradhatnának életben. Ezért a tél tartson addig, ameddig a sündisznó kívánta, de változó legyen, egyszer rövidebb, másszor hosszabb. Lesz egy téli hónap, amikor az emberek összejönnek és beszélgetnek. Ebben a hónapban az okos emberek találós kérdéseket tesznek fel, és mások válaszolnak rájuk. Amikor helyesen válaszolnak az emberek, akkor rövid lesz a tél, és hamar jön a tavasz. Amikor azonban senki sem találja el a választ, és sokáig gondolkodnak, akkor hosszú ideig tart a tél.

A NAPPAL ÉS AZ ÉJSZAKA

Valaha régen a sündisznó volt az állatok vezére. Egyszer összehívta alattvalóit, s azt kérdezte tőlük:

- Hogyan szeretnétek: legyen mindig éjjel és sötét, vagy legyen mindig nappal és világos?

Az állatok sokáig vitatkoztak. Némelyek azt akarták, hogy mindig nappal legyen, és a nap süssön az égen; mások azt kívánták, hogy mindig éjszaka legyen, és a hold világítsa. A mókusz az éjszaka és nappal váltakozása mellett szavazott, de úgy, hogy heteken, hónapokon át nappal legyen, s csak rövid ideig éjszaka. Énekelni kezdett:

Éljen a fény, legyen minden fényes!

Közben a medve is énekelt:

Jöjjön az éj, legyen mindig sötét!

Amikor a mókusz énekelni kezdett, a nap felröpült az égre, s piros fénnel felvirradt a hajnal. Az ellenfelek látták, hogy a mókusz kívánsága teljesült, nagyon megharagudtak, és a medve rá akart rontani a mókusra. A mókusz azonban szedte az irháját, és a medve nagy mancsa éppen csak megérintette a hátát, miközben egy fatörzsön levő odúba menekült.

Azóta az amerikai mókusz a hátán ott látszik a fekete medve nyoma. De a nappal és az éjszaka azóta is egymást váltják.

A VÍZ SZABADULÁSA

Volt egy szörnyeteg, Aglabem. Ez a világ minden vizét összegyűjtötte, s attól fogva a folyókban nem folyt többé víz, a tavak kiszáradtak, és az emberek mindenfelé szomjan haltak. Végül is az emberek követet küldtek hozzá, és kérték, hogy adna nekik ivóvizet. De a szörnyeteg

nem hajlott a jó szóra, csak annyit engedett meg, hogy a hírvívő a mosdóvizéből igyék egyet. Ez a kicsi víz még arra sem volt elég, hogy egyetlenegy ember szomját oltsa.

Az emberek sírtak-ríttak. Az egyik azt mondta: „Olyan száraz vagyok, mint egy partra vetett hal.” A másik: „Olyan száraz vagyok, mint egy partra vetett béka.” A harmadik: „Olyan száraz vagyok, mint egy partra vetett teknős.” A negyedik: „Olyan száraz vagyok, mint egy partra vetett hód.” És így tovább. Panaszkodtak, mert majd szomjan haltak.

Végül egy varázslót küldtek Aglabemhez, hogy kérjen ő is vizet az emberek számára. Aglabem azonban kinevette a varázslót is, és azt mondta, hogy szüksége van a vízre, mert abban szeret heverészni.

Ekkor a varázsló a szörnyeteg háta mögött álló hatalmas fát kidöntötte, de olyan ügyesen, hogy az éppen ráesett Aglabemra, és agyonütötte.

Ebből a fából hatalmas folyó lett, a kanadai Szent János folyó, a fa ágaiból pedig a mellékfolyamok. A falevelekből a folyó torkolatánál tavacsák lettek. Amint a víz elérte a falvakat, az indiánok beleugráltak, hogy igyanak. Azok az indiánok, akik állathoz hasonlították magukat, állattá is változtak: hallá, békává, teknőssé, hóddá. Azóta élnek ezek az állatok a vizekben.

HOGYAN LOPOTT TÜZET A GYÍK?

A tigris hajdan a nagy folyam partján élt. A tűzről csak ő tudott, tüze nem is volt senki másnak. A többiek mind nyersen ették a húst, és nagyon szerettek volna tüzet szerezni maguknak. Kérték a tigrist, adjon nekik parazsat, de a tigris nem adott. A tigristől mindenki félt, ő volt a legerősebb a világon. Tudták, hogy mikor eljön a hűvös esők ideje, a tigris tüzet rak a függőágya alatt, s úgy melegszik. Elhatározták, a gyík tüzet fog lopni a tigristől, hogy ne csak az melegedhessék. A gyík a zuhogó esőben átúszt a nagy folyót, ment a tigris házához. A tigris megkérdezte:

- Mit keresel nálam, te gyík?

- Azért jöttem - mondta a gyík -, hogy míg alszol, vigyázzak a tűzre, nehogy kialudjék.

A zuhogó esőben kialudt minden tűz a tigris háza körül, már csak a függőágya alatt izzott a parázs.

Amikor a gyík látta, hogy a tigris alszik, nagy titokban nekifogott kioltani a tüzet úgy, hogy vizet köpködött rá. Sistergett a tűz, a sistergésre fölébredt a tigris, megkérdezte, miért sisterg-sustorog a tűz, miért van kialvóban. A gyík meg azt mondta, olyan hideg van, hogy még a tűz is elalszik. E szavakra elaludt a tigris, a gyík meg fogta az utolsó parazsat, a taraja mellé dugta, kiosont a tigris házából, s visszaúszott a nagy folyó túlsó partjára.

Fölébredt a tigris, meglátta, hogy a tűz a nagy folyó túlsó partján vöröslik, de nem tudott úszni, az esőzésben megdagadt nagy folyón semmiképpen sem tudott átjutni a túlsó partra.

Így történt, hogy a tigris, mire megvirradt, elvesztette a féltve őrzött tüzet.

A gyík meg elvitte a lopott parazsat a nagybátyjához, azóta van az embereknek tüzüik.

A tigris pedig nyers húst eszik azóta is.

A NYELVEK EREDETE

Az idők kezdetén, a világ teremtésekor még nem volt fény, de aztán Aba, az égi szellem megteremtette a világosságot. Embereket is teremtett, sok embert, és ez a sok ember mind csoktau indián⁴ volt, és mind csoktau nyelven beszélt. Délről jöttek. Aba, az égi szellem sárga agyagból csinálta őket, ember lába előttük még nem tapodta a földet.

Egy napon összegyülekeztek, felnéztek az égre, s egyre ámuldoztak, hogy felhők járnak oda-fönt azt a nagy kétséget. Elhatározták, hogy közelebbről is megnézik a felhőket: fölmennek az égbe.

Sziklákat hordtak össze, a nagy sziklákat egymásra rakták, estére már magas tornyot raktak a sziklákból, de az eget még nem érték el. Aztán leszállt az éjszaka, föltámadt a szél, orkán lett belőle, olyan erős orkán, hogy ledöntötte a sziklákból rakott magas tornyot.

Másnap ismét fölrakták, ám éjszaka, míg aludtak, a szél megint csak ledöntötte a sziklákból rakott magas tornyot.

Harmadnapon megint fölrakták, s mikor leszállt az éjszaka, az építők a sziklatorony tövében feküdtek le aludni. Föltámadt a szél, orkán lett belőle, s az orkán ismét ledöntötte a tornyot, a sziklák rázuhantak az emberekre. De az emberek nem haltak meg, hajnalban fölkeltek, keresni kezdték egymást a sziklák között, szölongatták, de nem értették egymást: a sziklák közül fölkelő emberek mind más és más nyelven beszéltek. Mégis akadtak olyanok, akik az anyanyelvet, a csoktaut beszélték ezután is, ezek az emberek verődtek össze a csoktau törzsbe.

A többiek, akik nem értették a csoktau indiánok szavát, verekedni kezdtek, ellenségekké váltak, aztán szétszóródtak: voltak, akik északnak, voltak, akik keletnek, mások meg nyugatnak mentek, különböző törzsekbe verődtek össze. Az eredeti, az ősi nép a csoktauok népe, a csoktauok törzse volt, és az emberek csak akkor szakadoztak különböző törzsekre, nemzetségekre, mikor megpróbálták fölépíteni az égig érő, magas tornyot.

⁴ A netcsez nyelvcsaládhoz tartozó indiánok, a Mississippi alsó folyásánál éltek

A NAP HÁZASSÁGA

Egy indián falu főnökének két szép férjhez adandó leánya volt. Sokan akarták őket feleségül venni, de mindenkit kikosaraztak. A főnök gyakran unszolta őket:

- Válasszatok férjet, leányok, hiszen már minden ifjút kikosaraztatok!

Ebben az időben Nap húgával, Csillaggal az égben lakott, és látta, hogy mi történik a földön. Nap így szólt a húgához:

- Az indián főnök lányai minden barátunkat kikosarazták. Gyerünk le a földre, és hozzuk rendbe a dolgot. Próbára tesszük a lányokat.

Emberi ruhát készítettek maguknak, és éjjel leszálltak a földre. Mikor még sötét volt, a falu szélén kunyhót építettek. Nagyon régi kunyhónak tűnt, látszott, hogy szegény emberek lakják. A tartógerendákat régi, korhadt fából készítették, a padlót ágakkal, fűvel, mohával borították, és ebből készültek az ágyak is. Takaróik régi rongyok maradványaiból voltak összefoldozva, az ivóedények és főzőedények gyatra faháncsból készültek. Csillag rongyokba öltözve, roskadozó öregasszony képét vette fel, Nap pedig beteg szemű, piszkos legénykévé változott.

Másnap reggel a falu asszonyai meglátták a kunyhót, és benéztek a bejáraton. Azután mindenkinek elmesélték:

- Szegény emberek érkeztek éjszaka, és ócska kunyhóban szálltak meg. Két élőlényt láttunk a kunyhóban, egy piszkos, beteg szemű kisfiút és a nagyanyját, aki nagyon öreg, és rongyokba van öltözve.

Ebben az időben a főnök elhatározta, hogy mindenáron férjet talál a lányainak. Elküldte hírnökeit, akik mindenhol elmondották, hogy négy nap múlva versenyjátékot rendeznek, és aki a legjobban tud célba löni, feleségül veheti a főnök két lányát. A környék fiataljai alig tudtak örömeikben aludni. Harmadik nap újra kihirdették:

- Holnap reggel mindenki jelenjen meg a céllövészetben. Mindenki kétszer lőhet célba. Egy magas fán sas ül majd, és aki lelövi, megkapja a főnök két lányát.

Különösen örült a hírnek a prérifarkas, aki azt hitte, hogy övé lesz majd a két lány.

A következő reggel egy óriási sast pillantottak meg, amint ott körözött a levegőégben, és egy fára telepedett le, amely a falu szélén állott, közel Nap és Csillag kunyhójához.

A versenyt megelőző estén Nap azt mondta Csillagnak:

- Nagyanyám, készíts nekem íjat és nyilat.

Csillag azt kérdezte:

- Mire jó ez, hiszen te nem tudsz célba löni, sosem volt nyilad és íjad!

De Nap ezt felelte:

- Holnap részt akarok venni a versenyben. Hallottam, mit hirdetett ki az indián főnök.

Csillag megszánta fivérét, levágott egy vörös fűzfágat, készített belőle íjat, és ágakat szedett nyílra. Az íjat rossz madzaggal kötözte meg, és a nyílra nem tett tollakat.

A prérifarkas, aki attól félt, hogy valaki más találja el előtte a madarat, így kiáltott:

- Én lövök először! Ti csak figyeljétek, hogyan találom el a sast.

A nyíl azonban a fának csak az alsó ágát érte. Mindenki nevetett.

Erre a prérifarkas így szólt:

- Most hibáztam, mert rossz volt a nyílvevő, de ez a második biztosan megöli a sast.

Újra lőtt, de második nyila még alacsonyabban talált a fába, mint az első.

Megharagudott erre a prérifarkas, újabb nyilakat szedett elő tegezéből, és mind ki akarta őket löni. Az emberek azonban megragadták a prérifarkast, elvették tőle a nyilakat, s azt mondták:

- Szabály szerint csak kétszer lőhetsz!

Azután a többiek következtek, ők is kilőtték a nyilaikat, de egyik sem talált célba. Akkor Nap azt mondta:

- Nagyanyám, nyisd ki a kunyhó ajtaját, hogy én is lőhessek.

Csillag így felelt:

- Először kelj fel az ágyból! - Félrerántotta a kunyhónyílást fedő takarót, és Nap kilőtte a nyilát. A nyíl a sas farktollait érte. Az emberek látták, hogy a nyíl a piszkos fiú kunyhójából jött, de nem látták, hogy ki lőtte ki. Amint bámészkodtak és álmélkodtak, Nap kilőtte a második nyilát is, amely a sas szívét szúrta keresztül. Eközben a prérifarkas és a többiek ott állottak a piszkos fiú kunyhójának közelében, és a prérifarkas nagyon szerette volna megnyerni a versenyt. Elkiáltotta magát:

- Én lőttem le a madarat a kunyhó ajtajából!

Odarohant a fához, hogy felszedje a lelőtt madarat, Csillag azonban gyorsabban futott nála. Megragadta a madarat, odavitte a főnökhöz, és így szólt:

- A versenyt az unokám nyerte meg, lányaidat az én unokámhoz kell férjhez adnod.

Az emberek mind köréjük gyűltek, és kinevették a piszkos fiút. Azt mondták:

- Hiszen beteg szegényke, tetves, fáj a szeme, és ótvaros az arca.

A főnöknek bizony nem volt kedve hozzá, hogy egy ilyen szurtos kölyökhöz adja feleségül két szép lányát, és tudta azt is, hogy a piszkos fiú olyan beteg, hogy járni sem tud. Ezért azt mondta: - Holnap új versenyre kerül sor. Ez lesz az utolsó verseny. Nem fogom a szavam megszegni: aki nyer, azé a két lány.

Hírül adta tehát, hogy reggel minden ifjú harcos állítson két csapdát a fekete menyétnek. A fekete menyét igen ritka volt a falu környékén. Ha valaki egy menyétet fogott éjszaka, másnap is a hegyre kellett mennie, hogy még egyet fogjon.

Minden ifjú harcos csak két csapdát állíthatott, és két menyétet foghatott, egy világosabbat és egy sötétebbet.

Amikor már mindegyik elment a hegyekbe, Nap azt mondotta a nővérének:

- No, nagyanya, készíts két csapdát!

Csillag azt felelte:

- Először ki az ágyból!

De aztán mégis megszánta, és fűzfaágakból két csapdát készített. Megkérdezte Csillag Naptól, hova tegye a csapdákat. Nap azt felelte:

- A kunyhó ajtajának két oldalára.

Másnap reggel visszatértek a férfiak, egyik sem fogott fekete menyétet. Amikor Csillag ki-ment a kunyhóból, két szép menyétet talált a csapdában. Ekkor a főnök maga köré gyűjtötte a férfiakat, hogy megtudja tőlük, ki járt eredménnyel. Örült, mert tudta, hogy a piszkos fiú nem tud járni, és ha nem ment fel a hegyekbe, nem is foghatott semmit.

Ekkor megjelent a nagyanyó, maga után húzva a két fekete menyétet. Azt mondotta:

- Hallottam, hogy két menyétet kellett fogni a versenyzőknek. Itt van az a kettő, amelyet az unokám fogott. - Ezzel átadta őket a főnöknek, és hazament.

A prérifarkas már előre dicsekedett, hogy ő biztosan megfogja a menyéteket. Amikor felment a hegyre, nem is két csapdát helyezett el, hanem tízet. Két éjszaka is kinn maradt az erdőben, de semmit sem fogott.

A főnök így szólt a lányaihoz:

- Sajnos, a piszkos fiúhoz kell feleségül mennetek. Szerettelek volna titeket megóvni ettől, és ezért egy második versenyt is rendeztem. De minthogy én vagyok a nagyfőnök, nem szeghetem meg adott szavamat. Menjetek, lakjatok férjeteknél.

A lányok felvették legszebb ruhájukat, és elindultak. Útközben a holló háza előtt haladtak el. Hallották, amint a holló azon nevet, hogy a lányok a piszkos fiúhoz mennek férjhez. Az idősebbik azt mondotta:

- Gyerünk, nézzük meg, miért nevet a holló.

A fiatalabb azt felelte:

- Nem, atyám azt mondotta, menjünk egyenesen férjünkhöz.

Az idősebb lány mégis bement a házba. Leült a holló idősebb fia mellé, s az ő felesége lett. Mint a többi holló, ez is csúf volt, nagy fejű, de mégis azt gondolta a leány, hogy jobb a csúnya hollófiúhoz férjhez mennie, mint egy beteg, piszkos kölyökhöz.

A fiatalabbik lány továbbment, belépett a piszkos fiú otthonába, leült melléje. Az öregasszony megkérdezte, kicsoda, s miért jött. Majd azt mondotta Csillag:

- Férjed beteg, és hamarosan meghal. Menj vissza esténként apád házába, de gyere ide reggel, és nappal ápolj a férjedet.

A közelben lakó hollócsalád kinevette a főnök kisebb lányát, és haragudtak, mert nem lett a hollófiú felesége. Nővérét a legszebb, leggyönyörűbb ruhákba öltöztették. Ruhája tele volt rakva gyönggyel, tengeri kagylóval, jávorszarvasfoggal, kézimunkákkal. Nyakláncokat ajándékoztak neki, és az anyósa gyönyörű zöld jaspiskóból készült ékszer akasztott ruhájára. A fiatalabb lány azonban oda se figyelt erre, minden reggel elment a kunyhóba, hogy segítsen a nagyanyának fát gyűjteni és ápolni beteg férjét.

Így ment ez három napon át.

Harmadnap este Nap így szólt a hűgához:

- Ma éjjel felvesszük újra igazi alakunkat, hogy az emberek teljes fényünkben láthassanak bennünket.

Azon az éjszakán mindketten átváltoztak. Az ócska kunyhóból gyönyörű új állatbőrökkel befedett ház lett, sokkal szebb volt, mint a feketeláb indiánoké vagy más törzseké, gazdagon volt díszítve, s minden oldalát festmények ékesítették. A régi kéregedények fényes rézedényekké váltak. Gyönyörű kosarak és tarisznyák függtek a falon.

Az anyóka magas, csodálatosan szép asszonnyá változott, ruháját ragyogó csillagok díszítették, a piszkos fiú pedig világos bőrű, szép ifjú lett. Ruháját sárgaréz tette csillogóvá. Haja a földig ért, úgy világított, mint a nap sugara.

Mikor reggel az indiánok megpillantották az új kunyhót, azt mondták:

- Gazdag főnök érkezett az éjjel, ott tanyázik, ahol azelőtt a szegény emberek laktak. Úgy látszik, elkergette a régi lakókat.

Mikor a feleség reggel megérkezett, nagyon csodálkozott a változáson. Egy asszonyt látott az ajtóban, aki hosszú bőrruhát hordott, melyről csillagok csüngtek, s a hajában is fényes csillagok voltak. De a hangja ismerős volt, amikor azt mondotta:

- Jer, s ülj férjed mellé!

A lány felismerte, hogy a szép hölgy nem más, mint az öreg nagyanyó. Hogy belépett a házba, ott látott heverni egy szép ifjút. Ruháját és haját fényes napsugarak díszítették. A lány nem ismerte meg, és körülnézett. Kereste a piszkos fiút. De az asszony azt mondta:

- Itt a férjed, menj és ülj mellé.

Nagyon örült a fiatalasszony. Nap odavitte feleségét az ajtónál álló rézüsthöz, melyben fényes folyadék csillogott. Gyengéden odahúzta felesége fejét az üsthöz, és a folyadék átömlött haján, leömlött testére is, és ragyogó csillagok formálódtak rajta. Azt kérte feleségétől, hogy egészen ürítse ki az üstöt. A fiatalasszony felemelte az üstöt, és a benne levő aranyos folyadék kiömlött, és apjának, a nagyfőnöknek a házáig hömpölygött. Azt mondta a férj:

- Ez lesz az az ösvény, amelyen később atyádat meglátogathatod.

Ezután mindhárman az égbe repültek, a csillagos ösvény pedig, a Tejút, még ma is látható az égen.

A HOLLÓMONDA

Yetl születése és első tettei

Volt olyan idő, igaz, réges-régen, amikor még semmi fény a földön nem világított, és az emberek kénytelen-kelletlen sötétben járkáltak és dolgoztak. Élt ez időben egy Naszsakiyetl nevű férfi a feleségével meg a felesége hűgával, akit Kitsuginszinak hívtak.

Mérhetetlenül gonosz egy férfi volt ez a Naszsakiyetl, olyan féltékeny volt az asszonyára, hogy amikor elment hazulról, bezárta egy ládába, Kitsuginszit pedig azzal tette boldogtalanná, hogy egymás után felserdülő fiait sorra megölte.

Szegény Kitsuginszi mit se tehetett ellene, mély gyászban kesergett fiai pusztulásán. Így ült ott egyszer is egy kiugró sziklaszirten a tengerparton, gyászolva, sírva, mikor egy nagy csapat delfin úszott el alatta, egy közülük kivált a csapatból, és szóba ereszkedett vele. Amikor megtudta, mi bántja az asszonyt, azt a tanácsot adta neki, hogy lépjen be a vízbe, emeljen fel a mélyből egy apró követ, nyelje le, és igyon rá tengervizet.

Kitsuginszi megfogadta a delfin tanácsát. Gyásza és bánata nem múlt el, de ismét született egy fia, akit ő ugyan közönséges halandónak tartott, de aki nem volt más, mint Yetl, a holló.

Kitsuginszi már néhány napos korában íjat és nyilakat készített neki, és tanítgatni kezdte a használatára. Ennek meg is lett az eredménye, mert Yetl egészen fiatalon nagyon ügyes vadász lett. Egyetlen elröppenő madarat el nem hibázott. Csak kolibrit oly sokat ejtett el, hogy Kitsuginszi egész testét befedő felsőruhát készíthetett magának a tollaiból.

Elejtette Yetl Kuzqatulit, az égi madarat is. Bőrét lenyúzta, magára vette, s azóta már repülni is megtanult az égi madár bőrében.

Sikerült neki egy hatalmas kacsát is eltalálnia nyilával, bőrébe anyját öltöztette, s így Kitsuginszi az elmerülés veszélye nélkül úszhatott a tenger hullámain.

Mikor Yetl felnőtt és megerősödött, elhatározta, hogy bosszút áll a gonosz Naszsakiyetlen, bátyjai gyilkosán. Minden erejük végső megfeszítésével, minden varázsló képességüket harcba vetve küzdöttek, de egyik sem tudott a másik fölé kerekedni.

Naszsakiyetl végül megnyitotta az ég csatornáit, minden átnedvesedett, a vizek felduzzadtak és kiöntöttek, az embereket éhhalál fenyegette.

Az egyre emelkedő ár elől Yetl a nyolclepcsőjű hegyek magasára vezette föl az embereket, egyre följebb és följebb, de hiába! Végül Kitsuginszi magára öltötte a kacska bőrét, Yetl pedig Kuzqatulinak, az égi madárnak bőrébe öltözködött. A kacska úszott a víz színén, az égi madár pedig fölszármlyalt a mennyboltozat legmagasán úszó felhők fölé.

Így menekültek meg az áradó vizekből.

A Nap és Hold elrablása

A nappali világosságot és a Napot egy nagy hatalmú főnök őrizte ládájába bezárva. Tudta, hogy egy szép napon jön majd Yetl, a holló, fenyőfatű képét öltve magára, hogy megrabolja őt, ezért minden száraz gallyat-ágat, ami a lakása közelébe került, azon nyomban elégetett.

A holló ki akarta szabadítani a nappali világosságot.

Hosszú-hosszú napokon át csak repült, repült, hogy végre rátaláljon a nagy hatalmú főnök lakhelyére. Mikor végre rábukkant, leült egy kis tavacska partján, törni kezdte a fejét, hogyan is állítson be a főnökhöz, mert nem akarta leleplezni magát.

Amint ott ül és töprenkedik, látja ám, hogy a főnök lánya jön vízért a tavacskához. Yetl azon nyomban fenyőfatűvévé változott, és beleesett a tóba.

A lány látta, hogy a víz tele van fenyőfatűkkel, óvatosan félrekavarta őket, mielőtt vizet merített. Egy tű azonban minden igyekezete és elővigyázata ellenére belekerült a vödörbe. Ki akarta halászni a kezével, de nem sikerült. Nagyon bosszús lett, és megitta a vizet a belekerült fenyőfatűvel együtt. Persze, ez a tű ki lehetett volna más, mint Yetl!

Telt-múlt az idő, és a törzsfőnök lányának kisfia született, és ez a kisfiú is Yetl volt. A fiúcska nőtt, növekedett, nagyon szemrevaló és kedves teremtés lehetett, mert módfelett belelopta magát nagyapja, a nagy hatalmú főnök szívébe. Annyira, hogy semmit sem tudott megtagadni tőle.

Egy szép napon a kisfiú sírni, toporzékolni kezdett, és nem lehetett semmivel megnyugtadni. Így kiáltozott:

- A ládát akarom! Azt a ládát ott fönt! A ládát akarom!

Ez volt az a láda, amelyben a főnök a nappali világosságot, a Napot és a Holdat tartotta bezárva. Határozottan megtagadta unokája kérését.

A fiúcska még elkeseredettebben üvöltözött, toporzékol, egészen belekékült, annyira, hogy már-már félholt volt a sírástól. Vele együtt sírt az anyja is. A nagyapja megijedt, talán még bele is pusztulhat a kicsi a sírásba, levette hát végül a ládát, és megengedte neki, hogy belepillantson.

Látta Yetl a nappali világosságot.

A főnök azonban újra bezárta a ládát, és ismét elhelyezte odafönt, régi, megszokott helyén.

A fiú ismét azonnal ordítani, sírni kezdett. Az öreg újra leemelte a ládát, megengedte, hogy a kisfiú egy szűk résen át belepillantson. De ez ennyivel nem elégedett meg.

- Nem, nem! - kiáltozta. - Jobban nyisd ki! - És nem is nyugodott addig, míg az öreg egészen ki nem nyitotta a ládát.

Mielőtt azonban a főnök teljesen kinyitotta volna a ládát, minden rést, repedést, lyukat betömött a házon, különösen a füstnyílást. Ekkor aztán odaadta a fiúnak a ládát, hadd játsszon vele. A fiúcskának azonban ez sem volt elég. Dobálta a ládát, mint valami labdát, de egyszerre csak azt kezdte követelni, nyissák meg újra a füstnyílást. A főnök eleinte ellenkezett, végül azonban a nagy sírás-rívásra egy kis rést nyitott a nyíláson.

- Nem, nem! - kiáltozta a gyerek. - Jobban! Jobban nyisd ki!

És az öreg végül is egészen kinyitotta a nyílást.

Ez kellett Yetlnek!

A kisfiú azon nyomban hollóvá változott, szárnya alá rejtette a ládát, és huss! - már repült is kifelé a füstnyíláson át.

Egyenesen a sötétben halászó emberekhez repült, és így szólt:

- Ó, adjatok egy kis halat!

Az emberek azonban kinevették és kigúnyolták.

Erre még egyszer szólt hozzájuk:

- Ó, könnyörüljetez rajtam! Adjatok egy kevéske halat, és én nektek adom a nappali világosságot.

Az emberek csak nevették, és azt mondták;

- Hogyan adhatnál te nappali világosságot, holló? Hiszen ismerünk, te csaló, te hazug holló!

Még egyszer halat kért tőlük, de mivel újra elutasították, kicsit felemelte az egyik szárnyát, hogy a Hold fénye kicsit előbújhasson.

Erre már hinni kezdtek neki az emberek, adtak neki heringet, amely akkor még szálkátlan volt. A holló azonban megharagudott, hogy nem hittek neki, ezért teletűzködté a halakat fenyőtűkkel. Azóta szálkás a hering is.

Ekkor aztán az égre ültette a Napot, és nappali világosság lett. A Holdat kétfelé szelte, az egyik felét az égre helyeztette, és úgy rendelte, hogy nőjön és fogyjon váltakozva. A másik felét apró darabokra törte, ebből alkotta meg a csillagokat.

Mikor azonban nappal lett, és az emberek megpillantották egymást, szanaszét futottak. Némelyekből halak, másokból medvék és farkasok, ismét másokból madarak lettek.

Így keletkezett a sokféle állatfajta.

A négy folyam eredete

Miután a nagy áradat vizei levonultak a földről, nem volt semmi innivaló sehol.

A holló elindult vizet keresni, és hallott egy Ganuk nevű férfiről, aki nem volt más, mint a viharvadár. Ennek a Ganuknak soha ki nem meríthető forrás volt a birtokában.

A holló nagyon vágyott már a víz után, de nem tudott hozzáférközni, mert Ganuk mindig a forrás mellett aludt, és szilárd tetőt épített föléje, hogy senki más hozzá ne férhessen. A holló beállított hozzá, és így szólt:

- Kedves sógor, éppen erre jártam, mondom, megnézem, hogy vagy.

Ganuk erre beszélni kezdett, mindenfélét összevissza fecsegett-locsogott, hogy elterelje Yetl figyelmét a forrásról. A holló pedig úgy igyekezett fordítani a beszéd irányát, hogy kimehessen és jól körülnézhesen.

Estefelé így szólt a holló:

- Azt hiszem, nálad alszom, sógor.

Lefeküdtek aludni.

Reggelfelé Yetl fölébredt, és látja, hogy Ganuk még az igazak álmát alussza. Óvatosan fölkelt és kisurrant, behozott egy kis sarat, és bekente vele Ganuk fekvőhelyét.

Mikor aztán felkelt a Nap, hangosan így kiáltott:

- Ébredj, sógor! Sáros lett a fekvőhelyed!

Ganuk fölriadt, fölkelt, kiment, kivitte magával a takaróját is, hogy rendbe tegye. A holló pedig nagy sietve rávetette magát a forrásra, levette a tetőt, és inni kezdett. Már jól teleitta magát, amikor Ganuk visszatért.

- Ga! Ga! - üvöltéssel hirtelen a magasba csapott a holló, és huss! - a füstölőnyíláson át kiröppent a szabadba.

Azazhogy kiröppent volna, de Ganuk a füstnyílás szelleméhez folyamodott, hogy fogja meg a hollót. Úgy is történt. Yetl beleakadt a nyílásba, Ganuk pedig szurokfenyőt dobott a tűzre, hogy sűrű füst támadjon.

A holló eladdig hófehér volt, a sűrű füst festette olyan sötétre, amilyen manapság is.

A vizet azonban nem hagyta. Mikor a füstnyílás szelleme végre szabadon engedte, elröpült a legközelebbi hegycsúcsra, körbepülte, nekidörgölözött, hogy amennyire csak lehet, megszabaduljon a ráakódott koromtól.

Innen aztán a völgy irányába repült tovább lefelé, néhány csöpp víz kihullott a csőréből, ezekből lett a négy nagy folyam: a Stikine, Taku, Chilkat és az Alseck és mind a többi folyó. Az apróbb cseppekből lettek a kis pisztrángos patakocskák, a források és erek.

A dagály és apály szabályozása

A holló a sziklás partokra ért, hát látja ám, hogy hirtelen kinyílik egy ajtó. Gyorsan elrejtőzködött egy kiugró szikla mögé, mert tudta, hogy a vénasszony lakik itt, aki uralkodik dagály és apály fölött.

Messze kint a vízben hínár nőtt. A holló szárnyra kapott és odarepült, a hínárba kapaszkodva lemászott a tengerfenékre, ahol néhány tengeri sünt talált. Összeszedte a sünöket, kimászott velük a partra, kezdte őket eszegetni, közben nagy hangosan csámcsogott.

Erre felfigyelt a sziklapart mélyén a vénasszony, és tréfálkozni kezdett vele:

- Melyik apálynál szedted a sünöket?

A holló úgy tett, mintha nem is hallotta volna, de magához intette a vidranyestet, aki éppen arra járt, anélkül, hogy a csámcsogást abbahagyta volna.

Mikor a vénasszony megismételte a kérdést, rákiabált:

- Mi közöd hozzá! Maradj csendben, mert megszurkálom a hátsó feledet!

De a vénasszony nem ijedt meg a fenyegetéstől, tovább gúnyolódott, úgyhogy a holló végül is nagy dühösen fogta a kést, amellyel a sünöket felnyitogatta, és felhasította a sziklát, amelynek mélyéről a vénasszony hangja hallatszott. Egyetlen ugrással odalent termett, földre teremtette a vénasszonyt, és szurkálni kezdte a sünök tüskéivel.

- Elég, holló! Elég! - üvöltötte a vénasszony. - Inkább visszarendelem a dagályt.

A holló erre így szólt szolgájához, a vidranyesthez:

- Szaladj csak, és nézd meg, mennyire vonult vissza a víz!

A nyest hamarosan visszatért és jelentette:

- Csak most kezd apadni!

Mikor másodszor tért vissza, azt jelentette:

- Tovább apad!

Harmadszor:

- Egészen leapadt, messze visszahúzódott. Minden, ami a partok közelében a vízben volt, hozzáférhető!

Erre azt kérdezte a holló a vénasszonytól:

- Hajlandó vagy ezentúl hónapról hónapra, évről évre a dagályt és az apályt szabályosan váltakoztatni?

A vénasszony ígéretet tett.

Csak azért váltakozik ma is dagály és apály olyan szabályosan, mert a holló azokban a régi időkben, amikor a világot rendbe szedte, alaposan megszurkálta a vénasszonyt.

Mikor pedig az apály teljesen beállt, a holló kiment a partra a vidranyesttel, és így szólt hozzá:

- Mostantól fogva a tengeri sün legyen a táplálékom.

A tűz megszerzése

Látta egyszer a holló, hogy valami különös dolog úszik a vízen. Sodorta, dobálta a hullám nem messze a parttól, mégsem sodródott kijebbe semmivel.

Összegyűjtötte hát a holló maga köré a legkülönbözőbb madárnemzetségeket, és tanácskozott velük.

Estefelé, sok tanácskozás után úgy döntött, hogy az a különös valami nem lehet más, csak a tűz.

Megparancsolta a héjának, akinek akkoriban még igen hosszú csőre volt, hogy nyomban repüljön oda, ne késlekedjen és ne habozzon, hanem nagy bátran csapjon le, és amennyit csak meg tud szerezni a tűzből, hozza el mind hiánytalanul.

A héja oda is ért arra a helyre, ahol a tűz úszott a vízen, meg is ragadott belőle valamennyit, és szélesebesen repülni kezdett visszafelé. De hiába! Akármilyen gyorsan repült is, közben leégett a fele csőre, azért olyan rövid ma is.

A holló pedig fogta a vörös cédrusfát meg a parti kavicsot, és elrejtette bennük a tüzet.
Ezért van aztán, hogy a tűz mind a mai napig az egész világon mindenhol fellelhető.

A halak háza

A holló egyszer egy Gunah nevű széles folyam mentén járt. Látja ám, hogy a víz hátán egy ház úszik lefelé a tengerbe. Ebben a házban éltek a lazacok. Abban az időben ugyanis még minden lazac együtt élt. A házat úgy hívták, hogy a „Bőség háza”.

A parton egy másik ház állt, ebben egy férfi lakott. Volt ennek a férfinak egy vándorbotja, mely be volt borítva a tintahal szívókorongjaival. A holló most odament ehhez a férfihoz, és mindenáron kölcsön akarta kapni a botot. Ez azonban csak fenyegetések révén sikerült neki, de végül mégiscsak a kezében volt a bot.

Szaladt a vízpartra, a botot hegyével az úszó ház felé fordította úgy, hogy a másik végét a partra fektette. A bot erre nagy sebesen nőni kezdett, egyre hosszabb és hosszabb lett, míg végül a szívókorongok elérték a házat, és rátapadtak. Megragadta erre a holló a bot másik végét, és húzni kezdte a házat a part felé, de hiába! Erre rákiáltott a kövekre:

- He! Mozduljatok már! Segítsetek!

A kövek mozgolódni kezdtek, de nem hagyták el a helyüket. Így szólt erre a feldühödött holló:

- Na, hát akkor ezentúl heverjetelek örökre mozdulatlanul a földön!

Ekkor a parti fákhoz lépett, rázni kezdte őket, hogy jöjjenek segíteni. De a rázással csak annyit ért el, hogy levelek hullottak alá a fákról. Mihelyt a levelek földet értek, azonnal emberekké változtak, és mivel így az emberek levelekből lettek, azóta is mindig hervadó levelek módjára kell meghalniuk.

A levelekből lett emberek segítségével aztán sikerült a hollónak partra vontatni a vízben úszó házat. Mikor a ház a partnak ütdött, beleugrott a holló, talált is benne mindenféle fajta lazacot meg egyéb halat. Megparancsolta nekik, hogy ússzanak fel a folyókban, melyeket ő teremtett, mégpedig úgy, hogy egy-egy folyót egy-egy halfajta népesítsen be.

A vihardár ködsapkája

A holló kenujával járta a vizeket. Csatlakozott hozzá a vihardár, s hosszan-hosszan eveztek egymás mellett.

- Te vagy az, sógor? - szólalt meg végre a holló. - Honnan jössz?

- Odatúlról - felelte kurtán a vihardár.

A holló erre faggatni kezdte a világ dolgairól, s azt kérdezte:

- Mikor születted? Mennyi ideje már, hogy élsz?

- Amióta a hold feljött az alvilágból - felelte a vihardár.

- Csak? Hiszen az csupán néhány pillanattal ezelőtt történt! - mondta a holló.

A viharadár megdühösödött, és azt kérdezte:

- Hát te mikor születtél?

- Mielőtt bármit is tudtak volna a világról - felelte a holló.

- De hiszen az is csak egy kicsivel ezelőtt volt - válaszolta a viharadár.

Így vitatkoztak, feleltek egymással még egy ideig, míg végül mindketten éktelen haragra lobbantak. Ekkor a viharadár hirtelen ellökte a magáétól a holló kenuját, föltette a ködsapkáját, úgyhogy körös-körül mindent sűrű köd lepett el, és a holló nem tudta, hol van. Végül kétségbeesve így kiáltott:

- Ó, kedves viharadár sógor! Elismerem, hogy te vagy az idősebb. Régibb idő óta élsz, mint én!

A viharadár azonban ettől meg nem békült, hanem vizet szívott föl a tengerből, és szétpermetezte a levegőbe, úgyhogy a ködön át még finom, sűrűn szitáló eső is esett.

- Ui! Ui! Ui! - kiáltozott a holló, mert egy cseppet sem volt kedvére való a dolog.

Így tartott ez jó ideig, míg a viharadár végre csak elunta, levette a ködsapkáját. Látja ám, hogy a holló közvetlenül mellette van, tanácstalanul körbe-körbe evez a kenujával.

Mikor a holló is megpillantotta a viharadarat, így szólt hozzá:

- Bizony, sógor, jobban tennéd, ha széles e világot boldogítanád a sapkáddal!

A viharadár úgy is tett.

Azóta tudjuk, hogy szép idő ígérkezik, ha köd száll föl az erdei tisztásról, s aztán később újra leereszkedik.

A leszakított orr

A holló arra járt, ahol sok-sok félszegűszót fogtak. A halászok szívesen fogadták, és pompásan megvendégelték, ő azonban ennek ellenére megtréfálta őket.

Mikor kimentek a vízre, és horgaikat a mélybe bocsátották, a holló lemerült a víz alá, és sorra leette horgaikról a csaléteknek szánt tintahalakat. Eleinte csak óvatosan tépkedte a horgokról a húst, de aztán nekibátorodott, és benyelte egyszerre az egészet. De meg is járta hamarosan, mert az egyik horog beleakadt az orrába, és hiába szegült ellen minden erejéből, kihúzták. Még ekkor is akaratoskodott, a csónak oldalának feszítette a lábát. A halászok összefogtak, iszonyú erővel rántották meg a zsinórt, úgyhogy letépték a holló orrát.

A holló partra úszott, szerzett egy darabka faháncsot, befedte tollal, és azt illesztette a fejéhez orr helyett.

Ezután átváltozott öreg férfivá, és visszatért a faluba. Már az első házba behívták, étellel kínálták, és az egyik halász így szólt: - Képzeld, öreg, ma egy orrot fogtunk!

- Hol van? - kérdezte a holló.

- Odaát, a főnök házában.

A holló odament orrot nézni. A főnök házánál is megvendégelték.

- Ó - szólt közben a holló -, hallottam, hogy egy orrot fogtatok, mutassátok csak!

Figyelmesen megszemlélte, aztán így folytatta:

- Meg ne tartsátok, mert még nagy veszedelmet talál hozni rátok, könnyen lehet, hogy véres harcokba keveredtek miatta.

A halászok erre nagyon megijedtek, és önszántukból nekiadták az orrot.

A cethal gyomrában

Egyszer a holló elnyelte magát egy cethallal. A hal gyomrában aztán kényelmesen berendezkedett, még egy kis tüzet is gyújtott magának.

A cethal csak arra kérte, legyen rá tekintettel, és vigyázzon, nehogy a szívét megsértse. A holló azonban nem tudott ellenállni a kísértésnek, és belecsípett a szívébe.

- Au! - üvöltötte a cethal, mert nagyon fájt neki.

Még egyszer arra kérte a hollót, hogy hozzá ne érjen a szívéhez. A holló bocsánatot kért, és azt mondta, hogy csak egészen véletlenül csípett bele az előbb.

Hamarosan azonban újra belecsípett, sőt ez alkalommal már amúgy istenesen bevágta a csőrét a cethal szívébe, és tépdesni is kezdte.

A cethal kimúlt.

Most aztán nem tudta a holló, hogyan szabadul ki a cethal gyomrából, mert a halott állat szája szorosan össze volt zárva.

- Ó, bárcsak a partra sodornák a cethalat a hullámok! - kiáltotta, és már hallotta is a megtörő hullámok moraját, már érezte is, hogy a cethal teste hogyan hanykolódik a parti sziklákon.

Megörült erre módfelett.

Volt a közelben egy falu, gyerekek játszottak éppen íjjal és nyíllal a tengerparton. Ezek észrevették a cethalat, gyorsan megvitték a hírt a faluba, már jöttek is az emberek, hogy kifejtsék a cetzsírt.

Miközben ezzel foglalatoskodtak, hallják ám, hogy valaki kiabál meg énekel a cet gyomrában, de el nem gondolhatták, mi lehet a dolog nyitja, s eszükbe sem jutott, mit kellene tenniük.

- Ó, vágjátok már föl végre a cethal gyomrát! - kiáltotta a holló, és már teljesült is a kívánsága. Az egyik férfi hatalmas metszést tett a cethal gyomrán.

Abban a pillanatban éles „Kolá! Kolá! Kolá!” kiáltással kirepült belőle a holló.

Egyenest az erdőbe röpült, mohával letörölgette, megszárogatta magát, aztán zuzmót szedett a fák kérgéről, gyantával a fejére meg az arcára ragasztotta. Olyan volt, mintha ősz lenne a haja. Botot fogott a kezébe, és csoszogó, nehézkes járással megindult a falu felé.

A falu lakói azt hitték, valami öreg ember. Ő pedig belépett az egyik házba, leült a tűzhöz, a ház lakói enni adtak neki.

Közben hallotta, hogy az emberek arról beszélgetnek: a tenger hullámai egy döglött cethalat vetettek partra, és - ki hallott még ilyet! - a gyomrából egy holló repült ki. Erre aztán megszólalt:

- Rossz jel, emberek. Legyetek elővigyázatosak, mert hamarosan eljönnek ellenségeitek, és mindannyiukat megölnék. A legjobb volna, ha azonnal nekilátnátok az előkészületeknek, és összeszednétek minden ingó holmitokat, csónakba szállnátok, itthagya azt az átkozott cethalat. Csak így menthetitek meg életeteket!

Úgy is lett. A falu lakói megfogadták a tanácsát. Ő maga is csónakba szállt az egyik családdal. Ez a csónak azonban nagyon rozoga volt, a fenékén hatalmas lyuk tátongott, amely csak úgy-ahogy hevenyészve, mohacsomóval volt bedugaszolva.

Mikor már messze kint jártak a nyílt vízen, a holló kiráncigálta a mohadugót, a csónak pillanatok alatt elsüllyedt, a benne ülők mind a vízbe estek.

A holló ezután visszaröpült a faluba, felfalta a cethalat s minden egyéb élelmiszert, amit a falu lakói már nem tudtak csónakjaikon magukkal vinni.

A VIHARMADÁR

A tengerparton lakott egy indián család. Két felnőtt fiú volt a családban, az idősebb már házasember, gyermekei is voltak. Halat ettek, angolnát s mindenféle tengeri állatot.

Egyszer azonban olyan viharos idő kerekedett, hogy nem tudtak halászni. Éjjel-nappal fújt a szél, és a család csaknem éhen pusztult. Ekkor az öregapa biztatta fiait, hogy sétáljanak végig a parton, hátha találnak néhány partra vetett halat.

Az idősebb fiú elindult, hogy szerencsét próbáljon, de elérkezett egy tengeröbölhöz, ahol a szél olyan erősen fújt, hogy nem tudott továbbmenni.

Nagy sziklák állottak a vízben, itt dühöngött a legerősebben a szél. Ha apály volt, a víz alacsonyan állt, de ha áradt a tenger, csaknem elborította a sziklákat.

A parttól legtávolabb eső szirten egy óriás madár ült, a Viharmadár, és csattogtatta szárnyait. Az ő szárnycsattogtatása okozta a szelet.

A fiatalabb fiú elhatározta, hogy túljár a madár eszén. Odakiáltott a nagy madárnak, nagyapónak nevezte, s azt kérdezte:

- Nagyapám, nem fázol?

A madár ráfelelt:

- Én bizony nem.

Az indián újra rákezdte:

- Mégiscsak fázhatsz itt a sziklán, hadd vigyelek a partra a hátamon.

- Jól van - egyezett bele a madár.

A fiú a vízbe gázolt, elérte a sziklát, ahol a madár ült, a hátára vette, és gondosan szikláról sziklára mászva közeledett a parthoz.

Amikor az utolsó sziklához ért, szándékosan megbotlott, de úgy tett, mintha ez csak véletlen lenne. A szegény öreg madár leesett a válláról, és eltörte egyik szárnyát. A legény úgy tett, mintha szomorkodna, azonnal helyre tette a szárnyat, és szépen bekötözte. Azután azt a tanácsot adta a madárnak, hogy üljön nyugodtan, ne mozgassa szárnyát, amíg meggyógyul.

- Maradj itt, újra meglátogatlak, s hozok neked eledelt - mondotta a madárnak.

Az indián hazatért, és észrevette, hogy elült a vihar, a szél nem fújt többé. A szélcsendes időben gazdag halászsákmányra tettek szert, és különösen sok angolnát fogtak.

De jóból is megárt a sok. A levegő nem mozdult napokon át, és a sós tengervíz piszokkal, hordalékkal lett tele. Így aztán a halászok a zavaros tengervízben nem tudtak halászni.

Meglátogatták hát újra a nagy madarat, megvizsgálták a szárnyát. Ekkorra a szárny már úgyahogy összeforrt, és az indiánok azt mondták a madárnak, hogy mozgathatja a két szárnyát, de vigyázzon, hogy nyugodt, lassú mozdulatokat tegyen. Azóta a széljárás egyenletes, és mindig alkalmas a halászatra.

A TENGER KIRÁLYNŐJE

A vihardár elhatározta, hogy földi anyja lányát veszi feleségül. Selymesen csillogó fókabőrt húzott magára, s minthogy a szeme rossz volt, rozmáragyarból szemüveget is csinált magának. Szép akart lenni, ez igazán érthető. Aztán ember formát öltött, emberként ment az emberek közé, feleségül vett egy lányt, s magával vitte.

Történt egyszer, hogy leesett a pápaszeme, felesége meglátta csúf és rossz szemét, s nyomban sírni kezdett, hogy a férjének olyan igazán csúf a szeme.

A férje azonban csak nevetett:

- Ó, hát megláttad a szememet? Hihhi... - azzal ismét föltette a rozmáragyarból készült pápaszemet.

A vihardár feleségének a bátyjai közben egyre búslakodtak a húguk után, s elhatározták, hogy meglátogatják. Így is tettek. Mikor megérkeztek a nővérükhöz, a vihardár éppen vadászúton járt, s a fivérek magukkal vitték nővérüket.

A vihardár nagyon elbúsult, mikor hazatérve látta, hogy elrabolták a feleségét. Sejtette, hogy a fivérek jártak ott, s nyomban a menekülők után indult. Röptében erősen verdesett a szárnyaival, s mert nagy varázsló volt, erős szárnycsapásaival vihart támasztott.

A hirtelen vihar a tengeren érte az *uniaqot*, vagyis azt a bárkát, melyen a földi asszony menekült a vihardár férjétől.

Tajtékos hullámok verték az *uniaqot*, s a vihardár szárnyainak vad suhogása nyomán egyre iszonyatosabban tombolt a szél. A fivérek tudták, hogy a vihardár haragja keltette föl a tomboló szelet, az korbácsolja a tajtékos hullámokat, s hogy megmeneküljenek a vihardár haragjától, a tengerbe dobták nővérüket. Az pedig a bárka peremébe kapaszkodott, hogy el ne nyelje a viharzó tenger. De a fivérei evezővel ütöttek a kapaszkodó kézre, s az asszony elmerült.

Elmerült, szállt le, egyre lejjebb, aztán a tenger fenekére ért. Ott pedig ajándékozó úrnővé változott, ő a tengerek mélyén és a hullámok között lakozó kis és nagy halak, kagylók és rákok meg mindennemű teremtmények királynője.

Amikor a férfiak fókavadászatra indulnak, a törzs varázslói Nerrivikhez, a tengerek királynőjéhez folyamodnak, hogy eredményes legyen a vadászat, s bőséges zsákmánnyal térhessenek meg. Nerrivik keze fáj, csupa seb, mióta fivérei evezővel ütöttek rá, egyedül nem is tudja megfésülni hosszú, szép haját. A varázslók fésülgetik, Nerrivik megengedi, hogy a vadászok fókákat ejthessenek el, a halászok meg halakkal, rákokkal, kagylókkal megrakott kosarakkal térhessenek haza a tengerről.

A HOLDBAN LAKÓ NŐVÉREK

Három békanővér lakott a mocsárban. Nem messze tőlük másfajta népek éltek: siklóemberek, hódemberek. Ezek közül egyik-másik feleségül akarta venni a békalányokat. Egy éjjel egy fiatal sikló elment a békaházba, s a legidősebb nővérnek megcirógatta az arcát. Kérdezte a békalány:

- Ki van itt? - Mikor megtudta, hogy a sikló, tudtára adta, hogy nem megy hozzá feleségül, és gorombán elküldte. Azt kiabálta utána, hogy kicsi a szeme, nedves a bőre, és még más csúfságokat is mondott rá.

Hazament a sikló, és elpanaszolta a barátjának, a hódnak, hogy miképpen járt. Másnap este a hódlegény is elindult a békalányokhoz. A másik nővér mellé telepedett, és megcirógatta az arcát. Fölébredt a békalány, és amikor látta, hogy ki a vendége, rákiáltott:

- Ó, te rövid lábú, nagy hasú, nagy fenekű hód, menj innen, hagyj nekem békét!

Elkeseredett a hód is, hazament. Kérdezte az apja, mi baja van. A legény elmondotta.

- Nem tesz semmit - felelte az apja -, majd csak lesz valahogy. No, ne sírj, mert akkor sokat fog esni az eső.

A kis hódlegény azonban azt felelte:

- Csak azért is sírni fogok. Nagy az én bánatom.

És sírt, sírt, és sok eső esett, és nemsokára a mocsár, amelyben a békalányok éltek, kiáradt. A házuk víz alá került, és víz alatt volt a nád és a mocsári növények is mind.

Fáztak a békalányok, elmentek a hód házába, és azt mondták:

- Feleségül mennénk a hódlegényekhez.

De az öreg hód azt mondta:

- Kinevettétek a fiamat, mindenféle csúfnevet ragasztottatok rá, takarodjatok!

A mocsárból most már valóságos óceán lett: a három békalány lefelé úszott a folyón, amíg elértek egy örvényhez, amely elnyelte őket. Addig forogtak az örvényben, amíg a hold házához nem értek. A holdember meghívta őket, hogy melegedjenek meg tűznél. De a lányok azt mondták:

- Mi nem a tűz mellett akarunk ülni, hanem ott akarunk ülni a te képeden.

A holdban lakó ember a lábára mutatott:

- Itt akartok ülni?

De a lányok azt felelték, hogy nem.

Akkor rámutatott a hold a karjára, a mellére, a szájára, orrára, végül pedig a szemöldökére. Amikor a szemöldökéhez ért, a három békalány fölkiáltott:

- Itt akarunk maradni!

Azzal ráugrottak a szemöldökére. S ezzel tönkretették a szép kerek arcát.

A három békanővér még ma is ott él a hold ábrázatán, és látni őket, amikor telehold van.

A NÖVÉNYEK EREDETE

A KUKORICA EREDETE

Valamikor réges-régen, az idők kezdetén, egy indián férfi egyedül lakott a világ végén, távol mindenkitől. Még nem ismerte a tüzet, és gyökerekből, fakérgekből, dióból tengette életét. Az idők múltával azonban az indián egyre szomorúbb lett, magányosan érezte magát. Megunta, hogy gyökereket ásson ki, és azzal táplálkozzék. Elvesztette étvágyát, és nap nap után csak heverészett álmodozva a napfényben.

Egyszer is éppen heverészett, álmodozott, amikor látta, hogy egy leány közeledik feléje. Először nagyon megijedt, azonban ahogy közeledett a lány, egyre szebb volt, hosszú szőke haja csillogott a napfényben.

Az indián még sosem látott hozzá hasonló szépséget. Kérve kérte a lányt, hogy lépjen hozzá még közelebb, de a lány elfutott. Szaladt utána az indián, a lány meg egyre távolodott. Az indián leült, és szép éneket énekelt arról, hogy milyen magányos, és kérte a lányt, hogy jöjjön vissza, maradjon vele. Akkor a lány azt mondta:

- Kis ideig veled maradok, amíg csak vissza nem térek a régi hazámba. De mielőtt elhagynálak, megajándékozlak, s ajándékom nemcsak neked, hanem a többi indiánnak is örömet hoz majd.

Boldogan éltek egy kis ideig együtt. Egyszer a leány az indiánt egy rétre vitte, ahol nagyon száraz volt a fű, és biztatta, hogy vegyen két száraz faágacskát, és dörzsölje őket egymáshoz. Addig dörzsölte az indián az ágacskákat, amíg szikra szállt ki belőlük, a szikra a fűbe csapott. Így tanulta meg az indián, hogyan kell tüzet csinálni.

A száraz fű gyorsan leégett. Akkor azt mondta a szőke hajú leány: - Mikor leszáll a nap, fogj meg a hajamnál fogva, és vonszold keresztül a felégett tisztáson.

Az indián férfinak sehogy sem tetszett ez; de a lány tudára adta, hogy ő nem ember, hanem szellem. Azt is megmondta, hogy ahol a földet érintette, új növény nő majd ki a földből, és az új, növényt az ő szőke haja fonja körül.

Az indián végül is úgy tett, ahogy a leány mondotta, és mai napig is, amikor az indiánok látják a selymes szőke kukoricahajat a kukoricacsövön, tudják, hogy a szép leány nem feledkezett meg róluk, és nem kell többé éhezniök.

A KUKORICA-ISTENNŐ

Gosadaya, a nagy vadász három napon át vándorolt a rengetegben, és kunyhót épített magának. Mikor este nyugovóra tért, mintha sóhajtozást hallott volna.

Egy hatalmas fa derékba törve zuhant le a földre, a többi fa pedig siratta:

- Ó, jaj, derékba tört! A mi hatalmas főnökünk derékba tört!

Aztán csend, mély csend lett, és Gosadaya álomba merült.

Másnap kora reggel szemügyre vette, mi is történt hát, látja ám, hogy egy tölgyóriás hever a földön.

Gosadaya néma áhítattal némi dohányt helyezett el a törzsön, aztán így szólt a körülötte levő fákhoz:

- Együtt gyászolok veletek főnökötök elvesztéséért. Az a tölgy ott lépjen most a helyére!

Ezzel aztán vissza is tért a kunyhójába, hogy hozzákészüljön a vadászathoz.

A szerencse kedvezett neki, kunyhója megtelt hússal, de mikor este nyugovóra tért, újra csak eszébe jutott a sóhajtozás, amit előző este hallott.

Hirtelen egy férfi lépett a kunyhóba, megállt a tűz másik oldalán, és így szólt:

- Ó, Gosadaya, hálás az én népem neked, hogy új főnököt választottál neki. Jutalmul a vadász-szerencse nem hagy el soha, megvédünk a vad szelek erejétől, lábad biztos lesz a gyökerek és a tuskók között botorkálva, a veszedelmes vadakat pedig elijesztjük utadból.

A férfi eltűnt, és Gosadaya álomba szenderült.

Másnap késő este megremegett a láng a tűzben, Gosadaya hátrafordult.

Egy asszony állt ott. Halkan így szólt:

- Ó, Gosadaya, a Nagy Szellem szívesen fogadta jótettedet, engem küldött, hogy a feleséged legyek.

- Teljesedjék be a Nagy Szellem akarata - felelte a vadász.

Másnap mohával betömködté a kunyhó falait, hogy melegebb legyen. Ott élt aztán asszonyával egész télen át, és a vadászszerencse nem hagyta el soha.

Tavasszal aztán így szólt az asszonyhoz:

- Térjünk vissza az én népemhez.

A törzs nagyon örült Gosadaya visszatérésének, összegyűltek a hosszú házban, hogy üdvözljék.

Ez időben az indiánok mit sem értettek még a földműveléshez, a Nagy Szellem azonban kukorica- és babmagokat adott Gosadaya asszonyának. Az asszony szétszította a magokat a rokon-ságban, és megtanította őket arra is, hogyan kell a növényt fölnevelni. A magok kicsiráztak, a vetés szépen fejlődött, s amikor beérett a termés, Gosadaya felesége arra is megtanította őket, hogyan kell a termést betakarítani, hogyan kell mozsarat és mozsártörőt készíteni az őrléshez, és hogyan kell a lisztből kenyeret sütni.

Az indiánoknak ízlett az új étel, melyet könnyű munkával lehet megszerezni. Az egész törzs nagyon boldog volt.

Telt-múlt az idő, s egy szép napon Gosadaya a faluban hagyta asszonyát, és vadászni indult. Amíg távol volt, öccse érkezett látogatóba, ez a fiatalember nem hallott még az új eledelről.

- Adj, kérlek, ennem valamit - fordult a sógornőjéhez.

- Húsunk nincsen - felelte az asszony -, csak kukoricakenyerünk.

- Miféle étel ez?! - kiáltotta az ifjú dühösen, és a kenyeret a földre dobta.

Az asszony sírva fakadt. Még akkor is sírt, amikor Gosadaya hazaérkezett. Este aztán így szólt:

- Az öcséd becsmérelte az ajándékot, melyet hoztam nektek. Nem maradhatok veled tovább. Ha ismét látni akarsz, indulj csak el, és menj mindig kelet felé, míg csak egy nagy vizesgödörhöz nem érsz, ott feküdj le és pihenj. Éjszaka gyereksírást fogsz hallani. Amint meghallod a síró hangot, bökj nyílvezződdel a hang irányába, és aludj reggelig. A nyílvezző majd jelzi, merre kell továbbhaladni.

Az asszony kilépett a kunyhóból, és eltűnt a sötétben.

Pirkadat előtt a zápor kopogásának hangját hallották a falu lakói. A kukoricaszemek hullottak le kopogva a csövekről, reggelre kelve az egész termés tönkrement. A férfiak vadászni mentek, de útjukon nem jártak szerencsével. Alig-alig tudtak valami kevéske húst hazahozni. A falu gyerekei sírtak az éhségtől.

Gosadaya hallotta a gyereksírást, és szomorúság költözött a szívébe. Elindult hát kelet felé, ment, ment, míg csak el nem érte a nagy vizesgödört, ott tüzet gyújtott, lefeküdt, és várta a megígért jelet. Éjfél tájt végre gyereksírást hallott, belelökte a nyílvezzőt a földbe úgy, hogy a hang irányába mutasson. Aztán ismét lefeküdt, és álomba merült.

Hajnalban fölkel, és elindult, amerre a nyíl hegye mutatott. Ment, vándorolt naphosszat, este ismét tüzet gyújtott, lefeküdt és hallgatózott. Ismét hallotta a gyereksírást, de most már tisztábban, és ismét a földbe bökte a nyílvezzőjét.

Harmadnap este az asszony ott termett a tanyáján.

- Azért jöttem, hogy visszavigyelek magammal - mondta neki Gosadaya -, népem éhez.

- Nem mehetek vissza hozzájuk soha - felelte az asszony. - De egy ideig itt maradok veled.

Télen át együtt éltek, és Gosadaya abban reménykedett, hogy az asszony mégiscsak visszatér majd vele, de tavasz közeledtén egy szép napon így szólt Gosadayához a felesége:

- Hallgasd csak!

Halk sírás hallatszott a föld alól.

- Azért sírnak - folytatta az asszony -, mert elhagytam őket. Itt az ideje, hogy visszatérjek. Mielőtt elmennék, adok neked kukoricát, hogy vidd el népednek.

Úgy is lett.

Mikor az asszony elment, Gosadaya is fölszedelőzködött, és visszatért a faluba. Összegyűjtötte a törzset a hosszú házban, szétosztotta közöttük a kukoricát. Az asszonyok elvetették, és megemlékezve szerencsétlenségükről, buzgón kérték a Nagy Szellemet, áldja meg vetésüket. A szerencse ezúttal nem is hagyta el Őket, gazdag aratást takarítottak be.

Gosadaya együtt örvendezett övéivel, de vágyott nagyon asszonya után, elannyira, hogy elhatározta, újra föl kutatja. Elment a nagy vizesgödörhöz, tüzet gyújtott, maga mellé készítette a nyílvezzőt, lefeküdt, de hiába hallgatózott egész éjszaka. Bízott benne, hogy ismeri az utat, elindult hát másnap, és ment, vándorolt naphosszat. Este lepihent, aztán ismét továbbvándorolt, és így ment ez napról napra. Gosadaya minden reggel megújult reménnyel folytatta vándorútját, talán nem mondott le mind a mai napig arról, hogy egyszer megtalálja asszonyát.

HOGYAN HÁZASODOTT ÖSSZE
BORSÓVIRÁG ÚRNŐ KUKORICA URASÁGGAL?

A nagy folyam partján lakó nemzetség egyszer arra lett figyelmes, hogy a folyam felől énekszó hallatszik. Az emberek a partra siettek, a látták, hogy Borsóvirág úrnő énekel:

*Ki kér engem jegyesének?
Ki vesz engem feleségnek...*

Így énekelt Borsóvirág úrnő. Ekkor elibe lépett Párduc uraság:

- Úrnőm, ha férjedül fogadsz, én feleségül veszlek.

Borsóvirág úrnő megkérdezte:

- Ha feleségül megyek uraságodhoz, mit ad majd nekem enni?

És Párduc uraság így felelt:

- Sok-sok húst adok az én úrnőmnek.

- Ó, akkor én éhen halnék, sohasem ettem, sohasem eszem húst! - mondta Borsóvirág úrnő. És aztán ismét énekelni kezdett:

*Ki kér engem jegyesül?
Ki venne el feleségül...*

Elibe állt Szarvas uraság:

- Úrnőm, ha férjedül fogadsz, én feleségül veszlek.

Tőle is megkérdezte Borsóvirág úrnő:

- Ha feleségül megyek uraságodhoz, mit ad majd nekem enni?

- Zsenge gallyat, rügyecskéket, erdei fák friss hajtását.

- Ó, akkor én éhen halnék - sóhajtott Borsóvirág úrnő, és ismét énekelni kezdett:

*Ki vinne el feleségnek?
Ki jön el hozzám kérőnek...*

Elibe állt Medve uraság:

- Úrnőm, ha férjedül fogadsz, feleségül veszlek.

- Ha feleségül megyek uraságodhoz, mit ad majd nekem enni?

- Diót meg mogyorót bőségesen! Fák odvába rejtettem a sok kincsem, a diót meg a mogyorót, amit gyűjtöttem, megfelezném az én úrnőmmel! - mondta Medve uraság.

- Ó, akkor én éhen halnék! - sóhajtott Borsóvirág úrnő. - Még soha nem ettem, nem is fogok enni se diót, se mogyorót. - És ismét énekelt:

*Férjhez mennék örömet,
Csak jönnének a kérők!*

Elibe állt Farkas uraság:

- Úrnőm, ha férjedül fogadsz, én feleségül veszek.

- Ha feleségül megyek uraságodhoz, mit ad majd nekem enni?

- Vadpecsenyét, friss húst bőségesen!

- Ó, akkor én éhen halnék! - sóhajtott Borsóvirág úrnő. - Sohasem ettem még húst, sohasem akarok vadakat gyilkolni, uraságod ezt megteheti, hozzám nem illenék! - És Borsóvirág úrnő megint énekelt:

Ki vesz engem feleségül?

Kukorica uraság állt elibe kérőnek.

- Ha feleségül megyek uraságodhoz, mit ad majd nekem enni? - kérdezte meg őt is Borsóvirág úrnő.

- Jóízű kukoricát!

- Ó, ez lesz a pompás élet! - örvendezett Borsóvirág úrnő, s átkarolta Kukorica uraságot, kacsáival körbefogta, soha többé el nem eresztette, s azt mondta: - Boldogságban, békességben együtt maradunk mi ketten mindörökké.

Ezért van az, hogy a borsó manapság is fölfut a kukorica szárára, ott nyitja ki virágait, és ott terem bőségesen, ahol kukoricát ültetnek.

A FA TÖRTÉNETE

Nőtt, növekedett egyszer egy fa a Yukon folyó partján. Nyár volt, tél jött, aztán megint nyár. Szép, sudár fa lett. Egy napon hirtelen valami zajt hallott: egy fiatal vadász jött a folyóparton felfelé. Botot vitt a kezében, sokféle aprósággal feldíszített botot, a szomszéd falunak ünnepi meghívásként. Felnézett a fára, és így szólt:

- Hiszen ez a fa sokkal magasabb, mint a többi!

Aztán továbbment.

Egy másik reggelen a fa kutyaugatást hallott. Szánok közeledtek a folyó mentén lefelé, s rajtuk sok-sok ember. Ment a falu szánokon az ünnepségre.

Ahogy odaértek hozzá, megálltak a szánok, a férfiak kiszálltak és megcsodálták.

- Nicsak - mondták -, ez a fa sokkal magasabb, mint a többi! Még soha nem láttuk.

Aztán továbbmentek, és a fa büszke volt, hogy ő magasabb, mint a többiek.

Pár nap múlva jöttek hazafelé az emberek. Újra megálltak. Megcsodálták. Még azok is, akik elkésve, estefelé siettek utánuk.

Így állt a fa egész télen át. Aztán vízzé olvadt a hó. Egyszer csak különös zsibongást hallott. A megáradt víz és a rohanó jégtablák aláásták a folyópartot. Társai közül néhány fa akkor lezuhant a földdel együtt, és odalenn darabokra tört. Amikor nyár lett, minden erejét összeszedte,

hogy gyökereivel még szilárdabban megkapaszkodjon. És az egész következő télen át biztonságosan állott a helyén.

Aztán megint jött egy fiatal eszkimó a part mentén felfelé, kezében a feldíszített bottal. Megint jöttek a szánok sok-sok emberrel. A fa nem tudta, miért jönnek, miért mennek. Nem tudott semmit az emberek ünnepeiről. Az ünneplők megálltak alatta, és jóllaktak a bogyoival. És megcsodálták újra és újra.

Amikor kitavaszkodott, megint megnőtt a víz, és szakadt a part. A szomszédos társa akkor kidőlt mellőle. Megpróbálta támogatni, törzsével tartotta a törzsét, de közben maga is zuhanni kezdett. Gyökereivel hiába kapaszkodott a földbe - a föld alatta porlott, szétpergett, maga is zuhant. Belebukott a vízbe. A megáradt folyó elkapta, megforgatta s vitte. Azt hitte, örökké tart ez az utazás, olvadt hólében, jégtáblák között. Egy nagy kanyarban, egy falu alatt mégis elakadt. Emberek fogták körül, megpróbálták partra vonszolni. Küszködtek vele, hosszan, sokáig, végül otthagyták.

Aztán újra megemelte a víz, s továbbúszott. Elhaladt egy másik falu mellett, s látta, hogy ott társait lépcsőfokoknak dolgozzák fel. A törzsek, a deszkák sírtak a fűrész alatt.

Továbbcsúszott, s elérkezett a tengerhez. Reggel volt. Most már a szél úsztatta tovább, kifelé, egyre kifelé, a mélybe.

Egy napon mégis szárazföldet pillantott meg, a víz egyenest nekivitte. Meredek sziklahát vonult végig a parton, de ő szerencsére egy sekély öbölnek tartott, s a nagy hullámok gyökerestül kitették a fövenyre.

Ahogy ott feküdt, egy vadász jött az öbölbe. Különös vadász volt, időről időre füstöt eregetett a száján. Megnézte a fát, de túl nagynak találta ahhoz, hogy bármit is kezdjen vele, s ezért egy másik fát gallyazott le. A fa nyöszörgött, sírt a fejszecsapások alatt. A vadász aztán vállára vette a csupasz törzset - a nagy fát pedig sorsára hagyta. Nem sok idő múlva egy másik vadász érkezett. Barátságos, a szája sem eregetett füstöt. Odalépett a fához, megtapogatta. A fa maga sem értette, miért, egyszeriben olyan boldog lett, hogy csaknem elmosolyodott. Míg az ember legallyazta, alig tudta visszatartani a nevetését. Aztán a vadász komolyabban nekifogott, kajakot készített belőle. Amikor elfáradt, félbehagyta a munkát, s a fejszét vállára vetve elballagott. A fa türelmetlenül várta vissza.

Egy reggel kutyaugatást hallott. A vadász jött sok-sok kutyával. Gyakorlott kézzel, okosan folytatta a munkát, és a fa boldog volt, hogy rajta dolgozik. Amikor elkészült, vállra vette a kajakká lett fát, és bevitte a falujába, s letette az igluja elé. Látta a kajak a gazdája asszonyát, amint az megcsodálta őt, s örült. Takaros, dolgos asszonynak látszott.

Később a vadász bevitte a kajakot a férfiak házába. Ott faragta, csiszolta tovább. A kajak boldogan tűrte. De ha mások babráltak rajta, az fájt neki.

Aztán a vadász a szépen kiformált kajakvázat bőrrel vont be, s a faváz tudta, hogy ez megint nagy és boldog pillanat az ő történetében. Így lett igazán kajakká.

Tavasszal nagy éhség lepte meg a falut. Érezte az éhséget maga a kajak is. A férfiak vadászni indultak, ahogy az öbölben felszakadt a jég. Gazdája elejtett egy fókát. Színültig megtelt akkor hússal, és boldog volt, mint a gazdája. A vadász, ahogy partot ért, hazafutott, elhozta a szánt segítségül. Felpakolta rá a kajakot a fókával, Úgy mentek haza.

Aztán az egész nyár meg a kurta ősz is így telt el vadászattal. Reggelente kifutottak a nyílt tengerre, s csak este tértek vissza. Ott úszott a kajak, ahol valaha rég fa korában, de már nem a szél hajtotta, hanem a gazdája. Szép, kedvére való élet volt ez.

Így jött el a tél. A vadász lehúzta róla a bőrbevonatot, s ő megint nem volt más, csak pusztaváz. Azt se bánta.

De akkor a vadásznak a rossz szellem rosszat tanácsolt. Táncot akart maga körül és mulatságot. Mulatságot még a kajakja árán is.

Útnak indult megint a feldíszített bottal a hírvivő, ment a szomszéd faluba, hogy meghívja őket. Az iglukból pedig odahaza az sorberek kitódultak, dobokat hoztak, táncokat próbáltak az ünnepre.

A kajak akkor már sejtette, hogy az ünnep ajándékozási ünnep lesz, s hogy gazdája meg fog tőle válni. Sejtette és szomorkodott.

És csakugyan, hamarosan sok-sok szánon megjöttek a vendégek, aztán táncoltak és daloltak, s végül a gazdája odaajándékozta egy másik vadásznak, aki nem volt bizalomkeltő ember, a száján füstöt eregetett. A kajak szerette volna, ha új gazdája éppúgy gondját viseli, mint a régi, csak hogy az nem sokat törődött vele.

Tavaszelején egyszer nagy vihar támadt, ő pedig kint feküdt a tengerparton, a szárazra húzva. Nőtt a víz, nőtt a szél. És a hullámok már ott csapkodtak az oldalánál. Még reménykedett, hogy a gazdája eljön érte, beviszi a bokrok mögé, s elrejtí. De nem jött senki sem.

Egy darabig még erőlködve kapaszkodott a partba. De aztán egy hullám megemelte, a szél megtaszította, s már vitte-sodorta is a vihar. Így került ki ismét a nyílt tengerre.

Meddig hanyódott magában, gazda nélkül a tenger hátán, maga sem tudta. Pörgette a szél, hajtotta a hullám hol erre, hol arra. Egyik nap, mint a másik, úgy múlt az idő - s mégis érezte: valami történik vele megint.

Egyszer csak köveket érzett maga alatt, sima, gömbölyű, parti köveket. Hova került, nem tudta, mert nagyon sötét volt. De ahogy a víz lassan kifogyott alóla, talpra állt, felegyenesedett. Bokájánál lágyan csapdosott a hullám. Érezte - milyen különös -, hogy csupasz, nincs rajta ruha.

Kilépett a partra, s remélte, hogy hamarosan csak kap valami ruhát. Sűrű bozót vette körül, bőrén érezte, de nem látta az indákat. Megtapogatta a szeme helyét, de szemhéjai üresek voltak. Pedig látni akart, most már látni. A bozót indáin bogyókat talált, beleillesztett kettőt a szeme helyére. Nem szemnek való bogyók voltak, de annyit máris látott velük, hogy jobbakat kereshessen. Akkor lazacbogyókra bukkant, velük már jobban látott, rátalálhatott az igazi szemnek való bogyóra. Meglelte azt is, s végre látott tisztán, élesen.

Ott állt - egyszerre tudta - a gazdája faluja alatt. Itt feküdt mint fa, ezen a fövényen kezdte kifaragni a gazdája, innen, az öbölből indult ki kajakként vadászatra - hányszor, de hányszor! Most pedig itt áll csupaszon, ifjú eszkimóként.

Megindult, hogy hazamegy az első gazdájához. De a falu közelében mégis elszégyellte magát, nem állíthat be meztelenül. Letelepedett hát egy szikla mögé, s ott várta be az estét.

Amikor végre besötétedett, odament a gazdája iglujához.

- Idegen vagy? - kérdezte a gazda felesége.

- Nem vagyok az - felelte. - De nagyon szerencsétlen vagyok, mert elajándékoztatok egy rossz gazdának, pedig én szerettem volna nálatok maradni.

Az asszony zavartan, restelkedve félrenézett, mint aki érti is, nem is. Hívta a férjét.

Az amint meglátta a ruhátlan ifjút, fölismerte, s így szólt:

- Maradj a házukban. Élj velünk békében. Történt, ami történt.

De a fiatalember megrázta a fejét.

- Nem! A gazdámnak akartalak, de te nem akartál engem.

Azzal elment, és külön iglut épített magának. Hamarosan meg is házasodott, és évek múlva az egész környéken neki volt a legnépesebb családja. Iglujában pedig hírből sem ismerték az éhséget, olyan mesteri vadász lett.

Amikor régi gazdája meghalt, az özvegyét nem hagyta magában tengődni, szűkölködni, hanem odavette őt is az iglujába.

Hogy fa volt valamikor, a többi fánál magasabb, csak a törzse mutatta. Sudáran, egyenesen járt még öregkorában is.

TÖRTÉNET A VÍZRŐL, A TŰZRŐL, A BANÁNRÓL ÉS AZ ISTENRŐL

Kezdetben se embernek, se állatnak nem volt vize, egyedül a hangya tudta, hol lehet hozzájutni. A hangyának mindig volt víz a szájában, de nem adott belőle senkinek, azt se mondta meg, hol szerezte. Egyszer aztán az isten úgy megszorongatta a hangya nyakát, hogy az kénytelen volt kinyitni a száját. Ki is ömlött belőle a víz, s az emberek megtudták, hogyan juthatnak hozzá. Megtudták, hogy egy nagy-nagy fában találhatnak rá a vízre.

Az isten ekkor összegyűjtötte az egész népet, hogy vágják ki azt a nagy-nagy fát. Nekiláttak, vágták, hasogatták, már közelgett az este, s a fát még mindig nem tudták kidönteni. Éjszaka a fához érkezett a béka, ő is segíteni akart, hogy kidönthessék a fát. Fogott egy nagy kőbaltát, vágta, hasogatta vele a nagy-nagy fát, de azt ugyan vághatta, de azt ugyan hasogathatta, eljött a reggel, s a fa még mindig állt. A béka kifújta magát, aztán ismét nekilátott: kőbaltájával vágta, hasogatta a fa törzsét, de a fa csak nem dőlt ki. Az isten sehogy sem értette a dolgot, odaállt közel a béka mellé, s figyelte. Egyszer csak látja ám, hogy a béka egyik kezével a fatörzsre suhint, kőbaltája belehasít a fa törzsébe, utána a másik kezével megérinti a balta nyomát, s a fa törzse ismét beforr. Az isten ekkor rálépett a békára. A béka eddig ember volt, de most az isten talpa alatt békává változott.

Akkor az emberek ismét fejszét ragadtak, ismét vágták, hasogatták a nagy fát; négy nap múlva át is vágták a fatörzset. De úgy mondják, hogy a fa nem dőlt ki, egy lián fönntartotta, s most is egyenesen állt, de már nem a földön, hanem a levegőben. Ekkoriban még ember volt nagyon sok madár. És isten azt mondta a tukánnak, hogy erős csőrével szakítsa el a liánt. A tukán megpróbálta, de nem boldogult vele. Az isten ekkor azt mondta: „A világ végezetéig mindig egészben fogod enni a gyümölcsöt!”

Aztán a papagájember próbálta csőrével elválni a liánt. Neki sem sikerült, s ekkor papagáj lett belőle. „Krra... Krrra” - mondta és elszállt.

Akkoriban az állatok emberek voltak. Most valamennyien nekiveselkedtek, hogy elszakítsák a liánt. Az arapapagáj, vagyis guacamayo is nekiment a liánnak, s addig-addig vagdosta a csőrével, míg a lián végül elszakadt, és toccs - a földre esett. Telis-tele volt vízzel. A liánból lett a tenger, ágaiból lettek a folyamok és patakok.

Kezdetben édesvíz volt a tengerben is. És akkor isten azt mondta az ördögnek, hogy tegyen sót a tengerbe. Az ördög beledobott valamit, de attól nem lett sós a tenger vize, hanem édes. És akkor az isten fogott egy kiskanalat, azt belehajította a tengerbe, a tenger vize nyomban sós lett tőle, s egyre-egyre sósabb lett.

Volt már víz, most még tűz kellett volna. A gyíknak volt parazsa, amivel nagy tüzet gyújthatott, de a tűzből nem adott senkinek. Az isten kérte a gyíkot: „Adj nekem a tűzből!” A gyík mégsem adott, azt mondta: „Annyi, de annyi mindent ehett az ember. Van neki mindene, nem adok tüzet!”

Volt a gyíknak egy halászhálója, s elment a folyóra halászni. Az isten meg hallá változott, hogy a gyík hálójába kerülhessen. A gyík ki is fogta, s mikor már a hálójában volt, fejbe vágta, azt hitte, hogy hal, pedig hát az isten volt. Aztán hazavitte, és füstre tette. Csakhogy a füstön lógó hal szeme nagyon csillogott, s a gyík ezt mondta magában: „Ez alighanem az isten!” De azért csak füstölte tovább. És ekkor a hal ugrott egyet, fölkapott egy botot, fejbe vágta vele a gyíkot. Ekkor lett a gyíkemberből gyík. És az isten elvette tőle a tüzet. Most még csak banánt szeretett volna szerezni magának. Csöppnyi gallyat szúrt a földbe: banánfa lett belőle.

Így jutottak az emberek vízhez, tűzhöz, banánhoz.

Ekkor történt az, hogy az ördög az istene elé állt, s magának követelte az emberek felét, akiket pedig az isten teremtet. Isten semmiképpen sem akarta teremtményeit az ördögnek adni. Az ördög fogadást ajánlott, az isten meg azt mondta:

- Jó, fogadjunk, aztán majd meglátjuk, ki lesz a nyertes.

Ekkoriban még nem termett cukornád.

- Ha cukornádat tudsz növeszteni, te nyerted meg a fogadást, tiéd lesz az emberek fele - mondta az isten.

Az ördög meg azt mondta, hogy jó, állja a fogadást, aztán fogott valami vesszőfélét, s a földre dobta. Ebből lett a keserű nád. Az isten is vesszőcskét dobott a földre, ebből meg cukornád lett. Így nyerte meg az isten a fogadást.

Kezdetben az isten fából csinálta az embereket, és ezek mindig elmentek a túlvilágra, s ott örök életűek voltak. A túlvilágon mindig éjszaka süt a nap. És ott nem esznek az emberek, csak beszívják az ételek illatát. Az isten megharagudott, és azt mondta, inkább levágja a saját kezét, de nem farag több embert. Nem is faragott, ezentúl földből formálta őket, ezért halnak meg. Meghalnak, és ismét földdé lesznek.

MIT ESZNEK AZ ÁLLATOK?

A menomini⁵ indiánok mesélik.

Fogadást kötött a nyúl és a bagoly. A fogadás szerint a bagolynak szüntelenül s nagyon gyorsan ezt kellett mondogatnia, hogy *vabon, vabon, vabon*, vagyis hogy sötétség, sötétség, sötétség. A nyúlnak meg azt, hogy *unitipaqkot, unitipaqkot, unitipaqkot*, vagyis világosság, világosság, világosság. Az veszti el a fogadást, amelyiknek megbotlik a nyelve, és a másiknak a szavát mondja ki.

A bagoly vesztett, mert egyszer tévedésből azt mondta, hogy *unitipaqkot*. A nyúl lett tehát a nyertes, s nyomban elhatározta, hogy ezentúl már mindig világosság lesz. De aztán megsajnálta a baglyot, s azt mondta, nem bánja, váltakozzanak hát éjszakával a nappalok.

A nyúl és bagoly aztán elhatározta, ha már egyszer ilyen szép egyetértésre jutottak, egyúttal barátságosan megbeszélik az összes többi állatokkal, hogy melyikük mivel akar táplálkozni.

Először a medvével találkoztak össze. A nyúl megkérdezte:

- Az ennivalók közül mit választasz?

S a medve így felelt:

- Makkot és erdei gyümölcsöket fogok enni.

A nyúl ezután a halászsólymot kérdezte meg, s az ezt mondta:

- A folyó mélyén leselkedő csuka lesz az én eledelem.

Meghallotta ezt a csuka.

- Ha erősebb vagy nálam, hát megehetsz - mondta a sólyomnak -, de majd meglátjuk, hogy melyikünk az erősebb! - Ezzel a folyam legmélyére merült, s a mederfenékről lesett fölfelé.

A ragadozó sólyom a folyam vize fölé repült, árnyéka úgy esett vízre, hogy lent a folyam mélyén a csuka megrémült, azt hitte, valami boszorkányság történt, s a sólyom a víz alá merül, hogy lecsapjon rá. Ravaszkodni próbált, lassan, nagyon lassan a víz színére emelkedett. Több se kellett a sólyomnak: lecsapott a halra, s fölfalta.

A nyúl azután a farkast kérdezte meg:

- Te mivel akarsz táplálkozni, farkas?

És a farkas így felelt:

- Szarvast akarok enni!

- Nem tudsz megenni - mondta a szarvas -, sokkal gyorsabb vagyok nálad, elfutok előled!

- No, majd meglátjuk, melyikünk a gyorsabb - mondta a farkas. - Fussunk versenyt!

Futni kezdtek. A farkas ekkoriban még hosszú szőrű, dús bundát viselt. A szarvas sokkal könnyedébben, sokkal gyorsabban futott, mint a lompos szőrű farkas. Hamarosan messze járt üldözőjétől.

⁵ Az algonkin nyelvcsaládhoz tartozó indiánok (Kanada)

De aztán a farkas észbe kapott: sohasem tudja elfogni a szarvast, hiszen lompos irhája minduntalan beleakad a bokrokba, lenyúló faágakba. Egy pillanatra megállt hát, ledobta vastag bundáját, s úgy futott a szarvas után. Nemsokára utol is érte, föl is falta.

Ekkor a szarvasok nemzetségének egy másik tagját kérdezte meg a nyúl:

- Te mivel akarsz táplálkozni?

- Én embert akarok enni - mondta a szarvas. - Sok az indián, jut belőle nekem is.

A nyúl és a többi állat is mind kinevették a szarvast.

- Erős az indián, sokkal erősebb nálad, hogyan fognád el, hogyan falnád föl?!

- Nekem ugyan beszélhettek - mondta a szarvas -, én mégis indiánt fogok enni! - Azzal ott hagyta a nyulat és az állatok egész gyülekezetét.

Történt aztán, hogy egy indián vadászútra indult. Az erdőben szarvasnyomot pillantott meg, elindult a nyomon, mely nagy kört írt le jobb felé. Az indián követte, de visszaért a kiindulópontjára, anélkül, hogy szarvast látott volna. Akkor észrevette, hogy a nyomok innen folytatódhatnak, megint csak jobb felé indulva újabb nagy körben mennek tovább. Az indián ismét elindult, aztán megint csak visszaért a kiindulópontjára, s akkor észrevette, hogy egy szarvas szegődött a nyomába. Az indián elbújt egy bokor mögé, onnan leste az állatot.

A szarvas eltökélte, hogy elfogja és fölfalja az embert. Meglátta a bokor mögül leskelődni, ugrott egyet, s már rája rontott volna, mikor az indián nyílve szője a szívébe fúródott.

Az indián földarabolta a vadászsákmányt, a húst hazavitte a vigvamjába.⁶

A szarvas szelleme meg elment az állatok tanácsába, s az összegyülekezett vadaknak és madaraknak elmondta, mi történt vele.

- Ugye, most már belátod - mondta neki a nyúl -, nem vagy te olyan erős, mint az ember?! Táplálékul érd hátra be füvekkel, zsenge gallyakkal.

A nyúl ezután a kecségét kérdezte meg:

- Te vajon mit akarsz enni, kecsége?

- Én bizony semmi mást, mint a folyammedri sárga homokot - mondta a kecsége.

A menomini indiánok manapság is azt mondják, azért sárgás a kecsége húsa, mert sárga homokot eszik.

A nyúl ezután a szakállas keselyűt kérdezte meg:

- Te mivel akarsz táplálkozni, keselyű?

A dögmadar így válaszolt:

- Halakat, elhullott állatokat akarok enni, ez legyen az én táplálékom az idők végezetéig.

A vadak és a madarak ezután megkérdezték a nyulat, hát ő mit eszik majd. S a nyúl így felelt:

- Beérem én a nyárfák halovány színű, zsenge hajtásaival.

Ezzel véget ért az állatok tanácskozása, melyet a nyúl és a bagoly hívott össze.

⁶ Bőrrel, fakéreggel borított lakhely, kunyhó vagy sátor

AZ ÁLLATOK EREDETE

A LÓ TÖRTÉNETE

A pima indiánok⁷ öregjei jól emlékeznek azokra az időkre, mikor ló még nem élt a földön.

Volt akkoriban két testvér, két nagyon ügyes vadász. Szarvas és őz után járták mindennap az erdőt, s zsákmányukat a vállukon vitték haza kunyhójukba. Egy napon az idősebbik testvér szíve megesett a nehéz vadászzsákmány súlya alatt roskadozó kisebbik testvéren.

Így szólt hozzá:

- Nehéz az életünk, könnyíteni szeretnék rajta. Fogadd meg mindenben a szavamat, s meglátod, jobb lesz neked. Most emeld föl az íjadat, nyílve szóddal lódd át először az arcomat, aztán az oldalamat. Mikor már eldőlt, vágj négyfelé, s testem négy darabját vedd a vízbe. Aztán térj haza, négy nap múlva gyere vissza ide, a tó partjára, s ne félj, akármit látsz is.

Fájt a kisebbik fivér szíve, nagyon fájt, de engedelmeskedett az idősebbik szavának.

Négy nap múlva visszatért a tóhoz, a parton négy soha nem látott állatot: négy lovat pillantott meg. Lovak voltak - két kanca meg két csődör; az egyik fehér, a másik fekete, a harmadik almásderes, a negyedik sárgás - vagyis olyan színű, mint az erdei szarvas.

A kisebbik fivérnek eszébe jutott, amit a bátyja mondott, nem rettent hát meg, kötőféket vetett az egyik állat nyakába, a hátára pattant, s a másik hármát maga előtt terelve hazavitte valamennyit.

A pima indiánok földjén aztán elszaporodtak a lovak, ezentúl minden pima indián lóháton járta a messzi vidékeket, lovával vitette a nehéz terheket.

A jó testvér így áldozta föl életét, hogy könnyítsen fivére és minden pima indián sorsán.

A ló pedig az ember igaz barátja azóta is.

HOGYAN SZEREZTEK KUTYÁKAT AZ INDIÁNOK?

Télen át egyedül élt a vadász a feleségével, és egyetlen gyerekükkel, egy négyéves kisfiúval. Öles hó borította a tájat, ritkán akadt valami zsákmány.

Egy nap a vadász bölénynyomot fedezett fel. Követte, de végül is elhibázta az állatot.

Késő este ért haza.

Mielőtt belépett volna a tipibe,⁸ megállt, hogy leverje a havat a mokasszinjáról.

Ahogy ott áll a hóban, hallja, hogy a kisfia sír az éhségtől odabent a sátorban, a felesége pedig vigasztalni próbálja.

⁷ Kaliforniai földművelő indiánok

⁸ Indián kunyhó

- Ne sírj, ne sírj, fiacskám! Lehet, hogy apád bölényt ejtett el. Talán ezért késik ilyen soká.

A vadász erre visszafordult, újra elindult az éjszaka sötétjében, némán segítségért könyörgött, hogy mosolyogjon rá a vadászszerencse.

Már pirkadt, amikor rábukkant a bölénynyomra. Követte. Ekkor hirtelen egy farkas rohant oda hozzá, és így szólt:

- Miért sírsz, fiam?

- Nehéz helyzetben vagyok. Feleségem és kisfiam éhen halnak.

- Rejtőzz csak el itt a bokrok mögött - szólt ismét a farkas -, használd az én íjamat és nyilaimat, én meg majd feléd hajtom a bölényeket. De el ne felejtsd, az én íjamat és nyilaimat használd, ne a magadét!

A farkas eltűnt.

A vadász alaposan megvizsgálta az íjat, amit kapott. Kisebb volt sokkal, mint az övé, és szemmel láthatóan jóval silányabb. Emlékezett azonban a farkas tanácsára, úgyhogy mikor meghallotta a bölények csörtetését, kézbe vette a kis íjat, és egymás után hat bölényt terített le. Mikor a hetedik, az utolsó bölény közelített felé, mégiscsak a saját íját vette kézbe. A hetedik bölény elmenekült.

A farkas visszatért.

- Nos, szerencséd volt-e? - kérdezte.

- Hatot ejtettem el a te íjaddal és nyilaiddal - felelte a vadász. - A hetediknél azonban a saját fegyveremet használtam, és a bölény elmenekült.

- Mondtam, hogy az enyémet használd - szólt a farkas. - No de mindegy. Így is éppen elég húsunk van.

Együtt darabolták föl az állatokat. A vadász a farkas kérésére két bölény húsát félretette a farkas kölykei számára, jómaga annyi húst málházott föl a hátára éhező asszonyának és kisfiának, emennyit csak elbirt.

Még aznap este, miután elverték éhüket, szétszedték a tipit, és átköltöztek oda, ahol a vadász a bölények húsát elrejtette. Ott aztán csatlakozott hozzájuk a farkas egész családjával. Ott tanyázott a farkascsalád a sátor körül, nem féltek az embertől. Az asszony hússal etette őket, míg végül egészen megszeliődtek, annyira, hogy teherhúzásra is be lehetett fogni őket.

Ezután mindig együtt éltek az indiánokkal. Az indiánok kutyái lettek.

A KOLIBRI

Az észak-amerikai kopár fennsíkon élő kora indiánok mesélik a kolibriról ezt a mesét.

Anyánk, a Földistennő barna faháncsból, páfránylevelekből fészket csinált, a fészket magas fű közé rakta, s kibélelte lágy növényi rostokkal. Ebbe a fészekbe tette a kolibritoját. Egy idő múlva kikelt a kolibri. A magas fűben rátalált egy ember, elvitte magához, és fölnevelte.

Megtudta ezt az Ég fejedelme, s ráparancsolt az emberre, hogy adja neki a kolibrit, az lesz az ő követe. Az ember engedelmeskedett.

Az Ég fejedelme így szólt a kolibrihoz:

- Menj le a földre, nézz körül, hogyan élnek, mit csinálnak odalent, jól megy-e dolguk a földieknek. De vigyázz, nehogy megfogjanak!

A kolibri beröpülte a föld messzi tájait, s jól megjegyzett mindent, amit látott. Akkor visszaröpült az Égi Atyához, s így beszélt:

- Összeültek az öregek, és tanácskoznak, miként intézhetnék úgy, hogy Esőisten alkalmas időben érkezzék, hogy megtermékenyítse a földeket, gazdagítsa a termést.

- Ezen ugyan kár törni a fejüket - mondta az Égi Atya -, majd úgy intézem, hogy Esőisten alkalmas időben érkezzék hozzájuk.

Egy más alkalommal az Ég fejedelme így szólott a kolibrihoz:

- Röpülj az Öregemberhez, s mondd meg neki, földi ideje lejárt, meg kell halnia.

A kolibri a földre szállt, s az Öregember kapujához röpült, hogy megvigye az üzenetet. Megharagudott az Öregember, megharagudott a hírvivőre, s ráparancsolt a háza népére:

- Fogjátok el, öljétek meg a kolibrit, nem akarom hallani a csicssergését!

Meghallotta a kolibri az Öregember szavait, fölroppent a ház elől, s elszállt messzire, olyan gyorsan szállt, hogy senki, semmi utol nem érhetette.

A kolibri visszaröpült az Égi Atyához.

- Majdnem megfogtak!

Az Égi Atya nevetett:

- Nem lehet téged olyan könnyen megfogni, hiszen villámgyors vagy!

A kolibri nagyon örült az Égi Atya dicséretének.

Az Öregembernek közben eszébe jutott a kolibri meg az, hogy a kolibrinak köszönhetik, hogy Esőisten alkalmas időben érkezett hozzájuk. Ezért így szólt a háza népéhez:

- Keressétek meg a kolibrit, hadd kérjük meg ismét, menjen el Esőistenhez, beszéljen vele, hogy jöjjön el hozzánk.

Az Öregember nemzetsége kereste, kereste a kolibrit, kereste mindenütt, nagy fennhangon kiáltozva utána, fölverve a föld csöndjét. Az Égi Atya meghallotta a nagy kiáltozást, ismét a földre küldte a kolibrit, tudja meg, mit akarnak az emberek. Mikor a kolibri megérkezett a földre, az öregek így szóltak hozzá:

- Röpülj el, kolibri, röpülj el Esőistenhez, kérd meg őt, idejében jöjjön el hozzánk, s termékenyítse meg földjeinket.

- Az Égi Atya majd elküld hozzá alkalmas időben, az ő parancsa nélkül nem merném zavarni Esőistent, mert esetleg megharagszik rám, s haragjában bántani fog.

- Menj el hozzá, kolibri - kérelték az öregek -, nem bánthat téged senki, hiszen olyan gyors szárnyú vagy, senki, semmi nem érhet utol.

Az öregek olyan állhatatosan kérlelték a kolibrit, olyan rettegve beszéltek arról, hogy mi lesz velük, ha Esőisten megfedkezük róluk, hogy a kolibri végül hallgatott a szavukra, s félve ugyan, de elindult Esőistenhez.

Szállt a kolibri az égi vidékek nyugati tájai felé, oda, ahol Esőisten lakik. Mikor megérkezett, erős hangon kiáltozni kezdett:

- Itthon vagytok? Beszélni szeretnék veletek!

Az istenek meghallották a kiáltozást, s megkérdezték:

- Ki az, aki így kiáltozik? El kell fogni a vakmerőt!

Kinyitották ajtajukat, kiszáguldottak, fölpattantak a legerősebb szelek hátára, s üldözőbe vették a menekülő kolibrit. Hamarosan utol is érték, meg is ölték. De ha már egyszer elindultak, nem fordultak vissza, elszálltak az Öregember nemzetségének földjei felé, s mert úgyis itt volt az esőzés ideje, bőségesen megöntözték, hogy viruljanak, termékenyek legyenek. S a földek az esőzés után virultak, bőséges termést hoztak.

HOGYAN LETT KÉK A MOTACILL-MADÁR TOLLA?

A kaliforniai pima indiánok öregjei mesélik.

Valamikor nagyon régen fakó és csúf volt a kis Motacill-madár tollazata. Volt egy kék vízű, nyugodt tükörű tó, melybe nem ömlött se folyó, se patak. A madár négyszer megfürdött ebben a tóban, négy egymást követő reggel ereszkedett le a tó vizére, s így énekelt:

*Kék a tó tükre, kék és csillog,
kék vízben fürdetem szárnyaimat,
kékre festi a tollaimat.*

A negyedik reggelen kihullt a Motacill-madár minden tolla, csupaszon állt a tó partján. Ám az ötödik reggelen, mikor ismét megmerült a vízben, mire a partra ért, szép kék tollai nőttek. Míg a Motacill szárnyaival csapkodva fürdött, a partról leste a prérifarkas. Legszívesebben ráugrott volna a madárra, hogy elfogja, ám a farkas retteg a víztől. Az ötödik reggelen megszólította:

- Miként lehetséges, hogy hajdani fakó tollazatod helyett most ilyen ragyogó kék tollruhát viselsz? Minden madárnál szebb lettél, örül a szem, ha csak rád tekint. Hej, de jó volna, ha én is ilyen szépséges kék irhát viselhetnék!

A prérifarkas irhája akkoriban zöld volt. A madár így válaszolt:

- Fürödj meg négyszer a kék vízű tóban, s fürdés közben énekelve kérd a tavat, fesse kékre az irhád.

Így is történt. Négyszer fürdött meg a prérifarkas a kék vízű tóban, negyednapra csupasz lett, az ötödik fürdés után meg ragyogó kék irhával lépett a partra, éppen olyan kék volt, mint a kis madár, a Motacill.

Nagyon büszke lett a prérifarkas, büszkén járt föl alá, s egyre leste, vajon az árnyéka is kék-e most, hogy kék irhával jár-kél. Míg az árnyékát leste, nem nézett a lába alá, meg is botlott egy kidőlt fatörzsben, föl is buk fencezett, meghempergett a fakószürke porban, szürke lett, por-színű maradt mindörökre.

Manapság már csak szürke irhájú prérifarkas járja a világot.

AZ ELSŐ ANGOLNA TÖRTÉNETE

Volt egyszer egy ember, aki rettegett a víztől. Sohase mosdott, sohase fürdött, s mikor a többiek a folyóra mentek, ő félve mindig elhúzódott tőlük.

Egy napon, mikor a rokonai fürödni mentek, a víztől rettegő emberben kíváncsiság ébredt. „Odamegyek én is, meglesem őket” - gondolta magában. Így is tett. Leült a folyóparton, s nézte, hogy a többiek hogyan lubickolnak, játszadoznak a hullámok között.

A fürdőzők kicsúfolták:

- Nézd a gyáváját! Hogy retteg a víztől!

Valamennyien jót nevettek, aztán így szólt az egyikük:

- Az lenne ám a jó mulatság, ha belelőkném a vízbe! Figyeljete csak! - s máris kapaszkodott föl a partra.

A mi emberünk meg amint látta, hogy a csúfolódó feléje tart, sejtette, hogy mi vár rá, de úgy elfogta a rettegés, a reszketés, hogy jóformán mozdulni sem tudott. A tréfacsináló melléje ugrott, átfogta, s belehajította a vízbe. A folyam fenekét érte, aztán a víz színére bukott, de hiába rúgkapált, nem tudta magát fönttartani, ismét a fenékre került, és mikor lélegzeni akart, orra-szája megtelt vízzel, aztán egyszer csak végképp elmerült.

A halak nyomban megtámadták, csipkedni kezdték, ő meg kézzel-lábbal hadonászott, hogy elűzze őket, egy alligátor is bele akart volna csípni, ám a mi emberünk olyan vadul ugrott neki, hogy az alligátor rémülten elmenekült. De nem úgy a kis halak! Azok csöppet sem féltek a hadonászástól, rúgkapálástól, körbefogták az elmerült embert, csípték-harapták, ahol érték.

Éppen akkor úszott arra a pirahiba, a félelmetes rablóhal, s megszánta szegényt.

- Hagyjátok békén ezt az embert! - kiáltott a halakra. - Feleségül megyek hozzá, ne merjétek tovább bántani!

Azzal a pirahiba megfogta az embert, elvitte magához, bemutatta a rokonainak, s feleségül ment hozzá. Hatalmas rokonsága volt a pirahibának, az alligátor is közéjük tartozott meg a surubim, a piraruku, aztán a vízikígyó meg a nagy trahira, a jundia és még sok más, félelmetes rablóhal. A pirahiba nemzetsége kedvesen fogadta az embert, valamennyien örültek, hogy rokonságba kerültek vele; azt mondták neki, számíthat rájuk, mindenben segítik, hogy boldoguljon addig is, míg jómaga is átváltozik valamilyen hallá. Megnyugodott a mi emberünk, most már csöppet sem félt. Keresett egy nagy buzogányt, s elindult, hogy bosszút álljon azokon, akik a vízbe dobták és kinevették. De mire odaért, ahol a rokonai fürödni szoktak, már nem talált ott senkit, a folyópart is elhagyatott volt: emberrokonai hát hazamentek, s mit sem törődtek azzal, hogy mi sorsra jut ő.

Egy idő múlva a mi emberünk észrevette, hogy megkezdődött az átváltozása: kemény csontjai úgy meglágyultak, hogy teljesen hajlékonnyá lettek, a teste pedig hidegre, olyan hidegre hűlt, hogy még a folyam vize is dermedezett körülötte. A halak most már féltek tőle, kitérték az útjából, mert amerre ő járt, mindig jeges hideg volt a folyam. Ahogy a csontjai meglágyultak, a feje összébbzsugorodott, elkeskenyült, a két keze uszonnyá változott, már nem is tudta tartani a nagy buzogányt, ekkor a két lába közé szorította: a buzogány odanőtt a testéhez, aztán összenőtt a két lába is, és a buzogánnyal együtt hatalmas farokuszony lett belőle.

Az ember tehát hallá változott, hatalmas angolnává, amely örökké reszketett és reszketett a saját hidegétől. Végül ugyanis már olyan hideg volt, hogy még maga a pirahiba is rettegett tőle, s kitért az útjából. Így aztán az angolna mindig egyedül volt, nem maradt meg mellette egyetlen hal sem: s mert nem volt kivel játszodozzon, lubickoljon, örökösen a folyam jeges és sötét mélyét járta magányosan.

Hajdani emberrokonai közben elhatározták, hogy elmennek halászni. A folyó közepére mentek, hogy ott vessék ki hálójukat. Egyszerre csak közibük rontott a hatalmas angolna, és hatalmas, buzogányos farokuszonyával leütötte az egyik halászt, s az élettelenül zuhant a vízbe.

- Az angolna az életünkre tör! - kiáltottak valamennyien, és rémülten menekültek. Aztán így szólt az egyikük:

- Ez az angolna talán nem más, mint az ember, akit vízbe löktünk. Talán bosszút esküdött ellenünk, s pusztít bennünket, ahol ér!

- Mindegy, hogy a hajdani rokonunk vagy egy idegen angolna - mondta a legidősebb halász. - Itt többé nem fürödhethünk, nem is halászhatunk. Hagyjuk el kunyhóinkat, költözzünk el más vidékre!

Úgy is tettek.

Az angolna pedig ezentúl is a folyó legmélyebb, legsötétebb, leghidegebb vizeit kereste, és keresi még ma is. Teste lágy és hajlékony maradt, s manapság is szüntelenül reszket: ha meg valaki a közelébe merészkedik, rögtön lesújt rá a farokuszonyába belenőtt buzogánnyal. Mert ő is meg minden utódja magányosan járja a vizeket, s az életére tör annak, aki a magányát zavarni merésze.

A TENGERI HOLLÓ

Egyszer egy kis veréb magányosan búslakodott a fészken, sírdogált, mert várta, de hiába várta a párját, az csak nem tért haza. Odaszállt hozzá egy holló, és megkérdezte:

- Miért sírsz, veréb?

- Siratom a páromat, elszállt, és nem tért haza. Nagyon szerettem őt, mindig pompás kukacokkal etetett engem.

- Ne búslakodj tovább, inkább gyere hozzám feleségül. Nézd, milyen szép nagy csőröm, milyen hosszú szakállam van, és nézd, milyen előkelően tudom forgatni a fejemet! És látod, milyen széles a szárnyam? Ha feleségül jössz hozzám, a szárnyam alatt alhatsz, s finom falatokkal etetlek.

- Nem leszek a feleséged. Nem tetszik nekem a nagy csőröd, a hosszú szakállad, sem ahogy a fejedet forgatod! Nem akarok a szárnyad alatt aludni, nem akarok tőled finom falatokat!

A holló elszállt, megkereste a vadludakat. Úgy érezte, nem lesz nyugta, míg feleségre nem talál. De a vadludak megriadtak és szétröppentek, mikor meglátták a hollót; mire odaért, már csak két vadliba tollászkodott a parton. Így szólt a holló a vadludakhoz:

- Feleségül kértem egy ostoba verebet, de az nemet mondott. Szívesen feleségül vennék benneteket!

- Rosszkor jöttél, holló - mondták a vadlibák. - Éppen most indulunk nagy útra, átkelünk a tengeren.

- Veletek megyek - örvendezett a holló.

- Ugyan hogy jöhetnél velünk? A tengeren most nem úszik jéghegy, hol pihennél hát meg útközben? Te nem tudsz leszállni és a víz tükrén lebegni, ahogyan mi pihenünk útközben!

- Akkor is veletek tartok! Majd a levegőben pihenek!

Nyomban feleségül vette a két vadlibát, s mikor azok felröppentek, elszállt velük a holló is. Hármában röptek egy ideig, de aztán a holló fáradt lett, nagyon fáradt.

- Gyorsan, gyorsan! - kiáltozott rémülten. - Csináljatok valamit, hogy leszállhassak, megpihenhessek! Álljatok egymás mellé, símuljatok egymáshoz a vízen!

A két vadliba feleség úgy tett, ahogy a holló mondta. Egymáshoz símultak a tenger tükrén, a holló meg rájuk telepedett s elaludt.

Közben a vadliba feleségek meglátták, hogy társaik egyre messzebb és messzebb szállnak fönt a magasban. Lerázták hátukról az alvó hollót, s ők is felröppentek, mentek a társaik után.

- Jaj nekem! - rikoltzott a holló. De többet aztán nem szólt, nem szólhatott, mert elmerült, a tengerbe fulladt. Ennek a hollónak a szelleméből lett az első tengeri holló, mely már a víz színén is meg tudott pihenni, ha hosszú útjában kifáradt.

HOGYAN KELETKEZETT A NYÉRC?

Réges-régen, még az idők kezdetén, élt egy indián asszony az északnyugati partvidéken. Sokan kérték feleségül, de egy legény sem kellett neki, csak arra vágyott, hogy a Nap felesége legyen. Elhagyta hát a törzsét, és elindult, hogy megkeresse a Napot. Hosszú vándorlás után elérkezett a Nap házához, és valóban a Nap felesége lett. Később gyermeke született: a gyermek nagyon gyorsan nőtt, születése után már második nap járni és beszélni tudott.

Ez a gyermek egy idő múlva így szólt anyjához:

- Szeretném látni a földi nagyszüleimet, szeretném látni a te anyádat és apádat.

Sírni kezdett a gyermek, ettől pedig az asszonynak is honvágya támadt.

Mikor a Nap látta, hogy felesége milyen szomorú, és a fia is szeretné látni a földi nagyszülőket, azt mondta:

- Lemehettek a földre meglátogatni az embereket. Ereszkedjete le a szempillámon.

A szempillái ugyanis a napsugarak voltak, amelyek lenyúltak egészen az asszony otthonáig, ahol a földi rokonok éltek.

A kisfiú elégedetten élt, a falubeli gyerekekkel játszott. Rossz gyerekek azonban gúnyolni kezdték, és azt mondták:

- Te csak egy jöttment fattyú vagy, nem is ismered az apádat.

Akkor a gyermek elbúsult, anyjától íjat és nyilat kért. Megkérdezte édesanyja, hogy mire jó ez. A kisfiú a nyílvevőket az ég felé irányította. Az első nyíl az eget érte, és a levegőbe fűrődött, a második nyíl az elsőhöz csatlakozott, és így ment egészen addig, amíg a nyílvevőkből hosszú lánc keletkezett, amely az égtől addig a helyig ért, ahol a fiú állt. Akkor fölkúszott a láncon, s megtalálta a Nap házát. Elpanaszolta Nap-apjának, hogy a földi fiúk gúnyolták, és arra kérte, hadd hordozhassa egyszer ő a Napot.

De édesapja azt felelte:

- Nem teheted ezt, fiam. Kora reggel és estefelé kis fáklyákat hordok, de délben nagy fáklyákat viszek. Fiatal vagy, és nem bírod el a nagy fáklyát.

A kisfiú azonban nem hagyta nyugton apját. Akkor a Nap odaadta a fáklyákat fia kezébe, és figyelmeztette, hogy nagyon gondosan kövesse az utasításokat, amelyeket tőle kapott.

Másnap korán reggel elindult a gyermek a Nap útján, és vitte magával a fáklyákat. Azonban hamarosan türelmetlen lett, és egyszerre gyújtotta meg az összes napfáklyát.

Hirtelen nagyon meleg lett; a fák égni kezdtek, a madarak a vízbe ugrottak, hogy megmeneküljenek, a víz azonban felforrt. Az anyja, aki észrevette a veszélyt, betakarta embertársait takarójával, és így megmentette őket.

Az állatok a kövek alá bújtak: a hermelin egy lyukba bújt, csak hogy ez nem volt elég nagy, úgy hogy farkának a hegye kimaradt a lyukból. Ezt megégette a Nap, és attól az időtől kezdve a hermelin farka fekete.

A hegyi kecske jól elbújt egy barlangban, így az ő szőre fehér maradt. Azokat az állatokat, amelyek nem bújtak el gondosan, megperzselte a Nap, és azóta feketék; de az alsó részükön, ahol nem érte őket a Nap, fehér maradt a szőrük.

Amikor a Nap látta, hogy mi történt, így korholta a fiát:

- Miért tetted ezt? Azt gondoltad talán, hogy jobb lesz az élet, ha nincs több ember a földön?

Annyira haragudott a Nap, hogy ledobta az égből a fiát, és azt mondta:

- Ezentúl nyérc lesz a neved, és büntetésből sok ember fog vadászni rád.

A SZÖCSKE

A szöcskeember olyan faluban élt, amelynek lakói lazacokat fogtak, és azokat télire megszáritották. Azt mondták a szöcskeembernek:

- Gyere, segíts te is nekünk. Itt a nyár, sokat kell dolgoznunk, hogy legyen elég, ennivalónk télire.

A szöcskeember így felelt:

- Nem szeretek dolgozni, hanem játszani, Ugrálni, zajongani szeretek. Nem szeretem a lazacot, füvet szeretek enni, és fű van éppen elég körös-körül.

Eljött aztán a tél, és a füvet mély hó fedte. Fázott és éhezett a szöcskeember. Éhségében kérte az indiánokat, adjanak neki szárított lazacot. Az indiánok azonban haragudtak rá, s azt mondták, menjen, játszadozzon most is, és egyék füvet.

- Ezentúl szöcske leszel. Lusta voltál a munkához, nem segítettél lazacot fogni, egyél hát ezentúl füvet, és amíg mások szorgoskodnak, a te időd azzal telik, hogy ide-oda ugrálsz és zajongsz.

SZVANIZIT UTAZÁSA

Eljött a nap, mikor Szvanizit varázsló így szólt a feleségéhez:

- Holnap elmegyek. Őrizd népemet, viseld úgy gondját, mint én.

Reggel megszemlélte embereit, berakodott sok szárított olahent egy nagy kenuba, és evezni kezdtek déli irányba. Azért délre, mert Szvanizit tudta, hogy az Odafent Lakó arrafelé más népeket teremtett.

Néhány napi evezés után egy népes törzs lakóhelyére érkezett. Az emberek kifutottak eléje a partra, hogy üdvözljék. Mikor a kikötőhelyhez közeledett, így kiáltott:

- Tudja valamelyikőtök, hogyan kell a *lehal* szerencsejátékot játszani?

- Igen - feleltek -, tudjuk mindannyian.

Szvanizit partra szállt, játszott velük, és nyert egy óriási halom kecskeszörből készült takarót.

Miután vendéglátói megvendégelték, megparancsolta egyik emberének (ez lett később a vidra), hogy rakja a takarókat egyetlen magas halomba. Mikor készen volt, Szvanizit rátette a kezét a halomra. A takarók összementek, szinte semmivé váltak, úgyhogy emberei könnyedén berakták őket a kenuba.

Elindultak a következő falu felé, itt még egy halom takarót nyert Szvanizit a szerencsejátékon. Esteledett, és mivel nem akart az idegeneknél éjszakázni, megparancsolta embereinek, hogy evezzenek a part mentén kissé távolabb, és ott verjenek tábort.

Másnap kora reggel folytatták útjukat. Egy magas hegyfok emelkedett előttük. Megkerülték, s közben megpillantottak egy nagy falut, melynek lakói mind a vízben lubickoltak (ez volt az a nép, melyből később a búbos vöcsök és más vízimadarak lettek).

- Játszik valamelyőtök *lehalt*?! - kiáltotta nekik Szvanizit.

- Nem - felelték -, de kihívunk bárkit versenyre víz alatti úszásban.

- Ó - kiáltott fel Szvanizit zavartan -, az én népemből senki sem tudja, hogyan kell lemerülni a víz alá.

A vidra, aki ott állt mögötte, hangosan fölnevetett.

- Én szívesen versenyzek veletek! - kiáltotta, és mikor Szvanizit a part felé kormányozta a kenut, azt suttogta: - Tartsd a kenut a part közelében, ne engedd eltávolodni a parttól, mert ellenfeleink még gyanút fognának. Aztán légy készen, hogy bármely pillanatban kihúzd a dugót a lyukból a kenu közepén. Mondd meg nekik, hogy ők merüljenek le először.

A verseny elkezdődött.

Először a vöcsök merült le, messze kiúszott a víz alatt, a nézők megjelölték a helyét, ahol fölmerült.

A vöcsök után a kormorán következett, aztán a fűrészcsőrű réce, majd még jó néhány vízimadár. Egyikük sem tudta elérni a vöcsök jelét. Mikor végeztek, a vidra azt súgta Szvanizitnak:

- Kérdezd meg, van-e még versenyzőjük!

- Van-e még versenyzőtök? - kiáltotta Szvanizit.

- Nincs. Mi befejeztük.

Erre a vidra vízbe ugrott, lezárta az orrát és a fülét, és lemerült. Kifelé úszott, a nyílt tenger felé, a nézők egy ideig szemmel kísérhették útját, mert levegőbuborékok szálltak föl a víz felszínére. Később azonban a buborékok eltűntek. A nap egyre magasabbra és magasabbra emelkedett, de a vidra még mindig nem bukkant föl. A falu lakói izgatottan mondták Szvanizitnak:

- Ennyi ideig a víz alatt van! Egész néped ilyen remekül úszik a víz alatt?

- Igen, mindannyian mesterei vagyunk a merülésnek, akárcsak a vidra - felelte Szvanizit.

A vidra ugyanis nagy kört írt le a víz alatt, visszatért a kenuhoz, elrejtőzött alatta, és a lyukon keresztül lélegzett.

Szvanizit azt súgta neki:

- Jobb lesz, ha előjössz, már mindenki nagyon aggódik és türelmetlenkedik.

A vidra engedelmeskedett.

Szvanizit visszaillesztette a dugót.

A vidra kiúszott a víz alatt a nyílt tenger felé, aztán megfordult, és a part felé kezdett úszni. A levegőbuborékok megint jól mutatták, merre jár. A nézők azt hitték, most tér vissza a nyílt tengerről. Izgatottan mondogatták egymásnak:

- Nézd, nézd! Ott jön! Most jön vissza!

A vidra partot ért, lassan kivonszolta magát a szárazra, és elterült, mintha teljesen kimerült volna.

Így Szvanizit emberei nyerték meg a versenyt. Berakta a nyereményt a kenuba, és folytatta útját dél felé.

A következő falu a kutyalazacok otthona volt, ezek ezidőt emberi alakban éltek, mint ahogy a többi hal, madár és állat is. Szvanizit észrevette, hogy a kutyalazacok házai vörös csíkosra vannak festve, és hogy a falubeliek jó része is vörös csíkos takarókat visel. De voltak köztük olyanok is, akik fekete csíkos takarókat hordtak. Ezért van aztán, hogy a Fraser folyóban élő kutyalazacok manapság is vagy vörös, vagy fekete csíkosak.

Szvanizit nem vesztegette az időt, hanem továbbindult, és hamarosan elért egy óriási faluhoz, amelyet már más nép lakott, mégpedig a púpos hátú lazac népe. Ezek azt mondták neki, hogy ők nem szállnak mindennap kenuba, csak minden másnap. Ezért van aztán, hogy a púpos hátú lazacok nem hatolnak be manapság se minden nyáron a Fraser folyóba, hanem csak minden második nyáron (hiszen egy nap a természetfeletti lények országában annyi, mint egy év az emberek életidejéből).

A következő falu asszonyai nagyon csinosak voltak, de a férfiak púposak és görbék. Szvanizit itt meg sem állt, eveztek tovább egy gyönyörű partvidék felé, mely sűrű párába borult. Ez volt az a táj, melyet Szvanizit keresett, itt találta meg a csillagszemű lazacokat, e vidék lakosait, akik egész nap csak játszottak. Az ifjak célba nyilaztak, a lányok pedig a tollas labdával szórakoztak.

Szvanizit nem törődött a játszókka, ő egyre csak a házakat nézte, mert a falu közepén kellett lennie tudomása szerint a főnök házána.

Ennek a háznak az emeletén élt elzárva a főnök gyönyörű, férjhez menendő leánya. Szvanizit tehát e ház magasságában kötött ki, egyedül szállt partra.

Belépett az ajtón.

- Azért jöttem, hogy megkérjem a lányodat - mondta a főnöknek.

- Ó, nem tudom! Még soha senki nem kérte meg a lányomat. Te biztosan nagyon messziről jössz.

- Messziről - felelte Szvanizit -, bizony messziről jöttem, sok falut láttam utazás közben, de amikor megpillantottam a te házat, azonnal nagyon megtetszett nekem, ezért hát kikötöttem nálatok.

- Nem ígérhetem neked a lányom kezét - szölt a főnök -, de megkérem az anyját, kérje meg, hogy keljen föl, és nézzen meg téged. Ha megtetszel neki, nem tagadom meg tőle beleegyezésemet.

Anyja kérésére a lány fölkel, rávetette szemét Szvanizitra, és rögtön beleszeretett. Anyja azonnal pártul fogta szerelmét, apja is beleegyezett. Szvanizit tehát visszatérhetett a partra, megparancsolta embereinek, hozzák fel a két halom takarót, melyeket szerencsejátékon nyert, mert ezt szánta nászajándéku menyasszonya szüleinek.

Mikor a takaróhalmok köteleit elvágta, az egész ház telis-tele lett takarókkal. Azt tanácsolta menyasszonya apjának, hogy az egyik halmot ossza szét a rokonságnak, a másikat meg tartsa meg magának.

Ezután megtartották a menyegzőt, Szvanizit emberei együtt ünnepeltek a falu lakóival.

Mikor az ünnepség befejeződött, Szvanizit így szölt az apósához:

- Embereim most hazatérnek, és hírül adják, hogy feleségül vettem a lányodat, én egy ideig veletek maradok.

- Jól van - felelte az após -, ha eljön az ideje, és haza akarsz térni, majd elkísérünk.

Így aztán Szvanizit hazaküldte az embereit, jómaga pedig a felesége családjánál maradt. Éjszakára felkapaszkodott asszonyával az emeleti helyiségbe, és ott aludt. Észrevette, hogy a csillagszemű lazacok tűzifa helyett az indiánok haszonnövényeinek szárával fűtenek. Ezért van aztán, hogy még mai napság is, ha Fraser-melléki indiánok megsütik az első fogás csillagszemű lazacot, mindig e növények magjával szórják be a halat.

Szvanizit vendéglátóinak még egy különös szokását figyelte meg. Reggelente, mikor felesége nővérei és fivérei lementek fürödni a folyóra, az anyjuk mindig egy halat hozott a partról, de úgy ölelte magához, mintha szopós csecsemője volna. Aztán megsütötte, és feltálalta Szvanizitnak és feleségének. A fiatalasszony mindig gondosan kezét mosott evés előtt, példáját tehát Szvanizit is követte. Apósa és anyósa gyakran figyelmeztette, nehogy eltördelje a halszálkákat vagy a gerincet, hanem gondosan gyűjtse össze. Miután ettek, és ismét kezét mostak, az anyós összeszedte a halszálkákat nagy gonddal, és levitte a partra, míg Szvanizit és felesége lepihenetek. Mikor néhány perc múlva az anyós visszatért a partról, egy fiatal fiúcska jött vele nagy vidáman ugrándozva.

Mindez pedig naponta ismétlődött, reggel és este.

Szvanizit sokat töprengett ezen a furcsa, különös szokáson, s végül elhatározta, hogy egy kísérletet tesz.

Egy reggel, mikor anyósa reggelizni hívta, a fatálból a hal fejrészét vette ki magának, és egy vékonyka szálkát elrejtett belőle a szájában. Az asszony szokás szerint nagy gonddal összegyűjtögette a halszálkákat, levitte a partra, bedobta a vízbe. Ott aztán, mint azelőtt is minden nap, átváltoztak egy fiatalka fiúvá, de ezúttal a fiú, ahelyett, hogy kijött volna a vízből, körbe-körbe forogni kezdett, és képtelen volt lábra állni. Az asszony rémülten rohant vissza a házba, elmondta a dolgot férjének, aki így szólt Szvanizithez:

- Te rejtetted el az egyik szálkát?

- Nem én - hazudott Szvanizit.

- Biztosan félrecsúszott a szádban - szólt a főnök, majd rákiáltott Szvanizitra: - Azonnal nyisd ki!

Szvanizit kitérte a száját, apósa pedig belenyúlt, és diadallal húzta elő a szálkát.

- Kíváncsi voltam, szerettem volna tudni, hogy mit eszem - vallotta be Szvanizit.

A főnök nem válaszolt, hanem nyakába szedte a lábát, rohant le a partra, és behajította a szálkát a vízbe, a kínlódó fiú felé.

A szálka azon nyomban behatolt a fiú fejébe, úgyhogy most már ki tudott jönni a partra. Apa és fia visszatértek a házba.

- Ma éjszaka mondd el a férjednek - szólt oda a főnök a lányához -, hogy kik vagyunk, és hogyan teremtetünk.

Miután nyugovóra tértek, az asszony így szólt Szvanizithez:

- Mi vagyunk a csillagszemű lazacok. Az év nagy részében úgy élünk, mint az emberek, ilyenkor ez a vidék a hazánk, de egy bizonyos évszakban lazacokká változunk, és a tengerben vándorolunk.

Szvanizit velük maradt még néhány hónapon át, de végül is egyre erősebb honvágyat érzett. Így szólt hát a feleségéhez:

- Mondd meg apádnak, hogy vissza szeretnék térni hazámba, és téged is magammal viszlek.

Reggel, mikor lementek reggelizni, a lány így szólt a főnökhöz:

- Apa, az uram haza kíván térni, és engem is magával visz.

- Nagyon helyes - felelte a főnök -, elmehetsz vele az ő országába, mihelyt itt a nyár.

Mikor a nyár beköszöntött, Szvanizit és a felesége kenuba szálltak. A főnök néhány embere velük ment, hogy legyen, aki a kenuban evezzen, sokan pedig lazaccá változtak, és a vízben követték őket. Mikor a púpos hátú és a kutyalazacok látták, hogy uraik útra keltek, ők is követték őket. A kutyalazac azonnal útnak indult, a púpos hátú azonban egy napot késlekedett, mert kenut készített, így aztán csak egy év múlva jelent meg a Fraser folyóban.

Mikor a Határ-öblöt elérték, a kísérők így szóltak Szvanizithoz:

- Innen már magadnak kell továbbvezned hazáig. Most már vissza kell térnünk a falunkba, de jövőre, s azután is minden évben, eljövünk látogatóba.

Apósa még hozzátette:

- Jövőre, lányom, fivéridek és barátaid mind eljönnek hozzátok. A rövid utat választják majd Katzie felé, a Határ-öbölből fel a Szerpentin és Nikomeki folyókon.

Így aztán Szvanizit és felesége hazaeveztek, otthon várt rájuk az ember első felesége és gyermekei. Néhány hónapon át éltek éldégéltek csendesen, de mikor kitavaszodott, Szvanizit maga köré gyűjtötte népe fiatalasszonyait, és így szólt hozzájuk:

- Lazacfeleségem szeretne gyűjteni valamit. Menjetek csak vele, megmutatja nektek, mi az.

A lazacfeleség elvezette őket a mezőre, itt egy csalánszerű növényt mutatott nekik, hogy gyűjtsék annak a szárát. A szárát kétfelé bontotta, a szálakat egy hasított végű boton áthúzkodva megpuhította, aztán a combján kétszálú fonalat font belőle.

Az asszonyok kíváncsian figyelték, mit csinál, annyi csalánt gyűjtöttek, amennyit csak tudtak, majd maguk is fonni, sodorni kezdték a szálakat.

Ezután a lazacfeleség arra is megtanította őket, hogy kell a csalánfonalból merítőhálót kötni. Akkora merítőhálót kötött, mint egy kinyújtott emberi kar. Elmondta nekik azt is, hogyan fogják majd meg ezekkel a hálókka az ő rokonait és barátait, amikor látogatóba jönnek.

Röviddel ezután fia született.

A Fraser folyóban még aznap nyüzsögni kezdtek a csillagszemű lazacok, pedig soha azelőtt meg nem jelentek ebben a vízben.

Az indiánok töméntelen lazacot fogtak új hálóikkal.

Szvanizit nagy szolgálatot tett az emberiségnek. Elhozta a csillagszemű lazacot egy messze távoli országból.

A HALÁLBÓL VISSZAVÁRT LEÁNY

A vörösrókának nagyon rossz a híre. Úgy mondják, hogy akárcsak a hiéna, a vörösróka is ki-
ássa és fölfalja az elhullott dögöt, s azt is mondják, hogy az üvöltése mindig bánatos, gyászt jelez.

Valamikor réges-régen vörös volt a vörösróka egész irhája, és nagy története van annak,
hogyan lett fekete a négy lába.

Az állatok törzsfőnöke nagy lakomára hívta meg a föld minden állatát.

Amikor a törzsfőnök követe megjelent a róka előtt, az megkérdezte:

- És mit adnak enni a vendégseregnek?

- Tortillát - mondta a követ.

- No, ezért nem érdemes olyan messzire elmennem, üres tortilláért még a kapum elé sem lépek
ki. Tortillát itthon is ehetem! - Azzal dölyfösen hátat fordított a követnek.

A követ jelentette a törzsfőnöknek, hogyan fogadta a róka a meghívást, s hogyan bánt vele, aki
pedig a minden állatok főnökének követe.

- Ez így nincs rendjén - mondta a főnök. - Menj vissza a vörösrókához, légy nagyon udvarias,
és mondd meg neki, hogy finomabbnál finomabb pecsenyék kerülnek majd az asztalra, s vala-
mennyt nagy tudományú főzőasszony készíti el.

Tetszett ez a beszéd a vörösrókának, és megígérte, hogy idejében megjelenik a vendégségben.
Mikor a követ elment, nekiállt szépítkezni, haja meg a négy vörös mancsa végül csillogott,
mint a szép vörösréz.

A vendégsereg udvariasan, hízelkedve fogadta a vörösrókát, a főnök meg egyenesen megkérte:
telepedjék le a főhelyre, a tűz mellé. Tetszett ez a beszéd a vörösrókának, el is foglalta a fő-
helyet, gondolta, hogy ott majd kényelmesen ehetik-ihatik, és a legjobb falatokat halászhatja
ki magának.

Gyültek, gyülekeztek az állatok, a konyhában már alig volt szabad hely, a vörösróka egyre
közelebb szorult a tűzhöz, s kezdett nagyon melege lenni. Egy idő múlva nem is bírta tovább a
hőséget, fölállt, hogy odébb megy, de alighogy fölállt, hátulról meglökték, a róka beleesett a
tűzbe, kegyetlenül megégett mind a négy lába.

Nyögve, jajongva szaladt haza a nagyanyjához, az vezette ugyanis a vörösróka háztartását,
akkoriban ez a szokás járta. Az öregasszony azonban nem vigasztalgatta a vörösrókát, hanem
így beszélt:

- Rászolgáltál arra, ami ért. Ezzel a szenvedéssel két nagy bűnödért vezekelsz. Mert bűnt
követtél el azzal, hogy udvariatlanul bántál a követtel, és bűnt követtél el azzal, hogy udvari-
atlan voltál az összegyülekezett vendégsereggel is. Miért kellett neked éppen a főhelyre tele-
pedni? Nem illet az meg téged! Ha letelepedtél volna szép szerényen az ajtó mellett a sarok-
ban, nem ért volna ez a nagy baj!

A vörösróka legszívesebben összepörölt volna az öreganyjával, de nem mert feleselni vele,
mert az öreg pörlekedett ugyan, de közben bekötözte a sebeit, s mikor ezzel végzett, nyomban
táncra kerekedett: a gyógyító táncot járta.

A vörösróka öreganyja táncolt, táncolt egész éjszaka, a vörösróka meg nyögve, jajgatva kuporgott a sarokban. Mikor megvirradt, az öreg abbahagyta a táncot, leszedte a kötést az unokája lábairól. Az égési sebek begyógyultak, ám koromfekete maradt a vörösróka mind a négy lába.

- Jaj, a lábaim, az én szépséges, vörös szőrű lábaim! - jajveszékelt a róka. - Minden lány kinevet, ha meglátja a fekete lábaimat! Jaj, soha többé nem mutogathatom a lábaimat, soha többé nem mehetek a táncba!

A vörösróka öreganyja alaposan kimerült az egész éjszakán át tartó táncban, nem is hederített az unokája jajongására, összehúzódott a vackán, s mély álomba merült.

Mikor a vörösróka észrevette, hogy öreganyja mélyen alszik, fogta magát, kiosont a kunyhóból, a törzsfőnök vigvamja elé állt, s ott panaszos üvöltésbe kezdett, hosszan, elnyújtottan üvöltött, s olyan hangosan, ahogy csak bírt.

Volt a törzsfőnöknek egy gyönyörű szép lánya, titokban minden állat szerette ezt a szépséges leányzót. A vörösróka is szerette, olyan mélységes szerelemmel, amire csak képes volt ez a balga teremtmény.

Röviddel azután, hogy fölhangzott a vörösróka panaszos üvöltése, a szép leány megbetegedett, s hiába hívták el hozzá a leghíresebb varázslót, hiába volt a varázsló minden tudománya, a szép lány meghalt.

A vörösróka nem tehetett róla, üvöltésével igazán nem akarta elpusztítani a szépséges lányt. Mikor megtudta, hogy meghalt a lány, akit szeretett, a vörösróka hazament, behúzódott a legsötétebb sarokba, bánkódott, s szavát sem lehetett venni.

A törzsfőnök háza előtt közben összegyűlt az egész törzs, arról tanácskoztak, hogy s mint legyen a szépséges lány temetése.

- Ha a földbe tesszük - mondta egyikük -, még megtörténhetik, hogy a vörösróka kikaparja, s fölfalja a testét. Jobb lesz, ha egy magas fa lombjai közé visszük, fenn a magasban nem fogja keresni a vörösróka.

Így is történt. A temetésre meghívták a vörösróka öreganyját is, az meg nyomban elmondta az unokájának, hogy hol van a szépséges lány sírja. Következő éjszaka kilopakodott a házukból, elment a magas fához, annak a tövében leült, s egész éjszaka nézte, nézte halott szerelmesét. A szépséges lány arca olyan barátságosan mosolygott reá, mint életében soha. De ahogy megvirradt, eltűnt róla a sugárzó mosoly, ismét halotti sápadt, szomorú lett a szép arc.

Hazament a vörösróka, otthon meghúzódott a legsötétebb kuckóban, búslakodott, szavát sem lehetett venni. Amikor az öreganyja megkérdezte, vajon az éjszaka nem azért ment-e el, hogy megkeresse a szépséges lányt, a vörösróka csak ránézett az öreganyjára, de nem szólt egy árva szót sem. Ült tétlenül, várta, hogy elmúljon a nap, leereszkedjék a sötétség, s elaludjon az öreganyja. Ahogy az elaludt, a vörösróka ismét elment hazulról, ment, sietett magas fához, ismét egész éjszaka nézte halott szerelmese sugárzó szép arcát, s ismét csak a virradat üzte haza, a virradat, mikor ismét halotti sápadt, szomorú lett az a szép arc.

S így teltek mind az éjszakák. A vörösróka se nem evett, se nem ivott, s csak nappaloként aludt egy keveset; éjszakánként nem vadászott, nem járt zsákmány után, ült a magas fa alatt, s míg a virradat el nem üzte onnan, nézte a szépséges arcot.

Egy napon aztán észrevette, hogy a lány arca egyre elevenebb, egyre színesebb, s azt is látta, hogy virradattal nem lesz olyan szomorú, olyan sápadt, mint az első napokban.

Mikor hazament, így szólt az öreganyjához:

- Öreganyám, add ide a pipámat! Jól tömd meg, hogy szép, nagy füstfelhőket eregethessek!

- Jól van, mindjárt adom a pipádat! - mondta az öreganyja. - Végre hogy megjött a kedved! Mióta meghalt az a szépséges lány, te egyre csak búslakodtál, se nem ettél, se nem ittál, már féltem, hogy maholnap jártányi erőd sem lesz!

A vörösróka kényelmesen elhelyezkedett a kunyhó legmelegebb sarkában, s hatalmas füstfelhőket eregetett. Amint elszívta a pipáját, kiverte belőle a hamut, fölállt, kihúzta magát, s arra kérte az öreganyját, hogy nyomban lásson neki, s szép tisztára takarítsa ki a kunyhót, de ragyogjon ám minden, mert ő még a mai napon asszonyt hoz a házhoz, szép, fiatal feleséget. Örült az öreganyja, hogyne örült volna! Seprűt ragadott, kiséperte az egész kunyhót, aztán tükörfényesre súrolta a fazekakat, s szépen a helyére tett mindent.

Ahogy elkészült, lépteket hallott, a kunyhó felé közelgett valaki.

- Kerülj beljebb, lányom! - kiáltott ki az öreganyó.

Egy árnyalak állt meg a küszöbön, mintha ködből, párából lett volna. De nagyon hasonlított a szépséges halott leányhoz. A vörösróka öreganyja álmélkodva nézte az árnyalakot. Az lassan hús-vér testet öltött. A szépséges lány maga állt a küszöbön, s kisvártatva meg is szólalt, azt mondta, hogy ő a vörösróka felesége, s most már szeretne mindörökre itt maradni, itt, a vörösróka kunyhójában.

Eltelt néhány hét, s a törzsfőnök fülébe jutott a hír, hogy szépséges leánya ott él a vörösróka kunyhójában.

- Az a ravasz föltámasztotta a lányomat, de ahhoz már még sincs joga, hogy mint feleséget ott tartsa magánál! Bizony nincs hozzá joga, mert én a legislegszebb állatnak, a szarvasnak ígértem a lányomat! Most, hogy a lányom ismét él, a szarvas követelni fogja, hogy tartsam be adott szavamat.

Így beszélt a törzsfőnök, majd összegyűjtötte egész népét, valamennyien a vörösróka kunyhójához mentek, csak a szarvas maradt kint - a szokás úgy kívánta, hogy a vőlegény ne lépjen be a menyasszony házába.

A szépséges leányt elvették a vörösrókatól, kivitték a kunyhó elibe, s fölültették a szarvas hátára, az pedig vágatott vele haza. Csak mikor a háza elé ért, csak akkor vette észre, hogy a szépséges lány útközben leugrott a hátáról, s visszatért férjéhez, a vörösrókához.

A törzsfőnök mindent elkövetett, hogy a lányát eltávolítsa a vörösrókatól. Próbálkozott szép szóval, próbálkozott erőszakkal, minden hiába volt. Végül már az állatok sem voltak hajlandók segíteni a törzsfőnöknek.

- Igaz, hogy a vörösróka vonyításakor betegedett és halt meg a szépséges lány - mondták a bölcs állatok. - Ez igaz, de az is igaz, hogy a vörösróka annyira szerette őt, hogy még a halál sem szakíthatta el tőle. Várt, egyre várt, mindig visszavárta a szépséges leányt, addig várt, míg az vissza nem tért az élők közé. Most már csak éljenek együtt boldogan: a vörösróka meg szerelmese, a szépséges lány.

Így beszéltek a bölcs állatok, s ezentúl senki sem háborgatta a vörösrókat meg a halálból visszavárt szépséges leányt.

HOGYAN TANULT MEG AZ EMBER ÜNNEPELNI, DALOLNI ÉS TÁNCOLNI?

Valamikor réges-régen a tengerparton élt egy ember meg egy asszony. A férfi nagy vadász volt, vadászútjai során messzi tájakra is elkóborolt; máskor meg kajakba ült, tengerre szállt, hogy fókát ejthessen el.

Embert soha sem láttak, emberlakta helyekre még vadászútjai során sem tévedt a tengerparti férfi.

Egy napon fiuk született. Ahogy a fiú fölcseperedett, az apja íjat adott a kezébe, megtanította nyilazni. A fiúból hamarosan éppen olyan jó szemű, biztos kezű, nagy vadász lett, mint az apja volt.

Hanem egy este hiába várták haza, csak nem jött. Várták reggelig, vártak, amíg ismét bealkonyul, a fiúnak se híre, se hamva. Apja, anyja a keresésére indult, de nyomát sem lelték, eltűnt a fiú mindörökre.

Született egy második fiuk. Ebből is nagy vadász lett, egy napon ez is elindult hazulról, csak úgy magányosan, s ennek a második fiúnak is nyoma veszett.

Született egy harmadik fiuk. Ebből is nagy vadász lett. Aprócska korában apró nyíllal vette célba a vadmadarakat, s ahogy kicsit megemberesedett, az apja odaadta neki eltűnt fivérei szép fegyvereit, nagy nyilait, ezekkel vadászott a harmadik fiú rénszarvasra meg más nagyvadra. Az apa már csak a tengert járta.

A harmadik fiú egy napon vadászat közben meglátott egy nagy sast. Az a sas először csak szitált a levegőben, aztán kerengeni kezdett a harmadik fiú felett. Az fölemelte íját, hogy leterítse a sast, de a nagy madár villámgyorsan földre szállt, ledobta tollruháját, ember képében állt a harmadik fiú elé, és így beszélt hozzá:

- Én az vagyok, aki megölte a két fivéredet. Megöllek téged is, ha nem teszel erős fogadást arra, hogy mikor hazatérsz, ünnepeket fogtok ülni, s ünnepeiteken dallal és tánccal vigadoztok.

- Megteszek mindent, amit kívánsz - mondta a harmadik fiú -, megteszek mindent, de nem tudom, mit jelentsen az, hogy ünnepet ülni, dalolni.

- Megfogadod-e, amire kérlek, vagy nem fogadod meg?

- Megfogadom, de nem értem, hogyan kell ünnepelni, dalolni, táncolni.

- Gyere velem, anyám majd megtanít mindarra, amit tudnod kell. A fivéridek nem akartak semmit sem megtanulni. Gyűlöltek az ünnepeket, gyűlöltek a dalt, ezért kellett meghalniuk. Te most gyere velem, s mihelyt megtanultad, hogyan kell a szavakat dalba szedni, hogyan kell örömeinket énekelni, örömtáncot járni, ha mindezt megtanultad, békességben hazatérhetsz.

Elindultak. Magas hegyeken keltek át. A sas nem sas, hanem ifjú ember képében járta a hegyeket, csillogott szépséges tollruhája. Hegyeiken-völgyeken, sötét szorosokon át mentek, végül egy meredek sziklacsúcs tövébe értek. Fönn a sziklacsúcson ház emelkedett. Abból a házból körös-körül látni lehetett a síkságot, ahol az emberek vadásztak. Megmászta a hegyet. A ház elé értek. A házból különös hangok hallatszottak: kopp... kopp... kopp... - mintha ezer meg ezer kalapács dobbanna hatalmas üllőn.

- Hallasz-e valamit? - kérdezte a sas.

- Mintha ezer meg ezer kalapács dobbanását hallanám - mondta a harmadik fiú.

- Anyám szívének dobogását hallod. És most állj meg itt, várj rám, én bemegyek anyámhoz, s megmondom neki, hogy megérkeztl.

A sas bement a házba.

Hamarosan visszajött a harmadik fiúért. Most a sassal együtt ő is bement a házba, s ott meglátta a sas anyját. Öreg volt, megtört és szomorú. A fia nagy fennhangon így beszélt hozzá:

- Elhoztam hozzád, anyám, ezt az ifjút, aki erősen megfogadta, hogy ünnepet ül, mihelyt hazatér az övéihez. De nem tudja, miként kell ünnepelni, hogyan kell a szavakat dalba szedni, dobolni, örömtáncot járni. Anyám! Az embereknek nincsenek ünnepeik, tanítsd meg ezt az ifjút, hogyan kell ünnepelni, dallal, dobszóval és tánccal örvendezni!

A sas anyja fölvidult. Megköszönte fiának, hogy elhozta hozzá az ifjút, aztán így beszélt:

- Mindenekelőtt építsetek tágas, szép házat, ahol sokan összeseregélhetnek!

A sas és a harmadik fiú tágas, szép házat épített. A sas anyja azután megtanította a harmadik fiút arra, hogy miként kell dobót készíteni, hogyan kell szép ütemre dobolni, hogyan kell énekelni, táncot járni.

Mikor mindezt megtanulta, a sas visszakísérte az ifjút oda, ahol összetalálkoztak, onnan aztán hazament a szüleihez. Apjának, anyjának rendre elmesélte, mi történt vele, hogyan tett erős fogadást a sasnak arra, hogy az emberek ezentúl ünnepeket ülnek, dallal, tánccal vigadoznak.

Az apa és a fiú tágas, szép házat építettek. Azután vadászni mentek, nagy zsákmánnyal tértek vissza, hogy bőségesen legyen hús a tágas, szép házban. Ezután dobokat csináltak, dalba szedték azt, amiben örömuket lelték, megénekelték a vadászatot, a napkeltét és a napnyugtát, megénekelték azt is, amitől féltek: a viharokat, az ézengést és a sötétséget.

Mikor már sok dalt tudtak, a harmadik fiú nagy útra indult, hogy vendégeket hívhasson az ünnepségre. Messze vidékeket járt be, emberekkel találkozott, emberekkel, akik párosával jártak, és farkasok, rókák meg más vadak bőrét viselték.

A tágas ház megtelt vendégekkel. Megkezdődött az ünnepség. A vendégeket jóltartották hússal, mikor a hús mind elfogyott, ajándékokat osztottak szét köztük. Az apa és a fiú ezután daloltak és táncoltak. Vendégeiket is megtanították dalolni, táncolni. Daloltak és táncoltak egész éjszaka, a dobok tamtamja úgy hangzott, mintha ezer meg ezer kalapács dobbanna hatalmas üllőn, úgy hangzott, mint a sas öreganyjának a szívdobogása.

És csak mikor véget ért az ünnepség, mikor szétszéledtek a vendégek, az apa és a harmadik fiú csak akkor vette észre, hogy a vadak prémjét viselő ember formájú vendégek voltaképpen állatok voltak. Az öreg sas küldte őket, s oly nagy volt a dal meg a vigasság ereje, hogy a rókák, a farkasok meg a többi vad az ünnepség idejére mind emberré változhattak.

Egyszer ismét vadászútra indult a harmadik fiú. Ismét találkozott a sassal, és az ismét elvitte őt az anyjához. Az öreg sas megfiatalodott, vidám volt és erős, mert mikor az emberek ünnepet ülnek, dallal, tánccal vigadoznak, megfiatalodnak mind az öreg sasok.

A dal, a tánc, az ünnepek szent madara azóta is a sas.

A MESEMONDÓ SZIKLA

Lakott egy irokéz faluban egy árva fiú. A szülei meghaltak, amikor a kicsi még csak néhány hetes volt. Egy ismerős asszony vette magához az árvát. A csöppség egészséges, erős fiúvá fejlődött. Mikor fölserdült, nevelőanyja íjat és nyilat adott a kezébe, és azt mondotta:

- Itt az ideje, hogy megtanulj vadászni. Holnap reggel menj az erdőbe, húzd meg az íjat, és annyi madarat lőj, amennyit csak találsz.

Este kukoricát morzsolt az asszony, forró hamuban megsütötte. Azt adta reggelire a fiúnak, a maradékot szarvasbőrbe csomagolta, és így szólt:

- Vidd magaddal! Egész nap fáradozol, biztosan megéhezel.

Útnak indult az árva, és hamarosan sok madarat ejtett el. Délben leült, a kukoricaszemeket eszegette, azután délután újra vadászott. Mikor este hazafelé indult, vállára fölfűzve vitte a madarakat.

Másnap reggel nevelőanyja ismét kukoricát készített reggelire, s intette, hogy nyitva legyen a szeme, mert ha jó vadász lesz belőle, egész életében nem fog nélkülözni.

A fiúcska vette íját és nyilat, batyujába kötözte a kukoricát, és ment az erdőbe. Jó szerencsével vadászott. Délben eszegette a kukoricát, és azon gondolkozott, amit nevelőanyja mondott. „Úgy teszek - gondolta -, ahogy nevelőanyám tanácsolta, és majd később, ha megnövök, nagyobb vadakra is vadászom.”

Aznap még több madarat vitt haza a fiú. Nevelőanyja megköszönte, és azt mondotta:

- Látod, most már te is dolgozol a megélhetésedért.

Harmadnap hajnalban ismét elkészítette a fiú reggelijét, s a gyerek evés után felkapta az elemőzsiás batyut, s útnak indult. Most még messzebbre ment, és este még több madarat hozott haza. Nevelőanyja megdicsérte, és újra köszönetet mondott neki.

A fiú nap nap után egyre több madarat hozott. A kilencedik nap már annyi madarat ejtett, hogy alig tudta őket a hátán hazacipelni. A nevelőanyja hármásával-négyesével összekötözte a madarakat, és a szomszédok közt szétosztotta őket.

A tizedik napon a fiú újra elindult, de most még mélyebbre hatolt be az erdőbe, mint az előző napokon. Délfelé észrevette, hogy az íj húrja meglazult. Körülnézett, hogy találna helyet, ahol a húrt újra felerősíthetné. Akkor megpillantott az erdőben egy tisztást, közepén egy hatalmas, sima, kerek sziklát. Odament, felmászott rá, és elhelyezkedett a tetején.

Amikor éppen elkészült az íj megerősítésével, egy hang szólalt meg:

- Mondjak neked meséket?

A fiú körülnézett, hogy ki szólt, de nem látott senkit. Így hát az íjával bajlódott tovább.

- Mondjak neked meséket? - kérdezte újra a hang.

Hiába nézdegélt körül, senkit sem látott. Elhatározta, hogy résen lesz, nem fogják rászedni. Abbahagyta a munkát, és figyelt. Akkor megint felhallatszott:

- Mondjak neked meséket? - A fiú úgy találta, hogy csak magából a sziklából jöhet a hang.

Megkérdezte hát:

- Ki szólt hozzá? És mit jelent az, hogy mesét mondani?

- Én szoltam, a szikla - felelte a hang -, s most rég volt történetet mondok neked. Ha adsz nekem madarakat, cserébe gyönyörű meséket hallhatsz.

- Vedd hát a madarakat.

Mihelyt a fiú megígérte a sziklának, hogy madarat ad neki, a szikla mesélni kezdett. Mikor az egyik történetnek vége volt, kezdődött a másik. A fiú ráhajtotta fejét a sziklára, úgy figyelt.

Estefelé a szikla azt mondotta:

- Most megpihenünk, de gyere ide holnap megint. Ha valaki megkérdezi, hogy mi történt a madarakkal, mondd, hogy kevesebbet találtál, és messzebb kellett menned értük az erdőbe.

Hazafelé a fiú öt vagy hat madarat lőtt. Mikor nevelőanyja megkérdezte, hogy miért hozott ma olyan kevés madarat, azt felelte, hogy a sok vadászattól ritkább lett a madár, messzebb kellett értük mennie.

A következő reggel az árva megint elindult az íjával és nyilával és a kukoricával, de elfelejtett madarakra vadászni, mert csak az járt az eszében, amit a mesemondó sziklától hallott.

Amikor egy-egy madár éppen felrepült mellette, rálőtt, de sok időt nem vesztegetett velük, egyenesen az erdei tisztás felé tartott. Mikor megérkezett, rátette a madarakat a köre, és felkiáltott:

- Itt vagyok, szikla, itt vannak a madarak is, mondd hát a mesét!

A szikla az egyik történetet a másik után mesélte. Estefelé befejezte, és így szólt:

- Ismét pihenjünk meg holnapig.

Hazafelé a fiú madarakat keresett, de késő volt már, és csak keveset talált. Nevelőanyja elmondotta a szomszédoknak, hogy amikor a fia vadászni kezdett, eleinte nagyon sok madarat hozott haza, de most csak négy-öt madár van a vállára fölfűzve, pedig reggeltől estig járja az erdőt. Ezt különösnek találták, s úgy vélték, hogy vagy eldobta a madarakat, vagy talán csak lustálkodott, nem vadászott.

Felbérelt hát a nevelőanyja egy legénykét, hogy észrevétlenül kövesse a fiát, tudja meg, mit csinál.

A következő reggel a legény is fogta íját és nyilát, és az árva fiú után settenkedett. Sikerült észrevétlenül követnie, s néha-néha maga is lőtt egy-egy madarat. A fiú nagyon sok madarat lőtt, azután amint a nap előrehaladt az égen, egyszerre keletnek indult olyan gyorsan, ahogy csak tudott.

A felbérelt legényke titkon követte, amíg odaértek a tisztáshoz. Látja, hogy az árva fiú felmászik a sziklára, és elhelyezkedik rajta.

Közelebb lopódzott hát, és meghallotta a beszédet. Minthogy nem látta, kivel beszél a fiú, kilépett rejtékhelyéről, és megkérdezte tőle:

- Hát te mit csinálsz itt?

- Meséket hallgatok - volt a válasz.

- Mik azok a mesék?

- Olyan régi dolgokról szóló történetek, amelyeket már nem tud senki. Ha hozol madarat a sziklának, neked is mesél. Csak annyit kell mondanod: „Eljöttem, hogy hallgassam a meséidet.”

Ez a legény is úgy tett, ahogy a másik tanácsolta, s a szikla neki is mesélt.

Ott ültek a fiúk, hallgatták a mesét, amíg a nap le nem ment. Akkor a szikla azt mondta:

- Most pihennünk kell, jöjjetek holnap újra.

Visszafelé menet az árva fiú ismét csak négy madarat lőtt. A nevelőanyja megkérdezte a felbérelt legénykét, hogy miért hoztak olyan kevés madarat. Azt felelte a legény:

- Követtem egy darabig a fiadat a megállapodás szerint, azután megszólítottam, és együtt vadásztunk, amíg csak ideje nem volt hazatérnünk. Csak kevés madarat találtunk.

Másnap a két fiú együtt indult el. Mire dél lett, mindketten már sok madarat lőttek. Oda-futottak a tisztáshoz, rátették a madarakat a sziklára, és azt mondták:

- Szikla, itt vagyunk, elhoztuk a madarakat, kérünk, mesélj.

Ott ült a két fiú a sziklán késő délutánig, hallgatták a meséket, de a szikla alkonyattájt megint hazaküldte őket:

- Menjetez szépen haza, majd holnap folytatjuk.

A fiúk minden elibük kerülő madarat lelőttek, de későre járt már, és nem ejthettek sok zsákmányt.

Néhány nap telt el így, s a nevelőanyja azt gondolta magában: „Biztos, hogy ez a két fiú több madarat lő, mint amennyit hazához.”

Megkért hát két felnőtt férfit, hogy titokban kövessék a fiúkat. Másnap reggel a két legényke elindult az erdőbe, a két indián pedig lopva követte őket. A fiúknál sok madarat találtak, felfűzték őket, de hamarosan abbahagyták a vadászatot, és a tisztáshoz siettek. A férfiak a fák mögött rejtőzködve figyelték, hogyan teszik a madarakat a sziklára, hogyan telepednek rá maguk is, és hogyan fülelnék lehajtott fejjel.

- Gyerünk, és nézzük meg, hogy ki beszél a fiúkhöz - mondták a férfiak. A sziklához siettek és megkérdezték: - Hát ti mit csináltok itt?

A fiúk megijedtek, de az idősebb megszólalt:

- Ígérjétek meg, hogy nem árultok el bennünket.

Az indiánok megígérték, és akkor az idősebb így folytatta:

- Üljetek fel ti is a sziklára, és maradjatok csendben.

Az emberek elhelyezkedtek a sziklán, és a fiú felkiáltott:

- Szikla, folytasd a mesét!

Mind a négyen ott ültek, fejüket a kőhöz tapasztva, és hallgatták a szebbnél szebb történeteket.

Mikor beesteledett, a szikla azt mondta:

- Holnap jöjjön ide a faluból mindenki, és hallgassák meg a mesémet. Mondjátok meg a főnöknek, hogy küldjön el minden embert, asszonyt, gyereket, s mindenki hozzon magával ennivalót. A tisztást készítsétek elő, vágjátok ki a bokrokat, hogy az emberek közel ülhesenek hozzám.

Az árva fiú azon az éjszakán a főnök elé állt, s mindent elmesélt a mesemondó szikláról, a főnök pedig hírmondót küldött, aki szétvitte a faluba a szikla üzenetét.

A következő napon készen álltak az útra. Elöl ment az árva, őt követték a többiek. Megérkeztek a tisztásra, mindenki letette a sziklára, amit hozott: húst, tortillát, egyebet. Gyökerestül kivágták a bokrokat, és körülülték a sziklát.

Amikor mindenki elcsendesedett, a szikla így szólt:

- Most elmondom a rég volt idők történetét. Valamikor réges-régen, még mielőtt megteremtődött a világ, ami ma is létezik, volt egy másik világ is. Azok a dolgok, amikről szólok, abban a réges-régi világban történtek. Néhányan közületek minden szavamra emlékezni fognak, mások csak egyikre-másikra. Lesznek, akik mindent elfelejtenek. Tudom, hogy így lesz. De mindenki tegye meg, ami tőle telik, amikor már nem én mesélek, hanem ti adjátok szájról szájra a mesét. Jól figyeljetelek hát a szavaimra.

Mindenki lehajtotta a fejét, és feszülten figyelt a sziklára. Mikor a nap már lemenőben volt, a szikla ezt mondotta:

- Most pihenünk, holnap hozzatok ismét húst és kenyeret.

Jókor reggel az emberek a sziklához siettek, s látták, hogy az előző este ott hagyott hús és kenyér eltűnt. Új ételeket tettek a sziklára, körbeülték, és vártak.

Amikor minden elcsendesedett, a szikla mesélni kezdett. Mesélt napestig, aztán azt mondta:

- Gyertek holnap újra, és akkor befejezem a mesémet.

Másnap reggel megint összeült a falu népe a szikla körül, és amikor csönd lett, a szikla mesélni kezdett, és mesélt késő estig. Azután így szólt:

- Most már berekesztem a szavam. Amíg világ a világ, emlékezzetek a most hallottakra. Mondjátok tovább gyermekeiteknek és unokáitoknak, egyik nemzedék a másiknak. Lesz, aki jobban fog emlékezni, mint a többiek, lesz, aki szebben mesél, mint mások. De egyet tudjatok: ha elmentek egy mesemondóhoz, és megkérítek, hogy mesélje el nektek a rég volt történeteket, vigyetek neki mindig ajándékot, kenyeret vagy húst, vagy ami éppen adódik. Én mindent elmondtam, ami kezdetben volt, még azt is, ami még régebben történt. Most rajtatok a sor, hogy továbbadjátok a meséimet, és örökre emlékezzetek arra, amit tőlem hallottatok.

Azzal a szikla elhallgatott.

S így is lett.

Azóta mesélik az indiánok unokákról unokáknak azokat a gyönyörű történeteket, melyeket a mesemondó sziklától tanultak, s azóta szokás, hogy a mesemondónak ajándékot vigyenek.

HŐSÖKRŐL, ISTENEKRŐL

VINNEBÉGO ÉS AZ ÁRNYAK VIGVAMJÁBÓL VISSZAHOZOTT LÁNY

Amerre a nap lenyugszik, minden bús és szomorú, amerre a nap lenyugszik, az utak az elmúlás és a halál felé vezetnek. Ahol a nap kel, ott serken az élet, abban az irányban, kelet felé volt az a sziget, ahol Vinnebégo élt. Mert sok-sok emberöltővel azután, hogy eltűnt a föld színéről, Vinnebégo élt, azon a tájon élt, ahol a nap kél. Vinnebégo nem pusztulhatott el, manido⁹ volt, nem fogott rajta a rontás, de már nem járkálhatott kedvére a világban, egy szigeten húzódott meg, hogy ott is marad a világ végezetéig.

Messze a szigettől élt egy ember. Volt ennek az embernek egy lánya, akit apja mindenekfelett szeretett. Egy napon meghalt a szeretett lány. Az apa nem akart, nem is tudott élni leánya nélkül, s barátainak egyre mondogatta, mennyire szeretne elmenni az árnyak honába, hogy ott viszontláthassa egyetlen leányát. A barátai azt mondták neki, hogy az árnyak honába csak akkor juthat el, ha előbb elmegy Vinnebégóhoz, rajta kívül senki sem tudja, merre vezet oda az út. Öt barátja meg egy nagy gyógyító-varázsló meg is ígérte neki, hogy vele tartanak, ha Vinnebégótól megtudja, merre vezet az út az árnyak közé.

Együttesen addig-addig kérlelték, kérdezték az eltávozottak szellemeit, míg végül választ kaptak, s megtudták, hogy hol találják rá Vinnebégóra. Elindultak, s addig mentek, míg a Nagy Tóhoz nem értek. A Nagy Tavon, a szigeten, rátaláltak Vinnebégóra.

Vinnebégo túlságosan öreg volt már, hogysem útnak indulhatott volna velük. A fején hatalmas cédrus nőtt, a cédrus gyökerei palástként borultak vállára, hátára, mögötte pedig nagy, kerek kő fehérlett. Az egyik vándornak, aki megkérdezte, lehetne-e hozzá hasonlóan ő maga is örök életű, Vinnebégo így felelt:

- Nem, időd ki van szabva, annál tovább nem élhetsz. Csak a kő örök életű.

- Akkor én kővé változom - mondta a vándor.

Kővé változott, s Vinnebégóval maradt az idők végezetéig.

Most már csak hatan voltak, hatan akartak eljutni az árnyak honába. Vinnebégo mindegyiküknek adott egy-egy kígyóűző láncot, s meghagyta, nehogy egy pillanatra is megváljanak tőle. Aztán így beszélt hozzájuk:

- Négy napot és négy éjszakát tölthettek az árnyak honában. Nappal nem láthatjátok a szellemeket, de éjszaka valamennyien ott táncolnak a nagy vigvamban. Lépjetek be közbük nyugodtan, s üljetek le.

Aztán az apához intézte szavait:

- Leányod az árnyak között van. Addig keresd, míg valamennyien ott táncolnak a nagy vigvamban. Valamelyik éjszaka a lányod is elmegy a táncba. Vigyél magaddal egy zsákot, s ha meglátod, ragadd meg, tedd bele a zsákba, csak így tudod elhozni onnan.

A gyógyító varázsló, az apa és megmaradt négy társuk megfogadták Vinnebégo szavát. Elmentek az árnyak honába, beléptek a nagy vigvamba, leültek, s nyugodtan nézték a szellemek

⁹ Jó szellem

táncát. Nem is esett semmi bajuk a második napig. A második napon azonban az egyik vándor kíváncsi lett, hogy vajon mi történhetik, ha leveszi nyakából a kígyóúzó láncot. Levette, s azon nyomban szellemmé lett ő maga is.

Most már csak öten voltak, öten mentek el éjszakánként a nagy vigvamba, hogy nézzék a szellemek táncát.

A negyedik éjszaka, hajnaltájt a lány is belépett a nagy vigvamba. Ingét a fejére borította, de az apja így is megismerte, s mikor a közelébe került, megragadta, s a barátai segítségével bele-tette a zsákba. Aztán valamennyien visszamentek Vinnebégóhoz, hogy megkérdezzék tőle, miként vihetik vissza a lányt a földre az élők közé. Vinnebégó azt mondta nekik, induljanak el, s mikor leszáll az éjszaka, álljanak meg, a zsákot kössék erősen egy fához, s ettől a fától olyan messze pihenjenek meg, ameddig a hang elhallatszik. Így is történt, de sokszor kelt föl és sokszor nyugodott le a nap, mire hazaértek.

Vinnebégó tanácsait követték ezután is, és ahogy ő meghagyta, az apa szép hajlékot épített, a szép hajlékban cédruságakból rakott fekhelyre tette leányát, akit hazahozott az árnyak honá-ból. És ahogy Vinnebégó meghagyta, mindent némán csinált, nem jajveszékelt, nem hullt a könnye. Mikor munkáját elvégezte, leült a kunyhó ajtaja elé. Egyszer csak a lánya hangját hallotta:

- Gyere be, apám, engedj ki a zsákból!

Az apa bement a kunyhóba, kinyitotta a zsák száját, kisegítette belőle a lányát, de mint ahogy néma volt a bánata, néma maradt az öröme is. Vinnebégó megtiltotta a hangos örvendezést, így az apa szó nélkül nézte új életre támadt leányát, akit ő hozott vissza az árnyak birodalmá-ból.

A CSILLAGLEÁNY

Algon, a vadász a prérit járva körbefutó ösvényt talált. Olyan sűrűn használnak látszott az ösvény, mintha nap mint nap sok-sok ember járt volna rajta, de sehol egyetlen lábnyom nem volt látható.

A fiatal vadász, aki soha azelőtt nem látott efféle „tündérkarikát”, módfelett elcsodálkozott, és elrejtőzködött ott a magas fűben, hátha sikerül megtudnia a titok magyarázatát.

Nem is kellett soká várakoznia.

Kis idő múlva olyan elbűvölő és édes dallam hangjaira lett figyelmes, amely fölülmúlt mindent, amiről valaha is álmodozott. A dal egyre szebb és teljesebb hangzású lett, egyre közelebből hallatszott, s mivel Algon úgy hallotta, mintha fölülről jönne, felpillantott az égre.

Fönt-fönt magasan, a tiszta kék mennybolt közepén egy pici fehér foltot pillantott meg, amely olyan volt, mintha egy kis bárányszerű lett volna. Egyre közelebb és közelebb jött, és amint a földhöz közelebb ereszkedett, a fiatal vadász megdöbbenve látta, hogy bizony nem felhő az, hanem egy fűzfavesszőből font jókora kocsi.

Tizenkét szebbnél szebb leány ült benne.

Az elbűvölő dalt, amit hallott, ez a tizenkét leány énekelte.

A fűzfa kocsi éppen a körbefutó ösvény közepébe szállt le, a leányok kiugráltak belőle, olyan kecses és bájos mozdulatokkal lejtették táncukat körbe-körbe az ösvényen, hogy gyönyörűség volt nézni őket.

Algon szeme, miután első megdöbbenéséből fölocsúdott, a legfiatalabb lánykán akadt meg. Karcsú, nagyon élénk teremtés volt ez, olyan törekeny és finom, hogy a jól megtermett vadásznak úgy tűnt, egy gyöngye szellőcske is elsodorhatná.

A fiatal vadász szívét teljesen megtöltötte a tündéri jelenség iránt érzett heves szenvedély, habozás nélkül cselekedett. Egyetlen ugrással ott termett a táncoló lányok csapatában, hogy elragadja a gyönyörű leányt.

A szépséges lányok azonban gyorsabbak voltak nála.

A legifjabb tündér kisiklott Algon ölelő karjaiból, és máris a fűzfa kocsiban termett. A többiek követték, és egy pillanat múlva már fellibbentek a levegőbe.

Csak édes, nem e világi énekük hallatszott még egy ideig a préri fölött.

A csalódott vadász hazatért a kunyhójába, de hiába igyekezett, nem tudta kiverni fejéből a csillagleányt.

Másnap, jóval a tündérek érkezése előtt, ismét ott rejtőzködött a magas prérifűben, és várta, mikor hangzik fel az elbűvölő dal, jelezve a tizenkettő érkezését.

Végre megpillantotta a fűzfa kocsit.

A tizenkét tündérlány most is táncra perdült, mint előző nap. Algon ismét megpróbálta elragadni a legfiatalabbat, de ezúttal is kudarcot vallott.

- Miért nem maradunk? - szólt az egyik csillagleány. - Hátha ez a halandó meg akar tanítani bennünket a földi táncukra!

A legfiatalabb azonban hallani sem akart a dologról, úgyhogy újra csak föllibbentek fűzfa-vesszőkből font kocsijukon. Szegény Algon hazatért, és boldogtalanabb volt, mint valaha. Egész éjszaka le nem hunyta a szemét egy pillanatra sem, csak ébren álmodozott a csalfa csillagleányról, aki szépsége finom fátylával behálózta esztét és szívét. Reggel aztán újra felkerekedett, hogy a tündérkarikához menjen.

Az járt a fejében nagy boldogtalanságában, hogyan vethetne véget szerencsétlen életének, mikor egyszerre egy kivágott fatörzset pillantott meg. A fatörzs odvaiban egerek vertek maguknak tanyát.

Algon elővette orvosságos zacskóját, és varázsszere segítségével egérré változtatta magát, abban reménykedve, hogy a csillagleányok ebben az alakban fel nem ismerhetik.

A csillagleányok megérkeztek fűzfa kocsijukon, táncba fogtak a varázslatos ösvényen, de ekkor a legfiatalabb megpillantotta az ott heverő odvas fatörzset, megrémült, beugrott a kocsiba, hogy elmeneküljön. A nővérei azonban csak kikacagták félénkségét, meg akarták mutatni neki, hogy amitől megrémült, semmi egyéb, mint egy kidőlt fa odvas törzse, és hengerítettek egyet rajta.

Ebben a pillanatban szerteszét futott az egérkompánia, ki merre látott, a csillagleányok meg utánuk. El is pusztították mindet, egyet, Algont kivéve.

Algont éppen a legfiatalabb csillagleány akarta agyoncsapni, de amikor ütésre emelte a kezét, Algon nagy hirtelen visszaváltozott emberré, átölelte a lányt, karjaiba kapta, és már vitte is hazafelé.

A megrémült csillagleányok kocsijukba libbentek, és nagy hirtelen a magasba emelkedtek.

Így vette Algon feleségül a legfiatalabb csillagleányt, s hamarosan maga felé fordította a tündérlány szívét, mert mindig kedves és gyöngéd volt hozzá. A lány persze nem feledhette származását, egyre csak régi hazáján járt az esze, de titokban tartotta bánatát, mert nem akarta panaszaival Algont megbántani.

Történt pedig, hogy évek múltán egyszer kisfiával kint járt a falu határán túl, és fűzfa-vesszőből éppen olyan kocsit font, mint amilyenel egykor a földre érkezett. Aztán virágokat szedett, szebbnél szebb tarka virágokat, hogy legyen mivel meglepnie a csillagnépet, fogta a kisfiút, és belelibbent a kocsiba, énekelni kezdte a régi varázsdalokat, és rövidesen fölrepült szülőhazájába, ahol apja, a király nagy örömmel fogadta.

Módfelett nekikeseredett Algon, mikor észrevette, hogy elvesztette feleségét és kisfiát, de tudta, hogy hiába indulna keresésükre, mert sehol a földön nyomukra sem bukkanhatna. Nap mint nap elment hát a prérre, arra a helyre, ahol a tündérkarikát találta, ott szomorkodott, bánkódott álló nap. Teltek hetek, teltek évek, év év után múlt, de semmi jelét nem látta annak Algon, hogy övéi visszatérnének hozzá.

Közben a csillagasszony és a fia szinte teljesen megfeledkeztek Algonról és a földi életről. Mikor aztán a fiú fölserdült, apja felől érdeklődött. Anyja elmondott neki mindent, és a fiú szívében vágyat érzett - apját akarta látni. Az anya beleegyezett, és úgy döntött, hogy maga is vele tart. Miközben útra készülődtek, a csillagnép így szólt hozzájuk:

- Ha visszatértek, hozzátok magatokkal Algont, és kérjétek meg, hogy hozzon valami jelet minden vadról és madárról, melyeket vadászatban ejtett el.

Képzeltetni, mekkora volt Algon öröme, amikor újra viszontláthatta asszonyát és gyermekét. Azonnal beleegyezett, hogy velük megy csillagországba. Előbb azonban keményen meg kellett dolgoznia, hogy országa minden vad- és madárfajtajából elejtsen egyet-egyet. Mikor végre megvolt vele, felhalmozta a trófeákat a fűzfa kocsiban, beszállt maga is feleségével s fiával együtt, és fölemelkedett a magasba, hogy csillagországba menjen.

A csillagnép örült Algon ajándékainak, mindegyikük elvitt belőle valamit királyuk engedélye szerint: ki egy karmot, ki egy farkat, ki egy-egy szárnyat. Aszerint, ki mit vitt el Algon trófeáiból, a csillagok négylábú vadakká és madarakká változtak. Algonnak, asszonyának és fiuknak a fehér sólyom tolla maradt, szárnyra kaptak hát, és leröppentek a prérire. Ott élnek utódaik ma is, mindenki láthatja őket.

A VÖRÖS HATTYÚ

Élt egyszer három testvér. A legkisebbiket Odzsibvénak hívták. Ez egyszer elment vadászni, és egy medvét ejtett. Éppen azt nyúzta, mikor nagy ámulatára látja, hogy körös-körül csupa vörös az ég. Először azt hitte, a szeme káprázik; megdörgölte hát, de a vörösség csak ott maradt az égen, s most már valami hangot is hallott, olyasmit, mintha ember szólt volna. Elindult a hang irányában. Egy tó partjára ért; annak vizén csodálatos szép hattyú ringatózott, tolla rőten csillogott a napfényben, s az a különös, csengő hang is tőle származott. Akkor eszébe jutott, hogy otthon, abban a bőrtarisznyában, amely apjuktól maradt rájuk, van három varázsníl. Gyorsan értük ment; célba vette a hattyút, és kilőtte mind a három nyilat. Az első a közélében csapott a vízbe, a második a szárnyát súrolta, de a harmadik belefűrődött a melle fölött a nyakába. A hattyú verdesni kezdett a szárnyával, aztán lassan mégis fölemelkedett, s elszállt napnyugat felé. Odzsibvé bottal üthette a nyomát.

Tudta, hogy két bátyja nagyon haragszik majd rá, amiért ki merte nyitni apjuk tarisznyáját, megpróbálta hát visszakeríteni a varázsníllakat, de csak kettőt látott a vízen, a harmadikat a hattyú magával vitte. „Aligha juthatott messzire azzal a sebbel a nyakán” - gondolta, és elhatározta, hogy utána megy.

Híres futó volt, sebesebb a nyílnál; futni kezdett hát nyugatnak, préríken át, dombokon át; futott egész nap, míg csak be nem alkonyodott. Akkor hangokat hallott, emberi beszédet meg a fagurítás döngését, s az egyik emelkedésen nagy tábor pillantott meg. Az őr már jelezte közeledését az egyik dombtetőről. A törzsfőnök szívélyesen fogadta, bevezette vigvamjába, leültette, étellel kínálta, s meghagyta a lányának:

- Hozd be kedves barátunk batyuját, és ha elvásott, foltozd meg a mokasszinját.

Az ifjú örült a barátságos fogadtatásnak, de mert fáradt volt az egész napi futástól, hamarosan lefeküdt és elaludt.

Másnap megkérdezte a lánytól:

- Nem láttál erre szállni egy vörös hattyút? Azt keresem; ha láttad, kérlek, mondd meg, merre röpült.

- Csak nem képzeled, hogy utoléred? - mondta a lány, majd mikor az ifjú erősködött, hozzátette: - Ostobaság!

De azért mégis megmutatta neki az utat.

Napkeltéig Odzsibvé csak lassan baktatott; de mikor a nap fölkelt, ismét futni kezdett; futott, míg újra be nem esteledett, s egy másik nagy tábor közelébe nem ért. Ott is szívesen fogadták; a törzsfőnöknek ott is volt egy lánya, még sokkal szebb, mint a tegnapié, s annak úgy megtetszett a sudár fiatalember, hogy legszívesebben maguknál marasztotta volna. Odzsibvénak azonban egyre csak a hattyú járt az eszében, kivált miután megtudta, hogy alkonyat előtt látták elszállni a falu fölött.

Másnap reggel megint megkérdezte az irányt, aztán megint futott egész nap, s estére egy kunyhóhoz ért. A kunyhóban egy öregember kuporgott a tűz mellett, s mintha észre sem vette volna az ajtóban az ifjút. De aztán egyszerre csak megszólította: lépjen be, telepedjék le, mindjárt ad neki enni.

- Üstöcském a tűzön áll - mondta, s abban a pillanatban három láb termett a tűz fölött, rajta cserépcsupor. Az ifjú éhes volt, s bár nem mutatta, bizony igen elfanyalodott a kedve, mikor látta, hogy az öreg nem tesz a csuporba csak egyetlen szem kukoricát meg egyetlen áfonyabogyót. Amikor az étel megfőtt, az öregember hamarosan leparancsolta az edényt a tűzről.

- Láss hozzá, unokám - mondta, és Odzsibvé egyre-másra ürítette ki a csuprot, de az mindig újra megtelt mindaddig, míg az ifjú jól nem lakott. Akkor az öreg visszaparancsolta az edényt a helyére, vendégét meg ellátta mindenféle jó tanáccsal, hogyan juthat el a vörös hattyúhoz.

- Sokszor elszállt már erre - mondta -, de azok közül, akik a nyomába szegődtek, még soha nem tért vissza senki. Nagyon erősen el kell szánnod magad, és mindenre föl kell készülnöd.

Másnap hajnalban Odzsibvé ismét útnak eredt, és estére megint egy öregember kunyhójához ért. Ott is szívesen fogadták, és minden úgy történt, mint az előző napon. Harmadnap estére ugyancsak egy öregemberre akadt. Ez is megvendégelte kunyhójában, majd így szólt hozzá:

- Nehéz dologra vállalkoztál, fiatal barátom. Sok, nagyon sok ifjú haladt el már erre ugyanazzal a céllal, mint te, de vissza még egy sem tért. Légy résen; ha jó szellemeid erősek, sikerrel járhatsz. A vörös hattyú egy gazdag varázslónak a lánya, és apja legalább annyira ragaszkodik a lányához, mint a vampumkincseihez.¹⁰ Valamikor régen vampumsapkát viselt a skalpján; de indiánok jöttek egy idegen törzsből, és azzal az ürüggyel, hogy törzsfőnökük beteg lányát akarják gyógyítani vele, elragadták tőle a skalpjával együtt. Most aztán gúnyt üznek zsákmányukból, és valahányszor gúnyolják, a varázsló mindig hangosan nyögdécsel fájdalomában. Sok fiatalembert csalt már a vörös hattyú apja kunyhójába, mert aki visszaszerzi a varázsló vampumskalpját, jutalmul megkapja a lánya kezét. De ez eddig még senkinek sem sikerült.

Így szólt az öreg, s még sok hasznos tanáccsal ellátta, aztán útjára bocsátotta az ifjút.

Odzsibvé kora hajnalban fölkerelkedett; egész álló nap futott, majd ahogy beesteledett, messziről keserves nyögdécselést hallott. A varázsló nyögött, és egyre a kunyhójába hívogatta. Az ifjú belépett, s nem talált odabent mást, csak az öreget: kopasz koponyája csupa vér volt.

A fiatalembert nyomban észrevette, hogy a kunyhó belsejét középuított kettéosztották. Az elválasztott részből időnként különös surrogást hallott, s ebből sejtette, hogy a hattyú lakik ott. A varázsló elmondta neki a bánatát; megkérte, legyen segítségére, és jutalmul a kincseit ígérte neki. Aztán kikérdezte, milyen álmokat látott, mikor magányba vonulva böjtölt. Az ifjú elmesélte neki álmait. Az öreg, ahogy hallgatta őket, egyszer csak fölkiáltott:

- Ez az! Te vagy az igazi! Te adhatod vissza életemet; de vállalkozol-e rá, hogy a skalpomat visszaszerzed?

Az ifjú vállalkozott rá. Lelkére kötötte a varázslónak, jól figyeljen, és álljon készen, mihelyt olyv rikoltását hallja, mert ezzel jelzi majd neki, hogy sikerrel járt. Azzal másnap hajnalban útnak indult, és délutánra egy népes, nagy faluba ért. A falu közepén pózna nyúlt magasba, annak tetején lógott a varázsló skalpjá. Időnként harci üvöltés hangzott fel, a falu lakossága ugyanis hadi táncot járt a pózna körül.

Mielőtt bárki is észrevette volna, az ifjú gyorsan kolibrivá változott, és a scalp felé röpült. De néhány harcos fölfigyelt rá; erre kolibriból pihévé változott, s úgy lengedezett lassan a scalp

¹⁰ Csigákból és kagylókból csiszolt fehér vagy lilás gyöngyszem, a keleti indiánok legkedveltebb dísze, értéktárgya és váltópénze

felé a fuvalomban. Mikor a pózna tetejéhez ért, leakasztotta róla a skalpot, és lassan-lassan ellengett vele, alig néhány lábnyira az indiánok feje fölött, mert nagyon nehéz volt neki a skalp. Alatta zúgott, háborgott a fölbolydult tömeg, neki azonban sikerült némi előnyt szereznie. Akkor ölyüvé változott, és a varázsló kunyhója felé nyilamodott. A varázsló pedig, mihelyt meghallotta az ölyv rikoltását és szárnyzuhogását, kidugta fejét a kunyhó ajtaján, úgy, ahogyan előre megbeszélték. Odzsibvé olyan hevesen vágta fejére a vampumskalpot, hogy az öreg egész testében megrázkódott, és reszketve a földre hanyatlott. De a skalp jól megült a fején.

A fiatalember, miután visszaváltozott ölyüből ifjúvá, belépett a kunyhóba; de sokáig kellett várakoznia, míg a varázsló magához tért kábulatából. Az végre föleszmélt a kunyhó előtt; főlegyenesegett fektéből, s a következő percben ott állt az ámuló Odzsibvé előtt, nem mint öregember, hanem mint szép, sudár ifjú. Köszönetet mondott szabadítójának, s még néhány napig magánál marasztotta, a vörös hattyút azonban egy árva szóval sem említette neki.

Mikor eltelt a néhány nap, és Odzsibvé nekikészült, hogy hazainduljon, gazdagon megajándékozta vampummal, ruhákkal és mindenféle egyéb kincessel. Az ifjú most sem említette neki, mennyire vágyakozik a vörös hattyú után. Elszívták a búcsúpipát; akkor a varázsló még egyszer köszönetet mondott neki, s így szólt hozzá:

- Barátom, örökre hálás vagyok neked. Szívesen veled mennék, de hivatásom miatt itt kell maradnom. Amit adtam neked, abból életed végéig megélhetsz. De látom, valami még nyomja a szívedet, csak nem akarsz beszélni róla. Tudd meg hát: megfogadtam, hogy aki visszaszerzi a skalpomat, jutalmul megkapja érte a vörös hattyút.

Erre kinyílt a kunyhó különválasztott részének ajtaja, s ott állt a vörös hattyú gyönyörűséges ifjú lány képében.

- Ez az én édes húgom - mondta a varázsló. - Vidd magaddal, és bánj jól vele; megérdemli. Örömet meg veled rokonaid és barátaid körébe.

Búcsút vettek mindketten a varázslótól, és lassan útnak indultak Odzsibvé hazája felé.

Két vagy három napig vándoroltak, akkor elérkeztek az első öregember kunyhójához. Az szívesen fogadta őket, s egy zsák kincset adott a fiatalembernek különféle jó kívánságok kíséretében. Ugyanígy történt a másik két öregembernél is.

Utána az egyik faluba értek. A törzsfőnök barátságosan behívta őket a kunyhójába, lányát pedig Odzsibvé busásan megajándékozta kincsekkel a zsákból, melyet az öregembertől kapott.

Másnap, mikor útra készültek, azt kérdezte tőle:

- Van egy szép, derék bátyám, eljössz-e hozzá feleségül?

A lány nem sokat kérette magát, s apja is beleegyezett a dologba. Így indultak tovább.

Másnap a másik faluba értek, s minden ugyanígy történt. Mikor másnap hajnalban útra készülődtek, Odzsibvé ott is megkérdezte a törzsfőnök lányától:

- Van egy szép szál kisebbik bátyám, eljössz-e hozzá feleségül?

És ez a lány is velük tartott; és nemcsak a lányok mentek velük, hanem sok család is; úgy vonultak a dombokon és prériken át, mint egy népes törzs, és nemsokára Odzsibvé otthonához értek. Odzsibvé ott kivált a csoportból, előrement, és belépett a két bátyja kunyhójába. Minden csupa pizok és hamu volt odabent. Két bátyja meg gyásza jeléül bekormozta arcát, és bána-

tosan üldögélt a kihamvadt tűzhely mellett. A kisebbik még úgy is tett, mintha észre sem vette volna öccse érkezését. Csak akkor élenkült föl, amikor Odzsibvé elmesélte, milyen szép feleséget szerzett nekik. Hanem akkor aztán volt vigalom, örvendezés; ugrálni, szökdécselni kezdtek, mintha megháborodtak volna, s alig lehetett rávenni őket, mossák meg arcukat, s készüljenek föl asszonyaik fogadására.

Egy darabig boldog békességben éltek. Egy idő múltán azonban a két idősebbik testvér morgolódni kezdett, hogy Odzsibvé annak idején elpazarolta az apjuktól maradt varázsnnyilakat; követelték, szerezzen helyettük másikat. Igazában azonban meg akartak szabadulni tőle, hogy szolgálójukká tegyék a feleségét.

Odzsibvé vállalkozott rá, hogy új varázsnnyilakat kerít. Addig vándorolt, míg el nem ért egy mélységes mély lyukhoz; az a lyuk az elköltözött lelkek világába vezetett. Ahogy leereszkedett, tágas, szép mezőség tárult a szeme elé. A mezőn először egy csapat bivallyal találkozott. A bivalyok emberi szóval szóltak hozzá; megkérdezték tőle, hogyan került ide, s mi járatban van; Odzsibvé meg elmondta nekik, hogy varázsnnyilat keres.

- Te vagy az első ember, aki lemerészkedett országunkba; halandó eddig még sohasem járt itt - mondta neki a vezérbivaly, és csordájával együtt egy kicsit hátrahőkölt, mintha félne tőle. - Fordulj gyorsan vissza, mert bátyáid bántalmazni akarják a feleségedet. Bátorságod jutalmául ott, annak a fának tövében három varázsnnyilat találsz; hanem aztán soha többé ne merészkedjél erre a vidékre.

Odzsibvé megfordult; nyugat felé valami fényességet látott, de nem a nap volt. Megkérdezte a vezérbivalytól, mi az.

- Az a jó lélek lakhelye.

- Hát amott az a fekete felleg?

- Az meg a gonoszság fészke.

Odzsibvé nem kérdezett többet; fölvette a fa tövéből a három varázsnnyilat, és jó szellemei segítségével sikerült hamarosan kikapaszkodnia a napvilágra. Nagyot lélegzett a friss, földi levegőből, és útnak indult hazafelé.

Sokáig vándorolt, míg végre föltűnt előtte a faluja. Ahogy a kunyhójuk elébe ért, hallja, hogy odabent javában azon veszekszik a két bátyja, melyiküknek legyen a szolgálója Odzsibvé felesége. Az asszony azonban nem akarta szolgálni egyiküket sem, hanem egyre csak holtnak hitt urát siratta keserves állhatatossággal.

Odzsibvé haragosan toppant a kunyhóba. A két gonosz bátya, mikor meglátta, abbahagyta a veszekedést; ijük után kaptak, hogy végezzenek öccsükkel. Odzsibvé azonban gyorsabb volt, megragadta íját, és megfeszítette rajta a húrt. A gonosz testvérek eszeveszetten menekültek, és soha többé nem mertek visszatérni a falujukba.

Attól fogva boldogan élt feleségével, a vörös hattyúval.

A NYÍLVESSZŐBŐL KÉSZÜLT LÁNC

Volt két előkelő fiatal indián, igen jó barátok voltak. Az idősebbiknek főnök volt az apja, és a falu közepén volt a házuk, a fiatalabb a tábor szélén lakott. A fiúk hol az egyik, hol a másik házban játszottak, s nagyon sok íjat és nyílveesszőt készítettek.

Egy alkalommal a fiúk ismét versenyre keltek: melyikük tud több nyílveesszőt készíteni. A tábor mögötti dombon szép magas gyepek nőttek, és a gyermekek itt játszadoztak, hacsak idejük engedte. Egy szép, holdas éjjelen is ide indultak. Útközben a fiatalabb, aki elől ment, azt mondta:

- Barátom, nézd a holdat, nem gondolod, hogy ugyanolyan formájú, mint az a kagyló, amelyet ajakdíszül hord anyám?

A másik azt felelte:

- Ne szólj többet, ilyen tiszteletlenül nem szabad a holdról beszélni.

Hirtelen minden elsötétedett, az idősebbik és előkelőbb fiú szivárványszerű karikát látott megjelenni. Amikor ez eltűnt, vele együtt eltűnt a barátja is. Hiába hívta, választ nem kapott. Azt gondolta: „Úgy látszik, fölszaladt a dombra, hogy elmeneküljön a szivárvány elől.” Fölnézett, és újra ott látta a holdat az égen.

A főnök fia felért a dombra, és körülnézett, de barátja nem volt sehol. Akkor már sejtette, hogy a hold elvitte magával; a kerek szivárvány, amit látott, a hold volt.

Így hát az egyedül hagyott fiúcska sírdogált, és azután kipróbálta az íjakat. Egyikre a másik után kötött húrt, de mindegyik eltört. Végül eltörte a saját íjait is és barátja íjait is, csak egyet nem, amelyik nagyon kemény fából készült. Azt gondolta: „Most a hold melletti csillagot veszem célba.”

Volt azon a helyen egy nagyon nagy és fényes csillag. Kilőtte nyilát a csillag felé, s miközben nézte, a csillag valóban elsötétedett. S ekkor abból a halomból, amelyet készítettek, egyik nyilat a másik után lőtte ki, és egyre bátrabb lett, amikor látta, hogy egyik nyila sem tér vissza. Egy idő múlva észrevette, hogy a nyilak egymáshoz tapadva láncot alkotnak. Végül is a fellőtt nyilakból készült lánc leért egész a válláig. Ekkor még egy utolsó nyilat akasztott rá, hogy a lánc tökéletes legyen.

A fiúcska nagyon szomorú volt, hogy elvesztette barátját, s mikor lefeküdt a nyíllánc alá, elaludt. Amikor felébredt, körülnézett a dombon, és íme, a nyilak helyén az égből leereszkedő hosszú létra volt, amely mellette ért véget. Elhatározta, hogy felkapaszkodik a létrán, előbb azonban mindenféle fajta gyümölcsfa és bokor ágát szedte össze, s a hajába tűzte őket.

Egész nap felfelé haladt a létrán, éjjel megpihent. Amikor másnap reggel felébredt, érezte, hogy valami húzza lefelé a fejét. Megfogta az egyik bokor ágát, amely a hajába volt tűzve, és úgy találta, hogy tele van málnával. Amikor megette a málnát, új erőre kapott, és visszarakta az ágakat a hajába. Délben megint megéhezett, s megint kiszedett egy másik ágat a hajából, amely tele volt kék áfonyával. Az égből már nyár volt, ezért értek meg a bogyók. Másnap reggel újra megéhezett, és a hajából kihúzott egy ágat, amely tele volt vörös áfonyával.

Mikor felért a létra tetejére, nagyon elfáradt. Mohát, puha gyepeket gyűjtött össze, és lefeküdt aludni. Miközben aludt, valaki odajött hozzá, és megrázta.

- Kelj fel, kedves fiú!

A fiú felébredt és körülnézett, de senkit sem látott. Ekkor úgy tett, mintha újra elaludna, de titokban kilesett a szempillája alól. Egy nagyon szép pici lány jött feléje. Ruhája tiszta volt, rendes, cipőcskáját sok sündisznó tuskéje díszítette. A kislány így szólt:

- Azért jöttem, hogy elvigyelek nagyanyám házába.

A fiú elment a kislánnyal, és egy kicsiny házhoz érkezett. A kis házban egy öregasszony élt. Az öregasszony megkérdezte:

- Miért jöttél ide, fiacskám?

A fiú azt felelte:

- A barátomat követtem, aki eltűnt.

- Ó - felelte az öregasszony -, nincs messze, itt van a szomszédban, mindennap hallom sírni. Ő a hold házában van bezárva.

Akkor az öregasszony enni adott a fiúnak. Csak odatette a kezét a szájához, és bármit kívánt, lazacot vagy mást, az azonnal megjelent. A lazac után bogyókat is adott neki, és azután húst is, mert tudta, hogy a fiú nagyon megéhezett a hosszú úton. Azután ajándékozott neki egy fenyőtobozt, egy vadrózsaágot és egy kis követ.

A fiú elindult a hold háza felé, és hallotta, amint a barátja kétségbeesetten kiáltozik; felmászott a ház kéménylyukába, de ott már nem tudott kijutni. A főnök fia kívülről felmászott a kéményhez, és kihúzta a barátját.

Betették az elvarázsolt fenyőtobozt a hold házának kéményébe, ahol a fiú fogoly volt, és meghagyták neki, hogy utánozza a fiú hangját: azután elfutottak.

Egy idő múlva azonban a fenyőtoboz leesett a kéményből, és nem kiáltozott tovább. Így a hold rájött, hogy foglya megmenekült, és a szökevények után indult. Amikor a főnök fia észrevette ezt, eldobta a vadrózsaágot, amit az öregasszonytól kapott. Az ág nőni kezdett, bokorra terebélyesedett, s a holdnak nagy fáradságába került áttörni az ágakon.

Majd újra közeledett feléjük. S már csaknem elérte őket. A fiúk eldobták a követ, azonnal hatalmas sziklává nőtt. A hold nem tudott átjutni rajta, újra meg újra visszacsúszott. Azóta sem árthat a földi embernek a hold, és nem juthat le a földre.

Amikor a fiúk elérték az öregasszony házat, örvendeztek egymásnak, hiszen menekülés közben alig volt idejük egymást üdvözölni. Az öregasszony enni adott nekik, s mikor elkészültek, azt mondta:

- Menjetek, feküdjetek le ugyanazon a helyen, ahol megérkeztetek. Ne gondolatok semmi másra, csak a földi játszótérre, ahol együtt játszottatok.

Úgy is tettek.

Egy idő múlva azonban az a fiú, akit elfogott a hold, az öregasszony házára gondolt, és azonnal ott találta magát. Az öregasszony azt mondta:

- Menj, feküdj le újra, de ne gondolkodj rám többé. Semmi másra ne gondolkodj, csak a játszóhelyetekre.

Most már sikerült. Elaludtak, s amikor fölébredtek, ott feküdtek a dombon, a létra tövéénél. Egy ideig heverésztek, és meghallották, hogy a főnök házában verik a dobot, mert halotti torra készülnek. A főnök fia így szólt:

- Gyerünk haza!

A másik azonban azt felelte:

- Várjunk, amíg vége van a halotti tornak.

Később a fiúk elmentek a ház elé, és figyelték, amint a gyászolók arcukat befeketítve megérkeztek. Egy fa mögött húzódtak meg. A halotti tánc egész éjjel tartott, de senki sem ismerte fel őket.

Később a főnök fia arra gondolt: „Bárcsak az öcsém jönne erre!” S valóban hamarosan kijött a házból az öccse.

Megszólította az idősebb testvér:

- Gyere ide, öcsém, én vagyok!

De a gyermek félt, visszaszaladt a szobába, és így szólt anyjához:

- A bátyám és a barátja állnak künn.

- Miért mondod ezt? - felelte az anyja. - Hát nem tudod, hogy a bátyád meghalt?

A gyermek azonban megismételte:

- Csakis ő lehet az, hiszen megismertem a hangját és őt magát is.

Az anya nagyon sírt. Erre azt mondta a kisfiú:

- Kimegyek, és behozok egy darabot az ingéből.

- Jól van - mondta az anyja -, akkor elhiszem, amit mondtál.

A kisfiú kiszaladt, leszakított egy darabot bátyja ingéből. Ez azután meggyőzte az édesanyját is.

Hírül vitték a többieknek, hogy megjöttek a fiúk. Eljöttek a másik fiú szülei is, és együtt ünnepeltek.

Az egész falu egybegyűlt, hogy üdvözölhesse a fiúkat, akik ilyen csodálatos módon menekültek meg.

A BÖLÉNYASSZONY

Volt egyszer egy kisfiú, akinek varázsló volt az anyja. Mindketten emberi formát vagy bölény alakot ölthettek, ahogy kedvük tartotta.

Anya és fia a bölénycsordában éltek, de a kisfiú apja ember volt, s távol asszonyától és fiától, egy indián faluban lakott.

Egy idő múlva a fiú vágyódni kezdett az apja után. Emberi formát öltött, s felkereste az indiánok lakhelyét, s egész nap ott játszadozott a gyerekekkel. Este a törzsfőnök fiával tért haza. A kunyhóban ott találta a törzsfőnököt, s kérte, hogy lenne segítségére megkeresni apját. A törzsfőnök megszánta a fiút, összehívta a falu véneit. Mikor mind összegyűltek, arra biztatták a gyereket, válassza ki, melyik az apja. A fiú jól megnézte az öregeket, és azt mondta, hogy az apja nincs köztük.

Másnap a törzsfőnök szétküldte a hírnököket, hogy a férfiakat hívják össze. A fiú ismét jól megnézte őket, de megint csak azt mondta, hogy egyik sem apja.

Akkor a törzsfőnök elküldte követeit, hogy a falubeli nőtlen legényeket hívják össze. Amikor mind összegyűltek, a gyerek odalépett az egyikhez, átölelte, és azt mondta:

- Ez az én apám.

Nagy boldogságban élt együtt apa és fia. Nemsokára azonban a gyerek vágyódni kezdett az anyja után, és kérte apját, hogy látogassák meg.

- Amikor meglát téged - mondta a kisfiú -, neked ront, és négyszer felöklel. De te csak törd, meglásd, nem lesz bántódásod.

Így is történt. Másnap a fiú és az apa útnak indultak. Találkoztak egy bölénnyel, s az tüstént nekilódult, és felöklelte a férfit. Négyszer rohant neki, de a férj nyugodtan tűrte. Negyedszerre a bölény asszonnyá változott, és elindult férjével és gyermekével vissza az indiánok közé. Ott élt az asszony a faluban, csak arra kérte a férjét, hogy soha ne nyúljon tűzzel feléje, mert abból nagy baj származhat mindannyiukra.

Teltek-múltak az évek, és nagy boldogságban élt együtt a család. A bölény jó háziasszony volt, szépen tartotta a kunyhót, ízes ételeket főzött férjének. Egy este azonban a férj váratlanul vendégeket hozott a házba. Az asszony vonakodott a váratlan vendégeknek vacsorát főzni.

A férj nagyon megharagudott, s hirtelen haragjában felkapott egy parázsló ágat a tűzhelyről, és ráütött a feleségére. Abban a szempillantásban a felesége és a gyermeke bölénnyé változott. Az emberek látták, amint egy nagy és egy kis bölény kifutott a faluból. Most már hiába volt minden, bánkódott a férfi, gyászolta a feleségét és gyermekét. Várta sokáig vissza, de mikor nem hallott felőlük hírt, elindult utánuk.

Hogy nyugodtan közeledhessen a bölénycsordához, maga is bölénybőrt öltött. Hosszú vándorlás után elérkezett arra a helyre, ahol a bölények ünnepi táncot jártak. Már messziről hallotta dübörgésüket.

Amikor közelebb ment a táncolókhoz, meglátta a fiát, aki bölényalakot viselt. Odalépett a fiúcskához és kérte, mondaná meg az anyjának, mennyire megbánta hirtelenségét, és hogy vágyódik utánuk.

A fiú erre azt felelte, hogy az apjának előbb próbát kell tennie. Megmondta azt is, a bölények vezére azt fogja parancsolni neki, hogy válassza ki fiát a sok kis bölény közül. S minthogy ő szereti az apját, és segíteni akar neki, amikor a kis bölényborjak elé ér, majd feltartja a farkát.

Ezután a fiú visszafutott a csordához, az apja meg a bölények vezére elé lépett, s elmondta, mi járatban van. A vezér azt kívánta, hogy először is válassza ki gyermekét a többi bölény közül. Odavezették a bölényborjakat a férfi elé. Az indián hamarosan kiválasztotta saját gyermekét, felismerte arról a jelről, amelyben megállapodtak.

A bölények vezére azonban nem elégedett meg ezzel, és azt mondotta, hogy az apának összesen négyszer kell felismernie gyermekét. A kis bölénygyermek megsúgta apjának, hogy másodszorra becsukja fél szemét, erről ismeri majd fel. Amikor elérkezett az idő, ismét előhozták a kis bölényborjakat, és a bölények vezére megparancsolta, hogy az apa mutassa meg gyermekét. Így is történt, az apa megint csak rátalált a fiára.

Azután a harmadik próba következett. A fiú megsúgta apjának, hogy ezúttal egyik fülét leereszti. A lecsüngő fülről az apa ismét szerencsésen felismerte fiát.

Végül elkövetkezett a negyedik próba ideje. A fiú megsúgta apjának, hogy ezúttal táncolni fog, és feltartja egyik lábát. Csakhogy a kis bölényfiúnak volt egy jó barátja a csordában. Amikor a borjakat a főnök elé vezették, hogy az apa kiválassza a fiát, ez a jó barát látta, hogy a kis bölényfiú táncolni kezd, s feltartja egyik lábát. A másik fiúnak tetszett a tánc, s ő is utánozta. Ekkor az apa látta, hogy nemcsak egy, hanem két kis bölény emeli fel a lábát tánc közben, s erre tudta, hogy neki kell választania. Szerencsétlenségére rosszul választott, nem találta el, hogy melyik a fia.

A bölénycsorda nekirent az indiánnak, és addig lökdösték, rugdosták, amíg holtan esett össze. Azután mind továbbvonultak, csak a felesége, a fia és egy öreg bölénybika maradt ott. Ők hárman énekelték el a gyászéneket a szerencsétlen teteme fölött.

Az öreg bölény azt tanácsolta, nézzék meg, hátha találnak ott a porban egy ép csontot. Addig túrták, forgatták a földet, ahol a bölénycsorda bosszút állt az indiánon, míg végül találtak egy kis ép csontot. Az öreg bika ebből a csontdarabkából életre varázsolta a férfit. Amikor meg-elevenedett, megtudta az öreg bölénybikától, hogy nagy hatalomhoz jutott. Megkapta azokat a fejdíszeket és botokat, melyeket a bölények tánc közben használnak, és az öreg megtanította az ünnepi énekekre is.

A bölényasszony és a fia ismét emberré változtak, hazatértek a faluba. A fiú később megalapította az indiánok között a bölénybika és a bölényszarv társaságot, s az asszony is olyan titkos társaságot alapított, mely a mai napig is meglelhető az indiánok közt.

A VIZESKORSÓBAN LAKÓ FIÚ

Egyszer régen egy szép indián leány a forráshoz ment vízért, és a forrás mellett agyagkorsót talált. Szép korsó volt, megtetszett a leánynak, kérdezgette ettől-attól, hogy kié lehet, de senki sem tudta. Ekkor a leány felkapta és hazavitte. Letette a bejárat mellé a korsót, de mennyire elcsodálkoztak mindannyian, amikor a korsó megszólalt:

- Éhes vagyok, adjatok enni!

Nem tudták, honnan jön a hang, de a korsó folytatta a beszédet:

- Én a korsóban lakó kisfiú vagyok, és adjatok ennem, mert éhes vagyok.

Ételt és italt öntöttek a korsó szájába, a kisfiú pedig elbeszélgetett velük. Elhatározták, hogy a lány örökbe fogadja a korsóban lakó fiúcskát.

A fiúcska nőtt, növekedett a korsóval együtt; nem volt keze-lába, de igen kedvesen beszélt, és a lány is meg szülei is nagyon megszerették.

Az indián gyerekek gyakran tértek be a házba, hogy elbeszélgessenek a korsóban lakó fiúval. De a leány, aki örökbe fogadta, sokszor sírt éjszaka, hogy ilyen különös gyermeke van.

Amikor a hó leesett, az indián férfiak elmentek vadászni. Így szólt a korsócska:

- Nagyapám, vigyél engem is a vadászatra.

- Ó, szegény unokám - mondotta az öregapó -, hogy akarnál vadászni, hiszen se karod, se lábad? - De a korsócska addig rimázkodott, amíg az öregember elvitte magával az erdőbe.

Egy domb tetején állva meglátták a hóban a nyúl nyomát.

Az öreg egyik irányban indult el a nyúl után, a korsó pedig a másik irányban gurult. Ahogy gurult, gurult lefelé a domboldalról, nekiütközött egy sziklának.

Száttört a korsó, és egy szép indián fiúcska bújott ki belőle. Örült, hogy megszabadult agyagbörtönéből. Színes kerek gyöngyök díszítették a nyakát, fülbevalói türkizből valók, lábán finom mokasszin, ruhája pedig szarvasbőrből készült. Még naplemente előtt négy nyulat fogott, mert gyorsabban futott a leggyorsabb nyúlnál.

A nagyapó ott várt rá a domb alján, de nem ismerte meg. Megkérdezte a fiúcskától:

- Nem láttad valahol az unokámat?

- Nem, nem láttam.

- Ó, istenem, már milyen késő van: remélem, nem történt semmi baja.

- Senkivel sem találkoztam - mondta a fiú. De megsajnálta az öreget, mert olyan szomorú volt, és elárulta: - Én vagyok az unokád.

- Ó, te nem lehetsz az unokám, csak nevetsz rajtam. Hisz az én unokám korsócska, nincsen se keze, se lába.

Akkor a fiú így felelt:

- Megmondom az igazat. Én vagyok a te unokád. Ma reggel te hoztál ide. Amint gurultam a dombon, nekiütköztem egy sziklának, eltört az agyagkorsó, és én kibújtam belőle. Én éltem mostanáig a korsóban, hidd el.

Nagyon megörült ennek az öregapó.

Amikor hazaértek, látja ám a lány, hogy az apjával egy szép fiú érkezett. Zavartan elrejtőzött, mert szégyellte magát az idegen előtt.

De az öregapó azt mondta:

- Köszönts a fiadat, ő a vizeskorsócska.

A nagyanyó csodálkozva kérdezte, hogyan lett a korsócskából ilyen szép szál fiú. Elmondták a történetet, és végül meggyőzték az asszonyokat is.

A fiú ezután a többi indián fiúcskával együtt játszott, vadászott; de egy idő múlva azt monddta:

- Szeretném tudni, hol van az édesapám.

- Ó, kisfiam - mondotta az anyja -, nem tudom én azt, ott taláلتalak téged a forrás mellett.

- Elmegyek, és megkeresem az apámat - válaszolta a fiú.

Hiába kérte az anyja, hiába kérték nagyszülei, nem volt a fiúnak maradása. Így hát elemózsiát készítettek számára, és elindult a folyó felé.

Amikor a folyóhoz ért, egy férfival találkozott, s ez a férfi megkérdezte tőle:

- Hová tartsz?

- Meg akarom keresni apámat.

- Hol van az édesapád?

- Az édesapám egy forrásban lakott.

- Sohasem fogod megtalálni az apádat - mondta az ember.

- Pedig elmegyek utána a világ végére is - válaszolta a fiú.

- Ki az apád? - kérdezte a férfi.

A fiú rátekintett, és azt mondta:

- Talán te vagy az apám.

- Azt hiszed?

- Megismertelek.

A férfi megpróbálta megijeszteni a fiút, de a fiú addig ismételte, hogy: „Te vagy az apám”, míg a férfi válaszolt:

- Bizony én vagyok, és azért jöttem, hogy találkozzam veled.

Átölelte a fiát, és elvitte haza, a folyó forrásvidékéhez.

Sok ember lakott a forrásnál, ezek is átölelték a fiút, és nagyon örültek neki. Megtalálta hát az apját és apjának rokonait.

Egy éjszaka maradt itt, másnap pedig visszament anyjáért, aki annak idején megtalálta a korsócskában, és felnevelte.

A korsócskában lakó fiú apja vízitündér volt, Piros Vízisiklónak hívták. Azért küldötte el a fiát a forráshoz, mert feleségül akarta venni a szép indián leányt.

Egybekeltek tehát, és még a mai napig is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

A HÉT LEGÉNY ÉS A BOKORBAN TALÁLT LEÁNYKA

Valamikor réges-régen egy indián csoport kalandozni indult. Amikor már sokat mentek, elfáradtak, többen hazatértek; de hét legény nem állt kötélnek, hanem továbbvándorolt. Addig vándoroltak, míg egy folyóhoz értek, ahol táborot ütöttek. De addigra az egyik legény úgy elfáradt, hogy nem tudott továbbmenni; a többiek kunyhót építettek neki, hogy a telet átvészelje.

Ott maradt hát a legény egyedül. Bölényre vadászott, s telt-múlt az idő. Egyik nap, amikor éppen vadászott, egy tuskés ág megsértette a lábát, leült a mohalepte gyökerek közé, és kihúzta a lábából a szúrós tuskét. Amint úgy sántikálva továbbvonszolta magát, egyszerre gyermek-sírást hallott, s a bokorban gyönyörű szép kislányt pillantott meg. Felemelte a legény az elhagyott kisdedet, nagy nehezen hazavitte a kunyhóba, saját ruháiba takarta, és párducbőr bőlcsőt készített neki.

Nem sokkal ezután visszaérkeztek a társai is, és nagyon megörültek a kisleánynak. Egymás kezébe adták, etették-itatták. Ott maradtak a legények a társuknál, és mind együtt éltek a kunyhóban, sok jávorszarvast lőttek, s a jávorszarvasok fogát megőrizték. A szarvasok bőréből szép ruhát csináltak a kisleánynak, s jávor-szarvasfogakkal díszített övet készítettek hozzá.

Nőtt, növekedett a lányka, s egyre szebb lett.

A közelben bölénycsorda tanyázott, és a bölények vezére meghallotta, hogy a legények egy fiatal lánykát nevelnek. „No, ez a lány jó lenne nekem feleségnek” - gondolta a bölények vezére. Elment a szarkához, és elküldte, kérné meg számára a lány kezét.

A szarka odaröppent a legényekhez, és elmondotta, hogy mit óhajt a bölény. De a legények visszaküldték.

- Nem adjuk a leányt senki fiához - mondták -, mert nagyon szeretjük, és itt akarjuk tartani magunknál. Nagyon fiatal is még a házasságra.

Visszatért a szarka, és elmondta a bölénynek a legények válaszát. De azt tanácsolta neki, hogy keressen egy pici madarat, amelyik nagyon okos, szép hangon énekel, és az talán majd ráveszi a legényeket, hogy adják hozzá a kisleányt.

A szép hangú pici madár el is ment a legényekhez, a házuk tetejére ült, onnan csicseregte:

- A bölényvezér küldött hozzátok, és általam kérdezteti, hogy feleségül adnátok-e hozzá a leánykát, akit felneveltetek.

De a legények őt is visszaküldték a válasszal:

- Nagyon fiatal a lányka, nem való még házasságra.

A bölény megharagudott:

- Menj vissza, madárka, és mondd meg nekik, hogy akár akarják, akár nem, elviszem a kisleányt.

Tudták a legények, hogy a bölény hatalma nagy, és nem tudják legyőzni. A madár harmadszor is visszament, de a legények még ellenálltak. Azt monddta a madár a bölénynek:

- Úgy látom, hogy mégiscsak készülnek az esküvői szertartásra. Már gyűjtik a leány ruháira a jávorszarvasfogakat, felfűzőgetik a gyöngyöket, drágaköveket.

A bölény azonban nem hitt a madárnak. Nem tetszett már a kis madárnak ez a kellemetlen feladat, és ezért azt tanácsolta, hogy talán keressen a bölény egy más madarat leánykérőnek. Így hát a bölény egy harmadik madarat küldött az indiánokhoz, a tűzmadarat, melynek piros a feje és pirosak a szárnyai.

Mikor a tűzmadár ment leánykérőbe, a legények fájó szívvel beleegyeztek, hogy a talált kisleány a bölényhez menjen feleségül. Elment a kisleány a tűzmadárral, és egy ideig ott élt a bölénynél. Jól bánt a bölény a feleségével, a leányka mégis visszavágyott az indián legényekhez.

Időről időre a bölényférfj elindult, hogy a csordával együtt vizet keressen. Ilyenkor a felesége otthon maradt a kunyhóban, és a tűznél, a takarón üldögélve várta haza a férjét. Egy év múlt el így, és az indián legények egyre jobban vágyakoztak nevelt leányuk után. Titokban követeket küldtek hozzá. Először legyeket küldtek, de amikor a legyek a bölény házához közeledtek, a bölény elbődült, s a legyek annyira megijedtek, hogy nem is mertek hozzá közelíteni.

A szarkát is elküldték, az távolabb egy bokorra ült, de a bölény őt is megfélemlítette:

- Menj innen, nem akarom, hogy itt lábatlankodj!

Azután a rigót küldték el. A rigó ráült a bölény hátára; és énekelt. De a bölény őt is elzavarta:

- Menj innen, utamban vagy!

A rigó visszarepült a férfiakhoz, és azt mondotta:

- Én nem segíthetek abban, hogy hazajöjjön a leány, de ismerek két állatot, amelyik nagyon ügyes és nagyon ravasz. Az egyik a vakondok, a másik a borz. Ha őket megnyeritek, akkor visszakaphatjátok a leányt.

A legények elmentek a borzhoz és a vakondokhoz, és a két állat a föld alatt kezdett utat vájni. Elöl ment a vakondok, utána a borz. Megérkeztek a föld alatt a házhoz arra a helyre, ahol a leány a tűz mellett egy takarón ülni szokott. A vakondok kidugta a fejét a takaró alól; mikor meglátta, hogy a bölények a víznél vannak, a leánynak adta a magával hozott nyilakat, a leány pedig elrejtette ezeket a takaró alá. Azután a borz is megérkezett, és ő is átadta nyilait a lánynak. A két állat azt mondta:

- Azért jöttünk, hogy visszavigyünk téged az indiánokhoz.

A leány nagyon félt a bölényektől, de a vakondok és a borz addig-addig biztatták, amíg elhatározta magát a szökésre. A ruháját otthagya a tűz mellett, ahol mindig ülni szokott, és elindult a föld alatti ösvényen keresztül, amelyet a vakondok és a borz készített. Amikor megérkezett a legényekhez a sátorba, mind fölkerekedtek, hogy elmeneküljenek.

Egy idő múlva a leány nagyon elfáradt, és megpihent egy kőnél. Szépen kérte a követ:

- Menekülünk a bölények elől, kérlek, kő, segíts nekünk!

A kő azt felelte:

- Nem tehetek semmit érted, a bölény erősebb nálam.

Egy darabig még pihentek a kő mellett, azután folytatták útjukat. Az indián legények felváltva vitték a leányt, de így is csak lassan haladtak előre. Átkeltek egy folyón, egy nagy erdőn mentek keresztül, azután a mezőn. Akkor hirtelen egy hatalmas amerikai nyárfá bukkant eléjük.

Azt mondták a nyárfának:

- Hatalmas állat üldöz minket, kérlek, segíts rajtunk!

A fá azt felelte:

- Szaladjatok háromszor a törzsem körül.

A fának hét nagy ága volt, a legalacsonyabb is olyan magasra nyúlt, hogy oda a bölény már nem ért fel. A fa tetején fészek volt. Fölmásztak az indiánok a fára, a legények ültek az ágakon, a leány pedig bebújt a fészekbe. Így várták a megdühödött bölényt.

A bölény közben hazatért a csordával együtt, de a felesége helyett csak a kitömött ruhákat találta. Először nem vette észre a csalást, és odaszólt a feleségének, hogy keljen fel. Mikor nem mozdult az asszony, haragjában szarvával megbökdöste, s akkor látta meg az üres ruhákat.

- Elhagyott a feleségem, de nem menekülhet el előlem! - üvöltötte reszketve a haragtól.

Egyszer csak észrevette, hogy a takaró alatt nyílás van. Szarvával széthányta a földet a nyílás felett, és elindult az egész csordával azon az úton, melyet a vakondok és a borz vájt a föld alatt.

Addig mentek, csörtettek, míg az indiánok táborhelyére nem értek, de ott már csak az indiánok hűlt helyét találták. Továbbmentek a menekülők nyomán. Végül megérkeztek a kőhöz, ahol a leány megpihent.

Megkérdezte a bölény a kőtől:

- Te kő, parancsolom, hogy mondd meg: elrejtetted-e az embereket, vagy valamiképp segítségükre voltál?

A kő azt felelte:

- Nem segítettem rajtuk, mert félttem tőled.

De a bölény továbbra is faggatta:

- Mondd meg: hová rejtetted őket? Tudom, hogy itt kell lenniük a közeledben!

- Nem rejtettem el őket, itt voltak, de továbbmentek - felelte a kő.

- Érzem a szagukat, és látom a nyomukat - unszolta a bölény.

- A leány egy ideig itt pihent meg az árnyékomban - felelte a kő.

Akkor a bölény tovább követte a nyomukat. Átúszott a bölénycsorda a folyón is. Egy kis bölényborjú nagyon elfáradt, és nem tudott a többivel együtt haladni. Mikor odaért a nyárfához, ahol az indiánok elrejtőztek, megpihent alatta: a csorda közben továbbment, mert nem látták a menekülőket. Ott pihent a borjú a nyárfá tövében, elnyúlt és szunyókált, ám egyszerre felriadt, felnézett a fára, és megpillantotta a leányt.

Elkiáltotta magát:

- Gyertek vissza, itt van a leány a fá tetején, a fészekben!

Akkor a bölénycsorda megfordult, visszatért, és körülvette a fát. A bölény pedig azt mondotta:

- Hiába menekültök, elérlek titeket.

A fa azt felelte:

- Én négyszer olyan erős vagyok, mint te, nem tudsz ártani nekem.

A bölények megtámadták a fát. Szarvukkal a fatörzsnek dőltek, egészen addig, amíg a kéreg lejött a fáról. Közben az indiánok kilőtték a nyilaikat a bölényekre.

A fa azt mondta:

- Hadd törjék csak el a bölények a szarvukat.

Jöttek a nagy bikák, nekimentek a fának, de kemény volt a fatörzs, eltörték a szarvukat.

Azt mondotta a bölények vezére:

- Én leszek az utolsó, kidöntöm a fát. - Nekiment a fának délkeletről, szarvával beledöfött, és nagy odú támadt a fán. Akkor délnyugatról támadt neki, és egy még nagyobb odút vágott. Északnyugatról is támadt, és egyre mélyült az odú, de a bölény eltörte jobb szarvát. Elment északra, és a bal szarvával nekiment a fának, még nagyobb lett a lyuk. Ötödször keletről indult, azt gondolta, hogy középen támadja meg a fatörzset. Lábával kapált, és óriási porfelhőt vert. De a fa azt mondotta:

- Úgysem tehetsz semmit ellenem, de csak próbálkozz, támadj meg.

Erre megharagudott a bika, elvesztette fejét, és nekiment a fának. A fa azt mondta:

- No, most beakad a szarvad a fába.

Így is történt. A bölény a bal szarvával megakadt a fatörzsben, és nem tudott hátrálni. Ekkor a fa figyelmeztette a legényeket, hogy a bölény nyakába és oldalába lőjék a nyilaikat, mert így biztosan megölik. Valóban így is történt, a nyakán és az oldalán nem védte a bölényt a vastag bőre, és az indiánok megölték. A fa azt tanácsolta a legényeknek, hogy szedjék össze a faforgácsot, takarják vele le a bölényt, és ezt meg is tették. A bölények pedig vezér nélkül mentek tovább.

A fa azt jóslta a bölényeknek:

- Ezentúl az emberek erősebbek lesznek, mint a bölények. Lesz ugyan szarvatok, de ha jönnek az emberek, el fogtok előlük futni. Az emberek megölnék és megesznek benneteket, és a bőrötöket is felhasználják.

Ettől az időtől fogva van a bölényeknek rövid szarvuk.

Az indiánok, miután legyőzték a bölényt, továbbmentek, kalandjaik azonban nem értek véget.

A kő ugyanis, amelynél megpihent a lány, elküldte a szarkát, hogy kérje meg számára a leányt feleségül. A szarka tudta, hogy milyen gonosz volt az a kő, figyelmeztette az embereket, ne adják a leányt hozzá feleségül.

- Szép a leányka - mondotta -, és nem szeretném, ha férjhez menne a gonosz kőhöz. Azt mondom majd a kőnek, hogy küldje el a kolibrit leánykérőbe, mert a kolibri nagyon gyors, és el tud menekülni.

A szarka visszatért a kőhöz, és elmondotta, hogy kosarat kapott. De a kő újra visszaküldte, és azt üzenete: mindenképpen feleségül veszi a leányt.

A szarka rábeszélte a követ, hogy küldje a kolibrit helyette leánykérőbe. Elment a kolibri leánykérőbe, de ő is azt mondotta a legényeknek:

- A kő gonosz, és nem való a lányhoz. Eddig már több felesége volt, és mindegyikkel nagyon rosszul bánt. Fussatok, meneküljetek!

Visszatért a kőhöz, és azt füllentette, hogy nem találta meg az indiánokat. A kő nagyon megharagudott és rákiáltott:

- Tudom, hogy megtaláltad őket, de nekik segítesz, és nem nekem. Menj el még egyszer, és mondd meg, hogy el akarom venni a lányt feleségül, és ha nem adják hozzám, akkor nagy bajba kerülnek.

Elment a kolibri az indiánokhoz, átadta az üzenetet, és hozzátette:

- Nagy hatalma van a kőnek, jobb, ha engedtek a kérésének, de van két állat, amely biztosan segít majd rajtatok: a vakondok és a borz.

Az indiánok beleegyeztek a házasságba, mert nem láttak más kiutat. A kolibri elvezette a leányt a kőhöz. A kőnek nagyon szép, hatalmas sátra volt. Azt mondotta a leánynak:

- Jer be, feleségem, szép vagy, és nagyon örülök neked.

Elrepült a kolibri, a vakondok és a borz pedig ismét föld alatti utat vájtak, amely a sáternál végződött.

Reggelenként a kő elindult, kiröpült a sátornyíláson át, este ugyanarra hazatért. Amíg távol volt, megérkezett a föld alatt a két állat. A leány ült a tűz mellett, két lábát maga elé nyújtotta. Így szólt a lányhoz a borz és a vakondok:

- Maradj itt ülve, amíg visszajön a férjed.

Közben olyan nagy lyukat ástak a földbe, hogy a kő beleférjen, és egy réteg földet is szórtak rá.

Eljött az este, és hallották, hogy megérkezik a kő. Amint berepült a sátornyíláson, a leány félreugrott, a kő pedig beesett abba a lyukba, amit az állatok ástak. Hallották, hogy a kő a föld mélyében forgolódik, dühösen morog; a leány pedig visszatért az indiánokhoz.

Egész éjjel menekült a hét indián legény a lánnyal, közben a kő kiszabadult a földből, és követte őket. Látták a legények, hogy varázslathoz kell folyamodniuk, és azt kívánták, bárcsak egy meredek szakadék nyílna meg mögöttük.

Így is történt. A kő legördült a szakadékba, és amíg a másik oldalon ismét fölmászott, az indiánok továbbmenekültek. Egész éjszaka futottak, reggel felé a kő csaknem elérte őket. Ekkor a leány azt mondta:

- Elég volt már a menekülésből, fáradt vagyok, és nem tudok tovább futni.

Labda volt a kezében, odaadta annak a legénynek, aki valaha a bokrok között rátalált. Feldobta a leány a labdát, és íme, maga is elindult utána fölfelé a levegőbe. Ugyanez történt a többi indián legénnyel is, mind fölrepültek az égbe. Végül, amikor már mind az égen voltak, csak a

lány volt lenn, megérkezett a kő is. Akkor még egyszer feldobta a leány a labdát, ő is fel-emelkedett vele, és azt mondta:

- Szegény nevelőapáim annyi veszélyen mentek keresztül miattam. Én azt hiszem, hogy a legjobb, ha mind felmegyünk az égbe. Ott jó helyünk lesz, és én majd gondoskodom rólatok.

A kőnek pedig azt mondta:

- Ott maradsz, ahol megtaláltál minket, az embereknek több bajuk nem lesz már veled, mert nem tudsz többé elmozdulni.

Azóta a leány és hét nevelőapja egy csillagokkal borított sátorban laknak, s ott láthatók az égbolton; a kő pedig mozdulatlanul fekszik a dombon.

A CSILLAGFIÚ

Volt egyszer egy falu, élt ebben a faluban két lány. Minden éjszaka fenn aludtak a tetőn. Este lefekvés után mindig sokáig fecsegték, beszélgettek, nevetgéltek.

Az egyik egyszer megkérdezte a másikat, melyik csillag tetszik neki a legjobban az égen.

- Látod ott azt a nagy, világos fényű csillagot? - mutatott a lány délkelet felé. - Az a legszebb csillag az égen, ő az én szerelmesem, és ha csak megpillantom, máris arra vágyom, bárcsak a felesége lehetnék.

Akkor este nem is szóltak egymáshoz többet. Beburkolóztak takaróikba, és mély álomba merültek.

Reggelre kelve a csillagba szerelmes lány eltűnt. Senki sem tudta, hova lehetett. Egy ideig keresték, kutattak utána, de nyoma veszett. Aztán meg is feledkeztek róla.

Elmondom hát, mi történt vele.

Arra ébredt, hogy idegen országba került. Nem tudta, hol van, megrémült, és sírni kezdett.

Emberök jöttek oda hozzá, vigasztalták, nyugtatgatták, hiszen nincs mitől félnie, mert ez a hely a csillagok hazája, azé a csillagé is, amelyet ő annyira szeret.

És ekkor odalépett hozzá ember alakban a délkeleti ég világos fényű csillaga. Nem volt már egészen fiatal, de még ereje teljében. Arra kérte a lányt, ne sírjon, szárítsa fel könnyeit, aztán elmesélte, hogy a nyugatra tartó csillagoktól hallotta, hogy szerelmes belé, elhatározta hát, hogy felemeli magához.

A lány csak sírt, panaszkodott, kérte, hogy engedje haza, de a csillag megtagadta kérését, hiszen a lány kívánsága szerint történt minden. Feleségül fogja venni, gondoskodnia kell ezután a háztartásáról.

Napokig sírt, sírdogált még a lány, de végre megadta magát sorsának, feleségül ment a csillaghoz.

Megfigyelte, hogy az emberek, akik között élt, esténként, nem sokkal napszállta előtt, vizet hoznak egy fatálban, mind megmossák az arcukat, azután bölényzsírral kenik be a fejüket és a testüket.

A férje ilyenkor megkérte, maradjon itthon, és vigyázzon, amíg visszatér, mert hosszabb utazást kell tennie, vele együtt mindenki elmegy, de reggelre visszatérnek.

A fiatalasszony többször érdeklődött, mi is hát utazásuk célja, míg végül az ura elmondta, hogy ezek az emberek, akikkel itt együtt élnek, mind-mind csillagok. A hatalmas csillagvilág egy bizonyos csoportja, és esténként el kell menniük, hogy föltűnjenek az égen.

A fiatalasszony így hát biztos lehetett abban, hogy az ura nem más, mint az a világos színű csillag a délkeleti égbolton, amelyre barátnőjével beszélgetve rámutatott.

Telt-múlt az idő, az asszonyka boldogan élt a csillagok között, és már-már meg is feledkezett hazájáról és honfitársairól.

Szokása lett, hogy naponta elment répát keresni, legszívesebben a kellemes völgyekben gyűjtögette a répát. Mikor az ura megtudta, figyelmeztette, hogy sohase menjen a völgybe répáért, hanem mindig inkább a dombokra és hegyekre, de ha mégis a völgybe menne, ne ásson nagyon mélyre a répáért.

Az asszony nem sokat törődött az ura figyelmeztetésével, sőt elhatározta, hogy végére jár, mi is rejlik szavai mögött. Elindult hát a völgybe, és jó mély lyukakat ásott a répa gyökere körül bölénycsontból készült kapájával, mikor egyszerre csak átszakadt a föld. Óvatosan kihúzta a kapát, kitágította a lyukat.

Semmi kétség, lyukat vágott az égen!

Le is nézett a lyukon át a földre, hazája éppen alatta terült el. Keskeny, sötétlő csíkok jelezték az erdős-bozotos folyóvölgyeket, a kószáló állatok akkoráknak látszottak, mint a hangyák.

És ekkor újra eszébe jutott minden: az ismerős táj, az otthon és az emberek.

Betemette a lyukat, és hazatért.

Parancsot adott a szolgálknak, hogy ezentúl az elejtett bölények inait mind odahozzák neki, az inakat napokon át áztatta, puhította a pataokban, aztán erős kötelet font belőlük.

Közben félbe kellett szakítania a munkát, pedig még nem fonhatott elegendő kötelet, de az ideje betelt, és fia született. Otthon kellett maradnia, és minden idejét a kicsinek kellett szentelnie mindaddig, amíg a fiúcska annyira meg nem erősödött, hogy már csúszni-mászni is tudott a földön.

Ekkor újra munkához látott. Hosszú hónapokon át áztatta a bölényínakat, fonta a kötelet. Mikor úgy gondolta, már elegendő, elment a völgybe, lyukat vágott az égen, botot fektetett a lyukon át, rákötötte a kötelet, és leengedte. Láta azonban, hogy a kötél rövid, még nem ér le a földre.

A munkát folytatnia kellett.

Elhatározta, hogy a hosszú kötélén kívül néhány rövidebbet is fon, és ezt a nyakába akasztja, amikor a hosszú kötélén leereszkedik. Úgy is tett.

Megvárta a napszállta óráját, mikor a csillagemberek már úti előkészületeikkel voltak elfoglalva, hátára vette a fiúcskát, sietett a völgybe a lyukhoz, rákötötte a botra a kötelet, és kezdett mászni lefelé.

Mászott, mászott lefelé egész éjszaka és a rákövetkező napon, végre is a kötél végéhez ért. Ekkor letekerte a nyakáról az egyik rövidebb kötelet, és hozzákötötte a hosszú kötél végéhez. De a kötél így is rövid volt. Letekerte hát a nyakáról a másik rövid kötelet is, hozzákötötte, és mászott, mászott tovább lefelé.

Ekkor észrevették a csillagemberek, hogy az asszony nincs közöttük. Az ura rettentő haragra gerjedt, iszonyatos vihart támasztott, mely az égen vágott lyukon át lesüvített a kötél mentében. Sisteregve villám csapott a kötélén kúszó asszonyba, és halálra sújtotta.

A fiúcska azonban életben maradt, a villám csak egy csillag formájú jelet vágott a homlokára.

Sírva csúszott-mászott halott anyja körül. Időről időre visszatért hozzá, majd ismét elkalandozott.

A csillagok gondoskodtak róla, hogy éhen ne haljon, el ne pusztíthassák a vadállatok és a ragadozó madarak.

Így élt és nőtt, növekedett a fiúcska mindaddig, míg egyszer csak lábra nem állt.

Egy este céltalan kószálás közben nyílvevesszőket meg egy íjat talált. Megtanult vadászni az erdőben, nyulakat és madarakat ejtett el, a húst nyersen ette meg. Szilvát és vadszőlőt is szedett, az erdei gyümölcsök is ízlettek neki.

Közben nap nap után vándorolt, egyre csak nyugat felé, így jutott el végre egy olyan vidékre, amely nagyon megtetszett neki. Itt kukoricát, babot és tököt talált, ezeket is nyersen ette meg.

Innen ismét továbbhaladt néhány lépést az erdő fái közt, s egy vén boszorkánnyal találkozott. Hátán zsák, hogy kukoricát, babot és tököt szedjen, mert az egész vidék ezé a boszorkányé volt. Észrevette a gyereklábnymokat a földön, és módfelett megörült; földhöz csapta a zsákját, és így kiáltott:

- Gyere, csak gyere, kis unokám! Sok-sok éve várok rád!

A fiúcska meghallotta a hívó szót, és engedelmeskedett. A vénasszony megölelgette, karjaiba vette, azt mondta neki, szólítsa ezentúl nagyanyának, és hogy most elindulnak hazafelé a nagyapához. A fiú engedelmeskedett, el is értek a két vén tipijéhez, a boszorkány előszólította a férjét, hogy megmutathassa neki unokájukat. A vénember is megörült módfelett. Azért örvendeztek mindketten annyira annak, hogy a fiúcskára rátaláltak, mert meg akarták ölni, és fel akarták falni.

A fiúcska ettől fogva ott lakott náluk. Nőtt, erősödött, derekasan nekigömbölyödött, annyira, hogy a vén boszorkány egy szép napon így szólt a férjéhez:

- Itt az ideje, hogy levágjuk. Te maradj itthon, én meg majd előreküldöm a fiút a tökkel meg a tengerivel. Mikor a tipibe belép, öld meg.

A vénember beleegyezett.

A boszorkány magával vitte a fiút, kukoricát, babot és tököt szedtek. Belekötötték egy zsákba. Ekkor így szólt a vénasszony: - No, vidd csak haza öregapádnak, már nagyon éhes lehet.

A csillagfiú vállára vetette a zsákot, megindult a tipi felé, mikor azonban odaért, egy hang szólalt meg a belsejében, és figyelmeztette, hogy be ne lépjen, mert az öreg rosszat forral ellene. Fogta hát a zsákot, belebbentette a bejárati ponyvát, és belódította. Mikor ő maga is belépett, látja ám, hogy egy rettenetes kígyó tekerződik ott, foga mélyen a zsákba vájva. Előkaptá erre az íjat, és többször egymás után belelőtt a kígyó fejébe. Az utolsókát rángó kígyó azonban visszaváltozott, újra a vénember lett belőle. Tudta most már a fiúcska, hogy a nagyapa meg akarta ölni.

Leült a tűz mellé, de alig telepedett le, hallja ám, hogy jön a vén boszorkány.

- Hé, öreg! - kiáltotta. - Hol vagy? Miért nem jössz ki, hogy elmondd, hogyan ejtetted el a szép vadat?

De hiába szölongatta a vén boszorkány, a férje csak nem került elő.

Belépett hát a tipibe, és legnagyobb ámulatára ott ült a fiú a tűznél sértetlenül, a férje ellenben szétlőtt koponyával hevert a földön.

„Varázsereje kell legyen ennek a fiúnak - mormogta magában -, no de én majd ellátom a baját, széttépetem az állataimmal!”

Megtiltotta a fiúnak, hogy egy bizonyos sziklás vidékre menjen, naponta óvta szóval az ott leselkedő veszedelmektől, mert tudta, hogy az annál inkább vágyik majd rá, hogy odamenjen. Úgy is lett.

A fiú eleinte semmi különöset nem tapasztalt, de később észrevette, hogy mindenfelé emberi csontok hevernek. Már éppen megfordult, hogy hazafelé indul, amikor zajt hallott a háta megett.

Négy hatalmas hegyi oroszlán támadt rá. Hármát megölt, a negyediknek akkorát vágott a fejére, hogy azonnal megsüketült, nem tudott harapni többé, és annyira megszelídült, hogy mindenben engedelmeskedett neki. El is vitte magával a vadállatot a tipihez, kihívta a rémüldöző és meglepett vénasszonyt, és így szólt hozzá:

- Ezt az állatot itt, nagyanyám, ülted a sátor bejáratának északi oldala felől, hűséges őriződ lesz ezután.

Más alkalommal hasonlóan bánt el négy óriási medvével, hármát megölt, a negyediket pedig a sátor déli bejáratához ültette örül.

A vén boszorkány azonban nagyon megelégtelte a dolgot, és így mormogott magában: „No de most már aztán igazán elég! Most már igazán el kell a fiút veszejtenem!”

Újra a sziklás vidékre küldte. A csillagfiú útközben egy kis kerek követ talált, nagyon megtetszett neki, és a kezében tartogatta.

Hirtelen sok-sok kígyó támadt rá, egyszerre minden irányból, azt se tudta, merre meneküljön, hogyan védekezzék.

Ekkor azonban az apja, a délkeleti ég világos fényű csillaga azt a tanácsot adta neki, hogy üljön rá a kis kerek kőre. Úgy is tett. Amint ráült, a kő nagy gyorsasággal nőni, növekedni kezdett, úgyhogy a fiút fölemelte, föl-föl a magasba. A kígyók utánakapkodtak, de csak a kőbe tudtak beleharapni, és mind kitört a foguk.

Eközben a csillagapa a naphoz folyamodott, hogy legyen segítségére a kígyók elpusztításában. Sűrű zápor kerekedett nagy hirtelen, de ugyanakkor a nap is teljes erejével sütött, úgyhogy az eső vize fölforrt, és a kígyók megfőttek. Csak egyetlenegy óriási kígyónak sikerült a fiú közelébe férköznie, de ez is póruul járt, mert a csillagfiú, miután íjával megérintette, megszelídítette, és magával vitte a vén boszorkányhoz.

- A kígyó a tied - mondta neki -, készíts magadnak zsákot belőle, hogy legyen mibe tenned az élelmedet, mert belőlem nem lesz módod soha zsákot csinálni, pedig nagyon szeretnéd.

A vénasszony ezek után már biztos volt benne, hogy a fiúnak varázsereje van, hiszen minden gondolatát kitalálja.

A csillagfiú faképnél hagyta a vén boszorkányt, ez pedig szabadon bocsátotta az állatokat, s ment utánuk maga is.

Ezután továbbvándorolva a fiú abba a faluba érkezett, ahol rokonai éltek. Találkozott egy fiúval, összebarátkoztak, és együtt tértek haza az új pajtás anyjához.

Az asszony így szólt a fiúhoz:

- Ne maradj nálunk, fiam, mi nagyon szegények vagyunk, a rokonaid nem fogják jó szemmel nézni.

- Nekem nincsenek rokonaim, és nincsen hazám sem! - felelte a csillagfiú. - Most járok először ezen a vidéken, összebarátkoztam a fiaddal, és jó nekem nálatok élnem, bármilyen szegények vagytok is.

Hasznossá tette magát az asszony családjánál, naponta vadászni ment új barátjával, tanítgatta a vadak szokásaira, az íj és a nyíl használatára. Eleinte csak nyulakat és más apróvadat zsákmányoltak, később azonban a csillagfiú szarvast meg egyéb nagyvadat ejtett. Hamarosan nagy vadász hírében állt, az emberek felfigyeltek rá, és tudni akarták, kicsoda, hová való. Azt felelte, hogy az égből szállt alá, az anyja meghalt, és ő egyedül maradt. Az emberek fölismerték, tudták most már, hogy ő az a fiú, akinek az anyja olyan titokzatos módon eltűnt egy éjszaka.

A csillagfiú tekintélyes férfivá lett, de sohasem hagyta el a szegény asszonyt meg a fiát, akivel összebarátkozott.

Ha vadállatok garázdálkodtak a vidéken, bátran felkerekedett, és elpusztította őket. Azt mondta az embereknek, hogy íja íve nem közönséges fegyver, nem más, mint szivárvány, amely ott ível fönn, a magas égen, és nyílveesszői is odafentről valók, eredetileg csillagok voltak.

Telt-múlt az idő, betelt mindaz, ami eljövendő volt, és a csillagfiú tudtul adta az embereknek, hogy vissza kell térnie apjához az égbe.

Viharos éjszaka történt, hogy végképp eltűnt. Senki sem tudta, hová lett, de mindenki azt gondolta, hogy apja vette újra magához, és hogy mind a mai napig ott él vele az égen csillaggá változva, ott fénylik-szikrázik a délkeleti ég világos fényű nagy csillaga közelében.

MESE AZ ERŐS INDIÁNRÓL, AKI AZ EGET TARTJA

Egy tszimsian indián¹¹ főnöknek négy fia volt: három közülük tevékeny és szorgalmas, de a negyedik, a legkisebb, lusta és közömbös. Úgy látszott, hogy semmi sem érdekli. Fivérei minden munkában jeleskedtek; erősek voltak a birkózásban, s ők voltak az elsők, ha sziklákat kellett görgetni. Senki sem volt, aki jobban vadászott volna, mint ez a három fiú, s mindig csúfolták piszkos öccsüket, aki lusta volt, és ott feküdt a hamuban a tűz mellett. S bárki, aki csak a házba belépett, kigúnyolta és szidta lustaságáért. Ő azonban oda se hederített a szidalmakra.

Eljött az az idő, amikor az emberek felkészültek, hogy elinduljanak fókára vadászni a messze tengeri szigetekre. Csak a törzs legbátrabb, leggyorsabb férfiai mehettek fókára vadászni. A sziget csupasz volt, sziklával borított, a tengerár nagyon erős, és egy rossz mozdulat a vadász halálát okozhatta. A fókavadásznak ezért nemcsak erősnek kellett lennie, hanem gyorsnak és ügyesnek is.

A három szorgalmas fivér egész ősszel a vadászatra készülődött. Jókor reggel lementek fürödni a tengerhez. Azután hazatértek, és apjuk, a törzs főnöke, vesszőkkel ütögette őket, és bedörzsölte testüket erősítő bogyók levélével. A három fivér így készült a vadászatra, csak a legkisebb nem, megelégedett azzal, hogy piszokban, hamu közt feküdjön a tűznél.

A fivérek nap nap után azzal foglalkoztak, hogy kipróbálják az erejüket, és a közeli fák ágait tördelték, hogy attól is erősödjenek. A főnök háza népe naponta fedtte a lusta fiút:

- Miért nem fürdesz meg néha, hogy tiszta legyél?

Mások megint így ingerkedtek vele:

- Majd ha nem lesz mit enni, akkor te fogsz minket jöltartani!

De bárhogy kötődtek vele, a lusta fiú oda se figyelt. Mikor azonban nem látták a többiek, fölkel, megfürdött, és amikor mindenki aludt, testét a fák gyökereivel dörzsölte, éppen úgy, mint a fivérei. Amikor ezzel elkészült, újra fölvette piszkos rongyait, és ott feküdt a hamuban, nem törődve a többiekkel.

A fivérei minden nappal jobban erősödtek, már a fenyőágakat is könnyedén tördelték. A lusta fivér pedig feküdt a hamuban és a piszokban, hiába korholta őt az apja, az anyja és az egész háza népe. De haragosai között a leggonoszabb volt legidősebb nagybácsikája, aki igen röstellte, hogy öccse ilyen lusta.

Volt azonban egy fiatalabb bácsikája is, aki a feleségével együtt megkönyörült rajta, és a fiúnak titokban enni adott, s ha nagyon bántották a többiek, akkor védelmére keltek.

Az egyik éjjel, amikor a lusta fiú titokban a tengerben úszott, szembetalálkozott egy bűvármadárral. A bűvármadár mintha hívta volna. A legény megszólította a madarat:

- Te titokzatos madár, mit kívánsz tőlem?

¹¹ Kanadában élő törzs

A bűvármadár így felelt:

- Sajnálalak, mert gőgös fivéreid rosszul bánnak veled. Olyan erőt adok neked, hogy senki sem tud majd legyőzni. Fogd meg a lábam, és a víz alá fogunk bukni.

A legény megfogta a bűvármadár lábát, és együtt buktak a víz alá. A tenger fenekén volt egy barlang, a bűvármadár ide vezette a legényt. Azt mondotta neki:

- A barlang mélyén találsz egy csodaforrást, fürödj meg a forrásban, azután térj vissza a faluba. Feküdj a tűz mellé, mint máskor, mintha semmi sem történt volna.

A legény megfürdött a forrásban, ahogy azt a bűvármadár tanácsolta, azután hazament apja házába. Nemsokára reggel lett, és felébredt a ház népe. Fivérei ekkor mentek fürödni, odamentek a fenyőfákhoz, tördesték az ágakat, és büszkélkedtek erejükkel. Amikor hazaértek, kigúnyolták lusta fivérüket. A házban mindenki szégyenkezett miatta, csak a legfiatalabb nagybácsikája és annak felesége védte még mindig, mert sajnálták. De ők sem tudták, hogy éjszakánként mit tesz az öccsük.

A fivérek mindennap készültek a vadászatra, a legfiatalabb fiú pedig minden éjjel, amikor a többiek aludtak, a víz alatti barlangba ment.

Telt-múlt az idő, elérkezett a főkavadászat napja. A két idősebb fivér most is, mint máskor, csúfolta a legkisebbet:

- No, te piszokjancsi, készülj el, és segíts nekünk, ha majd visszatértünk, és csónakunk tele lesz fókával. Annyit te is megtehetsz, hogy kis húsdarabokat hordjál a csónaktól a házig.

Nem sokkal azután megkezdődött a főkavadászat. A három nagybácsi, aki egy-egy csónakot kormányzott, magához vette a három idősebb fiút, de a negyediknek, a legfiatalabb nagybácsinak nem volt legénysége. Ekkor a piszkos fiú, aki még mindig a tűz mellett feküdt, odament a legfiatalabb nagybácsi feleségéhez, és azt mondta:

- Nénémasszony, készíts nekem tiszta inget és ételmet. Elmegyek a nagybátyámmal az ő csónakjában.

Mikor az idősebb fivérek ezt hallották, kinevették.

- Mit tudsz te tenni, hiszen csak útban leszel a vadászaton, azonkívül olyan piszkos vagy, hogy még a fókák is elmenekülnek előled. Maradj csak itthon!

Még hallani sem akartak arról, hogy a fiú velük tartson, de a legfiatalabb nagybácsi azt mondotta:

- Gyere az én csónakomba, bizonyára majd hasznomra leszel, és akármi történik, velem maradsz.

Így tehát a hamuban lustálkodó fiú beszállt a legifjabb nagybácsi csónakjába. Másnap hajnalban, amikor még sötét volt, indultak, és lassan közeledtek ahhoz a helyhez, ahol a fókák tanyáztak. Még messze voltak a szigettől a vadászok, amikor már hallották a hatalmas állatok rekedt kiáltásait. A magányos sziget a tengerben maga is olyan alakú volt, mint egy hatalmas foka. A sziget körül mindig nagy volt a vihar, ezért nehezen tudták a csónakot odakormányozni. A csónakból ki kellett ugrani a szigetre, és ha a vadász elvétette az ugrást, vízbe fúlt, vagy széttaposták a fókák.

Az első csónakban volt a legidősebb nagybácsi legénységével. Ott állt a csónak orrában. Mikor a hullám felemelte a csónakot, kiugrott a szigetre, de ekkor egy másik hullám odacsapta a csónakot a sziklához, és eltörte. Mind, akik a csónakban voltak, a vízbe estek; nem maradt más szárazon, csak a nagybácsi maga, aki kiugrott a szigetre. Itt azonban egy hatalmas fóka megtámadta, és a levegőbe dobta, úgyhogy eltörött a lába.

Következett a második nagybácsi csónakja. Amikor a csónakot felemelte a hullám, ő is kiugrott, de nem ért partot, az ő csónakja is a sziklához vágódott, és mindannyian a vízbe estek.

Ekkor azt mondotta a legfiatalabb fivér a nagybácsijának:

- Én majd kiugrom a szigetre, te vigyázz a csónakra, és így legyőzzük a fókákat.

A csónak többi utasa nem akart a fiúnak szót fogadni. Azt mondták:

- A többiek, akik gondosan készültek a vadászatra, mind rajtavesztek, hogy tudnád te legyőzni a nehézségeket?

De a legény így válaszolt:

- Vajon öregasszonyok vagy gyermekek vagytok-e, hogy nem mertek férfiakhöz illő vállalkozásokba kezdeni?

Erre már mind elszégyellték magukat, és a csónak a sziget felé indult.

A fiú felállt a csónakban, és amikor a hullám taraja fölkapta a csónakot, és legmagasabb volt a hullámverés, átugrott a szigetre. Amint földet ért, egy hatalmas fóka, a vezér, feléje tartott. A legény könnyedén földhöz vágta a hatalmas jószágot. Ugyanezt tette még sok más fókával is. Amikor látta a többi fóka, hogy mi történik, valamennyien a tengerbe ugrottak, és elhagyták a szigetet. A szigeten nem maradt más, csak a legyőzött állatok teteme.

Ekkor a legény berakta az elejtett fókákat a csónakba, azután maga is beugrott, és visszafelé indultak. Azok, akik a szörnyű vadászat után hazatértek, nagyon szégyellték magukat, mert hiszen az lett a győztes, akit annyit gúnyoltak.

Otthon a legény nem feküdt le a tűz mellé a hamuba, ahogy eddig szokta, hanem a legelőkelőbb fekvőhelyre heveredett. Itt aludt, amíg a többiek behozták az elejtett fókákat. Másnap korán kelt, felébresztette bácsikáját, és azt mondta:

- Gyere velem, bátyám, újból vadászni.

Ezentúl minden reggel elmentek, és minden este gazdag zsákmánnyal tértek haza.

Hosszú ideig tartott ez így. A legfiatalabb nagybácsi háza tele volt hússal, s volt mindig bőven ennivaló. Hamarosan elcserélték a fölösleges húst kincsekre, s nagy jólétben éltek.

Elérkezett az idő, amikor az indián törzsek mindenfelől összejöttek, hogy meglássák, ki a legerősebb köztük. Sok derék indián ifjú készült az erőpróbára. Megint úgy tűnt, hogy a mi legényünk oda se figyel, csak lustálkodik. Csak amikor a többiek aludtak, ment le a tengerpartra fürödni és tornázni. Azután elment az erdőbe, és a fák ágait tördelte. Eleinte kis fákat csavart ki a földből, később egyre nagyobbakat. Amikor úszkált a tengerben, a nagy vihar-madár mindig körülötte úszott, s tanácsokat adott, hogy mit tegyen.

Lassan az emberek, akik már elfelejtkeztek a fókavadásatról, ismét gúnyolni kezdték, és azt mondták:

- Miért nem készülsz a versenyre úgy, mint a többiek?

Mások azt mondták:

- Egy ilyen lusta fiú nem is versenyezhet. Csak szégyelnénk magunkat miatta.

Úgy, mint annak előtte, most sem fogta pártját más, csak a legfiatalabb bácsikája és annak felesége.

- Ne felejtsetek el, hogy egyszer ő mentett meg a szégyentől és az éhenhalástól mindannyiunkat - mondogatták.

A fiatal indián férfiak mindenféle versenyre készültek, birkózásra és kődobásra is. Egymással versenyeztek, és nagy kövekkel dobálóztak; azután fürödtek, és erősítő italokat ittak. Kiúsztak a tengerbe, még akkor is, ha jégtábla tűnt fel a vízben, és amikor visszajöttek, a főnök vesszővel verte csupasz hátukat, hogy megedződjenek. Úgy tűnt, hogy a fiatal fiú minderről tudomást sem vesz.

Végre elérkezett a törzsek közötti verseny napja, és messziről gyülekeztek a versenyzők és nézők. A legerősebb férfiak összegyűltek, hogy kődobásban versenyezzenek. Az volt a győztes, aki a legtávolabbra tudott dobni.

A versenyzők közt volt egy híres harcos, egy erős férfi Gitrhahlából. A verseny során ő dobta legmesszebbre a követ. A gitrhahlai emberek nagyon boldogak voltak, s egymást bátorították.

Mikor így állt a verseny, a fiatal fiú is odament, ahol a versenyzők állottak.

A rokonok rá akarták bírni a fiút, hogy ne versenyezzen, hisz nem készült a versenyre, s csak szégyent hoz a törzsre, de ő nem hallgatott senkire. Odament a kőhöz, amelyekkel a versenyzők dobálóztak, s azt mondotta:

- Miért dobálóztok ilyen kis kavicssal, ez csak gyerekeknek való!

Azzal könnyedén felemelt egy jókora sziklát, elhajította, s a szikla sokkal messzebbre repült, mint a kisebb kövek, amelyeket a többi versenyző dobott el. A tszimsianok boldogok voltak, az ellenfelek pedig, akik eddig dicsekedtek, szégyenkeztek.

A legény ezután visszament a házba. Nem érdekelte, hogy tovább mi történik, nem vett részt a víg táncmulatságban.

Azután elkezdődött a birkózás. Az első verseny győztese megvívott a következő jelentkezővel, és ez így ment egymás után, amíg csak egyetlen ember maradt a küzdőtéren: egy hatalmas óriás. Dicsekedve hívta a többieket, hogy jöjjenek, szálljanak harcba vele.

- Hol vannak a tszimsianok bátor és erős férfiai? - ingerkedett. - Gyertek, próbáljatok legyőzni!

A tszimsian férfiak szótlanként maradtak. Senki sem volt köztük, aki fel tudta volna venni vele a versenyt. És íme, ekkor megjelent az ifjú, akit piszkosnak gúnyoltak, és megindult az óriás felé.

Lassan, nyugodt mozdulatokkal levette ruháját, és a sok néző gúnyolta a tszimsianokat a piszkos fiú miatt. Az óriás támadott, de az ifjú megragadta, s az óriás a levegőbe repült, és úgy esett vissza, hogy ropogtak a csontjai. A gitrhahlai törzs férfiai most bezzeg szégyenkeztek, hogy egy ilyen hamujankó győzte le az ő bajnokukat, és még hozzá úgy, hogy ropogott minden csontja.

A tszimsian törzs tagjai pedig igen boldogok voltak.

Vége volt a birkozóversenynek, és új erőpróba következett. A versenyzőknek egy fát kellett kitépniük a helyéről s az erdőből levinni a tengerpartra. Megállapodtak, hogy az lesz a győztes, aki a legnagyobb fát tudja kitépni és a legtávolabb elvinni.

Először egy közeli fát választottak ki, s egyik versenyző a másik után próbálkozott, de senki sem tudta tövestül kitépni a fát. Végül egy ember a vudsté törzsből törte ki a fát. Ez a törzs állott most a verseny élén, és ezért mindenki mást lenéztek, gúnyoltak.

Egyszerre csak megjelent a piszkos fiú. Fölnézett a fára, amelyet ki kellett volna tépnie, és így szólt:

- No hiszen, ti erős férfiak, egy bokrocskával játszadoztok? Hiszen ott van egy igazi nagy lucfenyő!

Azzal egy fára mutatott, amely a dombon állott. Felsétált szépen kényelmesen a fához, és rázni kezdte. Azután kitépte az alsó ágakat anélkül, hogy eltörte volna őket. Ezt követően megragadta a fatörzset, és szép, büszke mozdulattal kiemelte a talajból gyökerestül. Így vitte le a tengerpartra.

Az emberek elégedetten morajlottak, a vudsté törzs tagjai a bámulattól és rémülettől szinte megmerevedtek. Hiszen a fiatal férfi nemcsak hogy elérte az ő legerősebb emberüket a versenyben, hanem sokkal nagyobb fát vitt le a vízpartra.

Az ifjú híre messze országokba eljutott. Sok állat is hallotta hírét, és egymás után jöttek megvívni vele; először a puma, a grizzli medve, majd a farkas. Sorra legyőzte őket.

Azután elindultak az erdők is. Betörték abba a faluba, ahol a hős lakott, és pusztulással fenyegették a kunyhókat. Csakhogy a legény kitépte a gyorsan közeledő fákat.

Ekkor a hegyek támadtak a falura. A hős azonban visszatolta a hegyeket, egyiket a másik után, amíg csak arra a helyre nem kerültek, ahol ma is állnak.

Ebben az időben a világ végén állott egy ember, aki a világot egy pózna segítségével tartotta. Fenyőből volt ez a pózna, s a kacsák gyakran jártak oda hozzá, és az ember izületeit zsírral kengették. Amikor csak megmozdult, mozgott a föld. Amikor másik kezébe tette át a póznát, hatalmas földrengés volt. Ez az ember már vénséges vén volt, és nagyon szeretett volna megpihenni.

Az ifjú, aki a bűvármadártól kapta erejét és a viharadártól hatalmát, a tűz mellett feküdt, mint rendesen, nem törődött senkivel, és ideje nagy részét alvással töltötte. A rokonai megint gúnyolni kezdték, mintha nem is ő mentette volna meg a törzset a szégyentől és a vereségtől. De az emberek hálátlanok és feledékenyek.

Egy éjjel, mikor mindenki aludt, hatalmas csónak jelent meg a parton, nem messze a kunyhótól, amelyben az ifjú lakott.

A kormányos partra ugrott, és azt mondotta:

- Várjatok, majd én megkeresem azt a legényt!

Azzal egyenesen a ház felé tartott, ahol az ifjú lakott nagybácsikájával. Odalépett az alvó legényhez, megrázta, és így szólt hozzá:

- Érted jöttünk, fiam. Nagyapád már nagyon gyöngé, és azt akarja, hogy te vedd át az ő helyét.

Felébredt a legény, és anélkül, hogy bárkitől búcsút vett volna, követte az idegent a csónakhoz. Leült a csónak orrába, s a kormányos parancsot adott az indulásra.

Senki sem evezett, s a csónak mégis haladt, gyorsan tört előre a habokon keresztül. Ez a csónak ugyanis élő volt, fekete hal, s a csónakos az ő hátán ült. Amikor már messze kiértek a tengerre, ahonnan nem látszott a szárazföld, egy kopár szigethez érkeztek. Itt kikötöttek, és a hajó legénysége, amely eddig ember formájú volt, sorra viharadárként változott. Csak a kormányos tartotta meg emberi formáját, s így szólt a fiatalemberhez:

- Nagyapád nagyon öreg már, fiam. Ezért küldött érted. Itt van az ideje, hogy átvedd a helyét. Sok éven keresztül edzett téged, és most mindent és mindenkit le tudsz győzni. Neked kell folytatni azt a munkát, amelyet ő elkezdett. Kövess engem!

Senki sem szólt többet, hanem elindultak az úton, amely a sziklás sziget közepére vezetett. Ezt az ösvényt mindkét oldalon kacsák és viharadarak őrizték. Végül az ösvény is véget ért. Ekkor az a viharadár, amely még emberi alakot viselt, lehajolt, és elhúzta a követ a nyílásról, amely a föld belsejébe vitt. Itt egy hosszú létra állt. Lementek a létrán a föld belsejébe. Addig ereszkedtek lefelé, amíg egy négyszögű deszkaoszlophoz nem értek. Ennek az oldalfalai meredeken lefelé haladtak, és nem látszott, hol érnek véget. Az emelvény közepén nagyon öreg ember ült, térde közt tartott egy hatalmas póznát. Ekkor megszólalt a viharadár:

- Nagyapád tartotta fenn a világot, amióta létezik, de most már öreg és elgyengült. Te veszed át a helyét, miután megtudtad, mi a feladatod.

A vénséges vén ember, amikor meglátta a fiatalembert, így szólt hozzá:

- Már régóta várok rád, unokám, de meg kellett tudnom, vajon elég erőd van-e ahhoz, hogy a világot tartsad. Ezért gyakoroltam veled éjszakákon át, ezért nyertél meg mindenféle versenyt. Most már biztosan elég erős vagy, halld hát tanításomat. A kacsák és viharadarak lesznek a hírnökeid, ők hoznak neked ételt és italt. Ízületeidet is ők kenetik olajjal. Azt is tudják, hogy hol találják meg engem, ha innen elmegyek. Ne felejtse el, hogy nyugodtan kell maradnod, mert valahányszor megmozdulsz, megremeg a föld. Ha nem bírod erővel, akkor vége lenne a világnak, mindenki elpusztulna.

Amikor a vénséges vén ember mindezt elmondotta, nagyon lassan fölkel, s a fiatal ember leült a helyére. Az öreg a kezébe adta a póznát, majd így folytatta:

- Most pihenni térek. S nyugodtan alszom, mert tudom, jól teljesítetted a feladatodat.

Amikor reggel felébredtek a tszimsian indiánok, látták, hogy az ifjú alvóhelye üres. Mindjárt sejtették, hogy a szellemek vitték el, s a bácsija meg annak a felesége mondogatták, hogy semmi baj nem érheti, hiszen ő maga is szellem. Nem olyan, mint a többi indián. Ezért tudta azokat a csodákat véghezvinni, melyeken mindnyájan álmélkodtak.

- Talán még találkozunk vele - mondták -, de bármit is tesz, bizonyos, hogy fontos dolgot cselekszik.

Az indiánok még soká keresték az ifjú embert, de soha többé nem találtak a nyomára.

MANABUS TÖRTÉNETEI

Születése

Élt egyszer egy vénasszony, Nokomisnak hívták. Ő volt a föld. Volt egy lánya. Ez a lány lett Manabus anyja, Manabusé, aki a tűz is, és nyulacska alakjában látta meg a napvilágot.

Manabus anyja meghalt. Nokomis magára maradt a nyulacskával.

Nokomis az ölébe vette, és így becézgette:

- Aranyos, kicsi nyulacskám, drága Manabusom.

A vénasszony szeretgette, ápolgatta.

A kis fehér nyúl nőtt, növekedett, míg egy szép napon emberré nem változott.

Így született Manabus.

Néhány erőteljes lépést tett a vigvam talaján, az egész föld megingott alatta. Ellenségei, a föld alatt élő gonosz szellemek, az Anamaqkiuk így szóltak egymáshoz:

- Mi történhetett? Valahol biztosan egy nagy manido született! - és ezzel haladéktalanul hozzáláttak útját-módját keresni, hogyan pusztíthatnák el Manabust.

Felgyújtja a medve bundáját

Egy napon Manabus az erdőbe ment vadászni, de üres kézzel tért vissza vigvamjába. Amikor belépett, látja ám, hogy nagyanyja szépen fésült hajjal, igen ünnepélyesen ül ott a gyékényen. Így szólt hát hozzá:

- Látom, nagyanya, szépen megfésülködöttél, tiszta ruhát öltöttél. Látogató járt itt talán?

A nagyanya nem adott kielégítő választ, a fiú abbahagyta hát a kérdezősködést, de gyanú ébredt benne, hogy valaki itt járt, és a vénasszony ezt el akarja titkolni előtte.

Másnap Manabus ismét az erdőbe ment, és visszatértekor ismét ott találta nagyanyját a gyékényen ülve, éppen úgy, mint tegnap. A fiú nem szólt, de gyanúja, hogy valaki távollétében itt járt a vigvamban, megerősödött.

Másnap minden ugyanígy ismétlődött meg.

Ezért aztán negyednap Manabus megint úgy tett, mintha vadászni indulna, de visszalopózott a vigvam közelébe, hogy meglesse, vajon ki is lehet nagyanyja látogatója. Sejtette, hogy egy medve, de biztos akart lenni a dolgában.

Nem kellett soká várakoznia.

Csörtetve, dörögve jött a medve az ösvényen.

Manabus megvárta, amíg a medve belép a vigvamba, akkor meggyújtott egy száraz nyírfakérget, és erős tüzet élesztett. A tűzzel a vigvamhoz szaladt, félrerántotta a függönyt.

Ott ült a medve Manabus nagyanyjával a gyékényen.

A fiú rádobta a medvére az égő nyírfakérget, az állat vastag, száraz bundájába rögtön beleharapott a láng.

A medve egy ideig a fájdalomtól üvöltözve ide-oda rohangált, hempergőzött, aztán kirohant a vigvamból, egyenest a folyó felé, de mielőtt elérhette volna a hűsítő hullámokat, holtan rogyott össze.

Manabus, miután a lángoló nyírfakérget a medvére hajította, azonnal visszaszaladt a sűrűbe, és elrejtőzött a bokrok között. Mikor az égő bundájú, rohanó medvét megpillantotta, nyomába szegődött.

Mikor pedig az állat holtan rogyott össze, odalépett hozzá, és vonszolni kezdte a vigvam felé. Behúzta a vigvamba nagyanyja lába elé, és így szólt:

- Nézd, nagyanya, sikerült elejtenem egy medvét. Végre lesz mit ennünk.

- Hogyan ölted meg, kis unokám? - kérdezte a vénasszony.

- Éppen az imént sikerült elejtenem - felelt, és mégsem felelt Manabus nagyanyja kérdésére, mert el akarta titkolni, hogy lángra lobbantotta a medve bundáját.

Aztán hozzálátott, megnyúzta, feldarabolta a medvét, és egy szép darab hússal megkínálta a nagyanyját.

A vénasszony azonban felháborodottan utasította vissza:

- Nem, nem, kis unokám! A medve jó barátom volt, nem ehetem belőle!

Legyőzi Gyöngytoll Manidót

Nokomis elmesélte egyszer Manabusnak, hogy férjét valaha Gyöngytoll Manido ölte meg. Gyöngytoll a nagy víz másik oldalán élt.

Manabus elhatározta, hogy felkészül és elindul, hogy találkozassék Gyöngytollal. A szellem lakhelyét először is tüzet köpködő kígyók védik, és senkit át nem engednek. A nagy vizet pedig arrafelé gumyszerű, ragadós anyag borítja, aki át akar kelni rajta, menthetetlenül beleragad.

Manabus íjat és számtalan nyílvest készített magának, böjtölt, elénekelte harci dalát, aztán teljes harci díszben kenujába szállt. A szokásos felszerelésen kívül olajat is vitt magával.

Nagy sietve haladt kenuján éjt nappallá téve, el sem fáradt, mert csak a varázsparancsot kellett kimondani, és a kenu evezés nélkül, magától siklott a vízen.

Egyszer aztán megpillantotta a tűzkígyókat. Megállt, hogy szemügyre vegye őket. Megfigyelte, hogy nincsenek szorosan egymás mellett, csak a szájukból kilövellő tűz lángja ölelkezik össze.

Barátságosan szóba elegyedett velük, de a kígyók nem hajlottak a hízelkedésre.

- Ismerünk mi téged jól, Manabus! - mondták. - Lángunkon nem hatolhatsz át soha!

A fiú töprengett, hogyan csaphatná be őket, miféle cselhez folyamodjék, végül is döntött.

Olyan közel engedte hozzájuk a kenut, amennyire csak lehetséges volt, aztán hirtelen rémülten felkiáltott:

- Jaj! Mi az ott mögöttetek?!

A kígyók azon nyomban hátrafordultak, és Manabus szélesebben átsiklott közöttük.

Aztán íjat ragadott, és a megzavarodott kígyókat egyenként lenyilazta.

Manabus az őrkígyók legyőzése után folytatta útját, és megérkezett a gumitengerhez. Ezt a tengert a balszerencse vizének nevezték.

A fiú bekente kenuját olajjal, és nekivágott a ragadós víznek. A beolajozott kenutest gyorsan siklott tova, igaz, Manabus újra meg újra olajat öntött rá. Éppen kifogyott az olaj, mikor partot ért.

Már odalátszott Gyöngytollnak, a fénylő Manidónak a lakhelye, mivel dombtetőre épült.

Manabus harci készenlétben állott, hajnali szürkület vette körül. Olyan harci kiáltásokat hallatott, mintha társait biztatná:

- Rajta! Kerítsétek csak be! Rajta hát!.

Rohant előre, és közben így kiáltott:

- Te ölted meg a nagyapámat! - és kilőtte nyilait.

A harc egész napon át dúlt, Manabus nyilai mit sem értek, mert ellenfelét tetőtől talpig vampum borította. Végül a fiúnak már csak három nyílvesszője maradt, és csak rendkívüli fürgesége mentette meg Manido hatalmas csapásaitól.

Ebben a pillanatban egy óriási harkály szállt el fölöttük, aztán letelepedett egy fa ágára.

- Manabus! - kiáltott rá a harkály a fiúra. - Ellenfelednek is van sebezhető pontja! Célozz csak arra a hajfűrtre a feje tetején!

Manabus kilőtte három utolsó nyila közül az elsőt, de ez csak könnyen horzsolta a célt. Gyöngytoll megingott kissé, lépése bizonytalanná vált, de aztán összeszedte magát. Ekkor azonban a három közül a második nyílvessző már el is találta, mégpedig éppen a térdébe fúródott. Gyöngytoll lehajolt, hogy az ártalmatlan nyilat kirántsa a térdéből, de ezzel szinte odakínálta ellenfelének sebezhető pontját, a feje tetején levő hajfűrtöt. Manabus kilőtte a harmadik vesszőt is, mélyen befúródott az Gyöngytoll feje tetejébe. A fénylő Manido élettelenül terült el a földön.

Ekkor Manabus diadalordítása reszkettette meg a levegőt, magához vette Gyöngytoll skalpját, aztán a harkályhoz fordult, hogy megjutalmazza.

Manabus Gyöngytoll vérével kente be a harkály fejét. A nagy harkály fejtollai mind a mai napig vörösek maradtak.

Diadalmi dalokat énekelve, örömdob dübörgésének kíséretével tért haza Manabus. Amikor Nokomis meghallotta jöttét, eléje ment, üdvözölte, örömeiket énekelt, és örömtáncot lejtett.

Megöli a vízi szörnyet

Sokat szenvedtek az emberek az idő tájt egy vízi szörnyetegtől, egy óriási haltól. Ez gyakran rátámadt a halászokra, a víz alá, a mélybe vonszolta és ott fölfalta őket.

Manabus kért egy pálcát a nagyanyjától, és elmondta neki: az a terve, hogy ő maga is fölfalálja magát a szörnyeteggel, aztán megöli.

Ezután nekifogott, és épített egy kis tutajt, kievezett a tengerre. Közben szakadatlanul így énekelt:

*Masenomak, Masenomak,
gyere gyorsan, falj föl engem!
Masenomak, gyere gyorsan,
Masenomak, falj föl engem!*

Masenomak, a vízi szörnyeteg meghallotta az éneket, és megparancsolta a kicsinyeinek, hogy falják föl Manabust. Amikor az aprócska szörnyek rátámadtak, Manabus mindig kitért előlük, és így énekelt:

*Apró szörnyek, félre, félre!
Azt akarom, Masenomak,
Masenomak maga jöjjön!
Falj föl engem, Masenomak!*

Ezzel aztán annyira sikerült felbőszítenie a vízi szörnyeteget, hogy az azon nyomban rávetette magát, és egyetlen száj tátással elnyelte.

Manabus eszméletét veszítette.

Amikor ismét magához tért, a hal óriási gyomrában régi ismerősei között találta magát. Ott volt a medve, a szarvas, a sündisznó, a holló, a mókus és még sokan mások. Az ismerősök elmondták neki, hogy sokan az elnyeltek közül már elpusztultak. Ez nagyon szomorúvá tette Manabust.

Manabus a harci dal eléneklésére készülődött, nélkülözhetetlen ez a csata előtt, hogy a harcos tudtul adja támadása célját, okát-módját. Manabus arra kérte társait, énekeljenek és táncoljanak vele együtt. Különösen a mókusnak volt nagyon figyelemre méltó hangja, fürgén ugrált körbe-körbe, közben szakadatlanul „Szek-szek, szek-szek!” - így énekelt. A többiek jót mulattak a mókuson, annyira, hogy teljesen el is feledték szorult helyzetüket.

A tánc és vigalom megártott a vízi szörnyetegnek, kezdte magát kutyául érezni a gyomrában táncoló népséggel. Mikor aztán Manabus éppen a szíve táján ropta, sőt a késével még bele is bökött az óriáshal szívébe, Masenomak elvesztette minden erejét, rángatózni és öklendezni kezdett.

Manabus háromszor merítette meg kését a szörny szívében, aztán ráparancsolt:

*Masenomak, Masenomak
vigvamomhoz ussz most gyorsan,
siess, siess, Masenomak!*

Az óriáshal olyan hánykolódásba kezdett, hogy a gyomrában levők mind eszméletüket veszítették. Meddig tartott ez az állapot, nem tudták.

Amikor Manabus visszanyerte az eszméletét, minden mozdulatlan és néma volt körülötte. Tudta, hogy a szörnyeteg kimúlt, és hogy teteme vagy a tenger fenekén, vagy a part homokján hever. Hogy biztos legyen a dolgában, addig tapogatott, keresgélt az óriáshal gyomrában, amíg meg nem találta a megfelelő helyet, ahol könnyen lyukat vághatott a szörny testébe.

Végre sikerült, és Manabus megpillantotta a napfényt. A nyílást elzárta, fogta a pálcáját, és újra énekelni kezdett:

*A nap fényét látom,
a nap fényét látom!*

Erre aztán fölserkentek a többiek is. A mókus is fölugrott, és azon nyomban énekelni kezdett: „Szek-szek, szek-szek, szek-szek!” Erre valamennyien táncra perdültek.

Mikor a táncba belefáradtak, Manabus jókora nyílást hasított a szörnyeteg gyomrában, s ezen át mindannyian kiléptek. Mielőtt elváltak volna egymástól, hogy ki-ki saját otthonába térjen, mindannyian megdicsérték a mókust szép hangjáért.

Manabus így szólt a mókushoz:

- Te még sokra viszed a szép hangoddal, mókus testvér!

Így győzte le Manabus Masenomakot.

Farkasok között

Történt pedig, hogy Manabus farkasalakot öltött, csatlakozott a farkasokhoz, együtt élt, együtt vadászott velük. Manabus azonban mindig mértékletes maradt az evésben, ezért aztán farkastársai sokat gúnyolták és nevettek.

Egy napon Manabus gyönyörű jávorszarvast ejtett el, és mivel nagyon éhes volt, elhatározta, hogy megeszi az egészet. Hozzá akart látni, de sehogy sem tudta eldönteni, hol kezdje.

- Nem is tudom, hol kezdjem - mondta csak úgy magában -, talán a fejénél? Valaki azt mondhatná erre, hogy az elejétől a hátuljáig eszem. Nem! Inkább talán oldalt kapok bele. Vagy hátul?

Addig-addig elmélkedett, míg végül mégiscsak leszakított a gerincéből egy remek, ízletes darabot, és már éppen bele akart harapni, amikor egy közeli fa recsegő hangot hallatott.

- Rémes! Nem tudok enni nyugodtan ettől a recsegéstől. Hallgass el már! - kiáltott rá a fára.

Ezzel ismét harapni akart egy jókorát, de a recsegés megisméltódott.

Manabus odavágta a húst, és így szólt:

- Így nem tudok enni!

Otthagyta a húst, pedig igazán nagyon éhes volt, és fölmászott a fára, hogy megvizsgálja, mi okozza azt a recsegő hangot, de a karja beszorult két ág közé, annyira, hogy nem is tudta kiszabadítani.

Ekkor az elejtett vad szagára megjelentek a farkasok. Egész falka. Megtalálták a jávorszarvast, és felfalták az egészet. Nem maradt más belőle, csak a pusztá csontok.

Hirtelen erős szél kerekedett, és a hatalmas szellőkések megrázták a fa egész koronáját, úgyhogy Manabus végre ki tudta szabadítani a karját az ágak közül. Elindult hazafelé, és közben azt gondolta:

„Bizony így van ez, ha az ember semmiségekkel törődik, amikor valami értékes van a kezei között.”

Farkastestvérét elragadja a halál

Mivel Manabus egyedül volt, a jó Manidók elhatározták, hogy mellé adják ikertestvérét, Naqpótét. Naqpote ember alakú volt, de mint Manido, bármiféle alakot magára ölthetett. Most mint farkas csatlakozott Manabushoz, hogy együtt vadászhassanak.

Manabus azonban állandóan céltáblája volt a föld alatt lakó gonosz Manidók, az Anamaqkiuk rosszakaratának, éppen ezért nagyon komolyan óvta farkastestvérét, nehogy a vadászatról hazatérve a tó jegén át jöjjön, tegyen inkább kerülőt a parton.

Egyszer azonban Naqpote nagyon elfáradt az egész napi vadúzásban, és éppen vigvamjával szemközt, a túlsó parton találta magát. Megfeledezett Manabus figyelmeztetéséről, és neki-vágott a tó jegének.

Alig tette meg a fele utat, a jég beszakadt, a gonosz Manidók levonszolták a mélybe, és megölték.

Manabus rögtön tudta, mi történt farkastestvérevel. Négy napon át gyászolta. Minden sóhaj-tásától megremegett a föld, dombok és hegyvonulatok gyűrődtek a magasba. Ötödik nap végre megjelent Manabus előtt farkastestvére árnya. Tudta, hogy életre nem keltheti többé, megmutatta hát neki a lenyugvó nap pályáját, kérte, hogy azt követve induljon el odatúlra, és legyen ezentúl az árnyak ura.

Új földet támaszt a vízözön után

Manabus elszánta magát arra, hogy megkeresi és elpusztítja azt az Anamaqkiut, aki farkastestvére halálában bűnös. Ezért aztán kitalálta a labdajátékot, és rávette a levegő lényeit, a Mennydörgőket, hogy játsszanak a föld alatti lények, az Anamaqkiuk ellen.

Kiszeu, az aranyos vállalkozott a játékra, magával hozta mind a Mennydörgőket, bátyjait és öccseit. Az Anamaqkiuk is előbújtak a föld mélyéről, két főnökük vezette őket, mindkettő medve alakot öltött, az egyik egy hatalmas ezüstfehér, a másik egy óriási szürke medvéét. A két főnök is magával hozta bátyjait és öccseit.

A pályát Manabus választotta ki, nem messze a mai Mackinawtól, egy nagy tó homokpartja közelében. A homokparttól nem messze egy hatalmas erdő terült el, ennek közepén egy füves tisztás. A tisztás szélén alacsony domb emelkedett, a két medvefőnök itt jó és kényelmes helyet találhatott magának, hogy a játékot végignézzék.

Az Anamaqkiuk a pálya egyik szélén álltak föl, a Mennydörgők a másikon. Mindenki kiválasztotta a maga ellenfelét.

Elkezdődött a játék.

Manabus észrevette, hogy az Anamaqkiukhoz tartozó Nakuri, a naphal, a mókust választotta a Mennydörgők közül ellenfeléül. Aztán a domb felé fordult, hogy ellenségei főnökeit is szemügyre vehesse. Egészen a közelükbe lopózott, és fölmászott egy magas fára.

A játék egész nap tartott. Egyik tábor sem jutott valamicske előnyhöz sem. Mikor a nap nyugovóra készült, a játékosok pihenni tértek vigvamjaikba.

Éjfél tájt Manabus lemászott megfigyelőhelyéről, a dombra lopózott, éppen a két medvefőnök közé, és így szólt:

- Fenyő legyek, melynek törzse gyökér és csúcs közt éppen középütt hiányzik, és amelynek két erőteljes ága éppen a két medvefőnök fölé hajlik!

Mivel Manabus Manido volt, azonnal fenyővé változott.

Amikor másnap reggel a játék újra kezdődött, és a két medvefőnök is újra el akarta foglalni helyét a dombon, csodálkozva így szóltak:

- Ez a fa tegnap még nem volt itt!

A Mennydörgők azonban egyhangúlag mind azt tanúsították, hogy a fa bizony már tegnap is ott állt. Nagy vita támadt a két tábor között, mindenki elhagyta a helyét, a játék egy időre félbeszakadt. A medvefőnökök arra az eredményre jutottak, hogy a fa nem lehet más, csakis Manabus, és elhatározták, hogy elpusztítják.

Parancsot adtak a szürke medvének, hogy siessen segítségükre, másszon föl a fára, hántsa le a kergét, és tördelje darabokra. A medve úgy is tett, letépdeste a kergét, szétharapdálta az ágait, szétroncsolta a facsúcsot, éppen azon a helyen, ahol egy eleven embernek a nyaka és a feje szokott lenni.

A két medvefőnök ekkor egy nagy kígyót parancsolt oda, feladatává tették, hogy fojtsa meg a fát. A kígyó a fa törzsére vetette magát, rátekerőzött, egyre erősebben és erősebben szorította, annyira, hogy Manabusból majd kiszorult az élet. Már majdnem öntudatát veszítette a fájdalomtól, mikor a kígyó végre engedett szorításából, és lecsúszott a törzséről.

Most már megnyugodott a két medvefőnök, hogy a fa nem Manabus. Leültek a helyükre, és parancsot adtak a játék újrakezdésére. Hosszú és kemény küzdelem után a labda olyan messzire repült a kezdés helyétől, hogy a medvefőnökök magukra maradtak. Manabus nagy hirtelen két nyílveesszőt ragadott ki az oldalán lógó tegezből, egyet az ezüstfehér, egyet pedig a szürke medve testébe röpített. Ezután ismét emberré változott át, és a homokpartra szaladt.

Nem jutott azonban messzire, amikor a legyőzött Anamaqkiuk visszatértek, észrevették, mi történt, és Manabus után vetették magukat.

Vízár buzgott elő mindenütt a földből, és zúgva, sodorva áradt Manabus nyomába, és már-már utolérte, amikor Manabus szerencsére megpillantotta a borzot, és arra kérte, hogy rejtse el őt a földben. A borz felkapta Manabust, szaporán ásni kezdett, a kihányt földet pedig maga mögé halmozta úgy, hogy feltartóztassa a vizet.

Az Anamaqkiuk keresték-kutatták, de nem találták Manabust sehol. Fel is hagytak az üldözéssel, és kezdtek visszahúzódní föld alatti barlangjaikba. Amikor a borz lakóhelyének mélységeibe értek, Manabus és a borz kibújt a föld felszínére.

Miután az Anamaqkiuk visszatértek a labdapályára, óvatosan felemelték a két medvefőnököt, hazavitték őket, s ott a betegek kunyhójában a varázsló gondjaira bízta. Attól féltek azonban, hogy Manabus ide is követheti a két főnököt, ezért a betegkunyhó köré erős hánchálót fontak.

Amikor Manabus a kunyhó környékére ért, találkozott egy öregasszonnyal, aki nagy köteg hánsháncsot cipelt a hátán. Manabus így szólt hozzá:

- Mit viszel a hátadon, öreganyám?

- Nem felelhetek neked, mert te Manabus vagy - mondta a vénasszony.

- Nem - felelte Manabus -, én nem vagyok Manabus, összetévesztesz velem.

Válgig bizonygatta az igazát, míg a vénasszony megnyugodott, s mindent elmondott az Anamaqkiuk gaztetteiről, végül hozzátette:

- Úgy bizony. A kunyhó körül pedig, melyben a két főnök fekszik betegen, hánchálót fontak, hogy ha Manabus jön, először nyílást kényszerüljön vágni rajta, így pedig a háló megrezdül, az Anamaqkiuk észreveszik, és ők ölik meg Manabust. Már majdnem teljesen kész a háló, kis híja még van, úgy bizony.

A vénasszony azt is kifecsegte, hogy ő maga a varázsló, és rajta kívül senki más még csak a kunyhó közelébe se jöhet. Mikor Manabus ezt hallotta, megölte a vénasszonyt, bőrét magára öltötte, a hátára vette a hánsháncsköteget. Így sikerült bejutnia a kunyhóba. Amikor a két medvefőnökhöz lépett, észrevette, hogy sebeikben még benne vannak a beletört nyílveszők. Megragadta a két vesszőt, s még mélyebbre nyomta a testükbe, így sikerült elpusztítania a két gonosz Anamaqkiut, az ezüst medvét és a szürke medvét.

Mikor ezzel elkészült, kilépett a kunyhóból, a vénasszony által hagyott résen át kijutott a hálóból is, de ekkor aztán olyan rettenetesen megrázta a hálót, hogy az Anamaqkiuk azonnal tudták: Manabus ott járt a kunyhóban, és végleg elintézte a két medvefőnököt.

Azon nyomban üldözőbe vették. Ismét hatalmas vízár tört fel mindenfelé. Manabus a magas hegyek felé vette útját, nehogy a víz utolérje. A legmagasabb hegycsúcsot is megmászta.

Odafönt egy óriási fenyőfát talált, ennek is fölászott a legislegcsúcsára.

A vizek azonban csakhamar mégis utolérték.

Manabus erre parancsot adott a fának, hogy nőjön még egyszer akkorára. Ez meg is történt.

A vizek azonban elérték Manabus lábát.

Erre Manabus azt a parancsot adta a fának: nőjön kétszer akkorára, mint amilyen eredetileg volt.

És ez megismétlődött harmadszor és negyedszer is.

A vizek ekkor egészen a hónaljáig nyomultak föl. Manabus most Kise Monidóhoz folyamodott segítségért, és emlékeztette őt, hogy Manabust az Anamaqkiuk legyőzésére küldték a földre.

Kise Monido ekkor parancsot adott a vizeknek, és a vizek apadni kezdtek.

Manabus körülnézett, és csak apró állatokat látott, bármerre tekintett is. Megpillantotta közöttük a vidrát, és így szólt hozzá:

- Gyere ide, vidra, és légy az én testvérem. Bukj le a víz alá, és hozz föl egy kevéske földet, abból majd új világot teremtek.

A vidra alámerült, hosszú-hosszú ideig nem bukott föl, mikor pedig végre a víz színére vetődött hassal fölfelé, Manabus tudta, hogy megfulladt.

Ismét körülnézett, és megpillantotta a hódot, és így szólt hozzá:

- Gyere ide, hód, és légy az én testvérem. Bukj le a víz alá, és hozz föl egy kevéske földet, abból majd új világot teremtek.

A hód alámerült, igyekezett elérni a talajt. Hosszú-hosszú idő múlva Manabus őt is hassal fölfelé pillantotta meg a víz felszínén, és tudta, hogy a hódnak sem sikerült a földet elérnie.

Manabus újra körülnézett, ki volna alkalmas a nagy tett véghezvitelére. Megpillantotta a vidranyestet, és így szólt hozzá:

- Gyere ide, vidranyest, és légy az én testvérem. Bukj le a víz alá, és hozz föl egy kevéske földet, abból majd új világot teremtek.

A vidranyest eltűnt a habokban, hosszú ideig lent maradt, aztán ő is hassal fölfelé tűnt fel a víz felszínén. Manabus tudta, hogy a vidranyest is rajtavesztett.

Még egyszer utoljára körülnézett, de nem látott mást, csak a mósuszpatkányt, és így szólt hozzá:

- Gyere ide, mósuszpatkány, és légy az én testvérem. Bukj le a víz alá, és hozz föl egy kevéske földet, abból majd új világot teremtek.

A mósuszpatkány teljesítette a kívánságát, azonnal alábukott, és olyan hosszú ideig maradt odalenn, hogy Manabus már-már azt hitte, élve vissza sem térhet. Ekkor azonban hirtelen fölbukott a víz felszínére, észrevette, hogy elülső karmaira egy kevéske föld tapadt. Rálehelt a mósuszpatkányra, szétkente azt a kevéske földet a tenyerén, aztán szétszórta, mint a vetőmagot.

Új föld támadt, és fák nőttek a földből.

Manabus megköszönte a mósuszpatkánynak, amit tett, és megígérte neki, hogy ivadéakai nagyon elszaporodnak majd a földön, és mindig lesz eledelük bőven, bárhol telepedjenek is meg.

A borznak pedig a szürke medve bundáját adta hálából Manabus, azt viseli ma is.

Ő maga pedig az ezüst medve bundáját tartotta meg magának saját használatára.

Ölyv hátán repül

Manabus megpillantotta egyszer vándorlásai közben Peszkozét, az ölyvet, amint odafönt repült, magasan a fák fölött, és így szólt magában:

- Ó, ha én is repülni tudnék, mint Peszkoze, milyen mulatságos volna odafönről nézni le a földre!

Közben pedig mozgatni kezdte a két karját, mintha repülne. Mikor Peszkoze ezt meglátta, lecsapott a magasból.

- Nagyon szeretnék repülni, mint te - szólította meg Manabus - szelekkel szállni felhők között, és odafönről nézni, mit csinálnak a lények idelent a földön.

- De te nem tudsz repülni, Manabus - felelte Peszkoze, és nevetett -, még akkor sem, ha úgy mozgatod a két karodat, mint most. Mit tennél, ha tudnál?

- Sokkal gyorsabban haladhatnék, mint most - felelte Manabus. - Vegyél fel, testvér, hadd lássam, milyennek mutatkozik a föld odafönről.

- Hát mássz csak föl a hátamra - mondta Peszkoze, s mikor Manabus megtette, és jól megkapaszkodott, a magasba lendült.

Egy égbe nyúló hegy csúcsa felé repült, ott a meredek sziklák szélére szállt le, és letette Manabust, hogy jól körülnézhesen.

Peszkoze ekkor ismét szárnyat bontott, és nagyon veszélyes helyzetben hagyta ott Manabust a meredélyen. Hiába keresett valamiféle ösvényt, hogy lemászhasson, nem talált. Végül is elhatározta, hogy leugrik. Nekiugaszkodott, hogy egy nagyot ugorjon előre, nehogy beleüsse magát a hegyoldal éles szikláiba, s már zuhant is lefelé nyílnál is sebesebben.

Véletlenül éppen nem messze övéi lakóhelyétől ért földet, de egy hatalmas nagy fa üreges törzsébe talált zuhanni, és nem tudott kimászni belőle.

Négy álló napon át tartotta fogva a fa, míg végül néhány asszony jött arra, tűzifát gyűjtöttek, és rátaláltak arra az üreges, kiszáradt fatörzsrre, melybe Manabus beleszorult.

Az egyik így szólt:

- Egy kiszáradt fa! Vágjuk ki, és aprítsuk fel!

Manabus hallotta, hogy segítség közelít, de nem akarta szavaival megrémíteni az asszonyokat, ezért inkább a sündisznó hangját kezdte utánozni.

- Je-hé, je-hé, je-hé! - kiáltotta.

Az asszonyok azt hitték, hogy egy sünre bukkantak, nyomban hozzáfogtak a fa kivágásához. Manabus attól tartott, hogy bele találnak vágni a baltával, ezért így szólt:

- Vágjatok egy kis nyílást a törzsön, meglátjátok, milyen sok szép sörtét adok nektek!

Az egyik asszony nyílást vágott a törzsön, s ekkor Manabus azt mondta neki, takarja be az ujjasával a nyílást, míg ő majd szépen odateszi a sörtét.

Az asszony szót fogadott, Manabus pedig nagy hirtelen kiugrott, és nevetve elszaladt.

Fényt áraszt a világra

Manabus, a nyúl vándorlásai közben egyszer az erdőben egy folyóparti tisztásra ért. Megpillantotta Totolizt, a baglyot, amint egy nagy fa ágán gubbasztott. Sötét volt, nagyon sötét, Manabus nem látott valami jól, így szólt hát a bagolyhoz:

- Miért ragaszkodsz ahhoz, hogy ilyen sötét legyen? Én nem szeretem a sötétet, és azt akarom, hogy mindig nappali világosság vegyen körül!

- Ha elég hatalmas vagy - felelte a bagoly -, hát tégy róla, hogy úgy legyen. Mérjük össze erőinket, és amelyikőnk győz, az rendezhesse el kedve szerint ezt a dolgot.

Összehívta hát a nyúl meg a bagoly az erdő vadjait, a négylábúakat, és a madarakat, hogy tanúi legyenek párviadaluknak. Mikor összegyülekeztek, elmagyarázták nekik, miről van szó. Néhány madár és négylábú Manabus győzelmét kívánta, mert a világosságot kedvelték, mások meg azt szerették volna, ha a bagoly győz, hogy továbbra is mindig sötét maradjon.

Megkezdődött hát a párharc a nyúl meg a bagoly között. Manabus egyre csak azt ismételte:

- Fény! Fény! Fény! Fény!

A bagoly viszont így kiáltozott:

- Éjszaka! Éjszaka! Éjszaka! Éjszaka!

Abban állapotokba kerültek, hogy amelyik véletlenül elszólja magát és véletlenül ellenfele kiáltása téved a szájára, elveszti a harcot.

A hangos és egyre gyorsabb kiabálásba a többi állat is bekapcsolódott, igyekeztek segíteni és belezavarni a küzdőket, ki-ki pártállása szerint. Végül is a bagoly véletlenül éjszaka helyett fényt kiáltott, így elvesztette a játszmát. Manabus, a nyúl úgy rendelkezett, hogy árássa el ezentúl fény a világot, de beleegyezett, hogy az idő egy részében éjszaka legyen, a bagoly és más állatok kedvéért, mert ezek az éjszakát jobban szeretik, mint a nappalt.

Megszerzi a tüzet

Így szólt egyszer, még fiatal korában Manabus nagyanyjához, Nokomishoz:

- Hideg van, nagyanya, és nincs tűzünk. Hadd hozzak valahonnan.

Nokomis mindenképpen le akarta beszélni unokáját erről a veszélyes vállalkozásról, de az ragaszkodott hozzá. Készített magának egy kenut, ismét nyúllá változtatta magát, és evezni kezdett a nagy vízen egy bizonyos sziget irányába, amelyen egy öregember élt. A tűz ezé az öregemberé volt.

Ahogy közeledett a szigethez, beesteledett. Partra szállt hát, és gyalog folytatta útját, míg csak az öreg varázsló kunyhójához nem ért.

Két lánya is volt az öregnek. Ezek észrevették az átnedvesedett, vacogó nyulacskát, becézgetve magukhoz ölelték, bevitték a kunyhóba, és letették a tűz közelébe, hogy megszáradjon a bundája, és fölmelegedjék.

Ott is maradt a kis nyuszi a tűz mellett, míg két lány házi munkákkal foglalatostkodott a vigvamban, sőt közben egyre közelebb és közelebb ugrált a tűzhöz. Szeretett volna egy darabka izzó parazsat elcsenni, de valahányszor rászánta magát, megmozdult a föld, úgyhogy végül is fölébredt az öreg varázsló, aki éppen elszenderedett kissé.

- Lányok! - kiáltotta az öreg. - Mi történik itt? Miért reng a föld?

- Semmi, semmi - felelték a lányok -, csak egy szegény elázott, vacogó nyuszt találtunk a vigvam előtt. Behoztuk, hadd száradjon meg, hadd melegedjék föl.

Mikor a két lány újra munkához látott, a nyulacskának sikerült megszereznie egy égő-füstölő fahasábot, azzal ki a vigvamból, teljes erejéből futni kezdett a kenu irányába. A két lány meg az öreg azonban szorosan a nyomában voltak. A nyúl persze gyorsabb volt, szerencsésen elérte a vizet, egy ugrással bele a kenuba, ellökte magát, és már szelte is a habokat, szélnél sebesebben igyekezett nagyanyja kunyhója felé.

A kenu vad irama hatalmas szélvihart kavart, úgyhogy az égő-füstölő fahasáb hevesen fellobbant, pattogni és ropogni kezdett Manabus kezében. Mikor partot ért, Nokomis észrevette, hogy tele a teste égési sebekkel. Azonnal elvette tőle a tüzet, kezelésbe vette a sebeit, és néhány nap alatt meg is gyógyította.

A Mennydörgők aztán Nokomistól kapták a tüzet, és őrzik azóta is nagy gonddal.

Szétoosztja a dohányt rokonai között

Történt egyszer, hogy Manabus éppen egy magas hegycsúcson kelt át, amikor egy szikla-hasadékból kellemes szag ütötte meg az orrát. Közelebb ment, és felfedezte, hogy a hegyen az óriás lakik. A dohány ezé az óriásé volt.

Manabus egy barlang bejáratához érkezett, belépett, és haladni kezdett a barlangfolyosón, egyre beljebb, vagyis inkább lejjebb, mert a folyosó a hegy gyomrába vezetett. Itt lakott az óriás egy hatalmas barlangteremben, és keményen nekitámadt Manabusnak, mit akar tőle, miért jött ide. Manabus azt válaszolta, hogy egy kevéske dohányt kérne, de az óriás visszautasította, mondván, jöjjön vissza egy év múlva, mert akkor éppen itt lesznek nála a Manidók, hogy dohányozzanak.

Manabus körülnézett a barlangteremben, és látta, hogy több nagy zsák áll az egyik sarokban dohánnyal teletömve. Ezek közül hirtelen a vállára kapott egyet, és már rohant is ki a barlangból, le a hegyről, de az óriás mindenütt szorosan a nyomában járt. Manabus hegycsúcsról hegycsúcsra ugrált, az óriás olyan elvakult heveességgel üldözte, hogy amikor Manabus az egyik magas, sziklás csúcsról már nem menekülhetett másként, mint hogy hasra vetette magát, az óriás belebotlott, átbukfencezett rajta, és lezuhant a mélybe. Összevissza törte-zúzta magát, de még volt annyi ereje, hogy a meredek sziklafalon felkapaszkodjék. Mire felért, teljesen kimerült. Manabus rávetette magát, torkon ragadta és felrántotta, majd iszonyú erővel a földhöz csapta, és így szólt:

- Mocskos irigységed miatt légy te ezentúl Kakuene, a szöcske. Ismerjen rád mindenki mocskos-foltos szádról, és légy csapás mindazok számára, akik dohányt szeretnek.

Ezután Manabus szétoosztotta a dohányt testvérei és rokonai között, mindenkinek adott a magjából is, hogy ezentúl sohase szenvedjenek hiányt benne.

Távozása és visszatérése

Manabus vándorlásai végéhez közeledve, így szólt övéihez:

- Most elhagylak benneteket, rosszul bántak velem itt, nem ti, hanem a többi nép, amely köröttetek lakik. Napfelkelte irányába megyek, a nagy vízen át, a sziklák birodalmába. Ott lesz ezentúl az én hazám. Ha összegyűltök, és rám emlékeztek, ha nevemen neveztek, meghallgatlak benneteket. Ha az én nevemben kezdtek valamibe, sikerre vezetlek titeket, és amit kértek, teljesítem.

Így szólt, kenujába lépett, és eltűnt napfelkelte irányában a nagy vízen.

Manabus él, él ma is.

Félő, hogy a fehérek egyszer még rátalálnak.

Félő, mert akkor eljön a világ vége. Mert ha Manabus újra visszatér, az egész világ lángok martalékává lesz, és minden élő elpusztul a lángokban.

Manabus látogatói

Egy éjszaka, hosszú idővel Manabus távozta után, egy indián álmodta, azt álmodta, hogy Manabus szólott hozzá. Szürkületkor felsekergette az indián, és elindult, hogy a főnökökkel tanácskozzék az álom felől. Tanácskoztak, tanácskoztak több napon át, és elhatározták, hogy meglátogatják Manabust.

Feketére mázolták az arcukat, kenuba szálltak, és elindultak a nagy vízen napkelte irányában a sziklák birodalma felé. Hosszú-hosszú út után partot értek ama birodalomban, ahol Manabus élt.

Kiléptek kenuikból, és Manabus vigvamjának keresésére indultak. Hamarosan meg is találták.

Mikor valamennyien ott ültek a vigvamban Manabus körül, megkérdezte tőlük:

- Miért tettétek meg ezt a hosszú-hosszú utat, barátaim? Mi a kívánságtok?

- Manabus - felelték mindannyian egyetértve -, azért vállalkoztunk erre a hosszú útra, hogy olyan vadász-varázsszeret kérhessünk tőled, melynek segítségével népünket mindig nagy bőségben láthatjuk el élelemmel.

- Megkaphatjátok - volt Manabus válasza, és ezzel odafordult ahhoz az indiánhoz, aki nem csatlakozott válaszával társaihoz, hanem néma maradt: - És neked mi a kívánságod?

- Én nem a vadász-varázsszerért jöttem - felelte az indián -, hanem azért, hogy örök életűvé tegy engem.

Manabus erre odalépett hozzá, megragadta a vállát, magasra emelte, és odavitte, ahol ő maga aludni szokott. Itt leültette, és így szólt:

- Változz hát kővé, hogy örökké tarts!

Mikor a többiek látták, mi történik, búcsút vettek Manabustól, a parton kenuikba szálltak, és hazatértek otthonaikba.

A KÉT NAPFIÚ HŐSTETTEI

Az istenek nevetnek

Nagyon megfogyatkozott a navahók népes törzse. Nem voltak már csak négyen: egy házaspár, az asszony meg a férje és a gyerekeik. Hogyne fogyatkoztak volna meg a navahók, hiszen az ősidők eleje óta, amikor a törzs feljött az alvilágból, szüntelenül a legrettenetesebb szörnyetegek, az Anayék üldözték és öldösték őket.

Ez idő tájt történt, hogy a még életben maradt négy navahó egy kis türkizből faragott asszonyszobrocskát talált, és isteni parancsra felkapaszkodtak a szoborral a Csoliki-hegy csúcsára.

Az istenek már vártak rájuk odafönt.

Leterítették egy szép nagy szarvasbőrt, ráfektették a türkizszobrot, melléje tettek még egy gyöngyházból készült asszonyszobrocskát is, aztán mindkettőt leterítették még egy szarvasbőrrel.

Körülállták most az istenek a bőrt. Fellebbentgették többször egymás után. Végül negyedszerre a két asszonyszoborból két eleven asszony lett, mégpedig Eszcsánatlehi és Jolkai Eszcsán.

Negyednap Eszcsánatlehi így szólt Jolkai Eszcsánhoz:

- Kapaszkodjunk csak fel a csúcsra, és nézzünk körül!

Amint körülnéztek, nagyon egyedül érezték magukat, mert nem láttak körös-körül semmi egyebet, mint a fejük fölött lassan tovakúszó napot és egy kis vízesést, amely lábaik elé öntötte vizét.

Eszcsánatlehi leheveredett, lábait kelet felé fordítva egy sziklára, hogy a felkelő nap reávetesse áldó sugarait. Jolkai Eszcsán pedig lejjebb ereszkedett a sziklákön, hogy a vízesés permetező vize behinthesse testét.

Negyednap mindketten érezték, hogy a sugárzó nap és a permetező víz igazi asszonyokká tette őket. Mindkettőjüknek fiuk született. Először az Eszcsánatlehié jött a világra, azután a Jolkai Eszcsáné.

Negyednapra a két fiú úgy megnőtt, mintha máris tizenkét esztendősek volnának. Olyan jó futók voltak, hogy már az istenek gyorsaságával akartak vetélkedni, de feleúton annyira ki-merültek, hogy az istenek utolérték őket, és mahagónivesszőkkel alaposan megcsapkodták a hátukat.

Negyednap a két fiú ismét versenyre hívta az isteneket. Négy nap elegendő volt nekik, hogy megerősödjenek, és mestereivé váljanak a futásnak. Most már férfikoruk virágjában olyan széleseben futottak, hogy utol érték az isteneket, és ők csapkodták meg mahagónivesszőkkel az istenek hátát.

Az istenek nevettek és tapsoltak örömükben, nagyon kedvükre való volt az erő és a bátorság, mely a két fiú szívét megtöltötte.

Hosszú és veszedelmes út

A versenyfutás estéjén a két fiú szokás szerint aludni tért, de nem jött álom a szemükre. Arra lettek figyelmesek, hogy a két asszony suttogva-susogva beszélget egymással. Feszülten figyeltek a suttogásra, de egy szó nem sok, annyit sem értettek belőle.

Végül is felkeltek, és azt kérdezték:

- Miről beszélgettek?

- Semmiről, semmiről igazán - igyekezett a két asszony kitérni a válasz elől.

A két fiút azonban nem egykönnyen lehetett becsapni. Azt kérdezték:

- Ki a mi apánk?

- Nincs apátok - felelték az asszonyok -, apa nélkül jöttetek a világra.

Másnap a két asszony borókafából íjat és nyilakat készített a fiainak, hadd játsszanak kedvükre; de a lelkükre kötötték, nehogy látótávolságnál messzebb menjenek.

A két fiú azonban a figyelmeztetés ellenére mindjárt első nap messze keletre elkalandozott. Egy barna szőrzetű, hegyes orrú vadállatra lettek, s hiába igyekeztek nyilaikkal elejteni.

Hazaérve elmesélték az asszonyoknak, mit láttak, s azok nagy rémülettel hallgatták, azt mondták: a hegyes orrú állat nem lehetett más, csakis a hiéna, a szörnyű Theelgeth Anaye kémje.

Másnap a két fiú délnek kalandozott, találkoztak a hollóval, Csenahale Anaye kémjével, harmadnap nyugaton az ölyvvel találkoztak, Cethakocsilthali Anaye kémjével, negyednap északon a szarkával, Biraye Anaye kémjével.

A két asszony rémülten kiáltozni kezdett:

- Jaj, jaj nekünk! Mi lesz velünk, miért nem fogadtok szót?! Hogyan mentsünk meg benneteket?! Az Anayék kémjei a világ négy égtáján láttak titeket, elmondják uraiknak, hogy két szép navahó fiúcskát láttak íjjal, nyilakkal játszani, és a szörnyek azonnal itt teremnek, hogy felfaljanak benneteket, mint ahogy eddig minden navahó gyermeket felfaltak!

Másnap az asszonyok kukoricalepényt sütöttek hamuban, és Jolkai Eszcsán kiment, hogy körülnézzon.

Legnagyobb rémületére Jeikóval találkozott, a legnagyobb és legvadabb Anayéval. Gyorsan visszaszaladt a kunyhóba, hogy a két fiút elrejtse. Alighogy ezzel végzett, már meg is jelent Jeikó az ajtóban.

- Ez az én lepényem - mondta, és kivette a kukoricalepényt a hamuból. - Milyen remek illata van!

- Dehogy a tiéd - felelte Eszcsánatlehi -, hiszen meg se kottyán a te óriási bendődnek.

- Hát az már aztán igaz, hogy szívesebben falok gyerekeket. Hol vannak a ti fiaitok? - kérdezte az Anaye nagy mohón. - Hallottam, hogy két fiatok van. Ezért jöttem!

- Nincs gyerekünk - válaszolta Eszcsánatlehi -, minden navahó gyerek rég eltűnt a hozzád hasonló szörnyetegek bendőjében.

- Igazán? - gúnyolódott Jeikó. - Akkor hát magyarázd meg nekem, milyen lábnyomok ezek itt!

- Én magam csináltam a nyomokat - felelte az asszony -, nagyon egyedül éreztem magamat, és azt szerettem volna, ha sok-sok ember van körülöttem - s ezzel be is bizonyította az Anayék, hogy a kezével éppen olyan nyomokat tud csinálni.

Jeikó egy ideig még hitetlenkedett, de aztán csak elment.

Mikor eltűnt, Jolkai Eszcsán egy közeli dombtetőre ment, hogy körülnézzen. Látja ám, hogy minden irányból Anayék sietnek a kunyhó irányába. Azonnal hazaszaladt, és elmondta Eszcsánatlehinek, mit látott.

Eszcsánatlehi fogott négy színes karikát, és elhajította egyiket a másik után a négy égtáj felé. A fehéret keletre, a kékét délre, a sárgát nyugatra és a feketét északra. Azonnal nagy erejű szélvihar támadt, mely a kunyhó felől minden irányba olyan hevesen fújt, hogy az Anayék nem tudtak megküzdeni vele.

Másnap hajnalban a két fiú kilopózott a kunyhóból, az asszonyok keresni kezdték őket, de csak négy lábnyomot találtak, melyek Dzilnaotil hegye felé vezettek. Úgy gondolták hát, hogy a fiúk a szent ösvényen indultak útnak, felhagytak keresésükkel, és visszatértek a kunyhóba.

A két fiú napkeltére már elérte Dzilnaotil hegyét a szent ösvényen. Amint a csúcshoz közelednek, füstöt látnak a talajból felszállani. Közelebb lépnek, és látják, hogy a füst egy föld alatti lakás tetőnyílásán át tör fel. A nyílásban egy füsttől feketéllő létrát is találtak.

Lenéznek a nyílásba, megpillantanak egy vénasszonyt, aki hívja őket, jöjjenek csak le hozzá.

Lemásznak a létrán, kérdi a vénasszony, vajon hova tartanak. Azt felelik kitérően, nincsen határozott céljuk, csak csavarognak. Erre így szól a vénasszony:

- Nem az apátokat keresitek?

- De igen - felelik -, de nem tudjuk, melyik út vezet lakhelyéhez.

- Hosszú és veszedelmes út az - feleli a vénasszony -, mely apátok, a Nap lakhelyéhez vezet, mert át kell hatolnotok sok-sok iszonyatos Anaye területén. Lehet aztán, hogy apátok nem is akar látni benneteket; lehet, hogy büntetéssel sújt majd. Négy különösen fenyegető helyet ajánlok figyelmetekbe: a sziklákat, melyek szétmorzsolják a vándort; a nádat, amely darabokra vagdalja; a kaktuszokat, amelyek széttépik; az izzó homokot, amely eltemeti. De én megajándékozlak valamivel, hogy legyőzhessétek ellenségeiteket, és megmeneküljete.

A vénasszony varázskarikáját ajándékozta nekik, melyen két toll is volt: egy eleven sas tollai, meg egy harmadik, az „élettoll”. Aztán még egy varázsmondásra is megtanította a két fiút, hogy megvédelmezhesék magukat.

A két fiú elindult, és először is az összezáródó sziklafokokhoz értek. Két magasba nyúló szikla közt keskeny szakadékban vitt az út. Ha valaki rálépett erre az útra, a két szikla előbb eltávolodott egymástól, mintha barátságosan utat nyitna a vándornak, de mikor az a szoroshoz ért, a sziklák úgy zárultak össze, mint hatalmas örlőfogak, és szétmorzsolták a szerencsétlent.

E sziklák valójában Anayék voltak.

Mikor a két fiú odaért a sziklákhöz, úgy tettek, mintha be akarnának lépni a szűk szakadékba, de aztán hirtelen visszarántották a lábukat. A sziklák előbb szétnyíltak előttük, aztán összezsattantak, de a két fiú sértetlen maradt. Négyyszer szedték rá így a morzsoló sziklákat.

- Kik vagytok? - kérdezték végül a sziklák. - Honnan jöttök, és hová igyekeztek?

- A Nap fiai vagyunk - válaszolta a két fiú -, apánk házát keressük.

Ezután elmondták a varázsmondást, melyre a vénasszony tanította őket, és sértetlenül áthaladtak a sziklák között.

Ezután egy nagy síksághoz értek, a nád éles levelei kardként meredeztek előttük. Amint neki-vágtak a nádasnak, a kardlevelek utat nyitottak előttük, de mint a sziklák között, a két fiú most is ravaszul visszarántotta a lábát. Az összecsapódó kardok csak az üres levegőt szeldelték. Négy ízben szedték így rá a kardként meredő nádat, míg végül sértetlenül haladhattak át a nádason.

Hasonlóképpen fogtak ki a kaktuszokon is, míg végül Saitad földjére értek, a homokviharok országába. Homok kavargott szüntelenül e sivatagi vidéken, hatalmas ösvényeket formált, sötét felhőkbe gyűlt, aztán leereszkedett, és maga alá temette az idetévedt vándort. Amikor a két fiú közeledett, a homok hevesebben viharzott, mint valaha, a fiúk nem mertek hát a sivatag földjére lépni. A homok megkérdezte:

- Kik vagytok? Honnan jöttök, és hová igyekeztek?

- A Nap fiai vagyunk - felelték -, apánk házát keressük.

Négyszer ismételték meg szavaikat, aztán elmondták a varázsmondást, és a viharzó homok elült. A két fiú sértetlenül folytathatta útját a sivatagon át.

Végre a Nap házához értek.

A kaput két medve őrizte. A fiúk közeledtére fenyegetően morogtak, támadásra készülődtek.

A fiúk elmondták a vénasszonytól tanult varázsmondást, s mire ez elhangzott, a két medve meghunyászkodva lábuk elé kuporodott.

Ezután két őrkígyóval, két őrszéllel és két őrvillámmal találkoztak, de ezeket is megszelídítették a varázsmondás segítségével.

A Nap háza türkizből épült, négyszögletes volt, mint a pueblók házai,¹² és egy hatalmas víz partjára épült.

Mikor a két fiú belépett, nyugaton egy asszonyt pillantott meg, délen két deli legényt, északon pedig két bájos leánykát. Az asszony és a lányok nem sokat törődtek a két fiúval, de a két legény annál inkább szemmel tartotta őket.

Ekkor az ajtó fölé akasztott kereplő megszólalt, és az egyik leányka bejelentette:

- Atyánk jön!

Amikor a kereplő másodszor is megszólalt, belépett Csohanoai, a Nap hordozója. Levette válláról a Napot, felakasztotta a szoba nyugati falára, ahol a Nap csengve-bongva ingott-lengett egy ideig, aztán elcsendesedett.

Csohanoai most az asszonyhoz fordult, és ingerülten kérdezte:

- Kik ezek, akik ma beléptek ide?

¹² Agyagba vájt vagy agyagházakból méhkasszerűen egybeépített település

Az asszony egy ideig nem felelt, a lányok és a legények is egymásra néztek, de szólni nem merészek egyik sem. A kérdés azonban négy ízben hangzott el egymás után, erre végre így válaszolt az asszony:

- Jobban tennéd, ha nem volnál ilyen nagyra. Két fiú jött ma, azt mondják, az apjukat keresik. Mondd hát, hogyan került ide ez a két fiú! Kinek a fiai ezek?

- Bárcsak valóban az én fiaim volnának - felelte Csohanoai.

Aztán így szólt idősebb gyermekeihez, akik vele együtt éltek:

- Menjetek, és készítsétek elő az izzasztókamrát, izzítsátok fel a négy legkeményebb követ, amit csak találtok: egy fehéret, egy kékét, egy sárgát és egy feketét.

Amint a parancsot meghallották a szelek, így beszéltek egymás között:

- Meg akarja ölni a fiait! Hogyan menthetnénk meg őket?

Az izzasztókamra egy kis dombocskán állt, a szelek üreget vájtak a dombba, lefedték egy lapos kővel, és nagy titokban elsuttogták a két fiúnak:

- Ne bújjatok el a lyukba, csak ha már feleltetek apátok kérdésére.

A két fiú belépett az izzasztóba, a hatalmas, felhevített köveket utánuk vitték, és a nyílásokat égi kendőkkel fedték el.

Csohanoai megkérdezte a fiúkat:

- Melegetek van?

- Nagyon melegünk van! - felelte a két fiú, aztán nyomban belemásztak az üregbe, és összekuporodtak.

Ekkor a tetőn keresztül vizet öntöttek az izzó kövekre, hangos recsegéssel-ropogással repedeztek meg, aztán rettenetes hőséget és óriási gőzfelhőt árasztva darabokra törtek.

Lassan-lassan hűlni kezdtek a szétört kövek, s a két fiú kimászott a lyukból.

- Melegetek van? - kérdezte Csohanoai újra.

- Nagyon melegünk van! - felelték a fiúk.

Csohanoai nagyon meglepődött, mert arra számított, hogy már nem kap választ. Mikor azonban meghallotta a hangjukat, kiengedte őket az izzasztóból.

Barátságosan üdvözölte a fiúkat, és így szólt:

- Valóban, ezek az én fiaim! - de még mindig azon járt az esze, hogyan veszejthetné el őket.

Bementek a házba, és Csohanoai egy türkizpipát vett elő, megtömte dohánynyal.

- Ez a dohány halálos mérge - súgta a szél a két fiú felé -, ezzel akar megölni benneteket.

Csohanoai pedig fölemelte a pipát a Nap tűzébe, meggyújtotta, aztán odanyújtotta a fiúknak, hogy dohányozzanak.

A fiúk szívták a pipát, pőfékeltek, ameddig csak égett a pipa, közben egyre mondogatták, milyen jó, mennyire ízlik nekik.

A mérges dohány, a halálos füst nem tett kárt bennük.

Mikor Csohanoai látta, hogy így sem tudta megölni a két fiút, így szólt:

- Nos, kedves fiaim, mit kívántok tőlem? Miért jöttetek el hozzám?

- Atyánk - feleltek a fiúk -, a föld, ahol élünk, telis-tele van gonosz Anayékkal, üldözik és öldösik az embereket, felfalnak mindenkit. Törzsünk már kis híján kipusztult, alig maradt egy-kettő életben a navahók közül, a gonosz szörnyetegek már ránk is sort akarnak keríteni. Adj fegyvert a kezünkbe, amellyel legyőzhetjük és elpusztíthatjuk ellenségeinket! Segíts rajtunk!

- Tudjátok, ugye - válaszolta Csohanoai -, hogy a Tlosztiban lakó Jeikó is az én fiam, de azért segíték nektek.

Adott nekik ruhát, sapkát, lábszárvédőt és mokasszint, mind tűzkőből készült: adott nekik fegyverül villámnyilat, mennykönyilat, napsugárnyilat és szivárványnyilat meg egy nagy kőkést.

- Éppen erre volt szükségünk! - mondták a fiúk, és felöltötték a tűzkő-öltözetet.

Másnap a világ végére vezette Csohanoai a két fiút. Tizenhat oszlop emelkedett itt a magasba föld és ég között, egy hatalmas, mély vizű folyam áradt az oszlopok közén.

Amint a folyamhoz közeledtek, azt suttogta a szél:

- Ez az utolsó próba! Vigyázzatok!

Aztán teljes erejéből fújni kezdett, és erős, szépen ívelő szivárványhidat alkotott a folyam fölött. A fiúk átkelhetek a szivárvány hídján.

- A négy vörös oszlop a háborút jelenti - súgta most a szél -, a többi a békét.

Ezért aztán, amikor Csohanoai megkérdezte tőlük, melyik négy oszlopot választják a tizenhat közül, azt felelték, hogy a négy vöröset, mert egyre csak ellenségeik, a gonosz Anayék legyőzése járt az eszükben.

Megkapták hát a négy vörös oszlopot, és felmászhattak rajtuk az égbe, és velük mászott az apjuk is. Eljutottak a mennyország középpontjához, ahonnan az egész világot látni lehetett.

- Mutassátok meg, merre laktok a földön odalenn! Hol a hazátok? - fordult most újra Csohanoai a két fiúhoz.

Lepillantottak, keresték azt a helyet a világban, keresték hazájukat, de nem találták, mert odafönről minden simának és egyformának látszott. Az erdők csak olyanok voltak, mint fekete foltok, a tavak, mint szikrázó csillagok, és a folyók olyanok, mint a cikázó villám.

Megint a szél jött segítségükre, és megsúgta nekik, merre kell keresniük hazájukat.

Így szóltak hát:

- Ott a San Juan folyam, amott a Rio Grande, arra hátul Csisnadzsini hegye, alattunk a Cocil, nyugat felé Dokoszlidh, az a fehér folt ott Depenca, ott pedig a hegyek között Dzilnaothil, a mi hazánk.

- Úgy van, fiaim - helyeselt Csohanoai, és ígéretének megfelelően villámot bocsátott ki magából, a két fiút ráállította, és villáma lecsapott a két fiúval éppen a Cocil hegyének csúcsára.

Diadal az óriásszörny felett

A két testvér leereszkedett a Cocil hegyéről a déli lejtőn, és vándorolni kezdett Tozatho meleg forrásai felé.

Útközben találkoztak a négy szent emberrel, egy éjszakát töltöttek el velük együtt egy barlangban. Mindent megtudtak tőlük Jeikóról, amit csak tudni akartak. Megtudták, hogy napjában háromszor mutatkozik a hegyen, mielőtt lejönné, és csak amikor negyedszer jön elő, akkor száll alá a hegyről, hogy Tozatho forrásából igyék.

Amikor lekuporodik a vízhez, egyik karja a Cocil hegyén, a másik pedig a völgy másik oldalán magasodó hegyeken nyugszik. A két lába olyan messze van egymástól, hogy egy ember reggeltől estig vándorolhat, amíg egyiktől a másikhoz ér.

Hajnalban értek a forrásokhoz, akkoriban ott még a mainál sokkal nagyobb tó terült el. Ahol a völgy összeszűkül, magas sziklafal emelkedett.

Mikor a tópartra értek, így szólt az egyik fiú a másikhoz:

- Próbáljuk ki apánk fegyvereit!

Ki is lőtt egy nyilat a hegy sziklafalára, ma is egy hatalmas hasadás látható ott, ahová a nyilvessző bevágott.

- Ilyen fegyverek birtokában nem érhet bennünket semmi baj a harcban - mondták a fiúk egymásnak.

Ekkor hirtelen mennydörgésszerű robajt hallottak, óriásléptek neszét, és már meg is pillantották Jeikó fejét, amint feltűnt egy hegycsúcs fölött keleten. De a következő pillanatban már el is tűnt. Aztán délen tűnt fel az óriás feje és mellkasa, hogy röviddel utána ismét eltűnjék. Most nyugaton magasodott fel, azután egészen a térdéig láthatóvá lett Enákon a Cocil fölött. Most leszállt a hegyről, lejtött a tópartra, kosarát, melyet mindig magával hordott, a földre dobta. Négyszer hajolt le inni, és minden alkalommal láthatóan megkevesbedett a tó vize, negyedszerre teljesen ki is száradt.

A két fiúnak elszorult a lélegzete, és mozdulatlanra dermedtek, amikor az óriást megpillantották. Mire negyedszerre ivott, magukhoz tértek, közelebb léptek a tóparthoz, és Jeikó megpillantotta őket a tó tükrében. Felemelte a fejét, rájuk nézett, és elüvöltötte magát:

- Micsoda gyönyörűséges gyermekek kerülnek a szemem elé! Lám, lám! Hova is tehettem a szememet, hogy eddig nem vettelek észre benneteket?!

- Válaszolj neki - szólt az egyik fiú a másikhoz.

- Micsoda undorító szörnyeteg kerül a szemem elé! Lám, lám! Hova is tehettem a szememet, hogy eddig nem vettelek észre téged?! - kiáltott rá a fiú az óriásszörnyre.

Ekkor a két fiú meghallotta a szél susogását:

- Legyetek résen!

A két fiú szivárványíven állt, és amikor Jeikó villámcsapása feléjük cikázott, az ív egészen belapult, úgyhogy a villám magasan a fejük fölött sistergett el a messzeségbe. Amikor Jeikó második mennyköve vágott feléjük, a szivárvány íve a magasba emelkedett, úgyhogy a villámnyíl mélyen a lábuk alá csapott. A harmadiknál ismét mélyen leereszkedtek, így a fejük

fölött elviharzó villám el nem találhatta őket, végül negyedszerre olyan magasra emelkedtek, hogy bár az óriás most magasabbra célzott, mint eddig, a villám most is csak alattuk süvített el.

Ebben a pillanatban villám cikázott alá az ég magasából, fejbe találta Jeikót, aki megingott, de nem rogyott össze. Most a két fiú villámnyilai röpültek süvöltve feléje. Az elsőtől találva keletnek tántorodott, a másodiktól délnek, egyre fogyott az ereje, de mindig újra meg újra összeszedte magát; a harmadik találattól nyugat felé botlott, a negyediktől északra rogyott le. Most már térdre is esett, aztán arcra borult, végtagjai kinyúltak, és nem mozdult többé.

A Jeikó fölött aratott győzelmük óta viseli a két fiú dicsőséges nevét, az egyiket Naidhikisinek hívják, ami annyit jelent: „a maga körül vagdalkozó”, a másikat pedig Nayenezganinak, ami annyit tesz: „az Anaye legyőzője”.

A két fiú ezután hazatért Dzilnaothilba, de mielőtt a kunyhóba beléptek volna, levetették és elrejtették apjuktól, a Naptól kapott ruháikat és fegyvereiket.

A két asszony boldog volt, hogy ismét láthatják fiaikat, mert már azt hitték, örökre elveszítették őket.

- Hol jártatok, mit tettetek, mióta tegnap elmentetek hazulról? - kérdezgették a két fiút.

- Apánk, a Nap házában jártunk - felelte Nayenezgani. - Aztán voltunk a Cocil hegyén, és megöltük Jeikót.

- Csönd, gyermek! Így nem szabad beszélned - szólt rá az anyja -, ilyen borzalmas dolgokkal nem szabad tréfálni.

- Talán nem hiszed el, amit mondok? - kérdezte Nayenezgani. - Gyere hát ki a kunyhóból, és nézd meg, mit hoztunk magunkkal.

Elvezették a két asszonyt oda, ahol fegyvereiket elrejtették, hogy bebizonyíthassák, igazat mondanak, mert ezekkel a fegyverekkel valóban le lehetett győzni a szörnyeteg óriást.

A két asszony örömtáncot lejtett, hogy méltóképpen ünnepelje meg a fiúk csodálatos diadalát.

Az Anayék pusztulása

Ahogy az idő telt, a két Napfiú sok-sok Anayét győzött le és ölt meg. Elpusztult a négylábú, kétszarvú Theelgeth, a sasszerű Cenahale, a borzalmas Cetakocsilthali, aki minden áldozatát a mélybe lökve pusztította el, elpusztult Binaye Acsáni, aki látogatóit szeme villámával döfte le, és még sok más undorító szörnyeteg.

De hiába volt a két fiú bátorsága, még mindig számtalan Anaye élt, és öldöste a navahókat. A testvérek elhatározták hát, hogy újra felkeresik apjukat, a Napot, hogy tanácsát és segítségét kérjék.

- Kedves fiaim - válaszolta a Nap, mikor kérésüket eléje terjesztették -, csak akkor segítek nektek, ha ti is tesztek valamit értem. Naponta hosszú-hosszú utat kell végigjárnom, és néha, hosszú nyári napokon még arra sem jut időm, hogy egyek és pihenjek. Azt kívánom hát, küldjétek Eszcsánatlehit nyugatra, hogy ott új házat építsen nekem.

Nayenezgani nyomban késznek mutatkozott apja parancsát teljesíteni. Naidhikisi azonban szabadkozott, nem kényszeríthetik anyjukat arra, hogy hazáját elhagyja.

Csohanoai öt varázskarikát adott nekik: egy feketét, kéket, sárgát, fehérét és egy sokszínű tarkát, mindegyiken egy-egy kés lógott, és így szólt hozzájuk:

- Anyátok már tudni fogja, mihez kezdjen mindezzel - és útra bocsátotta őket.

Mikor a két fiú hazaért, így szóltak Eszcsánatlehihez:

- Itt vannak a karikák, apánk adta. Azt mondta, te tudni fogod, mihez kezdj velük. Mutasd meg hát nekünk is, mire valók.

Eszcsánatlehi négyszer egymás után megtagadta, hogy bármit is tudna a varázskarikákról, de végül, mikor látta, hogy Nayenezgani egyre ingerültebb, így szólt:

- Sohasem láttam a Napot, csak innen messziről. Nem járt ő a földön soha, hogy engem meglátogasson. Mit sem tudok én ezekről a varázseszközökről. Mégis megpróbálom, hátha rájövök, mit kell tennem.

Ezzel a fekete karikát elvitte keletre, úgy állította föl, hogy gurulni tudjon. El is indult a karika nyomban, és gurult, gurult kelet felé, míg csak el nem tűnt a szemük elől. A kék karikával ugyanez történt délen, a sárgával nyugaton, a fehérrel meg északon. A tarka karikát azonban fölfelé hajította a delelőpont irányába, a négy kést is utánadobta, és el is tűnt a karika is meg a négy kés is a felhők között.

Negyednapig mi sem történt. Nem változott az idő sem. Negyednap aztán mennydörgött, aztán négy napon át ismét szép idő volt. Akkor végre beborult, egy hatalmas fehér felhő ereszkedett alá. Eszcsánatlehi kilépett a kunyhóból, és látta, hogy a négy égtáj felől hatalmas forgószelek közelednek, úgy tépik ki és sodorják az ősfákat, mint fücsomókat, úgy görgetik a hegynyi sziklákat, mint apró kavicsot.

- Fiam, féltem a kunyhónkat - szólt Eszcsánatlehi, amikor újra visszatért -, nagyon magasan fekszik a hegyek között, a vihar könnyen összedöntheti.

Nayenezgani kiment, letakarta a kunyhót egy fekete felleggel, szivárvánnyal erősítette a földhöz, aztán még sötét ködöt terített rá, ezt napsugarakkal kötötte meg, erre ismét egy fekete felhőt teregetett, villámmal cövekelte ki.

Még aznap este, az alkony óraiban megcsillant rajtuk egy sápadt napsugár, de aztán több se - négy nap, négy éjjel sötétség borult rájuk. Iszonyatos vihar tombolt fölöttük, éles kövek zápora hullott. A két asszony és a két fiú azonban biztonságban volt a kunyhóban.

Ötödnapi reggel alábbhagyott az orkán. Nayenezgani kiment, és látta, hogy még mindig sötét van, de legalább az idő megcsendesült. Hozzáfogott hát, hogy eltávolítsa a kunyhót védő takarókat. Egyiket a másik után lökte fel a magas egekbe.

Mire ezzel elkészült, kivilágosodott.

A kunyhó lakói kijöttek, meglepődve látták, mennyi változást okozott a nagy vihar. A kunyhó közelében egy hatalmas völgy képződött, a sziklák alakja körös-körül teljesen megváltozott, a szél hatalmas sziklaoszlopokat vágott ki a hegyekből.

- Bizonyára minden Anaye elpusztult - szólt Eszcsánatlehi -, az orkán megölte őket.

A szél azonban ezt súgta Nayenezgani fülébe:

- A vén Szan él még Dhepenca hegyén.

Másnap reggel a fiú el is indult észak hegyei felé, s mikor végre elérte Dhepenca hegyét, látja ám, hogy egy öreg asszony jön botra támaszkodva szembe vele. Háta hajlott, haja fehér, arcán ránc ránc hátán. Nayenezgani rögtön tudta, hogy ez csak Szan lehet.

- Nagyanya - szólította meg -, azért jöttem, hogy rettenetes feladatomat teljesítsem. Meg foglak ölni.

- Miért akarsz megölni? - kérdezte a vénasszony gyengécske hangon. - Nem ártottam soha senkinek. Hallottam, hogy hősi tetteket vittél véghez, hogy a navahók elszaporodjanak a földön. Ha azonban engem megölsz, az emberek szaporodása megszűnik, a fiúk nem serdülnek férfiakká, a férfiak nem érnek atyákká, a haszontalan aggok nem szenderednek el, a teljes mozdulatlan nyugalom állapotába kerültek. Pedig jó az embernek megöregedni, az öregnek elnyugodni, hogy helyet csináljon a felnövő fiataloknak. Hagyj hát, kérlek, életben, én segíteni fogok neked, hogy a navahók elszaporodjanak a földön.

- Ha megtartod a szavad, vénanyám, megkíméllek - felelte Nayenezgani, és visszatért anyjához.

De a szél ismét susogni kezdett a fülébe:

- Csak az Eszcsán, a jégasszony él még Dhepenca csúcsán, ahol a hó meg a jég nem olvad el soha.

Nayenezgani elindult hát, felkapaszkodott a Dhepenca csúcsára, fel-fel egészen odáig, ahol már nincsenek fák, bokrok, ahol nyáron át is a fagy uralkodik.

Talált itt egy sovány vénasszonyt, ruha nélkül, éhesen, tűz nélkül vánszorgott, nem volt tető, mely alatt fejét nyugovóra hajthatta volna. Reszketett, vacogott a hidegtől, szeméből könny patakzott.

- Nagyanya - szólította meg a fiú -, kegyetlen leszek hozzád, azért jöttem, hogy megöljelek, nehogy az emberek általad ezután is megfagyjanak és meghaljanak.

- Ölj hát meg, vagy hagyj életben, ha úgy tetszik, nekem mindegy - felelte a vén -, de tudd meg, ha megölsz, mindig mindenütt forróság lesz, a föld kiszárad, a források kiapadnak, az emberek elpusztulnak. Jobb a navahóknak, ha meghagyod az életemet.

Nayenezgani hallgatott és elgondolkozott.

Leeresztette a karját, amelyet már azért emelt föl, hogy halálos csapást mérjen a vénségre.

- A szavaid bölcsek - mondta -, meghagyom az életemet.

Aztán visszatért az anyjához.

A szél azonban még mindig talált susognivalót:

- Tiein, a szegénység is él még, ők ketten vannak.

Másnap Nayenezgani felkerekedett, és a mondott helyen egy öreg házaspárt talált, piszkosak voltak, rongyosak, szegényes putri volt az otthonuk.

- Nagyanya, nagyapa - szólította meg őket Nayenezgani -, azért jöttem, hogy megöljelek benneteket.

- Ne tedd, kis unokám - felelte a vénember -, nem válik a leendő nemzedékek javára, ha mi nem leszünk többé, mert akkor mindörökké ugyanazt a ruhát hordják majd. Ha életben maradunk, a ruha viseltessé, rongyossá válik, és az emberek újat, szebbet készítenek maguknak, javakat gyűjtenek, csinosítják, szépítgetik magukat és otthonaikat. Hagyd meg hát az életünket! Ha élni hagysz, ronggyá tépjük viseltes ruháikat, és ez javukra szolgál.

Nem is bántotta Nayenezgani a két öreget, hanem visszatért az anyjához.

Ezután a szél susogására Dicsint, az éhséget kereste meg. Itt tizenkét éhezőt talált, a főnök egy hatalmas, kövér férfi volt, senki sem hitte volna, hogy csak egy kis barna kaktusz a tápláléka.

- Meg kell öljelek benneteket - szólt Nayenezgani -, hogy a navahókat ne kínozza többé az éhség, hogy többé elő ne forduljon törzsemben az éhhalál.

- Ne ölj meg bennünket - felelte a főnök -, ha azt akarod, hogy néped szaporodjon és boldog legyen. Mi a ti jó barátaitok vagyunk. Ha meghalnánk, az emberek nem törődnének a táplálkozással, nem ismernék az örömet, amit a jó étel szerez az embernek, és a vadászat örömeiről is le kellene mondaniuk.

Nayenezgani meghagyta hát az életüket, és hazatért az anyjához.

Mikor hazatért, így szólt hozzá:

- Anyám, azt hiszem, minden Anaye halott! - Ezzel letette fegyvereit, melyeket apjától, a Naptól kapott, és belekezdett győzelmi éneke éneklésébe.

Alighogy befejezte, kelet felől is ének hangja kelt.

Eszcsánatlehi így szólt a két fiúhoz:

- Öltözzetek fel, Csohanoai jön, öltözzetek, és vegyétek kézbe fegyvereiteket, hogy illően fogadhassátok őt. - Ezzel kilépett a kunyhóból.

A Nap üdvözölte fiait, és megkérdezte tőlük, elpusztítottak-e minden Anayét.

Mikor mindenről beszámoltak neki, így szólt:

- Nem jó, hogy e szörnyek holtteste ott hever, ahol elpusztultak, mindet Jeikó teteme mellé kell elásni.

Aztán elbúcsúzott és elment, de megígérte, hogy negyednapra visszatér, mert a Csolihi csúcsán Eszcsánatlehivel akar találkozni.

A Nap nyugati háza

Negyednap Eszcsánatlehi fölment a Csolihi hegyének csúcsára, és ott lepihent egy sziklán. Jött Csohanoai, mellé telepedett, és kedveskedett neki.

- Miért hízelegsz nekem - kérdezte az asszony -, mit akarsz tőlem?

- Azt akarom - felelte a Nap -, hogy hozzám tartozz. Gyere nyugatra, és készíts ott otthont nekem.

- Nem akarom! - felelte Eszcsánatlehi.

- Nem adtam-e fegyvereket a fiaidnak, hogy legyőzhessék az Anayékat? Sokat tettem értetek, és ezt viszonznod kell.

- Nem kértem soha, hogy segíts rajtunk, amit tettél, a magad akaratából tetted - felelte az asszony.

- De Nayenezgani megígérte, hogy nekem ad téged.

- Törődöm is azzal, amit ő ígérget! - felelte Eszcsánatlehi.

A Nap azonban egyre nagyobb és nagyobb erővel bocsátotta rá sugarait, úgyhogy Eszcsánatlehi végül is így szólt:

- Mondd hát meg előbb, mit ígérsz nekem! Hallottam, milyen szép házad van keleten, de látni nem láttam soha. Építtess nekem nyugaton ahhoz hasonlót, azt akarom, hogy ez a ház is a vízen ússzon, nehogy az emberek később, amikor már nagyon elszaporodnak a földön, látogatóikkal zavarhassanak. És akarom, hogy ott a házam körül mindenféle drágakő teremjen: gyöngyház, türkiz, akhát, rubin, zsírkő és mind a többi. Egyedül élek majd ott, fiaim és nővéreim nem élhetnek velem, adj hát nekem állatokat. Ha mindezt megteszed és megadod, elmegyek veled nyugatra.

A Nap mindent megígért, és ígéretét meg is tartotta. Eszcsánatlehi be is költözött a vízen úszó nyugati házba, és ott él mind a mai napig. A Nap pedig meglátogatta naponta, mikor égi útjának végére ért. De nem járja ám végig mindennap az utat, borult, esős napokon keleti házában vesztegel, és csak veszedelmes villámaival küldözgeti a mennyégen át.

Nayenezgani és Naidhikisi, a két Napfiú pedig miután Eszcsánatlehi elhagyta őket, Thoyetlibe mentek, a San Juan völgyébe, mert apjuk így parancsolta. Ott építettek házat, és ott élnek mindmáig, gyakran látható alakjuk, amint a San Juan vizében tükröződik.

Oda járnak a navahók törzsbeliék, de nem esőt, jó aratást, bőséges állatszaporulatot kérnek, hanem hadiszerencsét és győzelmet. Csak harcosok léphetnek a két Napfiú házába.

A GONOSZ TESTVÉR

Élt egy eszkimó faluban két fivér. Mikor eljött az ideje, mind a ketten megnősültek; az egyiknek két lánya született, a másiknak pedig két fia. De az a fivér, akinek lányai születtek, féltékeny és irigy volt, mert így gondolkozott:

„Ha megnőnek a lányaim, akkor férjhez adom őket, és elhagynak. Bezzeg a fivéremet öreg napjaira ellátják majd a fiai minden jófajta étellel, vadászni mennek helyette.”

Hogy, hogy nem, annyira gyötörte az irigység, hogy titokban megölte két unokaöccsét. Sírt, zokogott, kétségbeesett az apa és az anya, hogy két szép fiacskájuk eltűnt. Nem tudták elképzelni, hova tűnhettek, egyedül a gonosz fivér felesége sejtette, hogy mi történt.

Egy idő múlva ismét fiacskája született a magára maradt házaspárnak. Akkor a gonosz fivér felesége meglátogatta őket, és titokban figyelmeztette sógornőjét:

- Úgy sejtem, hogy a két fiadat az én férjem tüntette el. Öltöztessük fel hát a fiút leányruhába, és akkor bizony nem fogja bántani a férjem.

Így is történt. Leányruhába öltöztették a gyereket, és a gonosz fivér nem is sejtett semmit. Így ment ez egészen addig, amíg a fiú nagyobbacská lett, és így szólt szüleihez:

- Én bizony nem fogok tovább leányruhában járni. Most már elég erős vagyok, meg tudom magamat védeni.

Ezentúl nem vett fel többé leányruhát, hanem úgy járt, mint a többi eszkimó fiú. Sárgult az irigységtől a gonosz testvér, hogy lám, fivérének ilyen szép nagy fia van, és elhatározta, hogy ezt is elteszi láb alól. Aggódtak éppen eleget a fiú szülei, de az nyugtatgatta őket:

- Ne féltsetek, elég erős és ravasz vagyok, nem lesz velem semmi baj - s közben érdeklődött, hogy eltűnt fivéreinek volt-e játéka.

Odavezették a szülők a kisfiút egy ládikához, abban talált egy kést, egy saspihét és egy savanyú bogyt. Ezeket elrejtette a ruhája alá, aztán útnak indult. Útközben találkozott nagybátyjával, aki ismét csak rosszat forralt a fejében. Azt mondotta unokaöccsének:

- Gyere velem, keressünk tűzifát!

Amikor a nagy erdő szélére értek, a fiú azt mondotta:

- Nézd, bátyám, milyen szép szál fák vannak erre, vágjunk ki néhányat, és vigyük haza.

- Az erdő belsejében sokkal jobb fa van - felelte zordan a nagybácsi.

Amikor áthaladtak a nagy erdőn, egy szép tisztásra bukkantak.

- Gyerünk vissza, itt nincs fa - mondotta a fiú.

De a nagybácsi kényszerítette, hogy maradjanak ott. A tisztáson egy kidőlt fatörzs előtt megállt az öreg.

- Ez kell nekünk! - kiáltotta, és hasítani kezdte a fát.

Csak hogy ez a fatörzs el volt varázsolva, és a fiú egyszer csak azon vette magát észre, hogy a félig elhasított fatörzs megfogta, beleszorult mind a két lába. Nagyot nevetett a gonosz fivér, s otthagya unokaöccsét a fatörzsbe szorulva. Azt gondolta, hogy majd éhen hal így a gyerek.

Csak hogy a fiúcska nem azért volt ravasz, tudta, hogy lehet az elvarázsolt fatörzs eszén túljárni. Elővette a savanyú bogyót, amit a ruhája alá rejtett, és dörzsölni kezdte vele a fatörzset. Olyan savanyú volt a bogyó, hogy a fatörzs kinyitotta a száját. Ekkora fiú könnyedén kiugrott a hasítékból, és elindult haza.

Útközben tűzifát gyűjtött, lerakta a nagybátyja ajtaja elé, és bekiáltott a házba:

- Bácsikám, elhoztam a tüzelőt!

Haragudott a gonosz fivér, hogy terve nem sikerült. Elhatározta, hogy legközelebb más módon fog végezni öccsével. A felesége azonban figyelmeztette:

- Jó lesz, ha erőt veszel irigységeden! Megölted a fivéred fiait, de ezzel nem bírsz, mert neki is varázsereje van.

- Majd meglátjuk, ki az erősebb - mondotta a gonosz öreg.

Amikor a fiú hazaért, szüleit sírva találta.

- Ne sírjatok - mondotta -, látjátok, visszajöttem, nem bánthat engem a bátyánk, akárhova visz, én mindig hazatérek.

Néhány nap múlva a nagybácsi megint eljött a fiúért. Hívta, menjen el vele, szedjenek madártojást. Útközben a tengerparton töméntelen kacsatojást találtak.

De a gonosz ember azt mondotta:

- Menjünk tovább, ott a sziklánál szebb tojásokat találunk.

Végül egy sziklához érkeztek, alatta rengeteg kacsatojás hevert.

- Ereszkedj le, gyermekem - mondotta a nagybácsi -, szedd össze ezeket a tojásokat, és mihelyt lehet, siess vissza.

A kisfiú azonban tudta, hogy valami csel rejlik e mögött. Kivette a ruhája alá rejtett saspihét, a hüvelykujja és a mutatóujja közé fogta. Amint lefelé mászott a sziklán, a nagybátyja, mintha véletlenül tenné, meglökte. De magában azt gondolta, hogy a fiú lezuhan a szikláról, és biztosan elpusztul. „No, innen nem jön többet vissza” - mormolta magában, s hazafelé ment.

A fiú azonban nem zuhant le a szikláról, mert a saspihe a levegőben tartotta, így szép lassan ereszkedett le, mint a sasok röpködés közben. Mikor leért a szikla aljába, összeszedte a kacsatojásokat, majd a saspihe segítségével ismét visszarepült, és hamarosan a szikla tetején volt ismét. De mire hazaérkezett, már besötétedett. Letette a nagybácsi ajtaja elé a madártojásokat, és bekiáltott:

- Bácsikám, itt vannak a tojások!

- Micsoda? - ámult el a gonosz öreg, mert látta, hogy terve ismét nem sikerült.

Felesége figyelmeztette:

- Jobb lesz, ha békében hagyod a fiút: Meglásd, baj ér téged - mondotta -, hiszen ennek a fiúnak nagyobb varázsereje van, mint neked.

De a nagybácsi nem tett le arról a szándékáról, hogy megöli az öccsét. Néhány nap múlva megint hívta, menjenek kagylót szedni. A fiú szülei sírtak, rimázkodtak, hogy ne menjen el a nagybátyjával. De a fiú azt mondotta:

- Ne féltsetek, semmi bajom nem történhet, már kétszer visszatértem hozzátok, harmadszor is épen fogok hazajönni.

Ezúttal is a tengerpartra mentek, hogy kagylót gyűjtsenek. Minthogy éppen apály volt, közel a parthoz találtak elég kagylót. A fiú haza akarta vinni, de a nagybácsi nem engedte.

- Menjünk csak beljebb a vízbe, ott szebb kagylók vannak.

Már térdig ért a víz, amikor a gonosz fivér egy hatalmas kagylót talált.

- Ezt próbáljuk partra vonszolni - biztatta öccsét.

Alighogy a fiú hozzáért a kagylóhoz, az összecsukódott, és foglyul ejtette. Örült a gonosz, de egy szót sem szólt, hanem titkos mosollyal az arcán hazaindult.

A fiú megpróbált a kagylóból kiszabadulni. Elővette ruhája alá rejtett kését, ami fivérétől maradt rá, és addig mesterkedett, amíg sikerült szétfeszítenie a kagylót, és kiugrott belőle. Gyorsan összeszedett jó sok kagylót, ismét lerakta őket a nagybátyja háza előtt, mintha mi sem történt volna.

A gonosz fivér, amikor meghallotta unokaöccsének a hangját, magánkívül volt dühében. A következő napokban egy hatalmas ládát készített.

- Mire jó ez? - kérdezte a felesége.

- Játékot készítek az öcsémnek.

Este elküldött a fiúért. A gyerek búcsút vett szüleitől, és azt mondta:

- Ne féltsetek engem. Lehet, hogy most egy ideig távol leszek, de biztosak lehettek benne, hogy visszajövök.

- Ezt a ládát neked készítettem, öcsém, hogy szórakozz vele - mondotta a bácsi. - Bújj csak bele ebbe, hadd lássuk, elég nagy-e a játszáshoz.

A láda akkora volt, hogy a fiú éppen belefért. Akkor a gonosz fivér a fejére csapta a fedelét, és jól megkötözte a ládát.

A foglyul esett gyerek érezte, hogy viszik, és hamarosan megállapította, hogy kitették a tengerre. A tenger hullámai dobálták a ládikát, és a fiú már félni kezdett, hogy most az egyszer valóban ráfizet a merészségére. Azt sem tudta, mennyi ideje úszik a tengeren a láda, de egyszerre csak érezte, hogy a hullámok partra vetik.

Amint ott feküdt a parton, ládába zárva, azon gondolkodott, vajon hol lehet, él-e valaki ezen a vidéken. Volt mit aggódnia azon is, hogy kimentik-e a ládából, vagy pedig a hullámok ismét besodorják a tenger közepére.

Amint így töprenkedett, gondolkozott, csengő leányhangokra lett figyelmes. Azt mondotta az egyik:

- Én pillantottam meg először a ládát. - A másik így felelt:

- Nem igaz, én láttam meg először.

Aki először szólt, megismételte:

- Én láttam meg először, és ezért enyém a láda.

- Jól van - felelte a másik -, legyen a tied a láda, de ami a ládában van, az az enyém, mert úgy látszik, hogy egyszerre pillantottuk meg.

Fölemelték a ládát, és vinni kezdték, de minthogy túl nehéznek találták, letették, és a köteleket kibogozták, hogy megnézzék, mi van benne. De mennyire csodálkoztak, amikor a ládából egy fiú lépett ki. Csodálkozott a fiú is, mert két szép leányt látott maga előtt és egy hatalmas idegen falut. Ennek a falunak a lakói a Sas-törzshöz tartoztak.

A férfiaknak, akárcsak a sasoknak, fehér arcuk és fejük volt, a fiataloknak, akárcsak a sasfiókáknak, sötétebb arcuk és fejük. Mindenfelé sastollak csüngtek a házakon, és az emberek, ha kedvük szottyant rá, egyszerűen felöltötték a sastollakat, és sassá változtak, elrepültek, majd amikor visszatértek, ismét emberré változtak.

A két leány, aki megtalálta őt, a Sas-törzs főnökének gyermekei voltak. Hazavitték a fiút apjukhoz, aki fiává fogadta a ládában érkezett gyermeket. Néhány év múlva, amikor megnőtt, feleségül vette a főnök nagyobbik lányát. Boldogan éltek, de gondolatai gyakran szálltak vissza szülőfalujába, és egyre többször gondolt szüeleire. Ha eszébe jutott, hogy nagybátyja milyen kegyetlen volt hozzá, megfájdult a szíve.

Felesége észrevette, hogy férje időnként szomorú, és addig kérdezgette, amíg a férj elmesélt mindent ifjúkoráról, szüeleiről és nagybátyjáról. Felesége megpróbálta felvidítani, de amikor látta, hogy ez nem sikerül, mindent elmondott szüeleinek.

A Sas-főnök azt ajánlotta, öltse fel a fiú az ő sasöltözetét, repüljön magasra, amíg megtalálja szülőfaluját, és látogassa meg szüleit. A fiú úgy is tett, ahogy apósa tanácsolta. Fölvette az apósa tollöltözetét, magasra repült, és nemsokára megtalálta szülőfaluját. Mindenütt ismerőst látott a magasból, csak éppen szüleit nem találta köztük. Éjszaka visszaváltozott emberre, fogott egy hatalmas bálnát, és a partra tette, mert gondolta, hogy reggel a falu lakói eljönnek a húsert. Az első, aki reggel a parton megjelent, a gonosz fivér volt, és amikor meglátta a bálnát, felkeltette az egész falut. Hamarosan mindenki megjelent a késekkel, felvágták és behordták a bálnát. De a fiú szülei csak nem kerültek elő. Őket ugyanis az irigy fivér nem engedte a bálna közelébe, és amikor a szomszédok a magukéból vittek egy kis húst nekik, szidalmazta őket, és megtiltotta, hogy még több húst vigyenek a házukba.

„Megbocsátottam a gonosznak, hogy megölte a fivéreimet, megbocsátottam azt is, hogy az életemre tört. De azt nem bocsátom meg, hogy kegyetlenül bánik a szüleimmel” - gondolta a fiú. Sastollát felöltötte, és elröpült a falu fölé. Egy ideig a levegőben röpdösött, majd nagybátyja háza fölé csattogtatta szárnyait. Az ostoba, gonosz fivér azt gondolta, hogy a sas tudja, mennyire fontos ember ő a faluban, és húst kér tőle.

Ezt gondolva, egy darab húst vetett a sas felé.

Másodszorra a sas megint lefelé röpült, és egyre jobban közeledett a nagybácsi fejéhez, az azonban úgy tett, mintha ez megtiszteltetés volna a számára. Az emberek figyelmeztették, hogy óvakodjon a sas karmaitól, mert bajba kerül.

Harmadszorra a sas olyan közel került a bácsi fejéhez, hogy az arcra esett. Negyedszerre pedig lehajolt érte a sas, és felrepítette magával a levegőbe.

Nem messze a parton magas, meredek szikla állt. Annak a tetejére tette le a sas a nagybácsit, és leült szemben vele. Akkor levette a sastollakat, és a remegő fivér felismerte unokaöccsét. Ekkor így szólt a fiú:

- Megbocsátottam azt, hogy megölted fivéreimet, hogy engem is négyszer akartál megölni, de nem bocsátom meg, hogy rosszul bánsz szüleimmel. A bálnát szüleimnek, a falu népének és nem neked hoztam. De te egymagad akartad megenni, és nem engedted, hogy támasz nélkül maradt szüleim kapjanak a húsból. De rokonom vagy, így még egy alkalmat adok neked, hogy megmentsd az életedet. Ha vissza tudsz úszni a partra, akkor megkönyörülök rajtad.

Csak hogy a gonosz fivér nem tudott úszni. Könyörgött az unokaöccsének, hogy vigye vissza a partra. A fiú megkeményítette szívét. Felvette a sastollat, megragadta a nagybácsit, felemelte a levegőbe, és a magasból beledobta a tengerbe.

A falu lakói a partról nézték, hogy mi történik, és amíg besötétedett, addig figyelték a levegőben keringő sast. Mikor mind visszatértek a kunyhójukba, a fiú levette sastollait, és meglátogatta szüleit. Rendre elmesélte, hogy mi történt vele, és meghívta őket, kísérik el új hazájába. Korán reggel újra felöltötte a sastollat, szárnya közé ültette a szüleit, s elrepült velük a Sas-nemzetség lakóhelyére.

AZ ELŰZÖTT ASSZONY

Élt egyszer egy eszkimó faluban egy szegény árva lány. Anyja, apja meghalt. A nagybátyjai nevelték.

Öten voltak a nagybácsik, a legidősebb közülük sámán volt. Mindnyájan ügyes vadászok voltak, bőven volt ennivaló az iglujukban, és szerették a kis árvát. Ősszel, a táncünnepek előtt, ékszereket, apró ajándéktárgyakat készítettek neki. Az ünnepek után kajakokat építettek, evezőket, íjakat, nyilakat, szigonyokat faragtak, s a kislány mindig ott sürgölődött körülöttük. Mikor aztán az asszonyok megvarrták a kajakvázak bőrhuzatait, és az idő is már megenyhült, a nagybácsik vadászni indultak. Ha sikeres volt a vadászat, hazafelé kilógatták a kajakból színes takaróikat, hogy az asszonyok lássák, zsákmánnyal érkeznek, és elébük menjenek. A kislány mindig elsőnek futott le a tengerpartra.

Így nőtt fel, így élt, amíg férjhez nem ment. Egy ügyes, fiatal vadász vette el feleségül, hamarosan szült is neki az asszony egy kisfiút. Csakhogy a fiatal vadász állhatatlan volt. Hagyta, hogy megbabonázzák, gyerekestül elkergette az asszonyt, s új feleséget hozott az iglujába.

Egyszer az új feleség, amint éppen vízért járt, a tengerparton találkozott az ösvényen az első asszonnyal. Megkérdezte, hogy hol merített a tengerből vizet, mert egy nagy jégzátony volt előttük, és hosszan kellett rajta gyalogolni, míg vizet találtak. Az első asszony készségesen megmutatta neki a helyet, ő is oda tartott. Előbb az új feleség merítette meg a vedrét a himbálódzó jégtábla szélénél, s csak őutána akart vizet venni az első. Gyerekével a hátán nehézkesen hajolt előre, mélyet kellett hajolnia, mert a jég nagyon vastag volt. Amint előrehajolva felnézett, látja, hogy az új asszony ellöki a jégtáblát, amin ő állt. A tábla lassan úszni kezdett a tengeren.

- Mit csinálsz?! - kiáltotta kétségbeesve. - Miért teszed ezt velem?

De az új feleség szó nélkül elszaladt, és csak a faluból nézett vissza. A part felől fújt a szél, lassan úsztatta a jégtáblát. Az új asszony még látta, hogyan sodródik vetélytársa gyerekével együtt egyre messzebb a tengeren. Látta, de nem szólt senkinek.

Egy idő múlva azonban feltűnt, hogy az elűzött asszony iglujában ég a tűz, fő az ebéd, s ő maga sehol. A szomszédok keresni kezdték, nevét kiabálták, lesték, nincs-e a tengerparton. Végül is fellármázták a férfiakat, s azok kimentek a tengerhez a torlasz szélére, de semmit sem láttak, mert a jégtábla addigra már messze sodródott.

Közben az elűzött asszonynak sikerült egy nagyobb jégtáblára átlépnie, de az is kifelé úszott. Egy darabig integetett, kiáltozott, de hogy senki sem jött a segítségére, gyermekét levette a hátáról, melléje kuporodott, és keservesen sírni kezdett. S mert erre a gyerek is sírva fakadt, egy dallal csitíttatta.

- Bátyókám, bátyókám - dúdolta újra és újra -, segíts, szabadíts meg minket!

De nem jött szabadító. A tenger üres volt, csak jégtáblák úsztak rajta, sehol egy kajak, s még a fókák és a rozmárok is eltűntek. Ők pedig csak ültek a jégen a hideg télben, és éheztek. Az asszony a ruháival kezdte etetni a gyereket. Először csak a ruhadíszeket ették meg. A prémbundájuk szegélyét, csizmájuk halbőrből készült díszét. Az asszony előbb megrágta őket, és úgy adta oda a gyereknek. Volt az asszonynak egy jegesmedve prémből készült öve. Abban hordta a gyermekét. Éjszakára maga köré tekerte az övet, és összekuporodva aludt hátán a

gyerekével. Hirtelen arra ébredt, hogy kellemes meleg van. Az öv jegesmedvévé változott, az melegítette.

Reggel a medve nem volt sehol. Csak az öv hevert mellette. A gyerek is felébredt, és sírni kezdett éhségében. Az asszony akkor rápillantott a kis fatáljára, amelyet az övén lógatva mindig magánál hordott. S láss csudát, a tálka gőzölgött! A kis halak, amelyeket férje egykor kabalából az aljára festett, ott főttek benne.

- Milyen finomak! - kiáltott fel az asszony, miközben egyenként kikapdosta őket. S ettől kezdve minden reggel ennivalót vagy langyos vizet találtak a tálban.

A jégtábla pedig úszott, egyre úszott a tengeren. Időnként kisebb-nagyobb jégtáblákkal találkozott, s ilyenkor az asszony megpróbált a nagyobbra átjutni, mert már erősen tavaszodott, és félt, hogy elolvad alattuk a jég. Egyszer, amint éppen egy úszó jégmezőre próbált átjutni, látta, hogy egy nagy rozmár úgy alszik a két tábla között, hogy az uszonyaival az egyikhez, agyaraival pedig a másikhoz támaszkodik. Aludt az óriás állat békésen. Az asszony nagyot gondolt, mert mindenáron át akart jutni, óvatosan megérintette a rozmárt. S mikor látta, hogy a rozmár nem ébred föl, nekilendült, ráugrott, végigszaladt rajta. A másik oldalra átérve aztán látta, hogy a rozmár ugyancsak felébredt, és persze kergetni is kezdte, de csak úgy tessék-lássék, majd visszafordult, és elmerült a tengerben.

Mélyen benne jártak már a tavaszban, és egyszerre csak megfordult a szél. Napról napra fogzott alattuk a jégtábla, de az asszony látta már a part szegélyét, és bízott abban, hogy az erős, meleg szél előbb fújja ki őket a szárazra, mint elolvadna a jég. Egész éjszaka virrasztott és figyelt. S reggelre a part csakugyan sokkal közelebb jött. Délre kikötnek - gondolta. De akkor a szél egyszerre megfordult, s vitte őket újra kifelé. Nem volt mit tennie, erősen a hátára kötötte a gyereket, és belevetette magát a hullámok közé. Szerencséjére sekély volt a víz, és hamarosan ki is lábalt a partra. Amikor visszanézett, hogy megkeresse a jégtáblát, amelyen eddig jöttek, csak valami vízbe vesző, havas foltot látott a helyén. Levette hátáról a gyereket, megszáritotta, és megszáritkozott maga is. A nap szépen sütött, és a talpa alatt föld volt, biztonságos föld. Bal kézről a tenger, jobbról a szárazföld - így indult el a part mentén.

Egy helyen kidőlt fákat talált, a parti szirteken madarak fészkeltek, s lent, a víz mellett, fókák sütkéreztek a napon. Sikerült is közülük egyet a szárazon elejtenie. Itt megtelepedett. A fákból iglut készített magának. Fókán és madártojáson élték.

Telt-múlt az idő. A fiú helyre kis emberré cseperedett. Csak éppen jegesmedveszőr nőtt a kezén és a lábán. Egyszer egy reggelen, hogy vizet hozott a partról, öt jegesmedvét látott az iglujuk felé közeledni. Egyikük félelmesen nagy volt. A fiú hazafutott, elmesélte anyjának. Az asszony megijedt, felkapta a gyereket, mire az öv megint jegesmedvévé változott. Segítségével aztán elkergette mind az öt jegesmedvét.

Békességgel visszamentek a házba, és aludtak még egy darabig. Amikor felébredtek, egy nagy fekete foltot láttak a tengeren. Amint a folt közelebb ért, kiderült, hogy egy hatalmas rozmár. Egyenesen feléjük tartott. Ahogy az iglu elé ért, kimászott a vízből, visszahajtotta a csuklyáját - s íme, a legidősebb bátyóka volt, a sámán nagybácsi. Hívták, hogy lépjen be, de ő elutasította, s így szólt:

- Tudjátok, hogyan kell kajakot készíteni? Csináljatok egyet! - S azzal a fiúnak egy fejszét adott. - Ha elkészültetek a kajakkal, visszajövök, és megmondom, mit kell tennetek.

Megcsinálták a kajákat. Amint a váza meglett, beborították bőrrel, és ott állt készen. Csodák csodája - jött nyomban a bátyóka, ismét rozmár alakjában. Sámán volt, ha akarta, át tudott változni. Most csak azért változott rozmárrá, hogy megtalálja a kis hűgát. Ő volt az a rozmár is, akin, mint hídon, a két jégtábla között az asszony átszaladt. Ő bűvölte a tálkába a főtt halakat, ő volt a melengető, segítő medve is. Csakhogy mindezek közben apadt-fogyott a bűvereje: már alig tudott emberré visszaváltozni.

- Csináljatok evezőket! - mondta. - És készüljetek fel a hazatérésre. Még az utat megmutatom.

Egy reggelen, hogy mindennel elkészültek, megint megpillantották a fekete foltot. Odajött hozzájuk, levette a kapucniját - persze hogy a bátyóka volt!

- Most jöttem utoljára - mondta. - Rakjatok mindent a kajakba, és induljatok el a nyomomban, mindig utánam.

Azzal visszabukott a tengerbe.

Elindultak. Az anya evezett, a fiú kormányozta a kajákat. Előttük a tengeren néha-néha felbukkant a fekete folt, siklottak megfeszített erővel mindig utána. Az idő csendes volt. Négy hosszú napon át eveztek, négy hosszú éjszakán át aludtak a kajakban anélkül, hogy földet láttak volna. De az ötödik napon ott volt előttük a föld. A szülőfalujuk földje. Az asszony nyomban ráismert. Egyenesen az öböl közepére evezett. Már addigra odagyűlt a fogadásukra a falu apraja-nagyja. Mindenki ott volt. Csak a legidősebb bátyóka nem.

Az asszony sírva kereste.

Az emberek azt mondták:

- Sámán volt, és érted tett mindent. Végül feláldozta a testét, és végérvényesen rozmárrá változott. Nem tér vissza már.

Az asszony, míg élt, leste a tengeren azt a fekete foltot. Leste reggel, leste este.

De a bátyóka eltűnt, nem látta soha többé.

AZ ÁRVA KAGZAGZUK

Eszkimó mese ez, úgy hallgassátok.

Volt egyszer egy szegény árva fiú, Kagzagzuknak hívták. Nevelőszülei gazdag, jó módú emberek voltak, és egy akkora hatalmas jégkunyhóban laktak, ahol nemcsak a rokonságuk fért el, de még a rokonságuk háznépe is.

Éppen csak Kagzagzuknak nem jutott hely a jó meleg kunyhóban. Sőt még azt se nézték jó szemmel, ha bekéredzkedett melegedni. Kint a küszöb mellett csináltak neki egy kis viskót, hogy aludjon ott. De Kagzagzuk akkor már szívesebben aludt a kutyák között, azok legalább őt is melegítették. Így viszont gyakran megesett, hogy reggel, mikor a férfiak ostonnal ébresztgették a szánhúzó falkát, neki is kijutott az ütésekből.

De Kagzagzuk ezért sem panaszkodott. Tréfásan ő is ugatni kezdett ilyenkor, mint a kutyák - mintha csak saját magát gúnyolta volna ki.

Máskor meg, mikor a házbeliék jóízűen szeletelték a zsíros falatokat, neki csak valami fagyott maradékot vetettek oda, s még kést se adtak hozzá, hogy darabokra vágja - a fogával kellett kitépni a kemény húsból minden egyes darabot.

De még ez se fájt neki annyira, mint az, hogy ha bármit kértek tőle, vagy ha csak épp elmentek mellette, mindig megtaszították a vállát, hol jobbról, hol balról - s ettől a folytonos taszigálástól ferde lett a válla, de még a nyaka is egy kicsit. Ezért aztán mindenki csúfolta, mindenki nevetett rajta. A lányok megdobálták, a fiúk ledöntötték a földre, és teletömködték a ruháját hóval, úgyhogy a végén már játszani se mert velük, annyira szégyellte a gyengeségét.

Egyszer aztán nagyot gondolt, elszökött otthonról, és kiment a hegyek közé, hogy keressen magának egy csendes zugot, ahol senki se láthatja, hallhatja, mit csinál - s ott nagy bátran így kiáltott fel:

- Erő ura, gyere elő! Erő ura, mutasd magad!

S abban a szempillantásban megjelent egy medveforma, hatalmas állat. Kagzagzuk rettentően megijedt, és el akart futni, de a szörnyeteg menten utolérte, mellső lábát a dereka köré csavarta, és jó alaposan odanyekkentette a földhöz a fiút.

Kagzagzuk egy darabig se látott, se hallott, még a tagjait se érezte, csak a szeme káprázott.

Aztán egyszerre észrevette, hogy a saját tulajdon testéből apró kis csontocskák potyognak ki, de nem ám egy-kettő, hanem egy egész halom!

A medveforma állat erre így szólt:

- Ne sajnáld ezeket a csontocskákat, ezektől voltál gyöngé!

Aztán még egyszer a fiú dereka köré csavarta mellső lábát - és a csontocskák újra potyogni kezdtek Kagzagzuk testéből. De már valamivel kevesebb, mint az előbb. Majd mikor harmadszorra is odanyekkentette a szörnyeteg, az utolsó csontocskák is kipotyogtak Kagzagzukból.

S akkor újra megszólalt a medveforma állat:

- Ha igazán erős akarsz lenni, mindennap el kell jönnöd hozzám. Most pedig eredj!

Kagzagzuk, mint a szélvész, úgy vágatott hazafelé az úton. Könnyűnek érezte magát, és már most olyan erősnek, hogy fél kézzel elbánt volna akármelyik pajtásával. Nagy jókedvében minden szikladarabot fölkapott és elhajított, ami csak útjába került. A kisebbeket meg a lábával rúgta földre.

De ahogy közeledett a házukhoz, azonnal lelassította a lépéseit, a vállát leejtette, a nyakát ferdére húzta, nehogy észrevegyék rajta a változást.

Nem is vettek észre semmit, a lányok éppen úgy megdobálták, mint azelőtt, s a fiúk is alaposan eldöngették. Ő meg csak tűrte. És továbbra is a kutyák között aludt.

Ettől kezdve azonban mindennap találkozott a medveforma szörnyeteggel, s az bármit parancsolt, tanácsolt neki, ő mindent teljesített. És napról napra erősebbnek érezte magát. Mikor ment hazafelé, most már nemcsak szikladarabokat, hanem egész sziklatömböket görgetett maga előtt az úton. Végül már olyan rettentő erő költözött bele, hogy a tanítómestere se nagyon bírta vele - s akkor azt mondta neki a medveforma állat:

- Most már eleget tanultál, többre nincs szükséged. De csak élj úgy ezután is, mint eddig. Hanem ha megjön a tél, és befagy a tenger, találkozol majd három jegesmedvével, azokat meg kell ölnöd. Akkor mutasd meg, hogy mit tudsz!

Azzal eltűnt a szörnyeteg, Kagzagzuk pedig boldogan rohant haza. Rugdosta a köveket, dobálta a sziklákat, mint máskor - otthon pedig tűrte továbbra is, hogy kínozzák, csúfolják.

Az egyik őszi napon a halászok hatalmas uszadékfával tértek haza a tengerről, de olyan rettentő súlyos volt, hogy még a partra se tudták kivonszolni, hanem odakötözték az egyik part menti sziklához.

Mikor leszállt az éjszaka, Kagzagzuk könyörögni kezdett a nevelőanyjának:

- Add a csizmámat, anyám, szeretném megnézni a parton azt a kis fadarabot.

Az asszony először csak legyintett, aztán megvonta a vállát.

- Nesze! - mondta gúnyosan, és kidobta a csizmát a küszöbön. - Csak aztán el ne lopd azt a kis fát, amit tíz ember se tudott megmozdítani!

És nevetett.

Csak azt nem tudta, hogy Kagzagzuk is nevet magában. Szép csöndben lelopakodott a partra, s mikor látta, hogy senki sincs a közelben, szétszakította a köteleket, vállára vette a rengeteg nagy tuskót, elvitte a házuk mögé, és ott beásta a földbe, de úgy, hogy csak a teteje lássék ki.

Reggel, mikor az első férfi kiment a partra, úgy elkezdett kiáltozni, hogy az egész falu fölébredt rá.

- Emberek! Emberek! Eltűnt a fa! Nincs meg a fa!

Hamarosan mindenki ott tolongott a parton a szikla körül. Senki se értette, hogyan történhetett a dolog. Hiszen se szél, se dagály nem volt éjszaka - de akkor mi szaggatta szét a köteleket?

Így tanakodtak, mikor egyszerre a nagy jégkunyhó felől egy öregasszony kiáltozott feléjük:

- Emberek! Gyertek! Itt az uszadékfa, amit kerestek!

A következő pillanatban már mind ott nyüzsögtek a földbe ásott hatalmas tuskó körül. És még jobban csudálkoztak, mint lent a parton.

- Hát ezt ki csinálta? Hát ezt ki tehette? - mondogatták.

Az egyik öreg halász végül is kibökte mindegyikük titkos gondolatát:

- Halljátok, barátaim, valaki közülünk erősebb, mint amilyennek mutatja magát!

Erre lopva, feltűnés nélkül, mindenki kidüllesztette a mellét, hogy azt higgyék a többiek, ő az erős ember.

Csak éppen Kagzagzuk nem. Úgy állt ott ferde vállal meg nyakkal közöttük, mintha egy kavicsot se tudna továbbhajítani. S a pajtásai nem is kegyelmeztek neki: minden napra kitaláltak valami újabb gonoszságot, amivel kínozhatták.

S ez így ment egészen addig, amíg csak be nem köszöntött a tél.

Akkor mindenki bekucorodott a kunyhójába, és aludt meg lustálkodott. Egy időre még Kagzagzuk bosszantásáról is megfeledkeztek, ilyenkor vetettek neki egy kis ételmaradékot - ennyi volt az egész.

Egy nap aztán megint hosszabbodni kezdtek a napok, s a halászok is újra tengerre szálltak. De csak egyedül Kagzagzuk tudta, hogy most jött el az ő ideje!

Az egyik reggel híre ment a faluban, hogy három hatalmas jegesmedve tűnt fel az egyik jéghegy hátán. A falu férfiai mind összecsődültek, és méregették a medvéket, de azok olyan szokatlanul nagyok voltak, hogy egyiküknek se volt bátorsága megküzdeni velük.

S akkor Kagzagzuk így szólt a nevelőanyjához:

- Add a csizmámat, anyám, hadd nézzem meg magamnak azt a három medvét.

- Te? - mondta az asszony elképedve. - Te akarod megnézni őket?

Aztán kacagott egy jót, és odadobta a küszöbre a csizmát.

- Hanem ha visszajössz - folytatta gúnyosan -, üres kézzel meg ne lássalak! Az egyiknek a bundáját hozd el ágytakarónak, a másikat meg lábalávalónak. Hát úgy igyekezz!

Kagzagzuk nem szólt semmit. Felhúzta a csizmáját, a rongyait jó szorosan összekötözte magán, aztán elindult a jéghegy felé, amelyikre a három medve fölmászott.

Az emberek meg mind összefutottak és nézték.

- Hát ha ez nem bolond, akkor senki! Takarodsz mindjárt vissza! Kergessétek vissza!

Így kiáltoztak, de Kagzagzuk úgy átvágott közöttük, mint a fürge szigony a kis halak falkáján.

S hirtelen futásnak eredt. Olyan sebesen futott, hogy a sarka szinte a nyakát érte közben, s a hó, amit felcsapott a csizmájával, szikrázva porzott a nyomában.

S ahogy odaért a jéghegyhez, egy hatalmas ugrással mindjárt fönt termett a három medve közvetlen közelében!

De erre már a sok odacsődült népben is benne rekedt a gúnyolódás.

Dermedten figyelték, hogy mi lesz.

S látták, hogy az egyik medve fölemeli a mancsát, és Kagzagzuk felé csap. A fiú azonban hátraugrott, háromszor megpördült maga körül - úgy, ahogy a medveforma szörnyeteg kitanította -, aztán hirtelen megragadta a medve két mellső lábát, és úgy odacsapta a jéghez, hogy

menten elterült. Még csak mozdulni se mozdult többet. Majd újra fölemelte a hatalmas testet, és odahajította a bámészkodók lába elé.

- Ez volt az egyik! Nyúzzátok meg magatoknak, és daraboljátok fel! - kiáltotta.

Azok meg azt gondolták: „Hát ami igaz, igaz. Evvel csakugyan végzett. De a következő biztos tönkrelapítja Kagzagzukot!”

De bizony a második medve se járt jobban, mint az első: a fiú azt is odacsapta a jéghez, sőt még meg is célozta vele az egyik fiatal halászt, aki a jéghegy aljánál állt.

- Nesze, fickó; most aztán nincs kedved szemtelenkedni velem?!

Aztán a harmadik medvét is fölkapta, és egy másik bámészkodónak nyekkentette neki.

- Nesze! - kiáltotta. - Te is sokat gonoszkodtál Kagzagzukkal!

Erre olyan rémület támadt egyszeribe, hogy ahányan voltak, annyifelé szaladtak, és még otthon is reszkettek a félelemtől. Kagzagzuk pedig földobta a vállára a két medvét, amit a nevelőanyja gúnyosan kért tőle, hazavitte, és ledobta őket a kunyhó elé.

- Itt a bunda az ágytakarónak meg egy másik lábalávalónak! - mondta.

S megparancsolta, hogy a medvéket nyúzzák meg, és a húsukat készítsék el.

Szó nélkül engedelmeskedtek neki.

Aztán a ház lakói sorba megkérték, hogy menne be hozzájuk a jó meleg nagyszobába, de Kagzagzuk megállt a küszöbön, és így szólt:

- Addig nem megyek be, amíg valamelyőtök a vállamnál, nyakamnál fogva be nem lökdös.

Senki se mert rá vállalkozni.

Végül a nevelőanyja vállalkozott rá, de annak is remegett a keze, miközben a küszöbről betaszigálta a fiút.

S akkor odabent egyszerre mind rettentő udvariasak lettek hozzá.

Az egyik férfi folyton csak hajlongott körülötte:

- Gyere, lépj közelebb!

A másik meg:

- Gyere, ülj le közénk, kedves Kagzagzuk barátunk!

- De ne... ne oda! - ugrott melléje egy harmadik. - Inkább ide... itt sokkal kényelmesebb helyed lesz.

Kagzagzuk azonban visszautasított minden kedveskedést, és az egyik félreeső sarokba ült le, egy öreg lócára.

A többiek pedig mind csak álltak, nem mert egyikük se leülni a szokott helyére.

Sokáig nagy csönd volt a szobában, mindenki zavartan hallgatott, míg végre megszólalt valaki nagy alázatosan:

- Volna egy szép csizmánk a számodra, Kagzagzuk...

- Meg egy vadonatúj főkabór nadrágunk - tette hozzá az egyik pajtása.

S egyszerre egész halomnyi holmit raktak oda elé, hogy fogadja el tőlük - a lányok meg vetélkedtek, hogy ezentúl ki varrja neki a ruhákat.

Aztán megvacsoráztak.

Vacsora után az egyik halász megparancsolta a lányának, hogy hozzon Kagzagzuknak vizet; „a mi kedves Kagzagzukunknak” - mondta mosolyogva.

A lány azonnal rohant, és egy szempillantás alatt ott volt a csöbör vízzel.

- Hát követ nem hoztál? - kérdezte Kagzagzuk csodálkozva, miután ivott egy kortyot.

- Milyen követ? - kérdezte ijedten a lány.

- Hát amilyenel meg szoktatok dobálni azelőtt. Nem hoztál?

- Nem... - dadogta a lány, s most már olyan fehér volt, mint a hó.

- No, hát akkor majd én dobálózom egy kicsit veletek! - mondta Kagzagzuk.

Aztán fölállt, és egyetlen iszonyú öklöcsapással szétzúzta a hatalmas jégkunyhót, ahol mindig meleg volt, s ahová őt soha nem engedték be. Utána meg egy másik karcsapással szelet csinált, de olyat, hogy valamennyien bukdácsolva hömbörödtek szanaszét a hóban - csak az a pár felnőtt meg gyerek nem, akik soha nem bántották, és soha nem taszigálták a vállánál meg a nyakánál fogva.

Ezzel a pár emberrel aztán egy új kunyhót épített maguknak, pontosan olyat, mint a régi volt, és még ma is abban élnek boldogan. A falu népe pedig azóta is hálás Kagzagzuknak, hogy nem állt kegyetlen bosszút rajtuk, pedig hát megtehetette volna.

HAZUG MESÉK, ÉRDEKES TÖRTÉNETEK

PAUL BUNYAN, AZ ÓRIÁS FAVÁGÓ

Valamikor réges-régen, amikor dédanyáink dédanyái sem éltek, más volt a világ, mint ma. A hegyek, a völgyek, a folyók és a tavak még nem voltak a helyükön: zord sziklák között, vad vízesések zuhatagában óriások, varázslók és más csodalények éltek, s a ravasz nyulacska túljárt a ragadozó puma eszén. Abban az időben élt Észak-Amerikában Paul Bunyan, az óriás favágó, a favágómesterség felfedezője.

Történt pedig egyszer, hogy egyik télen kék hó esett fenn a magas északon. Eleinte csak gyéren hullott a hó, az enyhe téli szél zafírszínű pelyheket ringatott, s a pelyhek szálltak, repkedtek a hamuszínű égben. Halvány csillogásuk áttetszett az ezüst ködön. Gyönyörű volt a kék hó első órája.

Később a föld szürke színű kemény talaját sötétkék takaró borította, és a befagyott tavak, a csöndes völgyek és a szeles dombok mind égszínkép hótakaró alatt nyugodtak. Mire bealkonyodott, a nagy fenyőágakon úgy feküdt a nedves hó, mintha kék gyapotbála lenne.

Most már mind szaporábban hullott a hó, és vad szélvihar tombolt. Kavarogtak a hópihék, a fák remegtek, s a faágakról lehullott a kék takaró. A vastag hóréteg a fák körüli gödrökbe hullott, s betakarta az erdő növényeit s még az állatokat is.

Abban az időben, amikor először kezdett a kék hó hullani, az erdei állatok könnyen és szabadon éltek. Még nem volt ember, aki vadásszon rájuk. A baj éppen az volt, hogy túlságosan is elszaporodtak az állatok. A jávorszarvascsordák olyan sűrűn követték egymást, hogy alig tudták az erdő rendjét fenntartani, s a húsevő állatok is éppen elég jó falathoz jutottak. Hiszen annyi volt a szarvas, hogy a csordák vezérei nem bánták, ha az állatok közül egy-kettőt elvisznek. A jávorszarvasoknak is akadt elég élelme, friss, nedves, jóízű moha nőtt a kék hó előtti időkben. Különösen boldogok voltak messze északon a szénfekete medvék. Nyáron az öreg medvék táncoltak és ugrándoztak a napos völgyekben, a kis mackók meg versenyt futottak az árnyas domboldalon. Ősszel, amikor jól teleették magukat, mindannyian elbújtak meleg odujukba, és mézízű álmok között aludták át a telet.

Abban az évben, amikor lehullott a zafírszínű hó, a medvék éppúgy aludtak, mint máskor, és talán észre sem vették volna, hogy nem fehér, hanem kék hó esik, ha valami közbe nem jön.

A jávorszarvascsordák ebben az időben még nem rendelkeztek megfelelő szépérzéssel, és gyávák is voltak. Megremegtek mind, amikor az első kék hópelyhek leestek, de úgy tettek, mintha semmi sem történt volna, és békésen legelték tovább a mohát. A kék hócsíkokat ugyan kényesen szaglászta, és titokban egymásra pislogtak, hogy a többiek mit szólnak hozzá, de elhatározták, hogy nem mutatják egymás előtt félelmüket. Azonban amikor esteledett, és a szél is erősödött, és egyre több havat rázott le a fákról, a jávorszarvasok remegni kezdtek, és alig bírták egymás elől eltitkolni a szemükben ülő riadalmat. Amikor egy-egy félénk jávorszarvas hátára ráesett egy csomó hó, akkor az egész csorda vad vágtaiba fogott.

Mire egészen besötétedett, már kevés kellett ahhoz, hogy pánikba essenek. A csorda vezére elefejtette, hogy neki kell jó példát mutatni, félelmében hatalmasat ordított, és ekkor kezdődött a híres jávorszarvas-csata, a kék hó telének első nevezetes eseménye.

Egy kék hótól görnyedező faág eltört, és ráesett a vezérre, s betemette vastag kék hóval. A vezér üvölteni és futni kezdett, a csorda utána, s ekkor már valamennyi csorda esztét veszve száguldott az erdőn keresztül.

Később fölmeszelték a lármára a medvék, kipislogtak barlangjukból, és látták a rémült jávorszarvasok futását. Észrevették a kék havat. Minden medvebarlang előtt medvék nézték a havat, a medvék jobbra-balra hajlongtak, bal lábukat fölemelve jobbra hajoltak, jobb lábukat felemelve balra hajoltak. A medvék is gyávák voltak. És amikor egészen kiment az álom a szemükből, elindultak a jávorszarvasok után. A szél egyre erősödött, s olyan sűrű volt a hóesés, mintha ködben jártak volna. Reggelre kék szélvihar dühöngött; az erdő állatai fáradhatatlanul futottak, menekülve a kék hó elől. S mögöttük futott Niagara, Paul Bunyan kutyája, legkedvesebb pajtása.

Ebben az időben Paul Bunyan a Mennydörgés-öböl környékén lakott. Lakhelye barlang volt, olyan hatalmas, hogy a legnagyobb templomtorony is belefért volna. De a barlang nem volt túl nagy Paul Bunyannak; egyedül lakott ugyan a széles vidéken, de akkora helyre volt szüksége, mint egy egész város lakóinak. Takarói a barlang padozatának egynegyedét elfoglalták. A barlang másik negyedében volt vadászháza és csapdái, a barlangban még fennmaradó helyen pedig tűzhely volt és Paul Bunyan könyvei és írkái. Mert Paul Bunyan ebben az időben tanult. Elmúlt az az idő, amikor csak halászott és vadászott, hogy nagy készleteket halmozzon fel. Akkoriban, amikor a kék hó esett, éjjel-nappal a könyveket bújta. Ebben az időben elsősorban nyers jávorszarvashúst evett, és miután rábukkant Niagarára, a kutyára, már nem is kellett vadászni mennie. Minden este sötétedéskor Niagara útnak indult; először maga lakott jól, azután annyi szarvashúst cipelt be a barlangba, amennyire gazdájának csak szüksége volt.

Niagara oly óvatosan mozgott, hogy nem ijesztette el a jávorszarvascsordákat. A jávorszarvasok csak azt vették észre, hogy egy hatalmas felhő kerekedik körülöttük, és mire szétfoszlik, a csorda egy része eltűnik. Így Paul Bunyan jól megélt a jávorszarvashúsból, amit Niagara hozott neki, és teljes idejét a tanulásnak szentelhette.

Nappal tanult, és éjjel számolt. Ceruzája egy fenyőfa volt, amelynek meghegyezte a végét, azután a tűzbe tette, és a parázsban megszenesítette, palatáblája pedig a barlang földje volt.

Nemsokára megtanult mindent a történelemből, amit csak tanulnia érdemes volt, és olyan jól számolt, ahogy csak ember számolni tudhatott. Néha abbahagyta a tanulást, és elábrándozott. Tudta, hogy nem fogja egész életét a barlangban eltölteni, hanem valahol nagy munka vár rá. Eleinte csak álmodozott, később azonban tudta, hogy álmait meg kell valósítania, egyre többet és többet gondolt erre. Egyre kevesebb alkalommal nyitotta ki könyveit, és egyre többet álmodozott. De mielőtt a kék hó lehullt, ennél többre nem jutott.

Azon az éjjelen, amikor a kék hó leesett, Bunyan különösen elégedett volt. Egész nap a tűz előtt üldögélt, és ki se nézett barlangjából. Mire besötétedett, takaróiba burkolózva elaludt. Hajnalban felébredt, de még alig pirkadt. Fázott, és fölkelte, hogy fát dobjon a tűzre. Ekkor megpillantotta a kék havat, amely a barlang bejárata előtt halmozódott föl, és látta, ahogy a kék hópolyheket maga előtt hajtja a szélvihar. Hallotta a szél borzalmas zúgását, s e vihar nemcsak különös volt, hanem félelmetes is. De mégis, Paul Bunyan szeretettel nézte a kék havat, mert igen szép volt, s tudta, hogy az utókor erről sok-sok történetet fog írni.

Elsöpörte a havat a barlang bejárata elől, de nem volt ott a jávorszarvashús, amit Niagara máskor a barlang bejárata elé szokott hordani. Bunyan kissé aggódott, mert arra gondolt, hogy Niagara talán eltévedt a kék viharban. Eszébe se jutott, hogy a rendkívüli, természetellenes

színű hóvihar az erdő állatait máshova hajszolhatta, és hogy Niagara is talán utánuk futott. Biztos volt abban, hogy Niagara megérkezik a jávorszarvashússal, ha véget ér a kék vihar.

De a jávorszarvascsorda ekkor már a magas északon járt, vakrémülettel menekülve a kék hó elől. A jávorszarvasok után cammogtak a medvék.

Még nem jött el az éj, amikor Niagara utolérte a medvéket, és a jávorszarvasok közelébe került. Estére már zihált a tüdeje, és megelőzte az erdő menekülő vadjait. Egyre gyorsabban és gyorsabban szaladt, amíg elérte az Északi-sarkvidéket, de itt olyan sötét volt, hogy kutya-szemei sem láttak semmit. Végül is Niagara fejfel rohant neki az Északi-sarknak, olyan nagy sebességgel, hogy az összeütközés feldobta a levegőbe. Amíg visszaesett, hatalmas utat tett meg a levegőben. Ekkor Niagara kutya vízeséssé változott, azzá, amely a mai napig is vad zuhanással hullik alá.

A jávorszarvasok kifáradtak, mielőtt elérték volna a fehér Északi-sarkot, sok közülük elesett, ott halt meg a viharban, mások a félelemtől pusztultak el, s a nagy csordáknak csak egy része ért célhoz. A medvék közül is csak néhány jutott el az Északi-sarkra, azok most is ott élnek, a félelemtől azonban megöszültek; az ő utódaik a jegesmedvék. Mások nem ijedtek meg annyira, és ezért szörük nem fehér lett, csak szürke. Ezek az erdőben maradtak, és utódaik, az ezüst-szürke grizzli medvék még mindig az észak-amerikai erdőkben élnek. A kis bocsok annyira megijedtek, hogy nem tudtak tovább nőni, az ő fekete utódaik ma sem nagyobbak, mint Bunyan idejében a medvebocsok voltak.

Paul Bunyan minderről a szerencsétlenségről nem tudott, és elég kényelmesen élt, amíg a vihar tartott. Sok fa volt a közelben, úgyhogy a barlangot jól tudta fűteni. Ugyan megéhezett az utolsó napokban, de álmodozás közben el is feledkezett éhségéről. Egyre többet álmodott ugyanis arról, hogy neki nagy tetteket kell keresztülvinnie.

Végül a kékesfehér égen megjelent a nap, és a különös hó nem esett tovább. Rendkívül hideg volt, a fenyőágakat kék kristályok borították, és a láb alatt is kék színű hó csikorgott.

Bunyan felvette a sítalpait, és Niagara keresésére indult. Valóban pompás jelenség volt az óriás, amint átvonult a fenyőerdőkön. A legmagasabb fenyőfánál is magasabbra emelkedő fején borvörös vadászsapkát viselt, haja és szakála fényes feketén omlott alá. Szemöldöke is fekete volt, és homlokának jó részét eltakarta. Bajusza természetből világos és hullámos. Sárga kendőt hordott a nyakán, narancsszínű kabátot viselt lila kockákkal. Nadrágja szürke színét bíbor pöttyök és kockák élénkítették. Zöld kötött harisnyát és fekete cipőt hordott. Ragyogó látványt nyújtott, amikor a befagyott földeken és erdőkön keresztülhaladt, hiszen a kék hó csak úgy csillogott a nap halvány aranyfényében. Paul Bunyan álló nap és éjjel és még öt további napon át hiába kereste Niagarát és a jávorszarvascsordát. Semmi más hang nem hallatszott a kihalt erdőben, csak a fagyos ágak recsegése.

Az óriás favágó végül visszatért a barlangba, szomorkodott magában. Nem is gondolta eddig, hogy a hű kutyája társasága ilyen sokat jelent számára. Annyira szomorú volt, hogy még az éhségéről is megfeledkezett. Egész éjjel csak hevert a takarón, és nézte a tüzet, amely a barlang falát és boltozatát megvilágította. Végül elszunnyadt, de nem akarta a sors, hogy ezen az éjjelen Paul Bunyan jól aludjék.

Hirtelen hatalmas recsenés hallatszott, mintha egyszerre ezer meg ezer fatörzset csavartak volna ki. Egy pillanatra elállt a zaj, azután újra felhangzott. Bunyan a barlang kijáratához sietett, és a holdfényben látta, hogy a tengerpartról hatalmas fehér szökőár árad, odaér a

barlang bejáratához, azután a víz, ahogy jött, visszahömpölygött. Bunyan felvette csizmáját, és két ugrással az öbölnél termett. A jeget két láb vastag hó borította, de a jégpáncél feltöredezett, és a lyukból víz ömlött elő. Ekkor Bunyan két fület pillantott meg a jég alatt - hatalmas füleket. Belábalt a jeges vízbe, elérte a füleket, s megragadta őket. Előkerült egy fej is becsukott szemmel, két első láb, test, két hátsó láb és egy kis fark. Egy borjúcska volt, újszülött borjú, bár olyan nagy volt már, hogy Bunyan karjában alig fért el.

- Ó, istenem - sóhajtott Paul Bunyan -, te szegény kis kék állat!

Mert az újszülött borjú ugyanolyan kék színű volt, mint a gyönyörű, furcsa hó. A füle szomorúan csüngött le, fejétől kis farkáig remegett, de megmentője örült, hogy érezte a remegést, mert ez azt jelentette, hogy még van benne élet.

Paul Bunyan gyöngéden nézte a kis jószágot. Átlábalt a vízen, és harminc másodperc sem telt el, már megérkezett a barlangba. A tűz elé helyezte takaróit, és rájuk fektette a kisborjat, amelyet Bébének nevezett el. Egész éjjel simogatta Paul Bunyan a borjat, s reggel Bébé már egészen nyugodtan lélegzett. Azután kinyitotta a szemét, és nyelvecskéjével megnyalta Bunyan arcát. Bunyan akkor jött rá, hogy arca és nyaka csiklandós. Nevetni kezdett, de annyira, hogy a földön fetrengett. Ennek előtte Paul Bunyan még soha nem nevetett, és most nagyon élvezte, hogy tud nevetni.

- Bébé! - kacagott. - Te szép kis kék pajtásom!

Bébé csodálkozva nyitotta ki nagy kék szemét, amely még kékebb volt, mint a bőre. Olyan okos, kedves kifejezése volt a szemének, hogy Bunyan azt kívánta, bárcsak ébren maradna. De Bébé még fáradt volt és gyenge, és ismét elaludt. Bunyannak eszébe jutott, hogy Bébé bizonyára éhes. Azonban nem volt semerre se olyan állat, amelynek tejét a kis Bébének elhozhatta volna. Mégis Bunyan arra gondolt, hogy nem lehetnek messze az újszülött szülei sem. Elindult az északi hegyek felé, mert innen potyogott be a kisborjú a vízbe.

Hat óriási lépés, és Paul Bunyan máris a hegytetőn volt. Kitört fák mutatták, hogy merre haladt a hegyoldalon. Két óra hosszat követte Bunyan a kisborjú nyomait, de ezek egyre halványultak. Most már megértette a favágó, hogy mi történt. Bébé édesanyját megijesztette a különös színű hó, ezért lett az újszülött kisborjú is kék. Akárcsak Niagara és az erdő más állatai, Bébé szülei is megriadtak, elszaladtak, és közben elfelejtkeztek az újszülöttről. Tehát Paul hiába is keresi őket.

A favágó keresztül-kasul járta az erdőt, s mohát gyűjtött. Nem volt mit tenni, tej helyett csak ezt adhatta a borjúnak. Bébé még mélyen aludt, mikor Bunyan visszatért, és mohalevest készített kis barátjának. Amikor a leves friss illata betöltötte a barlangot, akkor nagy erőlködve kinyitotta a szemét a kisállat, és felült. És ekkor mutatkozott meg először Bébé hatalmas étvágya, amelyről később a krónikások oly sokat írtak. Három korty, és kiitta a leves javát, azután fogai közé ragadta az üstöt, és addig nyalogatta, amíg az utolsó csöpp is kifogyott belőle. Azután csúfondárosan nézett Paul Bunyanra, leharapta az üst egyik fülét, és azt is megette, s közben farkát forgatta, hogy mutassa, milyen jól szórakozik. Bunyan ekkor ismét elkezdett nevetni, most már másodszor életében, s alig tudta abbahagyni. Dicsérte a kék havat, amiért ilyen kedves társat adott neki, s attól fogva nem siratta annyira Niagarát.

Ekkor azonban újabb meglepetés érte a favágót. Olyan lökést kapott hátulról, hogy hasra esett. Akkorát esett, hogy a barlang falai megremegtek, és közápor hullott alá a boltozatról. Eltartott egy ideig, amíg Bunyan kiásta magát a kövek közül; de annyira elcsodálkozott, hogy nem is

ért rá haragudni. „No, jó erős ez a kisállat - gondolta. - Bizonyára nagy tetteket fog még véghezvinni. Olyan rúgást kaptam tőle, hogy bizony egy ideig inkább állok majd, mint ülök.”

Álldogált hát, és bámulta vad, erős pajtását. Az meg nyugodtan ült a tűz előtt, időnként jobbra hajtotta fejét, amint jobb vállát nyalogatta, azután balra dobta a fejét, amikor bal vállát nyalogatta.

Ekkor Paul Bunyan arra gondolt, hogy tanulásának ideje véget ért, és elérkezett a cselekvés órája. Valóban, ha meg akarta tartani ezt a kis kék borjút, akkor cselekednie kellett. Egyelőre azonban - mielőtt álmait megvalósíthatta volna - a mindennapról kellett gondoskodnia. Hozzáfogott hát a halászathoz, minthogy négy lábú állat nem volt a környéken, a kisborjú részére pedig mohát gyűjtött, hogy az erdő levesétől tovább erősödjék.

Egy idő múlva elolvadt a szép, természetellenesen kék hó, Bébé ezüstös szőre azonban továbbra is kék maradt. A farka még ég-színkékebb volt, és Bébé nagyon büszke volt a szép kék farkára; csavargatta és hátrafordította a fejét, hogy kellőképpen gyönyörködhessek benne.

Amikor beköszöntött a tavasz, Paul Bunyan elhatározta, hogy útnak indul a kék ökörrel. Mindenképpen vándorútra kellett mennie, mert a vadállatok nem tértek többé vissza erre a vidékre. A favágó és a kék borjú mendegélt hegyen-völgyön át addig, ameddig olyan helyre jutottak, ahol nem esett kék hó. Gyönyörű erdőkben jártak, az erdők telve állattal, madárral, a folyókban halacsákák úsztak. Nézte Paul Bunyan az erdőt, és akkor már tudta, hogy mi az a feladat, ami rá vár. Kivágja a fákat, és építőanyagot készít belőlük. Vagyis felfedezi a favágást.

Akkor Paul Bunyan elmondotta első nagy beszédét. Nem hallotta más, csak a kis kék ökör, ami nagy kár volt, mert kétségkívül nevezetes szónoki beszéd volt. Arról szólt a beszéd, hogy miképpen fogja a favágást elindítani. Először az volt a terve, hogy kézzel szagatja ki a fákat, ráköti őket Bébé egyik oldalára, és másik oldalára egy homokzsákot köt, hogy egyensúlyban legyenek. Később felfedezte, hogy a másik oldalra is fákat köthet, és nincs szükség a homokzsákra. De ebben az időben Bunyan még maga sem tudta, hogy milyen nagyszerű módszereket fog kitalálni a favágásra, és arra sem gondolt, hogy később Franciaországból, Írországból és Skóciából, továbbá a skandináv országokból sok favágó jön majd el hozzá, és velük együtt fog hatalmas favágótelepet alapítani. Azt sem tudta, hogy később ő lesz az amerikai favágók őse. Nem, ebben az első beszédében Bunyan csak arról beszélt, hogyan fog ő Bébével együtt dolgozni. Azonban mások azt állítják, hogy ez a szónoklat nem volt hosszú, csak annyit mondott:

- Előre, Bébé! - és ők ketten leszállottak a hegytetőről a völgybe, és hozzáfogtak a favágáshoz.

Ebben az időben, amikor Bunyan munkához látott, nem voltak Amerikában még városok, csak hatalmas erdők és gyors folyású patakok, folyók, amelyeken a kivágott szálfákat útnak lehetett indítani. Ezeknek a szálfáknak a segítségével nélkül nem is lehetett volna felépíteni az amerikai városokat.

Paul Bunyan elhatározását tettek követték. Üzenetet küldött azokba a tengerentúli országokba, ahol favágók éltek, hogy jöjjenek át Amerikába. Hamarosan megalapította a világ leghatalmasabb favágótelepét. Vígán éltek a favágók a végtelen amerikai erdőkben: volt munka bőven, s volt fizetés is bőven.

E hatalmas tábor lakóit persze táplálni is kellett. A nehézségeket Paul Bunyan leleményessége győzte le.

Itt volt például a borsóleves históriája. A tábor közelében meleg forrás csörgedezett. Egyszer éppen egy zsák borsót hozott a vállán a szakács, és az úton megcsúszott, úgyhogy a borsó mind befordult a forrásba. Sopánkodott a szakács, de Bunyan azt mondotta, talán még jóra fordul minden. Valóban - a meleg forrásban megfőtt a borsó, tettek hozzá sót, paprikát, hagymát, és az egész télen ellátta levessel a tábor lakóit.

Volt a szakácsnak egy hatalmas tűzhelye. Ezen a tűzhelyen minden délben palacsintát sütöttek. Olyan óriási volt a tűzhely, hogy az egyik favágó, Joe, mindkét lábára szalonnát kötött, és egy óra hosszat korcsolyázott a tűzhely lapján, hogy megsírozza, és megsüthessék a palacsintát. Azt is mondják, hogy egy napon Bébé, a kék ökör megízlelt egy palacsintát, s annyira ízlett neki, hogy kétszázötven palacsintát evett meg egy ültő helyében.

Más történetek Paul Bunyan és a füttyülő folyó kalandjáról szólnak. Ez a folyó a favágótelep közelében folydogált, és onnan kapta nevét, hogy minden reggel pontosan öt óra tizenkilenc perckor és minden este fél hat után tíz perckor felemelkedett a magasba, és olyan hangosan füttyült, hogy hatszáz mérföldre minden irányban lehetett a hangját hallani. Természetesen ha egyetlen ember ilyen messziről hallhatta a folyó hangját, akkor ebből világosan következik, hogy két ember kétszer olyan messzire hallotta. Azt mondják, hogy még a távoli Alaszkában is minden favágótáborban volt két-három vagy négy figyelő (ennyire volt ugyanis szükség, hogy a füttyülést erőfeszítés nélkül hallják), akik reggel és este figyeltek a folyó füttyülésére, hogy megigazítsák az órájukat.

De a folyó nemcsak azért volt ilyen nevezetes, mert ilyen pontosan füttyült, hanem más tudománya is volt. Úgy látszott, rendkívül szórakoztatja, hogy gyönyörű, egyenes szálfákat összegubancoljon, mégpedig olyan csomókat kötött rájuk, hogy negyvenhárom öreg tengerész sem tudta őket kioldozni. De mindezt még eltűrte volna Paul Bunyan, ha nem keveredik háborúságba ez a folyó az ő szakállával.

Így történt ez:

Úgy mondják, hogy Bunyan egy délután alacsony dombon ült, hosszú, göndör szakállát fenyőfával fésülgette, és téli munkatervét készítette. Hirtelen és mindenféle figyelmeztetés nélkül a folyó fölállt a hátsó lábára, és húszezer liter folyóvizet öntött Paul Bunyan szakállába. Természetesen Paul csodálkozott ezen, de semmit sem mondott, gondolván, ha nem vesz róla tudomást, majd csak nyugton hagyja a folyó. Ahogy leült, gondolkozott, és fésülte a szakállát, újra felágaskodik a folyó, és ez alkalommal a vízzel együtt teleszórt a Bunyan szakállát teknősbékával, tizenhárom csukával, néhány vízipatkánnyal, és a szakállába ragadt egy tavalyi szálfarakomány is. Ekkor Paul Bunyan megharagudott, felugrott, és olyat kiáltott, hogy a messze Missouriba is elhangzott. Még a kezével is hadonászott, úgy kiabált:

- Hitemre, megfékezem én ezt a szemtelen folyót!

Átment egy másik dombra, és leült, hogy kigondolja, hogyan lehetne megfékezni a folyót. Három nap és még negyvenhét óráig ült itt mozdulatlanul, és egyre azon törte a fejét, hogyan tanítsa móresra a folyót.

Ekkor megéhezett, lement a táborba, és odaszólt a szakácsnak, hozzon pattogatott kukoricát, mert azt nagyon szereti. A szakács befogott négy lovat a szekérbe, megjött a kukoricaszállítmány, a szakácsinasok pedig pattogtatták a kukoricát. Paul ette a kukoricát, és gondolkozott. Minél gyorsabban gondolkozott, annál gyorsabban evett, és minél gyorsabban evett, annál gyorsabban gondolkodott. Végül annyira gyorsan mozgott a keze, hogy nagy szél támadt,

amely egész fákat csavart ki. Olyan hangosan morzsolta a szájában a kukoricát, mintha néhány száz kávédaráló darálna egyszerre. Alig múlt el a nap, és körös-körül minden telve volt a pattogatott kukorica törmelékével, kétezer kis madár és állat nézte azt a fehér dolgot a levegőben szállongani, és arra a megállapításra jutottak, hogy hóvihar van, és azonnal megfagytak. (A favágók napokig szedték össze a megfagyott állatokat, madarakat, volt is húsleves bőven akkor a táborban.)

De térjünk vissza Paul Bunyanhoz.

Mire elfogyott a pattogatott kukorica, kigondolta, hogy a kék ökröt, Bébét a folyó elé fogja, és elhúztatja vele a folyót. Bébé olyan erős volt már, hogy csaknem mindent el tudott húzni, ami elé fogták. Nem lehet pontosan tudni, hogy milyen nagy volt, de azt mondják, hogy ötszáz ujjnyi magas volt, csak nem lehet tudni, hogy közönséges favágóujjra gondoltak, vagy pedig Paul Bunyan ujjára, hiszen a kettő nem volt egyforma. Azt is mondják, hogy egyszer egy sas elhatározta, hogy Bébé jobb szarván fog fészket rakni. Majd elhatározta, hogy mégis jobb lesz, ha a másik szarvára rakja le fészket. Elindult tehát, és repült éjjel-nappal, repült jó időben, rossz időben, és júliustól a következő év márciusáig el is érkezett a másik szarvig, és ez alatt az idő alatt tizenhétszer újult meg a szárnya. Ilyen nagy volt tehát már akkor Bébé.

Most meg az okozott gondot Paul Bunyannak, hogyan fogja Bébét a folyó elé, mert hiszen jól tudni, hogy a fatönkök összekötésére és szállítására használt eszközökkel nem lehet a vizet megkötni. Megevett három sült birkát, utána egy félszekérnyi krumplit, sárgarépat és még valami édességet is, s azután lement a kovácműhelybe. Az öreg svéd kovács, akinek volt egy mindentudó naptára, leült, és abból olvasta ki, hogy mit csináljanak. Paul is elolvasta a könyvet előlről a végéig, közben a svéd meg a végétől az elejéig olvasta, aztán mind a ketten elolvasták föntről le és lentől föl, de sehol nem volt arról szó, miképpen lehet befogni egy folyót.

Márpedig valamit ki kellett találni, mert valahányszor a folyó fűtyülni kezdett, Paul annyira haragudott, hogy meg kellett kötni, nehogy nekimenjen a folyónak.

Minthogy azonban különleges nehézségekkel állt szemben, különleges módszert is talált arra, hogy legyőzze. Ilyen volt Paul Bunyan. Legjobban akkor tudott gondolkodni, amikor sétált, és akkor az emberek kilométerekre elkerülték, hogy ne zavarják a gondolkodásban. Megtörtént, hogy amikor nagy dolgot kellett kigondolnia, egyszerre Ausztráliában találta magát, mert oda sétált el gondolkodás közben.

Nos, fölvette Bunyan régi szőrmesapkáját, háta mögött összekulcsolta két kezét, föl s alá járt és gondolkodott. Járt és gondolkodott, minél gyorsabban járt, annál gyorsabban gondolkodott. Minden félórában megfordult saját nyomán, és visszatért oda, ahonnan elindult. Reggelre ez az út már annyira ki volt taposva, hogy térdig ért neki is, és szólni kellett az embereknek, vigyázzanak a szarvasmarhákra, nehogy beleessenek a mély szakadékba, s lábukat törjék.

Harmadnapra olyan mély utat vágtak lábnyomai, hogy létrával kellett lejutnia magának is az útra. De amikor véget ért a séta, még reggelit sem kért, hanem fűtyült Bébének, és elindultak ketten az északi dombok felé. A favágótelepen dolgozó emberek nem tudták, mire készül Bunyan, de biztosra vették, hogy valami jó dolog lesz a nagy sétálásból. Ezért háromszoros éljent kiáltottak, és ittak Paul egészségre. Aztán lefeküdtek, és jót aludtak.

Paul Bunyan és ökre azonban közben mentek, mendegéltek, de akkora por támadt a nyomukban, hogy hónapokig nem lehetett látni az utat tőle. Egyesek azt állítják, hogy a texasi porfelhők még mindig Paul Bunyannak és ökrének emlékét hirdetik.

Másnap délidőben már az Északi-sark környékén jártak, és rövid idő múlva odaérkeztek, ahol nyáron a téli szélviharok legelésznek. Paul ekkor levett a válláról egy zsákot, és csapdát állított a szélviharoknak. Csalétekül a zsákokba friss jégcsapokat rakott az Északi-sark tetejéről. Azután elment ebédelni, de előzőleg gondosan eltüntette lábnyomait. (Később erre a fogásra megtanította az indiánokat is.) Ebéd után azzal szórakozott, hogy nagy jégdarabokat dobott a vízbe Bébének, s ez úgy fogdosta őket a vízben, mint a kutyák szokták. De hamarosan véget kellett vetni ennek a mulatságnak, mert valahányszor az ökör a vízbe ugrott, óriási szökőár pusztította el az amerikai partokat. Némelyik jégdarab, amit Paul Bunyan a vízbe dobott, még ma is ott úszik az óceán tetején, és nagy gondot okoz a jégtörő hajóknak.

Két óra felé visszament a csapdához, és látta, hogy a zsákban két teljesen kifejlett szélvihar és egy öreg északnyugati szél van már, ez utóbbi nagy zűrzavart okozott, s azon volt, hogy letiporja a fiatalabb szélviharokat. Végül azonban Paul még néhány kamasz nagyságú szélvihart is dugott a zsákba, és elindult velük hazafelé. Éjfél volt, mire a táborba került, és előhívta az öreg svéd kovácsot:

- Készítsd el számomra a legnagyobb láncot, amelyet valaha csináltál, amíg én kiszedem a zsákból ezeket a szélviharokat. Holnap reggel befogjuk a folyót a láncba.

Azután elment a folyó torkolatához, odakötötte az egyik felnőtt szélvihart az egyik parton álló fához, a másik felnőtt szélvihart pedig a másik oldalra kötötte. A kisebb kamasz szélviharokat a folyó két partján helyezte el itt is, ott is. Alighogy kikötötte a szélviharokat, a folyó kezdett befagyni. Tíz perc múlva már az egyik parttól a másikig keményre fagyott a folyó, pedig a szélviharok még csak éppen hogy munkához kezdtek. Paul kis ideig nézte a működésüket, azután visszament a táborba felmelegedni.

Reggel a folyó megpróbált fölemelkedni, mert tudta, hogy az az utolsó alkalom a fűtülésre. Azonban egészen fenékgig be volt fagyva, a szélviharok jól végezték munkájukat. Mire a tábor lakói reggelizni kezdtek, elkészült a lánc is; Bébét, az ökröt befogták a járomba.

Paul hetvenkétszer körülláncolta a folyót az egyik végén, a lánc másik végét Bébére csatolta, s az embereit figyelmeztette, hogy álljanak odább. Ezután megadta a jelt Bébének az indulásra.

Erőlködött a nagy ökör, hogy elhúzza a láncsal a befagyott folyót, még a nyelve is kilógott, térdig süppedt a sziklába, de a folyó mégsem mozdult meg. Meglátta ezt Paul, maga is megragadta a láncot, egyet kiáltott, és húzni kezdték a folyót úgy, hogy az kiszabadult medréből. Olyan gyorsan húzták végig a síkságon, hogy csak úgy porzott.

Egy idő múlva Paul végigsétált a befagyott folyó mentén, amely most egészen egyenes volt, akárcsak a puskacső. De nem sokáig örült győzelmének, mert hamarosan rájött, hogy új feladat előtt áll. Az egyenes folyó ugyanis sokkal rövidebb, mint a kanyargó folyó, és most az a sok kilométer folyó, amely eddig a kanyarokban folydogált, kinn volt a réteken. Természetesen a gazdák ennek nem örültek, és Paul hamarosan rájött, hogy valamit ki kell találnia, mert a gazdák máris megjelentek, hogy kártérítést követeljenek tőle. Három percreg gondolkozott, és azután elküldte az embereit, hogy hozzanak fűrészt, és hozzanak drótokat. Kilenc mérföld hosszú darabokra vágta a befagyott folyó fölösleges ágait, az emberek pedig összehajtogatták, mintha csak viaszkosvászon lenne, és dróttal összekötözték. Azt mondják, hogy később

felhasználta ezeket a folyódarabkákat olyan pusztákon, ahol vízre volt szüksége az úsztatáshoz. De ez már más történetbe tartozik.

Csakhogy a fűtől folyóval való kalandja ezzel nem ért véget. Mihelyt a folyót így ki egyenesítették, többé nem volt hajlandó fűtőlni; Paul és emberei viszont hozzászórtak ahhoz, hogy reggel a folyónak a fűtő ébreszti fel a munkásokat. Paul eleinte ébresztőembert bérelt fel, aki lovon járta be a hatalmas telepet, és megverte a kolompot. De olyan nagy volt a tábor, hogy három óra tizenhét percig tartott, amíg az ébresztő körüljárt. Ebből az következett, hogy néhol túl korán keltette az embereket, másokat meg későn. Nem is lehet tudni, hogy mi történt volna, ha Hejgető Koma nem jelentkezett volna. Hejgető Koma hangja nagyon vékony volt ugyan, de amikor elkezdett sóhajtan, hogy „Hej, hej” - akkor egész Amerikán keresztül visszhangzott a hejgetése. Minden reggel felállt egy dombra, és addig hejgetett, amíg a takarók leestek az emberekről. Természetesen az emberek nem maradtak többé az ágyban, amikor lehullott róluk a takaró, mert hiszen hideg szél fűt, és így Hejgető Koma tevékenységét siker koronázta, s éveken keresztül nem is volt más feladata, mint hogy reggel elkiáltotta magát: „Hej! Hej!”

Megszervezte tehát Paul Bunyan a világ első óriási favágótelepét. Csakhogy nagy baj volt, mert nem tudta a számadásokat rendben tartani. Ebben az időben ugyanis még nem találták ki az írott számokat. Paul Bunyannak tehát fejben kellett kiszámítani a kivágott szálfák számát, méreteit, s azt is, hogy mit fizet a favágóknak. Továbbá hogy mennyi krumpli, bab, borsó, vaj kell a főzéshez. Nyolc napig és negyvenhét óráig tartott csak az, hogy a munkásoknak a havi bérét kiszámítsa. Akkor meg a lovaknak szénát is kellett vennie. Minthogy az ujjain tudott csak számolni, reggeltől estig számolt, amíg egészen megdagadt az ujjá. De akármennyire igyekezett, nem tudott a dolog végére járni. Kétségbeesésében elment az Északi-sarkra, ugyanis régebben, annak idején, amikor az Északi-sarkon járt, kitalálta, hogy lehet a napot kétszeresére nyújtani. (Azután elajándékozta a napnyújtót az eszkimóknak, akik nagyon örültek, mert hiszen így fél éves napot és fél éves éjszakát kaptak Paul Bunyantól.) Megkérte az eszkimó főnököt, hogy azt a zsák napot, amit magával vitt az Északi-sarkra, jó hosszúra nyújtsa ki. De ez sem használt. Hiába volt a nappal jóval hosszabb, mint másutt, így sem tudott számadásainak végére járni.

Nagy bajban volt Paul Bunyan, mert hiszen favágótelepét még növelni akarta, hogy elég fa legyen Amerika városainak felépítéséhez. Megpróbálta munkásait is a számolásra bírni, de ez se ment. Akkor elkezdett a fákra rovasokat vésn. Ez egy ideig jól ment, azonban összecserélte azt a fát, amire a teljesítményt és azt, amire a munkabért rótt fel, és amikor mindent összekevert, akkor megint előlről kezdhette a számolást.

Annyira elkeseredett Paul Bunyan, hogy arra gondolt, visszamegy a barlangba, ahol régebben élt, és abbahagyja a fakitermelést. Egyre soványabb és soványabb lett, és már ahhoz sem volt kedve, hogy kifésülje a szakállát. (Azt mondják, olyan bozontos lett akkoriban a szakállá, hogy két kandúr egy nyulat üldözött a szakállában, és el is tévedtek benne; egy reggel óriási zenebona tört ki, amikor kiszaladt szakállából a nyúl és utána a két kandúr, de lehet, hogy ez a történet nem is igaz.)

Szokása lett, hogy az erdőben éjszaka járkált föl s alá, nyomában a hűséges Bébé. Egy reggel vándorlása közben olyan helyre jutott, amelyet még nem ismert. (Itt meg kell jegyeznünk, hogy ez a hely Boston közelében volt, s mint minden amerikai tudja, ez a tanuláshoz és a kultúrának székhelye Amerikában.) Csakhogy akkor Paul Bunyan erről még mit sem sejtett.

Délelőtt egy alacsony dombon ült és pihent, amikor hatalmas kiáltást hallott. Felkelt, átlépett néhány kisebb hegyecskén, és csodát látott. Egy másik dombon ült egy fickó, aki majdnem annyira nagy volt, mint Paul maga. Magas, sima homloka volt, azonban nem hordott sapkát, hanem hajadonfőtt volt, és az már akkoriban is a nagy tudomány jele volt. Ami legjobban meglepte Pault, az a fickónak a gallérja volt. Magas keménygallér volt, tiszta fehér, és nagyon kényelmetlennek látszott. (Azt mondják, hogy később, amikor Paulhoz ment dolgozni, akkor minden vasárnap harminckilenc ember mosta tisztára ezt a gallért.) Ez a különös óriás hatalmas fehér fenyőfát hegyezett zsebkéssel. Előtte sima sziklafal volt. Akkor elővette a ceruzáját, amelyet a fenyőfából készített, és különös irkafirkákat írt a sima sziklafalra. Paul fölállt, egyik lábáról a másikra állt, és nézte, hogy tulajdonképpen mi történik. Látszott, hogy a másik óriás mélyen elgondolkozik. Azt sem hallotta, amint Paul azt mondta neki:

- Jó napot kívánok, azt hiszem, hogy ez a nyár nagyon száraz lesz, hacsak hamarosan nem esik.

De az óriás csak gondolkodott, gondolkodott. Amikor azonban befejezte, amit csinált, megfordult, és észrevette Pault. Nem szólt egy szót sem, és Paul sem szólt, mert a magas fehér gallér nagy hatást tett rá.

Paul elővette dohányzacskóját, és megkínálta az idegent, hogy tubákoljon. Azután mind a ketten leültek egy-egy sziklára. Beszélgetésbe elegyedve Paul megkérdezte, hogy mik ezek a jelek a sziklán. Azt hitte, hogy képeket rajzol az idegen.

A másik óriás azt mondta, hogy ő John Tintanyaló, és ezek számok. De Paul tudta, hogy a szám olyasvalami, amire gondolni lehet, de amit nem lehet látni.

- Pedig ezek számok - mondta John. - Én vagyok a feltalálójuk és a tulajdonosuk.

Megmutatta Paulnak, hogyan lehet velük számolni, és néhány számtani feladványt is megoldott. Paul meggyőződött arról, hogy a leírt számokkal ugyanúgy lehet bánni, mint a kigondolt számokkal.

Paul azon csodálkozott a legjobban, amikor megtudta, hogy John mindezt csak szórakozásból találta ki, mert neki nincs is szüksége a számokra. Paul nem tudta elképzelni, hogy egy felnőtt ember csupa érdeklődésből kitalálja a számolást, de John váltig állította, hogy semmi más dolga nem volt, és unalmában találta csak ki az egészet.

Képzeltető, milyen izgatott lett Paul Bunyan. A számok kitalálása lehetővé tette, hogy ezentúl írásban számoljanak ki mindent, és a fakitermelés most indulhatott meg valójában olyan ütemben, ahogy ezt Paul Bunyan szerette volna. Alkalmazta tehát a favágótelepen John Tintanyalót, és Tintanyaló lett az első könyvelő a világon. Sok évig dolgoztak együtt Paul Bunyannal, mindkettőjük és a világ nagy hasznára.

Más történeteket is mesélnek Paul Bunyanról. Van, amelyik arról szól, hogy Bunyan a fakitermelésen kívül más mesterségeket is kitalált. Azt mondják például, hogy ő találta ki a pattogatottkukorica-gyártást.

Bunyan munkásainak sok elemózsiára volt szükségük, s ezért földműveléssel is foglalkoztak. Egy évben Paulnak sok kukoricája termett, tele voltak a raktárak kukoricacsövekkel. Ebben az időben forró szélvihar indult Mexikóból, és olyan meleg volt, hogy az elraktározott kukoricából egyszerre pattogatott kukorica lett.

Egy más alkalommal Paul Bunyan makarónit és spagettit kezdett ültetni. Ezzel is igen nagy sikere volt. Volt ugyan két-három év, amikor nem volt jó termés, de azután kitűnő év jött, s alig talált elég embert, hogy lyukat fúrjanak a makaróniba. Abból a lyukból, amit a makaróniból kivájtak, csinálták a spagettit.

Addig tartózkodott Paul Bunyan az emberek között, ameddig a hatalmas amerikai erdőket kivágta, és lehetővé tette a nagyvárosok felépítését.

Amikor felépült Amerika első nagyvárosa s utána a többi, Bunyan kifizette munkásait, útnak eresztette őket, és ő maga Bébével együtt visszament a barlangba.

Azóta is ott élnek csendben, békességben, hacsak meg nem haltak.

BABA A BÖLCSŐBEN

Volt egyszer egy ember, aki malacot lopott a szomszédjától. Mikor a szomszéd észrevette, hogy hiányzik a malac, elhívta a seriffet, és este odamentek a tolvaj házához.

A ház sötét, az ajtó zárva. A seriff dörömböl az ajtón. Semmi. Újra dörömböl olyan erősen, hogy odabent képek zuhannak le a falról.

Végül az ember ajtót nyit, és így szól:

- Isten szerelmére, ne csapjanak ekkora lármát, nagyon beteg a kicsink!
- Azért jöttünk, mert elloptál ettől az embertől egy malacot - szólt a seriff.
- Semmiféle malacot nem loptam, nincs is malacom - feleli az ember -, és ne is beszéljenek nekem itt semmiféle malacról, míg a kisbabánkat elviszi a himlő.

Mikor a panaszos a himlő szót meghallotta, azonnal kerekét oldott, mert félt, hogy meg találja kapni.

- Engem nem ijeszt meg a himlővel - mondta a seriff -, mert először volt már himlőm, másodszor pedig az a kötelességem, hogy földerítsem a tényállást.

A seriff átkutatta az egész házat, az udvart, de a malacot nem találta.

Mikor végzett, így szólt:

- Hadd lássam csak a kisbabát, vajon valóban himlője van-e?
- Szimatolhat a malac után, amennyit csak akar - felelte az ember, és védelmezőleg a bölcsőben fekvő kisbaba elé állt -, de ezt a beteg ártatlanságot zaklatni nincs semmi joga. Föl ne hajtsa a bölcsőtakarót, mert az éjszakai levegő azonnal megölné a kicsit. A seriff törődjön az útonállókkal, ne kergesse halálba ártatlan polgárok gyerekeit.

A zajra, úgy látszik, felriadt a kicsi, mert neszezés, majd sírás hallatszott a takaró alól. Így valahogy:

- Uiii! Uiii!

A seriff hirtelen a bölcsőhöz ugrott, lerántotta a takarót, és lám, ott feküdt a malac a bölcsőben!

Nem, nem, nem volt az kisbaba egyáltalán! De mikor a seriff visszafordult, hogy az embert letartóztassa, az már nem volt sehol. Kisurrant az ajtón, nyakába szedte a lábát, és rohant, rohant lélekszakadva a sötét éjszakában.

A seriff ezután visszavitte a malacot jogos tulajdonosának.

Ezzel vége a mesének.

TÖRTÉNETEK DAVID CROCKETTRÓL

David Crockettról rengeteg tréfás történet él az amerikai nép ajkán. Tennessee tartományból származott, képviselő lett és a nép kedvence, 1836-ban hunyt el. Kitűnő katona volt, és még jobb mesemondó. Képviselői beszédei telis-tele voltak jobbnál jobb történetekkel, amelyeket hazájából, Tennessee-ből hozott magával. Különösen kedvelte a fantasztikus füllentéseket, a nagyot mondó vadásztörténeteket, amelyeknek hőse mindig ő maga volt.

Leghíresebb története a mosómedvről szólt. E történet előzménye, hogy az egyik képviselő-választásnál Crockett ellenfele egy igen jó modorú úr volt, aki mindig jókedvűen mosolygott. Ezért nagyon szerették is a választók. Crockett a következő történettel győzte le:

- Lehet, hogy ellenfelem sok szavazatot kap, mert mindig barátságosan vigyorgok, de az bizonyos, hogy úgy nem tud vigyorgni, ahogy én. Elmesélek egy igaz történetet, amely velem történt.

Tudjátok, hogy igen szeretek vadászni. Nos, vadászat közben jöttem rá, hogy a mosómedvék nem viselik el az én vigyorgásomat. A legmagasabb fán rejtőző mosómedve is fülét-farkát eleresztve zuhant le a fáról, hogy vigyorgni kezdtem. Kár volt a puskaporért, ha mosómedvét akartam szerezni, elég volt, ha rávigyorgtam.

Egy éjszaka, nem messze a lakásomtól, sétálok az erdőben, csak úgy nézgelődök, s egyszerre egy régi fa legmagasabb ágán mosómedvét veszek észre. Az éjszaka tiszta volt, telihold sütött, s öreg kutyám is velem volt. A kutyám nem ugatja meg a mosómedvét, furcsa kutya ilyen szempontból. Nos - gondoltam -, hát nem kell énnekem puska vagy kutya, egyszerűen rávigyorgok a mosómedvére, és az máris leesik a fáról.

Ott állok hát a fa alatt, és vigyorgok és vigyorgok, és látom, hogy a mosómedve csak nem jön le a fáról. Tűnődni kezdtem, hogy mi ennek az oka, és egyre jobban vigyorgtam. De a mosómedve még mindig ott volt. Erre megharagudtam, fogtam egy öreg ágat, leszúrtam magam mellé a földre, rákönyököltem és pihentem. És azután újra vigyorgtam öt álló percig. De a mosómedve még mindig fenn volt a fán.

Elhatároztam, hogy ha a vigyorgásommal nem tudom megszerezni, akkor valami más úton fogom megkaparintani. Visszaballagtam a házba, fogtam a fejszémet, visszajöttem a fához, és láttam, hogy a mosómedve még mindig ott ül az ágon. Nekimentem hát a fának, s levágtam az ágat. De a mosómedvének semmi nyoma. És akkor látom, hogy amit én mosómedvének tartottam, az egy csomó volt a görcsös fában. Amint közelebbről megnéztem, hát látom, hogy addig vigyorgtam, amíg a fának az egész kérgét levigyorgtam, teljesen sima volt a fa. Nos, barátaim, választópolgárok, legyetek meggyőződve róla, hogy ami a vigyort illeti, hát nem vagyok az utolsó. Mégis, ha az ellenfelemet nézem, be kell ismernem, hogy ő jobban vigyorg, mint én. Ezért figyeljete, vigyázzatok, ne hagyjátok, hogy kivigyorgja belőletek a szavazatokat.

Crockett később egyre hihetlenebb történeteket mesélt, már a világ teremtésének korába vitte el hallgatóit.

Íme, egy jellegzetes Crockett-történet:

- Egy januári reggelen olyan hideg volt, hogy az erdő fái már meg sem tudtak mozdulni a hóteher súlya alatt. A tüzelő a kunyhóban nem fogott tüzet, ugyanúgy, ahogy a tenger fenekére

süllyedt fatörzseket sem lehet lángra gyújtani. Láttam, hogy a napfény sem tud megjelenni, mert befagyott, s ha ez így megy tovább, az egész teremtet világ befagy. Nos, barátaim, tüzet kell csiholni az ujjamból. Meggyújtottam a pipámat, néhány mérföldet járok, és meglátom, mi lesz. Összedörzsöltem a két öklömet, mintha csak két viharfelhő lett volna, de a kipattanó szikrák is megfagytak, mielőtt összegyűjthettem volna őket.

Kiléptem a kunyhóból, elindultam, és próbáltam megmelegedni, mentem, ugráltam, szaladtam, és közben azt fütyültem, hogy: „Égnek a hegyek!” Gyorsan-gyorsan haladtam, s talán 25 kilométert mehettem a Hajnal-domb felé, amikor rájöttem, hogy mi a baj. A föld tengelye is befagyott, és a föld nem tudott forogni. A nap két jégtömb közé szorult, és ezért nem tudott felkelni. Hiába próbált elszabadulni, hiába csorgott róla a hideg veríték, csak be volt az fagyva.

Teremtésit - gondoltam én -, hát ez aztán nagy baj, ezt nem szabad eltűnni! Valamit tenni kell, különben vége az emberiségnek. Annyira vízözön előtti és szörnyű hideg volt, hogy a felső és alsó fogsorom és a nyelvem mind összefagyott, akárcsak egy osztriga.

Letettem azt a mázsás megfagyott medvét a hátamról, amit az úton szedtem fel, és addig vertem a jéghez, amíg forró olaj folyt belőle. A forró olajat a föld tengelye fölé tartottam, és addig facsartam a medvehúst, amíg a föld tengelye felengedett. Egy tonnányit a nap ábrázatjára öntöttem, jól belerúgtam a föld tengelyébe, és akkor elszabadult a nap. Azt fütyültem: „Rajta, rajta, gyorsan!” - és 15 másodperc múlva a föld lassan újra mozogni kezdett. A nap szépen fölfelé indult pályáján, és hálából olyan szélviharral üdvözölt, hogy tüsszögni kezdtem.

Akkor meggyújtottam a nap sugaránál a pipámat, ismét hátamra vettem a medvét, és hazamentem. Egy darab napfényt emlékül a zsebembe tettem. Ezzel a nappal megsütöttem a medvehúst, és olyan jó reggelit ettem, hogy csak. Ha nem hiszitek, akkor gyertek el egyik reggel hozzám, és menjünk el együtt a napfelkelte hivatalába.

Egy másik történetet is elmesélt Crockett a mosómedve-vadászatról.

Mindenki tudja az erdőn, hogy David Crockett sohasem pazarolja a puskaport vagy a golyót, mert takarékosan nevelték. Egy délután az erdőben sétáltam, amikor észrevettem egy mosómedvét fenn a fán. A vállamhoz emeltem a puskámat, és éppen azon voltam, hogy szíven lövöm az állatot, amikor felemelte egyik mellső lábát, és így szólt hozzám:

- Az ön neve David Crockett?

Azt feleltem:

- Ez egyszer igaza van, mert így hívnak.

- Akkor nincs értelme a további fáradozásnak - szólt a mosómedve -, mert sokkal egyszerűbb, ha szó nélkül lejövök. - Azzal a medve szépen leászott a fáról, és úgy tekintette magát, mint akit már agyonlőttek.

Lehajoltam, megsimogattam a fejét, és így szóltam:

- Inkább magamat lövöm agyon, mint hogy önnek egyetlen hajszála meggörbüljön, mert életemben még ilyen bókot nem kaptam.

- Ahogy gondolja - felelte a mosómedve -, én most rögtön elmegyek, mert nem kételkedem a szavában. Azonban előfordulhat esetleg, hogy később megváltoztatja a véleményét.

Ezzel uzsgyi, elinalt!

A TEXASI IDŐJÁRÁS

A texasiak rendkívül büszkék az időjárásukra, pedig az Egyesült Államok egyetlen más táján sem olyan szélsőséges az időjárás, mint éppen Texasban. Sehol nincs olyan borzalmas forró szárazság, nincsenek olyan porfelhők, de nincsenek olyan hideg északi szélviharok sem, mint éppen Texasban. Egyik pillanatról a másikra a rettenetes forróságot dermesztő hideg váltja fel. A texasiak elbeszéléseikben még túlozzák is az időjárás szélsőségeit. Azt állítják, hogy a meteorológiai intézet sem képes megállapítani előre, hogy milyen idő lesz, csak a prérikutya tudják biztosan, de nagyon nehéz megérteni ugatásukat.

Azt mondják, hogy a texasi vihar egyenesen az Északi-sarkról jön. 1859 decemberében történt, hogy egy texasi, az öreg Josiah, a Brazos folyónál halászott. Olyan forróság volt, hogy augusztusnak is beillett volna. Josiah ingujjban ült a vízparton, olyan hosszú horgászbótja volt, hogy tetszés szerint hűsölhetett egy közeli bokor árnyékában is, ha már nem bírta a forró napsütést.

Három óra felé észrevette, hogy hal akadt a horogra. Fölkelt, hogy megnézzze, s közben véletlenül észak felé fordult. „Húha - mondta magában -, fekete felhők közelednek!” Csak pár méternyire volt a kunyhója, ahol a kabátját tartotta; gondolta, ha elér a kunyhójába, akkor talán még megmenekül. Ki akarta rántani a vízből a horgászbótját, de a hal az iszapba fürta magát. Húzta, húzta kifelé a horgászbótot a hallal, s közben megérkezett az északi vihar. Hallani lehetett, amint a fák recsegnek-ropognak. Láta Josiah, hogy a hal kiszabadította magát a horogról, és a levegőbe röpül jó magasra.

- No, ma nincs szerencsém - mondta magában.

De mégis szerencséje volt, mert annyira felizgatta a rosszul sikerült halászat, hogy az erőlködéstől nem vette észre, hogy pillanatok alatt megváltozott a hőmérséklet.

Megtörölte a homlokát, hogy felszárítsa az izzadságot, amely a nagy erőfeszítés következtében előntött, de izzadságcseppek helyett jeget talált. És akkor megtalálta a halat is, de nem a folyóban, hanem a folyón. Közben ugyanis a hideg északi szél hatására egy pillanat alatt befagyott a sekély víz. Kiszaladt Josiah a jégre, felkapta a halat, igaz, hogy majdnem jéggé fagyott maga is, de csak megvolt a hal.

A régi időkben történt az is, hogy egy texasi egy pár ökörrel szántott a prérin, mikor észrevette, hogy az egyik ökör a nagy melegtől a végét járja.

Mit volt mit tenni, szegény állatot meg kellett ölni, és kezdte lefejtetni a bőrét, hogy ne vesszen kárba. Ebben a pillanatban északi szélvihar érkezett. A másik ökör álltában megfagyott - mondja a történet. Az ember csak úgy menekülhetett meg, hogy belebújt a frissen lehántott ökörbőrbe, így maga elkerülte a fagyhalált.

Ilyen történeteket ezerszámra mesélnek Texasban. A következő vérfagyasztó vadászkalandot a múlt század negyvenes éveiben mondták el először, és azóta is szájról szájra jár.

Három vadász bölényre vadászott egy januári napon. Miközben halkan igyekeztek megközelíteni a bölénycsordát, eltávolodtak egymástól. Egyszerre elsötétült az ég, és jeges északi szél fagyasztott meg mindent. Az egyik vadász, Smith, aki a másik két vadásztól elszakadt, felvette kabátját, amely a lovára volt szíjazva a nyereg mögé, és gyorsan begombolta. Megpróbált a

táborhely felé lovagolni, de hamarosan elvesztette a helyes irányt. Tudta Smith, hogy ha az éjszakát a szabadban kell töltenie, ő is megfagy meg a lova is.

Amint bolyongott, egyszerre óriási bölénybikával találta szembe magát. A bölényeket vastag szőrük alkalmassá teszi arra, hogy a legszörnyűbb viharral is szembenézzenek, megvédi őket a fagyasztó hidegtől.

Smith elővette puskáját; és golyót eresztett az óriás állat szívébe. Amennyire a hidegben csak lehetséges volt, lenyúzta az állatot, és belebújt a bölénybőrbe; azután lefeküdt a földre, jól beburkolózott a meleg bundába, és a fáradtságtól és az izgalomtól el is szunnyadt.

Amikor felébredt, látta, hogy hajnalodik. Furcsa, ismeretlen hangot hallott. Megpróbált fölkelni, de nem tudott mozdulni, a bölénybőr ugyanis keményre fagyott körülötte, s úgy be volt bugyolálva, akárcsak egy múmia. A fejét is bedugta a bundába elalvás előtt, de úgy, hogy egy kis lyukat vágott a bundán, amelyen kitekinthetett, és levegőt is kapott. Ahogy kinézett ezen a lyukon, észrevette, hogy néhány farkas rágja kívülről a bölénybőrt. Smith megpróbált kiáltani, de a keményre fagyott bunda elfogta a hangot. A farkasok olyan éhesek voltak, hogy nem törődtek a bundából jövő zajjal.

Mit tett erre a vadász? Késével nagyobb lyukat vágott a bölénybőrben, kinyújtotta a kezét ezen a lyukon, és megragadta az egyik farkasnak a farkát. A farkas, hogy elszabaduljon, elkezdett futni, futás közben azonban magával vonszolta a bölénybőrbe csavart vadászt is.

Ahogy az ijedt farkas egyre gyorsabban futott, és húzta maga után a különös csomagot, a rázkódástól és dörzsöléstől átmelegedett a bölénybőr, úgyszólván lassanként felengedett rajta a jég, és a vadász ki tudott belőle mászni.

Ekkor elengedte a farkast, az rémülten elfutott, és a vadász ott maradt a hóval födött földeken.

Elindult délkeleti irányba, és nyomokra talált, amelyek a táborhoz vezettek. Egy idő múlva találkozott vadásztársaival, akik már éppen keresésére indultak.

A KINCSET ŐRZŐ CSÖRGŐKÍGYÓ

Texasban élt egy öreg félkarú kecskepásztor, Pedrónak hívták. Ő mesélte ezt a történetet.

Pedro kitűnő vadász volt. Amikor a nyáját legeltette, akkor sem hagyta otthon puskáját, hanem rátámaszkodva álldogált a mezőn. Egy este éppen szétekintett a kis dombocskáról, s figyelte a nyáját, amikor észrevette, hogy az egyik kecske megtorpan, majd utána a többi is. A jó szemű Pedro hamarosan látta, hogy a dimbes-dombos legelőn prérifarkas sompolyog, majd eltűnik egy alacsony szikla tövében.

Pedro nem sokat gondolkozott, hanem célzott, és elsütötte a puskáját. Ebben az időben még fekete puskaport használtak, amely nagy füstöt csinált. Amikor a füst eloszlott, nem látott semmiféle prérifarkast, sem elevent, sem holtat, pedig úgy vélte, hogy eltalálta az állatot. Pedro a keresésére indult: talált is egy kis sziklácskát, amelynek tövében a prérifarkast észrevette; amikor jobban szénézett, látta, hogy a sziklácska egy barlang keskeny bejáratát takarja, ide vezettek a prérifarkasnyomok.

Benézett a barlangba, de itt csak sötétséget látott. Tudta, hogy ha csöndben marad, a prérifarkas hamarosan kijön a barlangból. Keresett hát olyan helyet, ahonnan szemmel tarthatta a barlang nyílását. Csakugyan nem kellett soká várnia, a prérifarkas óvatosan kidugta a fejét. Pedro újra elsütötte a puskáját, s ezúttal valóban eltalálta. Lenyúzta a bőrét, hogy beszolgálta, ugyanis nyár volt, s ilyenkor a prérifarkas bundája nem sokat ér, de a hatóságok szép pénzt fizettek az elejtett prérifarkasokért.

Pedro réges-régen legeltetett ezen a vidéken, de előzőleg sohasem vette észre a barlangot, amelynek keskeny bejárata a szikla és a bokrok közt volt. Zsebében volt gyufa, száraz leveleket is gyűjtött, és elindult, hogy körülnézzen a barlangban. Amint beljebb ment, a barlang egyre magasabb és szélesebb lett. Amikor már mélyen bent járt, meggyújtotta a száraz faleveleket, hogy jobban lásson. A barlang közepén halmocskát pillantott meg. Minthogy nem tudott rájönni, mi lehet az, belerúgott. A rúgástól elszakadt egy ócska zsák - ez volt a halmocská -, és aranytallérok gurultak elő a barlang poros talajára. Az aranytallérok réges-régi idők óta itt lehetett már, mert szövete szinte szétfoszlott a levegőben.

Közelebb menve több zsákot is talált, amelyek már mind elrongyolódtak. Pedro megpróbált egy zsákot felemelni, de ahogy csak hozzáért, a zsák szakadt, és arany hullott a földre. Ahogy más is tette volna, Pedro kezdte zsebeit tallérokkel megtölteni. A száraz levelek nem sokáig égtek, ezért hamarosan a sötétben tapogatózott. Levette hát ingét, összekötözte az ingujjakat, hogy abba rejtse a pénzt, de mivel az ing is régi volt és lyukas, nem sokra ment vele, mindenfelé hullott a tallér.

Egyszerre rémülten figyelt fel: egy csörgőkígyó csörgése hallatszott a közelében. De úgy tűnt, mintha nem is egy, hanem száz csörgőkígyó csörögne körülötte. Ijedtében leejtette az inget, de abban a percben elcsendesedett minden. Újra meggyújtott egy halom levelet, és körülnézett, de sehol sem látott kígyókat. Megint felvette az inget a tallérokkal, és indult volna a barlang bejárata felé, amikor újra hallotta a félelmetes hangot. Visszafordult, mert úgy gondolta, ha az aranyhalom tetejére áll, akkor nem érik el a kígyók. Megint felkapta az inget, és jól hallotta a kígyók hangját. Amikor leejtette az inget, megint abbamaradt a csörgés.

Inkább otthagya az inget az arannyal, ahol leesett, és menekült a barlang nyílása felé. A csörgőkígyók hangja azonban egyre erősödött.

Nincs olyan ember, aki ettől a szörnyű hangtól meg ne dermedne, különösen a félelmetes sötétben, amikor azt sem lehet tudni, honnan jön a hang.

Pedro azonban nem félt annyira, hogy végleg elvesztette volna a fejét, hanem zsebéből is kiürítette az aranytallérokat, minden egyes tallért, amit csak összeszedett. Mihelyt az aranyat visszadobta a barlang fenekére, minden elcsöndesedett.

Egy újabb gyufával meggyújtotta az utolsó halom száraz levelet. Körülnézett, de a homokos talajon sehol sem látott kígyónyomokat. Újra elindult a barlang szája felé, és most semmit sem hallott.

Amikor kiért a napfénybe, megállt és visszanézett. Néhány lépésnyire belátott a barlangba, látta saját lába nyomát, a prérifarkas nyomát, de kígyónyomnak se híre, se hamva nem volt.

Nemigen szokott előfordulni, hogy a csörgőkígyók nyáron barlangba bújjanak, bár napközben néha hűvös helyre húzódnak. Pedro jól tudta ezt. Tudta azt is, hogy valóságos Dárius kincsét találta meg a barlangban. Gondolkozott újra, hátha csak képzelte azt, hogy a csörgőkígyó hangját hallja, hiszen nem látta a csörgőkígyót, a szagát sem érezte, pedig a dühös csörgőkígyó majdnem olyan erős szagot áraszt, mint a görény.

A pásztorok általában nem kapzsiak, Pedro nem törődött sokat a pénzzel, de éppen ebben az időben súlyos adósságai voltak. Ismét körülnézett hát, s látta, hogy kecskéi békésen legelnek, a kutya örökdiő felettük. Újabb levélsomót gyűjtött, és megtette azt, amit kevés texasi tenne meg - visszament a barlangba, ahol a csörgőkígyót hallotta.

Megint eljutott az aranyakhoz, és megint telerakta a zsebét tallérral. Nemsokára annyi volt a zsebében, amennyit csak vinni tudott, és gyorsan elindult a barlang bejárata felé. De alig tett néhány lépést, amikor újra és még sokkal hangosabban hallotta a csörgőkígyó hangját. Ijedtében szinte megmerevedett, és kiejtette a kezéből az aranyat.

A csörgés egyre erősebb lett. Pedro meggyújtotta a száraz leveleket, és a tűz fényénél megpillantotta a legnagyobb csörgőkígyót, melyet valaha is ember látott. Olyan magasra emelkedett, hogy Pedro derekáig ért. Mit tehetett a pásztor, gyorsan kidobta a tallérokat a zsebéből is, ekkor újra megszűnt a csörgés. A félelemtől annyira elgyöngült, hogy alig tudott a barlang szája felé vánszorogni. Végül mégis meggyújtotta a következő halom száraz levelet, magasra tartotta, hogy körülnézzen a barlangban, de már nem látta a kígyót.

Mint később mesélte, maga sem tudta, hogy miképpen került ki a barlangból. Amikor kiért a napvilágra, le kellett feküdnie, hogy lélegzethez jusson. Pedro meg volt róla győződve, hogy a kígyó rossz szellem volt, amely a pénzt őrizte. Ha igazi kígyó lett volna, akkor nyoma marad a barlang talaján, és szagolni is lehetett volna a dühös kígyó szagát.

Később, amikor megint pénzzavarban volt Pedro, eszébe jutott, hogy megpróbálna visszamenni a barlangba, azonban a kígyótól való félelem visszatartotta. Kecskéit legeltetve sokszor elidőzött a barlang bejáratánál. Később azután messze tájra költözött, de úgy mondják, a barlangban levő kincset azóta is őrzi a kígyó, élő ember nem tudta elvinni onnan.

A KISFIÚ, AKI FÖLÜLT A HOLD SZARVÁRA

Volt egyszer egy király, aki igen szerette a tréfát. Egy szép napon kihirdette az országban, hogy annak, aki olyan nagy hazugságot tud mondani, amelyre ő azt mondja: nem igaz - annak egy zsák aranyat ad ajándékba. Csak haza tudja vinni. Volt is jelentkező bőségesen, de mindegyik csúful járt. Senki sem tudott olyan hazugságot mondani, hogy a király rávágta volna: nem igaz!

Hallotta ezt egy kisfiú is. Egészen kicsi volt még, de akkorákat tudott hazudni, hogy aki hallotta, csak úgy kapkodta a fejét. Ez a kisfiú elhatározta, hogy szerencsét próbál.

El is ment a királyi palotába, és odaállt a király elé.

- Talán valami hazudós meséket akarsz nekem itt elmondani, te gyerek? - kérdezte a király.

- Azt bizony, felséges uram. Akkorákat hazudok, hogy akkorát senki sem tud - hencegett a kisfiú.

- Hát akkor rajta! - kacagott a király.

- Farkasordító hideg volt - kezdte a mesét a kisfiú. - Sétálok a kertben, hát egyszer meglátok egy barackfát. Csak úgy roskadozott a sok szép sárga baracktól.

- Lehetséges - mondta a király.

- Fölmászok a fára, annak is a hegyibe, és eszem a barackot. Egyiket a másik után.

- Meglehet - bólintott a király.

- Ahogyan ott majszolgom a barackot, látom, hogy a hold egészen közel van hozzám, egészen melletttem.

- Ez igazán hihető - szólt közbe a király.

- Gondoltam, kényelmesebb a holdon, átültem hát az ágról a hold szarvára.

- Meglehet - jegyezte meg a király egykedvűen.

- Kezdett melegem lenni a holdon. Szétnézek, hogy tán jobb volna visszaülni a barackfára. De akárhogy nézem, nem látom a fát, mert a hold közben jócskán továbbment.

- Lehetséges, lehetséges - így a király.

- Nem tudtam, hogyan másszak le a holdról. Tapogatom a fejem, hát egy bolha szorul a körmöm alá.

- Miért ne? - mondta a király.

- Megöltem a bolhát, és megnyúztam. A bőréből kötelet csináltam, és azon ereszkedtem lefelé.

- Meglehet - bólogatott a király, mint aki nagyon természetesnek tartja, amit hall.

- De nem volt elég hosszú a kötél. A felhők közül kellett leugranom. Leugrottam, jó nagyot buk fenceztem, a fejem meg beszorult két nagy kő közé.

- Az bizony meglehet - mondta a király egy csöppet sem csodálkozva.

- Sehogyan sem tudtam kiszabadítani a fejemet, ezért hát elvágtam a nyakamat, a fejemet kipiszkáltam a két nagy kő közül, visszaragasztottam a helyére, és itt vagyok.

- Látom - szólt egykedvűen a király.

- De egyet még elfelejtettem mondani. Nem ide jöttem egyenesen, hanem előbb hazafelé mentem, ráadásul futva.

- Nincs ebben semmi hihetetlen - mondta a király csaknem szomorúan, hogy a kisfiú sem tud olyat hazudni, melyre azt mondhatná: nem igaz!

- Akkor megláttam egy nyulat. Utána eredtem. A nyúl úgy hasította a levegőt, hogy szélvihart támasztott, a szél lesodorta valamennyi fa valamennyi levelét, az egyik levélen írás volt.

- Igaz lehet ez is - szomorodott el a király még jobban.

- Az volt írva a levélen, hogy az apám meg a felséges úr együtt őrizték gyerekkorukban a disznót.

- Hazudsz, te szemtelen kölyök! - pattant föl a király mérgesen.

- Na végre! - sóhajtott föl a kisfiú megkönnyebbülten. - Akkor ide azzal a zsák arannyal, felséges uram, hadd vigyem haza! Jó helyen lesz nálunk.

Megkapta az aranyat, hazavitte, és azóta is boldogan él, ha meg nem halt. Csak éppen nem kisfiú már, hanem ősz hajú, nagy szakállú nagyapó.

MEDVEANYA

A kis Uksedaiyihának nem voltak szülei, sem nagyszülei, de még közeli rokonai sem. A többi falubeli fiú olyan gonoszul bánt vele, hogy mindig csak sírt. Ahhoz meg még nagyon kicsi volt, hogy otthagyja a falut.

Egy nap aztán a meredek sziklafalnál játszottak, és a fiúk egy sötét barlangot találtak, mintha medvetanya lett volna. A legidősebb fiú ráüvöltött Uksedaiyihára:

- Mássz be a barlangba!

A gyerek sírva fakadt.

- Mássz be, vagy elpusztítalak!

Sírva bemászott hát, a fiúk pedig hatalmas köveket görgettek a bejárat elé, valósággal befalazták Uksedaiyihát.

Eleinte semmit se látott a sötétben, de mihelyt szeme hozzászokott a homályhoz, megpróbálta szétrombolni a kőfalat, de mivel ez nem sikerült, körülnézett, hátha még egy kijárata van a barlangnak.

Az üreg nem volt nagyon mély, és ott, a fal mellett egy asszony ült, aki valójában nem volt más, mint a sündisznó.

- Ne gyere nagyon közel hozzám - mondta az asszony -, mert a ruhám megszúr. Tudom, mit tettek veled. Mindkettőnket befalaztak, de ne félj, holnap segítséget hívunk, hogy kiszabaduljunk innen.

Lefeküdtek és elaludtak.

Másnap kora reggel a sün fölkel, és így szól:

- Húzódj csak arrébb kicsit, hogy kiférjek melletted.

Kifurakodott a kisfiú mellett, és kiáltozni kezdett, az állatokat hívta segítségül. Jött is a róka, a farkas, a medve, az őz, a jávorszarvas és még sok más állat, odagyültek a barlang szájához, és lerombolták a kőfalat. A sün kimászott, Uksedaiyiha követte.

- A fiúk elbántak ezzel a gyerekekkel - mondta megmentőiknek, akiket Uksedaiyiha éppen olyan emberi lénynek látott, mint önmagát. - Ki vállalkozik, hogy vigyáz rá?

- Majd én! - szólta a farkas.

- Nem - felelte a sün -, te nem vigyáznál rá, mert mindig éhes vagy. Előbb-utóbb megölnéd és fölfalnád.

- Akkor hát én! - mondta a róka.

- Nem, nem, hiszen te is mindig éhes vagy, s amellet egész nap csak rohangálsz.

- Én talán gondját viselhetném - szólalt meg most a jávorszarvas.

- Nem, te sem vigyáznál rá. Nagyon sokat rohangálsz, s ha magaddal vinnéd, le találna esni a hátadról, és kitörnén a nyakát.

- Hát én nem vállalkozhatnék rá? - kérdezte félénken az őz.

- Nem, nem. Te is állandó sietségben vagy, biztosan elszaladnál mellőle.

Végül aztán a medve szólalt meg:

- Azt hiszem, én gondoskodhatnék róla. Eljátszhatna két gyermekemmel.

- Igen, igen, ez jó lesz, te jól gondját viseled gyermekeidnek.

Így hát Uksedaiyiha elment a medvével, és ott élt nála a fa gyökerei közé épült otthonában. Ott játszott hát a medve fiával, lányával, és megtanulta a nyelvüket is. A medvefiú néha levetette a ruháját, és kölcsönadta Uksedaiyihának, ilyenkor a kisfiú éppen olyan ügyesen mászott föl a fára, mint a medvék.

Egy reggel medveanya így szólt családjához:

- Menjünk, gyerekek, bogyót szedni, ilyenkor már nagyon sok van.

El is indultak, és hamarosan igen gazdag bogyólelőhelyre találtak, medveanya itt letette a kosarát.

- Itt maradunk és szedegetünk - mondta. - Uksedaiyiha, járd körül a helyet, és üvölts, amilyen hangosan csak tudsz, hogy elriassz mindenkit, aki itt bogyót szedegetne.

Uksedaiyiha így is tett.

Ott szedegették aztán a bogyót napnyugtáig, akkor pedig hazatértek, a kosaruk színültig telt édes bogyóval.

Jött az ősz, és medveanya így szólt:

- Az erdő tele van ilyenkor mogyoróval. Tudok nem messze egy remek helyet, minden évben ott szoktam szedni. Menjünk oda holnap: vajon találunk-e sokat most is?

Másnap odamentek.

Mikor odaértek, medveanya így szólt Uksedaiyihához:

- Szaladj itt körbe, és üvölts!

Úgy is tett.

- Minden rendben van, anya - mondta a fiú, mikor visszatért -, senki sincs a közelben.

Gyűjtötték a mogyorót egész nap, napnyugtakor pedig hazatértek tele kosárral, és a sok mogyorót a gyökerek alá rejtették.

- Holnap újra oda kell mennünk - mondta medveanya -, sokat kell összegyűjtenünk, hogy télen át ki ne fogyjunk belőle.

Másnap újra odamentek hát, összegyűjtöttek még egy teli kosárral, s ezt is a gyökerek alá rejtették.

Másnap reggel medveanya vezetésével elindultak téli szállást keresni. Hosszan-hosszan vándoroltak az erdőrengetegben, míg végül egy nagy fához értek.

- Várjatok itt lent, gyerekek - szólt medveanya, és fölmászott.

A három gyerek lent maradt és figyelt. Medveanya hirtelen eltűnt egy odúban, néhány percig odabenn maradt, aztán újra előbukkant, lecsúszott a fa törzsén, és így szólt:

- Ez az odú remek téli szállás lesz. Visszamegyünk, és áthozzuk ide mind a mogyorónkat.

Visszatértek hát régi otthonukba a gyökerek közé, és ott aludtak.

Medveanya másnap korán kelt, négy batyuba kötötte a mogyorót, egy nagyot magának, három kisebbet pedig a gyerekeknek szánt.

Ki-ki vállára vette a terhét, és elindultak az erdőrengetegben a nagy fa felé.

Medveanya fölmászott batyujával az odúba, aztán hívni kezdte a gyerekeit, hogy kövessék. Fia, lánya minden nehézség nélkül fölmászott, de Uksedaiyiha nem tudott lábával a törzsben megkapaszkodni, ott állt szomorúan a fa alatt. Fogadott fivére lenézett, s azonnal megértette, mi a baj.

- Vedd föl ezt! - kiáltotta, és ledobta a ruháját Uksedaiyiha lába elé.

A fiú felöltötte, és már mászott is, pillanatok alatt könnyedén fölért az odúba, amely kellemes meleg volt és nagyon otthonos.

Alig rendezkedtek be új otthonukban, mikor az idő hirtelen megváltozott, megjött a hideg, és hullott a hó. Többé ki sem bújtak az odúból, odabent játszadoztak, ették a mogyorót, és sokat-sokat aludtak.

Ifjú volt még a tél, mikor egy reggel medveanya így szólt Uksedaiyihához:

- Nézz csak ki, nincs-e valaki a közelben!

A fiú kinézett, és egy férfit látott.

- Egy férfi jár erre! - kiáltotta.

Medveanya botot ragadott, és a betolakodó felé bökött vele. A bot nőtt, növekedett, egészen a férfi mellkasáig, s így sikerült útját eltéríteni a nagy fától.

- Elment - szólt medveanya -, de néhány nap múltán jön még egy. Lehet, hogy ő sem vesz észre bennünket.

Néhány nap elteltével így szólt Uksedaiyihához:

- Most már itt lehet az a másik. Nézz csak ki, és mondd meg, itt van-e már!

Uksedaiyiha kinézett.

- Igen, anya, ott jön! Mintha gőz venné körül az arcát.

- Ez azért van, mert meleg ételt eszik. Sohasem fog megközelíteni bennünket.

Botjával ismét bökött egyet a férfi felé, és sikerült is eltérítenie a nagy fától.

Néhány nap múltán újra megszólalt:

- Még egy férfi közeledik. Nézz csak ki újra!

Uksedaiyiha kinézett.

- Ez a férfi gallyakat vág, anya.

- Ó, igen, ő sem talál ránk - felelte medveanya, és botjával a férfi felé bökött.

Később Uksedaiyiha ismét kinézett, egy férfit vett észre, akinek mintha egy rocska lett volna a fején. Vadász volt ez, aki sohasem hasalt le a forráshoz, hogy igyék, hanem rocskával merített belőle.

- Az a rocska, amit magával cipel, megakadályozza abban, hogy ránk találjon - szólt medveanya, és feléje bökött a botjával.

Tavasza hajlott már az idő, mikor medveanya ismét azt mondta, nézzen csak ki még egyszer.

- Egy férfi közelít, nagy kukoricakenyér-darabok állnak ki a szájából.

- Ó, ő a nagyétkű, aki addig eszik, míg az utolsó morzsáig föl nem falt mindent. Ő sem láthat meg bennünket. - S ezzel eltérítette őt is.

Végre megjött a tavasz.

- Most már elhagyhatjuk az odút - szólt medveanya.

Lemásztak, és útra keltek, hogy nyári szállást keressenek. Találtak is végül megfelelő helyet a sziklák között. Néhány könnyebb sziklát arrébb hengerítettek, a nedves leveleket félresöpörgették, és szárazat hoztak a helyébe. A gyerekek otthon maradtak játszani, amíg medveanya elment, hogy jó bogyólelőhelyet keressen.

Az idő fölmelegedett, a bogyók beértek. Medveanya elvezette gyerekeit az új lelőhelyre. Mikor odaértek, elküldte Uksedaiyihát, hogy riassza el az idegeneket. Napnyugtakor tele kosárral tértek vissza a sziklákhöz. Így szedegették nap nap után a bogyókat, és amit nem tudtak megenni, azt elrejtették sziklatanyájukon.

A nyár folyamán időről időre vadászok zavarták meg nyugalmaikat, de valahányszor csak a közelükbe férközött valamelyik, medveanya kiszórt néhány fajdtollat. A tollak madárrá változtak; fölröppentek a fajok, és elcsalogatták a vadászt.

Őszre fordult, és medveanya így szólt Uksedaiyihához:

- Jön majd egy vadász, aki biztosan ránk talál, mert az arca mindkét irányba fordul egyszerre, a kutyájának pedig négy szeme van. De ez még nem is minden. Nagyon lassan jár, gyakran megáll és körülnéz. Nézd csak meg, vajon nem jön-e máris!

Uksedaiyiha kinézett, és látta, hogy egy férfi közeledik. Lassan lépegetett, közbe-közbe gyakran megállt és körülnézett. Kutyájának mindkét szeme fölött egy-egy fehér folt ragyogott, olyan volt a derék állat, mintha nem is két, hanem négy szeme lett volna.

A fiú elmondta medveanyának, mit látott.

- Nincs mentség - szólt medveanya -, ki kell mennünk. Én megyek először, te fiam, kövess engem. Aztán te következel, Uksedaiyiha, és vezesd magad mögött a kis húgocskádat. Ha elmondod a vadásznak, hogy ő a húgod, megkegyelmez neki. Viseld gondját annyi ideig, ameddig én gondoskodtam rólad, ha az idő betelik, engedj szabadon.

A kutya szagot fogott, és fölfedezte őket. Vad ugatásba kezdett.

Medveanya kiszórt néhány fajdtollat, egész fajdcsapat röpített föl nagy hangosan, de a kutya csak rövid ideig üldözte őket, aztán visszatért a medvetanyához. A vadász közelebb jött.

- Jaj, nem bírom tovább - sóhajtott medveanya. - Most már elő kell bújnom - ezzel fölvette a batyuját, és kilépett.

A vadász azon nyomban rálőtt, amint föltűnt. Medveanya szaladt még néhány métert, aztán összeesett. Uksedaiyiha úgy látta, hogy a földön fekvő tetem csak a batyu, amit medveanya eldobott, ő maga azonban szerencsésen megmenekült.

Most a fiú vette vállra batyuját, és már ment is kifelé. Ő sem szaladhatott tovább, mint az anyja, s máris összerogyott a vadász nyilától találva. Uksedaiyiha azonban tudta, hogy csak a batyuját ejtette el, ő maga megmenekült, akárcsak medveanya.

Most Uksedaiyiha lépett ki.

A vadász leeresztette íját.

- Miért nem jöttél te előre?! - kiáltotta. - Nem öltem volna meg társaidat, ha te lépsz ki először.

- Nem is öltem meg őket - felelte a fiú -, egyszerűen csak leejtették a batyujukat.

Most a kis medvelány is előbújt, szorosan Uksedaiyiha mögé rejtőzött védelmet keresve.

A kutya ugatni kezdett, és már rá is rohant volna, ha a vadász le nem inti.

Uksedaiyiha aztán elmondta történetüket:

- Medveanya viselte gondomat két nyáron és egy télen át. Megígértem, hogy ugyanennyi ideig gondoskodom húgocskámról, aztán pedig szabadon engedem. Addig velem marad.

A vadász az elejtett medvebőröket összegöngyölte, a hátára kötötte, aztán elvezette Uksedaiyihát és medvehúgocskáját a faluba.

- Én nem megyek be a kunyhódba - szólt a medvelány -, idő múltán haza kell térnem. Köss valami jelet a nyakamba, hogy az emberek fölismerjenek, és le ne lőjenek. Inkább alszom idekint.

Uksedaiyiha vörös kötelet kötött a nyakába, s a medvelány mindenhova követte két nyáron és egy télen át. Akkor aztán így szólt hozzá:

- Most már vedd le rólam a kötelet, mert hazatérek. Ha vadászni mégy, sohase ölj meg ilyen kicsi medvét, amilyen én vagyok. Ég veled!

Mikor elment, Uksedaiyiha továbbvándorolt a vadásszal erdőről rengetegbe, rengetegből vadonba. A medveanyónál töltött idő képessé tette arra, hogy felismerje azt a titokzatos füstszerű felhőt, mely a medvetanyák fölött lebeg. Társát mindig a legnagyobb medvék nyomára vezette, ezek tanyája fölött lebegtek a legnagyobb felhők.

Senki soha nem látta ezt a két férfit, pedig talán még mai napig is medvékre vadásznak.

A TÚHAL

Élt egyszer két öregasszony. Olyan öregek voltak már, hogy úgy éltek egyik napról a másikra, boldogan, mint a kisgyerekek. Egy igluban laktak az egyik holtág mellett. Megvolt ott mindenük, ami kellett, alvóhelyük, hidegtől óvó, hosszú alagútbejáratuk az alvóhely előtt, két raktárházacskájuk és még kajakjuk is. Éjszaka a két anyóka békésen aludt. Ám egyszer csak egy kisujjnyi túhalacska úszott le a holtágon, és így énekelt:

*Lehet énnám nagyobb,
de legerősebb én vagyok!
Ajhaj, mondhatom,
csak lennék a másik oldalon,
lennék a homokzátonyon!
Aki elébem kerül,
mindjárt kettéharapom,
nyersen is felfalom,
marcangolom, kettészelem,
ejhaj, megeszem!*

Az egyik anyóka felébredt, és végighallgatta a szörnyűséges fenyegetést. Kiverte a verejték, egész testében remegni kezdett, mert azt hitte, hogy egy kóbor szellem, egy valóságos Dunnerak fenyegeti. Kikászálódott a prémek alól, és odakúszott a társához. Orrát az orrához érintette, hogy az felébredjen.

- Egy Dunnerak jön - suttogetta.

Nesztelenül felkeltek, összepakolták a holmijukat, kicipekedtek a kajakhoz, vízre bocsátották. Aztán visszabújtak az igluba, kihozták sorra az edényeiket, szárítottal-tartalékukat, sőt még a kis olajlámpát is. Legszívesebben magát az iglut is beletették volna a csónakba, sőt a vizet adó forrásukat is meg az ösvényt is - felgöngyölítve -, amelyik a raktárházacskához vezetett, meg a párját, amelyiken a tundrára jártak bogtyót szedni.

Így készülődtek.

Közben egész idő alatt hallották a szörnyűséges ének fenyegetését. Amikor nagy nehezen mindent elhelyeztek a kajakban, beleültek ők maguk is, háttal egymásnak, védekezésre készen. Egy-egy kést tartottak a kezükben, hogy ha kell, belemártsák a Dunnerakba. Amint éppen el akarták lökni magukat a parttól, eszükbe jutott, hogy még egy kanalat benn felejtettek a házban. Az egyik anyóka kiszállt, elrohant érte, s amikor visszaérkezett a kajakhoz, éppen akkor úszott el mellettük a túhalacska. Még egyre énekelte szörnyűséges énekét.

Meglátta az anyóka, hogy csak egy semmi kis hal énekel. Rákiáltott:

- Te, himi-humi kis vakarcs, te ijesztgetél minket?! - Kinyúlt a kanállal, és se szó, se beszéd kivette a halacskát a vízből. - Még hogy te kiabáltad, hogy áthasítasz minket, és bekapsz? Ez lesz most a te sorsod!

Elővette hosszú kését, kettévágta a halacskát, a felét odaadta a másik anyókának - és csak úgy nyersen bekapták. Volt, nincs - eltűnt a félelmetes Dunnerak.

Kipakoltak hát a kajakból, és visszavittek mindent a helyére. Szerencsájukra sem az iglut nem tudták felpakolni, sem az ösvényeket felgöngyölíteni: minden úgy várta őket, ahogy volt.

Bebújtak hát a hálóprémeik alá, s aludtak reggelig, mint a bunda.

Reggel már azt se tudták, álmodták-e, ami történt, vagy csakugyan hallották a túhalacska szörnyűséges énekét.

PÁRVIADAL A JÉGKIRÁLYAL

Réges-régen élt egy bölcs vénember; ennek a vénnek volt egy jó eszű, ügyes unokája.

A fiú gyorsabban futott mindenkinél, ezért az öregember Hiyatgaunak, Fürgének nevezte.

Egy szép napon így szólt hozzá:

- Elég nagy vagy már, hogy őzre vadászhas. Menj hát, és ejts el egyet, én pedig majd megtanítlak, hogyan kell a bőrt kicserezni.

Hiyatgau nem vadászott soha azelőtt, mégis alighogy az erdőbe ért, máris lelőtt egy pompás őzet. A bükkfa hajlékony vesszőiből kötelet font, rákötötte a vad nyakára, és hazavonszolta.

Az öreg fogott egy kis kovakő kést, és megnyúzta az őzet. A bőr belső oldalán azonban hús- és zsírréteg maradt, s hogy ezt eltávolítsa, hársfakarót vert jó mélyen a földbe, kiálló részét ékszerűre faragta, ezen vakarta aztán tisztára a bőrt.

Mikor elvégezte a munkát, hívta Hiyatgaut:

- Borítsd csak a válladra ezt a bőrt, elég lesz-e egy ingre!

Hiyatgau a vállára terítette a bőrt.

- Nem, nem elég - szólt a vén -, még egy őzet kell ejtened.

Hiyatgau hozott még egy őzet, ennek a kikészített bőre az előzőével együtt már elegendő volt egy ingre.

Az öreg azonban nem nyugodott.

- Ez a két bőr elég lesz neked egy ingre, de nincsenek lábszárvédőd. El kell még egy őzet ejtened.

Hiyatgau hazavonszolta a harmadik őzet is, ez nagyobb volt, mint az előző kettő. Az öreg kikészítette a bőrt, és kiszabta a lábszárvédőket.

- Kevés a szőrme ezen a bőrön két lábszárvédőhöz, még egy őzet el kell ejtened, azonkívül egy pár mokasszinra is szükségem lenne, az idő hamarost hidegre fordul.

Hiyatgau újra vadászni indult, talált is három őzet, mindegyik kisebb volt annál, amit utoljára ejtett.

„Ezek nem lesznek jók - gondolta -, nagyapának legalább akkorára van szüksége, mint a legutóbbi őzem volt.”

Nem is vették észre az őzek, mert Hiyatgau óvatosan továbblopózott az erdőben, és addig keresett-kutatott, míg végre sikerült is elejtenie egy jókorát. Hazavonszolta. Az öreg kikészítette a bőrt. A két állat nyakbőréből szabta ki a mokasszint úgy; hogy a szőrmét befelé fordította, a bőr többi részéből lett a lábszárvédő, ezek szőrmével kifelé készültek. A vénember gondolkozott, vajon ne füstölje-e föl a bőrt, de aztán úgy döntött, nem tanácsos, mert az őzek megéreznék a szagát, mikor Hiyatgau vadászik.

Így hát bőr volt már elegendő, de nem volt mivel megvarrni.

- Menj, és ejts el nekem egy egyéves őzet, melynek csak most ütköznek a szarvai - szólt a fiúhoz.

Hiyatgau napokon át járta az erdőt, míg végre talált egy egyéves őzet, lelőtte és hazavonszolta. Ennek a bőrével másként bánt az öreg, mint a többivel, mert most fonalra volt szüksége. Lekaparta a szőrzetet a bőrről, aztán faabroncsok segítségével kifeszítette; mikor megszáradt, megparancsolta az unokájának, hogy tegye a hársfa nyújtótókére, és vágja föl folyamatos spirál alakban a külső szélénél kezdve.

Hiyatgaunak jó szeme volt és erős keze, sikerült is a kifeszített bőrből hosszú, vékony szíjat hasítania. Az öreg aztán két kő között húzogatva megpuhította, és félrerakta, hogy ha szükség lesz rá, kéznél legyen.

- Jól van, jól - mondta -, de még mindig nincs árunk. Menj, és hozz egy hikoribotot.

Hiyatgau szerzett egy jó botot, a vénember megvékonyította és meghegyezte.

- Amíg megvarrom neked ezeket a bőröket - szólt -, menj, és ejts el egy medvét. Szükséged lesz takaróra, ha beköszönt a hideg.

Talált is a fiú egy medvét, rálőtt, de az íja olyan gyöngécske volt, hogy a nyílveendő be sem hatolt az állat bőrébe. Két másik medvére is rálőtt hasonló eredménnyel. Hazament hát, és így szólt az öreghez:

- Három medvére lőttem rá, de az íjam gyöngécske, a nyílveendő nem hatoltak be az állat bőrébe. Csinálj nekem erősebb íjat.

Nem sokkal ezelőtt a vénember egy szél csavarta, kiszáradt hikorifát talált, félretett belőle néhány hosszabb ágat, de arra is gondja volt, hogy az értékes fa tönkre ne menjen, belemerítette hát a folyóba. Most megszáritotta a fát, az egyik darabból íjat formált, húrt is szerelt rá, melyet az őz hátsó ináiból font. A fa többi részéből vesszőket faragott, a fejüket elég súlyosra csinálta, hogy ne kelljen tollakat is használnia, aztán megkeményítette a hegyüket a tűzben.

- No, itt van az íjad meg a nyílveendőid - szólt a fiúhoz. - Ha medvére lösz, célozz csak mindig a vállára, ott a legvékonyabb a bőr.

Hiyatgau nagyon boldog volt az új íjával, s már rohant is az erdőbe. Nem is kellett messze mennie, mikor egy hatalmas medvére bukkant, sokkal nagyobb volt, mint az előző három. Nyílveendője éppen vállon találta az állatot, s majdnem tövig belefürödött. A medve megszaladt néhány lépést, aztán felbukfencezett. Hiyatgau bükkfavesszőkből kötelet font, hogy hazavonszolja a zsákmányt, de a medve teteme olyan nehéz volt, hogy unos-untalan meg kellett pihennie.

Beesteledett, mire a kunyhóhoz ért.

Nagyapa megnyúzta a medvét, a hús javát pedig félretette, hogy megsüssék, a többi megszáritotta. A hájat megöntözte olajjal, megolvasztva az állat hólyagjában fölakasztotta, hogy besűrűsödjék. Befejezte az inget, a lábszárvédőket, a mokasszint, a medvebőrt pedig kicserizette, úgyhogy pompás téli takaró lett belőle.

- Van most már jó meleg ruhád - mondta -, jöhet a hideg. De még fát is kell behordanod, mert az éjszaka azt álmodtam, hogy jön a Jégkirály.

- Ki az a Jégkirály? - kérdezte Hiyatgau dühösen. - Jobb lesz, ha nem zaklat bennünket, mert megölöm!

- Pszt! Ne beszélj ilyeneket, még meg találja hallani! Jaj, jaj! Hiszen mégiscsak kimondtad, most már szembe kell nézned vele. Menj csak, és ejts el még néhány medvét.

Hiyatgau nem hagyta cserben a szerencséje, naponta elejtett egy-egy medvét vagy őzet, úgyhogy az öreg nyáron át egyebet se tett, csak bőrt cserzett, húst szárított, zsírt olvasztott.

Őszre fordult, s a vénember ismét így szólt:

- Jön a Jégkirály. Menj csak, és ejts el néhány mosómedvét, nagyon jó húspannak vannak ilyenét.

Hiyatgau persze nem értette a dolgot. Azt hitte, a Jégkirály valami közönséges halandó, akit éppúgy megölhet, ahogy megölte a vadakat, és csodálkozott, hogy a nagyapja miért olyan nyugtalan. De azért csak elment, és elejtett jó néhány mosómedvét.

- Jön a Jégkirály - szólt az öreg újra. - Menj, és gyűjts görcsös fenyőtuskókat, száraz hikoriágakat.

Hiyatgau két nagy halom tüzelőfát hordott össze, egyet a kunyhó előtt, a másikat bent a kunyhóban rakták föl.

- Jön a Jégkirály. Gyűjts jó csomó hársfaháncsot.

Az öreg útmutatásai szerint Hiyatgau fáklyákat készített a hársfa háncsából, de olyan sok háncsot sikerült fölhalmoznia, hogy nagyapja így szólt:

- No, azt hiszem, ennyire nem is lesz szükség.

- Jobb, ha bőviben vagyunk - felelte a fiú.

Néhány nap múlva így szólt Hiyatgau:

- Azt álmodtam az éjszaka, hogy egy ember jött, és azt mondta, találkozzunk itt meg itt az erdőben.

- Számítottam rá - felelte az öreg -, a Jégkirály volt! Vedd fel az ingedet, a lábszárvédődöt, ha elmész.

Hiyatgau felöltözött, és elsietett arra a helyre. Valaki már várt ott rá... Valaki, aki ember formájú volt, de mégis, mintha jégből lett volna...

- Mondtad-e, hogy megölnöd a Jégkirályt? - kérdezte Hiyatgautól.

- Igen, mondtam!

- Nos, itt vagyok! Vívjunk meg!

Hiyatgau tétozott.

- Engedj egy kis időt, hogy felkészülhessek. Állapodjunk meg a párviadal napjában.

- Rendben van, egy hónap múlva megverekszünk. Egy hónap múlva, tehát a Kettős Hideg hónapjában.

Elváltak. Hiyatgau hazatért a kunyhóba, elmondta, mi történt. Az öreg zavarban volt, mert sohasem hallotta még, hogy januárt a Kettős Hideg hónapjának is nevezik.

- Óvtalak ettől, de te meggondolatlanul fenyegetőztél. Magad szerezted magadnak a bajt. Most aztán állj helyt, ha tudsz. Azt hiszem, jó lesz, ha kijavítjuk a kunyhót. Könnyen megölhet bennünket, hiszen azt sem tudjuk pontosan, melyik napon érkezik.

A kunyhót medvebőrökkel bélelték ki, aztán csak várták a Jégkirály érkezését.

Egy reggel alig égett a tűz, csak pislákol, füstölt, pattogott. A vénember rémülten odaugrott, Hiyatgau pedig levett egy mosómedvezsírral telt hólyagot, és ráloccsantotta a tűzre. A láng újra föléledt.

Mindketten leültek a tűz mellé.

Belépett a Jégkirály. Mozdulatlanul megállt az ajtóban.

Jeges hideg söpört végig a kunyhón, a tűz ismét lelohadt. Hiyatgau újra zsírral kezdte locsolgatni. Mikor föllángolt, a fiú meggyújtott egy hársfa fáklyát, és odatartotta a Jégkirály testéhez. A fáklya sistergett, és füstölve kialudt.

A fiú fenyőtuskéket rakott a tűzre. Mosómedvezsírral élesztette a tüzet. Egy medvehájjal teli lábast tett a tűzbe. A háj lassan fölolvadt, a fiú a forró zsírt egy hosszú nyelvű fakanállal kezdte a Jégkirály mozdulatlan testére locsolni. A zsír ráfagyott a jégtestre. Hiyatgau fáklyával igyekezett a fagyott zsírt fölolvasztani és meggyújtani.

A fiú álló napon át küzdött, sőt még késő éjszaka is egyre támadott.

A Jégkirály lassan-lassan soványodott, fogyott, végül teljesen elsorvadt.

Reggelre kelve már csak akkora volt, mint egy kisgyerek. Végül is megadta magát.

- Legyőztél - mondta -, de teljesen nem pusztíthatsz el. Ezután majd csak a füledet és a lábujjaidat csipkedem.

Eltűnt.

A kunyhóban a jeges hideg helyét kellemes meleg foglalta el. A vénember fölállt, és így szólt unokájához:

- Nagy szerencse, hogy legyőzted a Jégkirályt!

Hiyatgau vadászni indult, mert a hideg engedett, kitavaszodott újra.

Talán most is vadászik még. Ki tudja?

A SASFÉRJ MEG A BÁLNAFÉRJ

Két fiatal lány játszadozott egyszer a tengerparton. A víz mentén szétszórt csontokat találtak, s a nedves fövénybe alakokat rajzoltak velük. Fiatal vadászok, harcosok alakjait. A csontok egy része sas csontja volt, a másik része pedig bálnacsont. Fehérek voltak, ragyogó tiszták, hosszan-hosszan mosta őket a víz.

Az egyik lány magasra emelte a könnyű sascsontot, mintha próbálná, hogyan repül a levegőben. Maga sem értette, mért, egyszerre csak azt mondta:

- Szeretnék a sas felesége lenni!

- Te már választottál - nevette el magát a másik lány, aki a bálnacsonttal rajzolgatott. - Én inkább a bálnához mennék feleségül!

Még idejük sem volt elkomolyodni, egyszerre csak szárnyzuhogást hallottak, s egy sas állt meg a levegőben a fejük felett. Hirtelen lecsapott a lányra, aki a sashoz akart feleségül menni, felragadta a magasba, s eltűnt vele.

Még abban a szempillantásban kidugta fejét a tengerből egy bálna, hatalmas vízsugarat lövellt a levegőbe, s már magával is vitte a másik lányt, le a tenger mélyére. A parton csak annyit időzött, míg be nem tapasztotta a lány szemét és fülét, hogy a víz ne árthasson neki.

A sas a tengerből kinyúló meredek szikla legtetejére vitte menyasszonyát, megközelíthetetlen fészkebe, és kis madarakat hozott neki eleségül. Szorgalmas férj volt, hordta egyre-másra a kis madarakat. A lány egy rossz szót sem szólhatott ellene. Pedig fogoly volt. Ezért aztán a madarak inas szárnyát eldugta a sziklák közé, s amikor már nagy halom gyűlt egybe, hosszú-hosszú kötelet font belőlük. Amikor a sas nem láthatta, ki is próbálta, elég hosszú-e, leér-e a tenger színéig. Aztán várt és várt - volt ideje a fészekben -, és naphosszat csak a tengert nézte.

Végre-végre egy nap, amikor a férje éppen nem volt otthon, a szirt közelében megpillantott egy kajakot. Sebesen leereszkedett hát a kötélén, s a kajakban ülő vadásznak odakiáltott, hogy jöjjön érte, és mentse meg.

Így került vissza a szüleihez.

Csak hogy a sasférj nem tudott belenyugodni, hogy a felesége elhagyta. Egész álló nap ott körözött az eszkimó falu fölött, leste az asszonyt, és hangos szóval követelte vissza.

Végre az egyik eszkimó férfi felkiáltott hozzá:

- Ha be akarod bizonyítani, hogy csakugyan innen házasodtál, szállj egyenesen a feleséged háza fölé.

A sas gyanútlanul hallgatott a szóra, odaszállt a ház fölé, s alacsonyan körözött felette. Több se kellett, a falu legjobb vadásza fogta a nyilát, s lelőtte. Oda hullott le a magasból a menyasszonya lába elé. Később a kutyák kivonszolták tetemét a tengerpartra. Csontjai ott fehérlettek a fövényen.

A másik lányt a bálna a tenger fenekén egy hatalmas köhöz kötözte. Jóltartotta hallal, vigyázott rá.

Volt ennek a lánynak két fivére, fortélyos, erős harcosok. Nem nyugodtak bele sehogyan sem a dologba, elhatározták, hogy ha törik, ha szakad, megmentik a hűgukat. Csakhogy ehhez hajó kellett, gyorsan járó hajó, olyan gyors, mint a madarak röpte. Építettek is egyet nyomban.

Az új hajó szelte is a vizet sebesen, mint a madár a levegőt, mégsem voltak vele megelégedve. Nekik még sebesebb kellett, hogy a bálnától meg tudjanak menekülni.

Nem sajnálták a munkát, a fáradságot. Csak amikor a harmadik hajót is elkészítették, érezték azt, hogy ez talán jó lesz. Kipróbálták, hogy vajon a tengeren utol tudják-e vele érni a repülő sirályt. Látták, hogy nemcsak utolérik, de még el is hagyják. Így végre elindultak a hűguk megmentésére.

A lány odalenn a tengerfenéken éppen felpillantott, amikor fivérei a gyors hajón fölébe értek. „Most vagy soha” - gondolta, és olyan vadul hánytavetette magát, hogy elszakította a kötelet, amely fogva tartotta. A kötélt maradékát sebtében rácsavarta még a tengermélyi körre, majd egyetlen mozdulattal feldobta magát a víz felszínére. De akkor már jött is a bálnaférj. Nem talált mást, mint a követ és a köréje csavart köteléket. Feldobta magát ő is a felszínre, látta a sirálynál is sebesebb hajót, és nyomban utána eredt. Hasította a vizet a hatalmas bálna, hasította a menekülő hajó. Szinte repültek mind a ketten. Csakhogy a bálna sebesebben úszott most, mint ahogy a sirály repül. Hiábavaló volt minden igyekezet, utolérte a hajót. Akkor a lány lekapta magáról a felsőruháját, és belevetette a vízbe. A bálna megtorpant, utánakapott a ruhának, s így a menekülők egy kis lélegzethez jutottak. De a bálna ismét a nyomukban volt. Amikor újra elérte őket, a lány most már a szoknyáját vetette oda neki. A bálna megint megtorpant, de csak egy pillanat volt az egész. Harmadízben a lány - nem volt mit tenni - most már az ingét vetette elébe. Utánakapott ennek is a bálna, de őkt abban a szempillantásban már szerencsésen ki is kötöttek.

Az óriás szörnyeteg, amikor látta, hogy megmenekültek, esztét vesztette haragjában. Kidobta magát a partra, és iszonyú csapásokkal paskolta a homokot. Nem is tudott többé a vízbe visszamenni. Így azután a falu lakói szigonyaikkal rárohantak, megölték és feldarabolták. Belőle sem maradt több, mint a sasból: sok-sok fehér, vízmosta csont. Szétszórva, egymással elkeveredve ott fehérlelenek ma is a nedves homokon.

HOGYAN ÉLNEK AZ ESZKIMÓK?

A két nagy erejű

Két vadász egyszer puszta kézzel ki akarta húzni az agyarakat egy rozmárkoponyából. Nekifeszültek hát kétfelől, és mivel szerszámuk nem volt, teljes erejükből rángatták egymást az agyarakba kapaszkodva. Húzta a magáét mindegyik, ahogy csak bírta. Míg így erőlködnek, lám, egyszerre csak kijött az egyik agyar. De a vadász akkora erővel húzta, hogy az agyar elszállt, s magával rántotta őt is, fel a magasba. Talán még ma sem ért földet.

A kajak

Volt egyszer egy vadász, aki kajakjában egyre csak evezett, evezett kifelé a Bering-tengeren. Rozmárokat akart elejteni a víz közepén. Egy jégtábla szélén végül kikötött, és félig felhúzta rá a kajakját. Itt aztán lesben állt sokáig. Egyszer, amint körülnézett, látja, hogy - jaj neki! eltűnt a kajakja. Lecsúszott a jégről, és kint himbálódzott messze a tengeren.

Tudta, ez a halál. Itt kell elpusztulnia, egyedül a jégtáblán.

- Gyere vissza, gyere! - kiáltotta kétségbeesve, és - láss csudát! - a kajak, mint egy húséges kutya, visszatért hozzá.

VANNAK NAGYOBB BOLONDOK IS TILDINÉL

Volt egyszer egy Tom nevű fiatalember, aki elhatározta, hogy feleségül vesz egy Tildi nevű leányt.

Amikor azonban elment meglátogatni a lányt, sírva találta. Egy hosszú kés volt a feje fölött a gerendába szúrva.

- Ó, Tom - hüppögte a lány -, milyen borzalmas lenne, ha az a kés leesne odafönről, és megölné a kisbabánkat!

Tom elképedve nézett Tildire.

- De hiszen még nincs is kisbabánk!

- Igen, de mi lesz, ha összekerülünk, és kisbabánk születik? - mondja a lány.

- Ne félj semmit - feleli Tom -, mert ha ilyen bolond vagy, eszem ágában sincs, hogy feleségül vegyelek.

Tom otthagya Tildit, és a lány még keservesebben sírt, mint az előbb.

Röviddel ezután látja ám Tom, hogy nagy csődület van a patakparton. Egy ember éppen a nadrágját akarta fölhúzni. A nadrágot fölakasztotta egy kötélre, melyet két fa közé feszített ki, és azon igyekezett, hogy egyszerre mindkét lábával beleugorjon a nadrágba. Tom csak nézte egy darabig a dolgot, aztán fejcsóválva továbbállt.

Röviddel ezután Tom egy imaházhoz ért, ott egy asszonyt látott, aki azon fáradt, hogy az épületet hátrább tolja. Azt mondta, beteg a kislánya, imát mond érte az imaház lépcsőin, de hátrább szeretné tolni az imaházat, hogy a jövő-menő hívek ne láthassák a misét. Tom csak nézte az asszonyt egy ideig, aztán fejcsóválva továbbállt.

Röviddel ezután Tom egy kis bódéhoz érkezett, egy asszony rohangált ki-be az ajtaján. Úgy fogta a kötegyét, mintha vinne benne valamit, pedig nem volt benne semmi. Azt mondta, éppen most súrolta föl a padlót, s most napsugarat hord be rá, hogy gyorsabban száradjon. Tom csak nézte, nézte egy ideig, aztán fejcsóválva odábbállt.

Sokat töprengett Tom a látottakon, s végül így szólt magához:

- Ezek az emberek mind bolondabbak, mint Tildi, és attól félek, ha tovább járom a világot, még nagyobb bolondokkal is találkoznék.

Visszafordult hát, és visszament oda, ahonnan jött. Tildi még mindig ott ült, és sírt, milyen borzalmas is lenne, ha a kés leesne, és megölné a kisbabájukat.

Tom azonban így szólt hozzá:

- Ne félj semmit, drágám, minden a legnagyobb rendben lesz.

Röviddel ezután Tom feleségül vette Tildit, és boldogan éltek, míg meg nem haltak.

LAPIN BÁTYA ÉS A PULYKA

Esténként, mikor Lapin bátya hazafelé tartott a munkából, egy udvaron kellett áthaladnia, ahol egy hatalmas pulyka aludt a rúdján. Mint a pulykák általában, ez is a szárnya alá dugta a fejét alvás közben.

Lapin bátya minden este megállt, szemügyre vette a pulykát, és elgondolkozott azon, hova lett vajon a pulyka feje.

Végül egy este már nem állhatta, megállt a rúd alatt, és így szólt:

- Jó estét, pulyka uram!
- Jó estét - felelte a pulyka anélkül, hogy a fejét fölemelte volna.
- Van önnek feje, kedves pulyka uram, ha meg nem sértem?
- Igen, van fejem.
- De hát hol van?
- Itt van!

Lapin bátya azonban hiába meresztette a szemét, nem látta a pulyka fejét. Látta, hogy a pulyka nem akarja folytatni a beszélgetést, és a fejét sem akarja megmutatni, hazament hát, és így szólt a húgához:

- Tudod-e, hogy a pulykák leveszik a fejüket, mikor alszanak? Nos, azt hiszem, jómagam is követni fogom példájukat, mert sokkal kényelmesebb fej nélkül aludni, még beszélni is lehet fej nélkül, lám, a pulyka is beszélgetett velem.

Mielőtt a húga bármit válaszolhatott volna szavaira, fogta a baltát, és levágta saját fejét. A húga mindent elkövetett, hogy a levágott fejet a helyére illessze, de hiába, Lapin bátyán már nem lehetett segíteni.

-&-